

Народна банка на Република Македонија

**Квартален извештај
јануари, 2009**

СОДРЖИНА

Резиме	3
I. Макроекономски движења	6
1.1. Меѓународно економско опкружување	6
1.2. Домашна понуда	11
1.3. Агрегатна побарувачка	14
1.3.1. Лична потрошувачка	15
1.3.2. Јавна потрошувачка	17
1.3.3. Инвестициска побарувачка	17
1.3.4. Нето извозна побарувачка	19
1.4. Вработеност и плати	19
1.5. Биланс на плаќања	21
1.6. Инфлација	27
II. Монетарна политика	29
2.1. Монетарни агрегати	33
Прилог 1: Монетарни агрегати во одделни економии	35
2.2. Кредитна активност	37
2.3. Каматни стапки	40
III. Пазар на капитал	43
Прилог 2: Секторска анализа на финансиските показатели за котираните компании на берзата	46
IV. Макроекономски проекции	49
Прилог 3: Проекции за кредитната активност на банките во првиот квартал на 2009 година	51
Прилог 4: Проекции на движењата во надворешниот сектор	54
Прилог 5: Претпоставки за егзогените варијабли	55
Статистички прилог	58

* Кварталниот извештај содржи анализа на макроекономските движења главно во третиот квартал на 2008 година и расположливите податоци за движењата во четвртиот квартал на 2008 година, заклучно со 05.01.2009 година.

Резиме

Светската економија кон крајот на третиот и во текот на последниот квартал на годината се соочи со остар пресврт на микро и макро економски план. За многу краток временски период, од фаза на силни инфлациски притисоци заради драматичните зголемувања на цените на нафтата, храната и другите примарни производи главно предизвикани од експанзивниот раст на глобалната побарувачка, таа влезе во фаза на недостаток од ликвидност во финансискиот сектор и драстичен пад на индексите на берзите на капитал и примарни производи, по што следеше намалување на економската активност. Пресвртна точка во овој период се случи и во македонската економија. Во третото тримесечје, просечната инфлација иако забави, сепак беше релативно висока, одразувајќи ги сè уште високите светски цени на храната и енергентите, темпото на домашна побарувачка и повисоките трошоци по единица труд. Веќе во наредниот квартал, забавувањето на просечната стапка на инфлацијата беше засилено (намалување за речиси три процентни поени во однос на претходниот квартал), при што ефектот од високата споредбена основа од претходната година беше зајакнат со тековниот пад на светските цени на храната и нафтата. Прекилот на светската позитивна конјunktura речиси веднаш се одрази врз надворешниот сектор, преку намалување на извозните цени на главните извозни производи и пад на странската побарувачка. Иако ефектите врз домашното производство се почувствуваа во последниот квартал, сепак потенцијалното забавување на економскиот раст во наредниот период може да биде значително поголемо. Ваквите очекувања се засноваат на оцените за намалениот извоз, но и на забавувањето на вкупната домашна побарувачка во услови на влошени согледувања за идните економски текови и приходи, како и значително отежнат пристап до надворешно финансирање и поригидни услови на кредитирање. Имено, светската криза и нејзините преносни ефекти врз домашната економија веќе се одразуваат врз изворите на финансирање на домашните банки и нивните согледувања за идниот ризик, што повлекува пад на понудата на кредити. Притоа, во текот на следниот период се очекува главниот фокус на банките да биде ставен на обезбедувањето задоволително депозитно јадро, како нивен основен извор на кредитирање.

Економската активност во третото тримесечје оствари реален годишен раст од 5,5%, што претставува пониско остварување во однос на очекуваното, но во секој случај значи одржување на дотогаш солидното темпо на економски раст. Главен извор на растот во овој период е личната потрошувачка, којашто го задржа темпото на раст и покрај инфлациските притисоци. Сè уште високите кредити на населението и покрај забавениот раст во третиот квартал, како и задоцнетиот ефект од порастот на расположливиот доход во претходната година врз сегашното трошење може да се сметаат за главни фактори што го движат растот на личната потрошувачка. Сепак, забавениот реален раст на платите, негативните согледувања за бројот на вработените лица во економските дејности погодени од глобалната криза, како и очекуваното заострување на кредитните услови, претставуваат сигнали за забавување на личната потрошувачка во следниот период. За разлика од вториот квартал, кога инвестициската побарувачка претставуваше главен двигател на економскиот раст, во третиот квартал е карактеристично нејзиното забавување. Бруто-инвестициите забележаа забавен годишен раст од 12,5%, а стеснувањето на изворите за финансирање на инвестициите во услови на висока глобална неизвесност, подразбираат ризик за продолжување на ваквиот тренд и во следниот период. Засилувањето на државните капитални расходи во двата месеца од последниот квартал на годината и планот за одржување на ваквата динамика и во следната година, како и релативно стабилната кредитна поддршка од банкарскиот сектор, поволно би се одразиле на инвестициите во следниот период. Сепак, големата неизвесност за времетраењето и јачината на последиците од светската рецесија врз домашната економија наметнува зголемен ризик за ваквите прогнози.

Постојаниот пад на цената на суровата нафта и храната на светските берзи придонесоа за забавување на инфлацијата, којашто во четвртото тримесечје 2008 година изнесува 5,4%, во просек, наспроти 8,4% во просек, во претходното тримесечје. Во декември, годишната стапка на инфлација се сведе на најниско ниво од почетокот на 2008 година од 4,1%, додека просечната инфлација во 2008 година изнесува 8,3% (и двете стапки се пониски од проекцијата од август). Комбинираното делување на домашните и надворешните фактори, односно делувањето на очекувањата за забавување на домашната побарувачка и намалени притисоци од увозните врз домашните цени, се проценува дека ќе овозможат натамошно значително забавување на инфлацијата во следниот период.

Темпото на раст на извозот и увозот во третот квартал, иако забележа забавување во однос на претходниот квартал, сепак и натаму беше релативно силно. Сè уште високата домашна побарувачка, присутниот раст на цените на нафтата, како и солидните остварувања во индустријата на основни метали доведоа до годишен раст на извозот и увозот од 23,2% и 32,2%, соодветно. Пресвртот во насоката на промена на цените на нафтата, влијанието на натамошниот пад на цените на металите и побарувачката на метали врз производството и извозот на домашните капацитети, како и почетните знаци на воздржаност од поголеми потрошувачки и инвестициски одлуки доведоа до умерен годишен пад на извозот и увозот во текот на октомври и ноември. Се очекува овие фактори да делуваат врз надворешната трговија и во следниот период, при што и натаму одржувањето висок трговски дефицит се оценува дека ќе биде битна карактеристика на надворешниот сектор. Имајќи предвид дека позначителното намалување на јазот во трговското салдо бара подолг временски период, клучниот фокус на краток рок се изворите на негово финансирање. Притоа, позитивни поместувања се забележани во динамиката на приватните трансфери кон крајот на третиот квартал. Сепак, неизвесноста околу овие текови и нивната висока чувствителност на целокупните состојби во земјата им дава карактеристика на нестабилни извори на финансирање. Во третото тримесечје на 2008 година е забележано намалување на покриеноста на трговскиот дефицит со директни инвестиции на 24,9%, од 33,6% во третиот квартал на претходната година. Притоа, во амбиент на глобална воздржаност од поголеми вложувања, аверзија кон ризик и ниска ликвидност, постои веројатност за значително забавување на странските инвестиции во домашната економија. Согласно со ваквите очекувања, надворешниот сектор и неговите ефекти во следниот период ќе бидат главен макроекономски фокус.

Политиката на банкарскиот сектор во ваков амбиент беше насочена кон поттикнување на домашното штедење во форма на депозити, како основен извор за финансирање на кредитната активност на банките. Во услови на се поголема конкуренција на депозитниот пазар, каматната политика на банките и во третото тримесечје беше во насока на постојано зголемување на пасивните каматни стапки. Согледувањата на банките во однос на потенцијалното влошување на остварувањата на економските субјекти, заедно со стеснувањето на депозитниот потенцијал и намалувањето на нето девизната актива на банките, во услови на глобален недостиг на ликвидност и затегнати услови за позајмување од надворешни извори, влијаеја во насока на натамошно забавување на кредитниот раст. Забавувањето во голем дел е резултат на намаленото кредитирање на населението, во услови кога кредитирањето на претпријатијата сè уште се одржува на релативно стабилно ниво. Притоа, годишниот кредитен раст на населението се сведе на најниско ниво во последните две години (42,4% во ноември), што придонесува позитивно за заштита од нови инфлациски притисоци и подгревање на надворешните нерамнотежи. Делумното затегнување на кредитните услови во третиот квартал, особено за одобрување потрошувачки кредити и согледувањата за продолжување на ваквиот тренд во следниот период, се очекува да влијае врз одлуките на населението за трошење, особено во услови кога ефектите од останатите извори за финансирање на личната потрошувачка (плати, приватни трансфери) се придружени со висока неизвесност. Неповолните состојби од светската криза почнаа да се одразуваат и врз финансирањето на активноста на секторот „претпријатија“, при што очекувањата се во насока на затегнати кредитни услови од страна на банките и ограничени алтернативни извори за финансирање (намалување на меѓукомпаниското задолжување). Општата оценка за кредитна активност на банкарскиот сектор во следниот период е под силно влијание на очекувањата на банките за иднината, но и способноста за обезбедување на потребниот обем извори за финансирање. Во секој случај, промени во кредитниот циклус секако ќе се случат, а сè уште високите стапки на кредитен раст (од 37,8% во ноември) се очекува значително да забават.

Рецесиските потреси на светската економија и нивните последици врз домашната економија создаваат доста неизвесен амбиент за водење на монетарната политика. Високиот степен на ризик во надворешниот сектор и зголеменото влијание на психолошките фактори врз очекувањата на домашните економски субјекти предизвикаа дивергентни движења на девизниот пазар. Во текот на третото тримесечје, сезонски високите приватни трансфери и зголемените капитални приливи од странство, влијаеја во насока на стабилизирање на девизниот пазар до октомври, кога македонската економија јасно ги почувствува преносните ефекти од светските случувања. Ваквиот тек, надополнет со присуството на одредени вонредни фактори (исплата на голем износ на дивиденда) доведе до промена на интервенциите на НБРМ на девизниот пазар (од откуп кон продажба на девизи), така што во првите два месеци на четвртото тримесечје е

остварена нето-продажба на девизи. Дополнителен притисок врз монетарната политика во последниот квартал наметна и промената во поставеноста на фискалната политика во насока на силен пораст на тековните и капиталните расходи, што заедно со планот за зголемено трошење и во следната година отвора простор за поголеми притисоци од побарувачката и зголемени макроекономски ризици во 2009 година. Од аспект на надворешните фактори, очекувањата за остварување на натамошен висок трговски дефицит и евентуалното забавување на капиталните приливи упатуваат на можни идни притисоци на девизниот пазар. Ваквите движења укажуваат на потребата од постојано следење на клучните ризици што можат да доведат до загрозување на остварувањето на целите на монетарната политика и преземање соодветни дополнителни монетарни мерки, доколку за тоа се наметне потреба.

I. Макроекономски движења

1.1. Меѓународно економско опкружување¹

Во претходното тримесечје глобалната финансиска криза доби драматични димензии, а нејзините преносни ефекти врз реалниот сектор се се посилни и пораспространети. Брзорастечките економии, коишто претставуваа главен двигател на глобалниот раст во последните години, се повеќе се погодени од влошениите економски услови во развиените економии. Од друга страна, инфлациските притисоци значително се смирија, што се должи на значајното намалување на цените на нафтата и останиите примарни производи и забавувањето на побарувачката. Истовремено, флукуациите на главните финансиски пазари растајат, што укажува на висок степен на несигурност во формирањето на економските очекувања.

Извор: Еуростат.

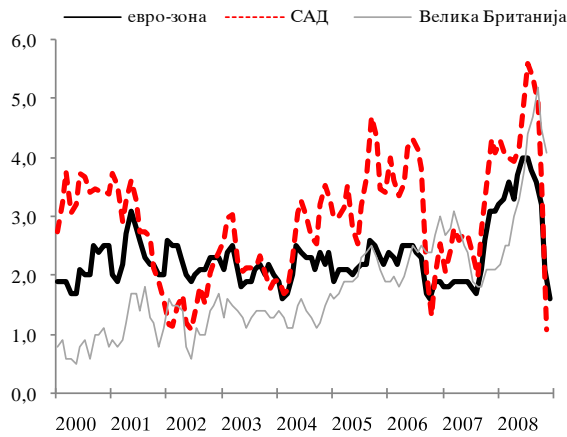
Силното продлабочување на глобалната финансиска криза во третиот квартал наметна силни притисоци и финансиски ограничувања врз банкарскиот систем во светски рамки. Во овој период дојде до национализација на две финансиски компании, банкрот на „Лиман Брадерс“ (Lehman Brothers) и преземање на „Мерил Линч“ (Merrill Lynch) од Банката на Америка (Bank of America). Во услови на големи потреси на финансискиот систем на САД, во септември беше одобрен предлогот за пакет-мерки во вредност од 700 милијарди САД-долари, што вклучува откуп на неликвидни актива и капитална инјекција за финансиските институции во опасност. Слични мерки беа преземени и во земјите во Европа, коишто се најпогодени од финансиската криза. Банките влегоа во циклус на висока аверзија кон ризик, како и политика на позатегнати кредитни услови низ целиот свет. Овие процеси одат паралелно со брзото влошување на довербата на деловните субјекти и потрошувачите и паѓањето на вредноста на акциите. Следствено, последните оценки за 2008 година покажуваат **забавување на глобалниот раст** на 3,7% (во ноември беше направена надолна ревизија за 0,2 п.п.), додека проценката за 2009 година укажува на значително забавување на светскиот раст на само 2%. Притоа, во напредните економии се проценува контракција на БДП за 2009 година (-0,3%), што е прв пад од поствоен период, додека кај брзорастечките економии, се очекува растот забележително да забавува и да се сведе на 5%. Сепак, овие проценки се направени врз база на тековните политики, така што глобалната акција за поддршка на финансиските пазари и натамошното обезбедување фискални

¹ Анализата во најголем дел се темели врз, Светскиот економски преглед на ММФ ажуриран во ноември 2008 и месечните извештаи на ЕЦБ.

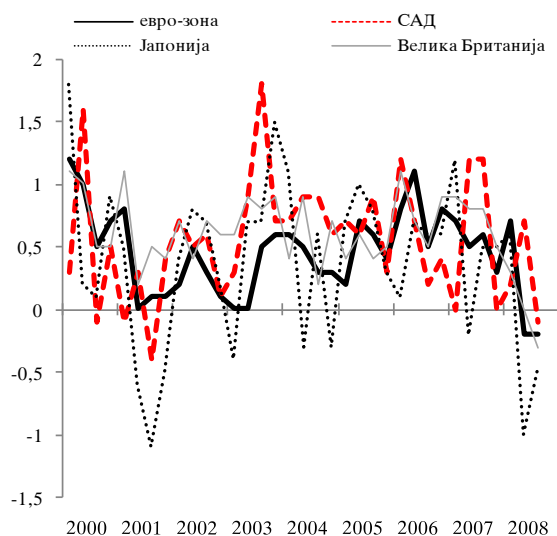
стимулации и монетарни олеснувања можат да помогнат да се ублажи забавувањето на глобалниот економски раст.

Стапки на инфлација во високоиндустријализираните економии (годишни процентуални промени; месечни податоци)

Извори: Еуростат и Национални податоци.

Реален раст на БДП во високоиндустријализираните економии (квартални процентуални промени; квартални податоци)

Извор: Еуростат.

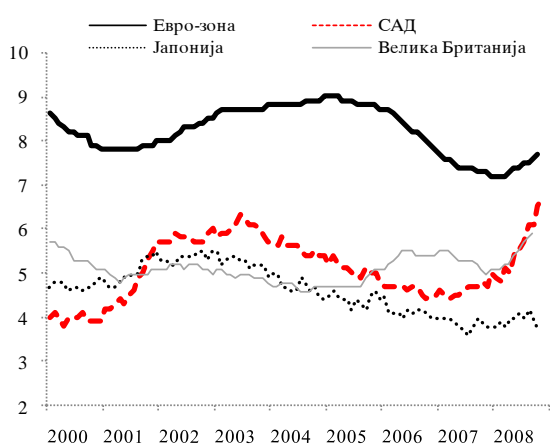
Инфлациските притисоци значително се ублажија во изминатиот период, по драматичниот пад на цените на нафтата и останатите примарни производи и значителното забавување на светската економската активност. Глобалната инфлација го достигна својот максимум во текот на летниот период, и оттогаш се движи надолу. Во земјите од ОЕЦД, годишната инфлација во октомври 2008 година падна на 3,7% (максимум од 4,8% достигна во јули), а кумулативната година изнесуваше 4% во првите десет месеци на 2008, додека базичната инфлација (исклучувајќи ги храната и енергијата) забави на 2,2%.

По забавувањето на светската економија и ослабената домашна побарувачка, динамиката на **економската активност во евро-зоната** значително се намали. Така, во текот на третиот квартал, реалниот раст на БДП продолжи и понатаму да се намалува и бележи негативна стапка во однос на претходниот квартал од 0,2%. Најголемите економии во евро-зоната, Германија и Италија забележаа пад на економската активност за 0,5%, Шпанија за 0,2%, додека Франција претставува исклучок со минималниот квартален раст од 0,1%. Ваквото движење на економијата во евро-зоната е резултат на забавената надворешна побарувачка (поради ослабената економска активност во напредните економии и брзорастечките земји), на ублажената домашна потрошувачка (повисоките цени делуваа врз реалниот доход и потрошувачката на домаќинствата во првите месеци на годината). Покрај намалената надворешна и домашна побарувачка, економиите од евро-зоната се соочија и со пад на инвестициите заради затегнатите финансиски услови, падот на профитабилноста и намалувањето на цените на станите во неколку земји. Економијата во САД, во третото тримесечје на 2008 година, исто така бележи намалување од 0,1%, што главно се должи на намалената потрошувачка на домаќинствата (пад од 0,9%), особено намаленото трошење на трајни производи за широка потрошувачка. Во третото тримесечје на 2008 година, стапката на инфлација во САД достигна ниво од 5,3%. Ваквото засилување на инфлацијата главно го одразува порастот на цените на енергијата. Сепак, во октомври и ноември падот на цените на нафтата и намалувањето на домашната побарувачка доведоа до значително намалување на инфлацијата.

На годишно ниво, реалниот раст на БДП во третиот квартал од 2008 година изнесуваше само 0,6% во евро-зоната и 0,7% во САД. Како резултат на ваквите слаби остварувања, како и на затегнатите услови за финансирање, во својот ноемврски извештај, ОЕЦД ги намали проценките за економскиот раст во 2009 година и за евро-зоната и за САД. Така, економскиот раст во 2009 година се очекува да се одржи на негативни -0,6% во евро-зоната и -0,9% во САД. Негативен економски раст се предвидува за четирите најголеми економии на евро-зоната: Германија (-0,8%), Франција (-0,4%), Италија (-1,0%) и Шпанија (-0,9%).

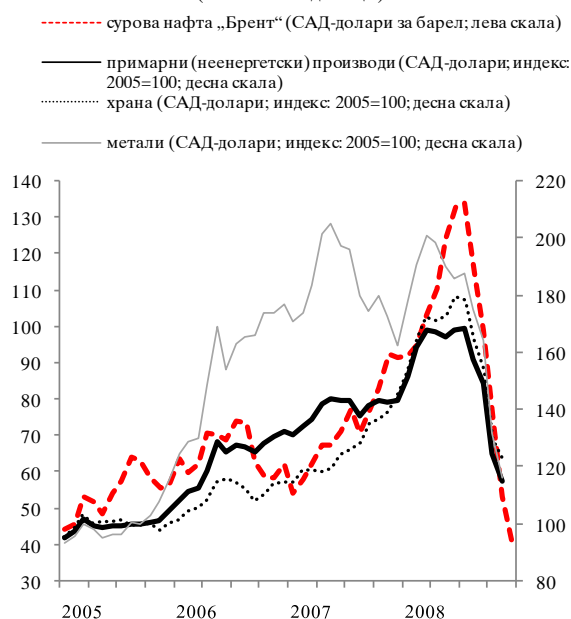
Стапка на невработеност во високоиндустријализираните економии (процент; сезонски прилагодени; месечни податоци)

Извор: Еуростат.

Негативните економски остварувања во евро-зоната и во САД предизвикаа зголемување на **стапката на невработеност**. Така, во евро-зоната во третото тримесечје од годината беше забележана стапка на невработеност од 7,5% (0,1 п.п. повисоко во споредба со претходниот квартал), додека во октомври стапката е повисока и изнесува 7,7%. Во САД се забележува позасилен растечки тренд на стапката на невработеност, којашто во текот на третото тримесечје изнесуваше 6% и е значително повисока од стапката забележана во вториот квартал (од 5,3%). Ваквиот тренд продолжи и во првите два месеца на четвртиот квартал, при што во ноември бројот на вработените значително се намали и стапката на невработеност го достигна нивото од пред 15 години (од 6,7%).

Движења на енергетските и примарните производи (месечни податоци)

Извор: ММФ, месечна база на податоци.

Цените на суровата нафта и на примарните (неенергетски) производи² во третиот квартал на 2008 година забележаа забавување (во јули беше забележано рекордно просечно ниво, а веќе од август и септември бележат засилено намалување). Во третиот квартал од годината, просечната цена на суровата нафта „брент“ изнесуваше 115,6 САД-долари за барел и е пониска за 5,6% во споредба со претходниот квартал (поради зголемените залихи во САД и на доволната понуда), додека на годишно ниво цената е повисока за 54%. Слично движење имаа и цените на примарните производи коишто во третото тримесечје на 2008 година забележаа квартално намалување од 5,1%, а на годишна основа тие се повисоки за 12,5%. Во текот на последниот квартал цените на суровата нафта и на примарните производи забележаа огромно намалување. Падот на цената на сурова нафта пред сè е поврзан со финансиската криза и влошената глобална економска перспектива. Така, во последниот квартал од годината, просечната цена

² Ценовниот индекс на примарните производи ги вклучува: цените на храната, пијалациите, земјоделските сировини и металите.

на суровата нафта „брент“ изнесуваше 55,4 САД-долари за барел и претставува значително намалување од 52,1% во споредба со претходниот квартал. Ваквото намалување главно се должи на значително влошените очекувања за побарувачката на нафта во земјите на ОЕЦД, којашто не се надополнува целосно од сè уште доволно динамичната побарувачка на брзорастечките економии. Како резултат на ова, и покрај намалувањето на таргетираното производство во земјите на ОПЕК, како и фактот што производството во земјите надвор од ОПЕК продолжува да биде пониско од очекуваното, вишокот на капацитети во земјите на ОПЕК продолжи да расте. Цените на примарните производи, почнувајќи од август 2008 година, исто така забележаа значително намалување. Така, цените на металите, коишто беа особено погодени од глобалното економско забавување, во првите два месеца на последниот квартал забележаа годишен пад од 29,8% (најизразен пад имаше никелот со пад од 62,8%, потоа следува оловото, цинкот и бакарот). Падот кај цената на храната произлегува главно од поевтината пченица, којашто во првите два месеца на последниот квартал беше пониска за 29,3% на годишна основа.

Инфлација во евро-зоната (годишни процентуални промени; месечни податоци)

Извор: Еуростат.

Во третото тримесечје на 2008 година **стапката на инфлација во евро-зоната** достигна историски највисоко ниво од 3,8%, одразувајќи ги директните и индиректните ефекти од високите цени на енергентите и храната на глобално ниво. Сепак, почнувајќи од септември 2008 година, инфлацијата во евро-зоната бележи постојано и значително намалување, сведувајќи се на ниво од 2,1% во ноември, што е прилично пониско од највисокото достигнато ниво во јули годинава од 4%. Ваквото намалување на инфлацијата во најголема мера ги одразува наглиот пад на цената на суровата нафта и глобално намалените цени на другите производи (храната) во изминатите неколку месеци, коишто го неутрализираа ефектот од остриот пораст на трошоците по единица труд во првата половина на годината. Намалените цени на производите и ослабената побарувачка упатуваат на постојано намалување на годишните стапки на инфлација во следните месеци. Според последните проекции на ЕЦБ³, во 2009 година просечната годишна стапка на инфлација во евро-зоната е проектирана да се движи помеѓу 1,1 и 1,7%.

Имајќи предвид дека инфлациските притисоци се значително намалени, а соочени со ризиците од значително забавување на економската активност, поголемите централни

³ Извор: Месечен билтен на Европската централна банка, декември 2008 година.

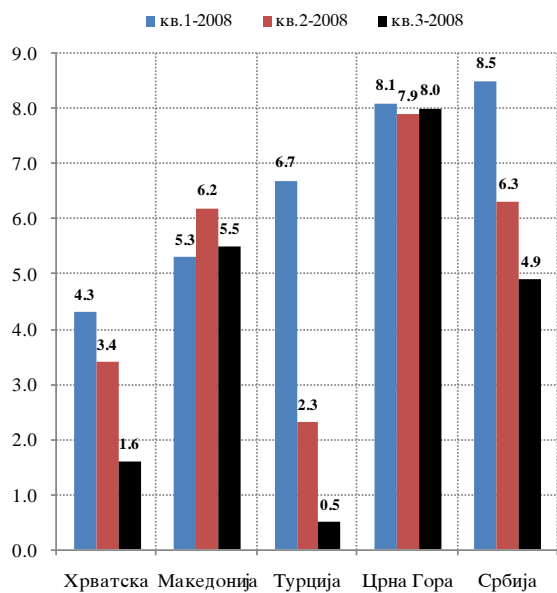

банки, **ЕЦБ и Федералните резерви, во изминатиот период постојано ги намалуваа своите каматни стапки.** Последните промени се случија во декември кога ЕЦБ ја намали стапката за рефинансирање за 0,75 п.п. и ја сведе на 2,5%, додека Федералните резерви ја спуштија основната каматна стапка на 0-0,25%.

Извор: ЕЦБ.

Реален раст на БДП во земјите од регионот
(годишни процентуални промени, квартални податоци)

Извор: Национални статистички заводи.

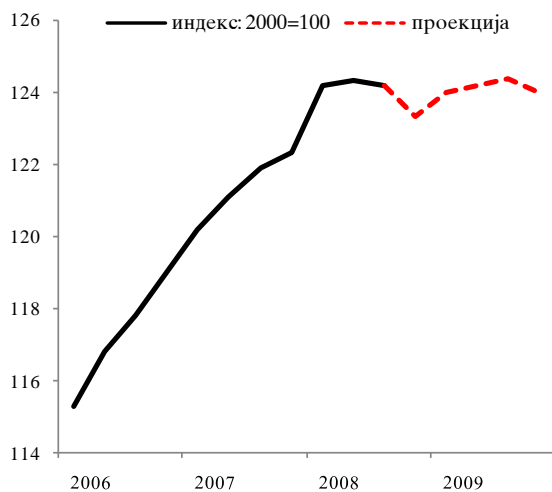
Во согласност со глобалните движења, во текот на третото тримесечје на 2008 година и **економската активност во земјите од регионот** ги бележи првите знаци на забавување, со просечна реална стапка на раст на БДП⁴ од 4,1%. Ваквата стапка е резултат на забавувањето на економскиот раст кај сите земји, а поизразено забавување беше забележано во Турција и Хрватска. Позначително стеснување на економската активност се очекува во последното тримесечје на 2008 година, поради негативните остварувања во индустријата во сите земји во текот на октомври и ноември. Во текот на последниот квартал од годината се забележува и позначително смирување на инфлациските притисоци кај сите земји од регионот. Притоа, забавувањето на годишните стапки на инфлација беше најизразено во Косово, Босна и Херцеговина и Македонија. Поволни поместувања на пазарот на работна сила се забележани во Хрватска и Македонија, при пад на стапката на невработеност во текот на третото тримесечје на 2008 година, додека кај останатите земји се забележува пораст на невработеноста.

Глобалната економска стагнација, којашто ги погоди и најзначајните трговски партнери на нашата земја, укажува на релативно лоши очекувања за странската побарувачка на

⁴ При пресметување на просечната стапка на раст на БДП се земени предвид само следниве земји: Македонија, Србија, Хрватска, Црна Гора и Турција, поради недостаток на квартални податоци за Албанија, Босна и Херцеговина и Косово. Извор: заводите за статистика и централните банки на соодветните земји.

Странска ефективна побарувачка (индекс; квартални податоци)

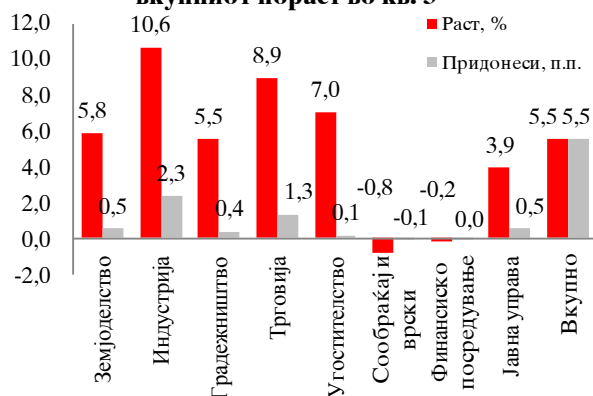
Извори: Еуростат, „Консензусфоркест“ (Consensus Forecast) и пресметки на НБРМ.

домашните производи во следниот период. Индексот на странската ефективна побарувачка⁵ укажува на нејзино натамошно намалување, со знаци за ревитализирање кон средината на 2009 година. Сепак, ризиците за неповолни поместувања во економскиот раст се високи, а нивниот интензитет во најголема мера ќе зависи од длабочината и времетраењето на ефектите од глобалната рецесија врз домашната економија.

1.2. Домашна понуда

Трендој на солиден раст на економската активност продолжи и во третото тримесечје на 2008 година, главно под влијание на засиленото индустриско производство. Сепак, во третото квартал можеа да се почувствуваат и првите последици од светската криза врз реалниот сектор - пад на производството на основни метали, намалување на активностите кај транспортот и финансиското посредување, како и забавување на растот кај трговијата. Врз основа на првичните расположливи податоци, за четвртото тримесечје се очекува посериозно забавување на економската активност, предизвикано од падот на индустриското производство, како и дојдoliniелно забавување кај трговијата. Понајмошно забавување е проектирано за првиот тримесечен период од 2009 година, кога се очекува ефектните од кризата посилено да се почувствуваат.

Реални стапки на раст на одделните сектори од БДП и придонеси кон вкупниот пораст во кв. 3

Извор: Државен завод за статистика и НБРМ.

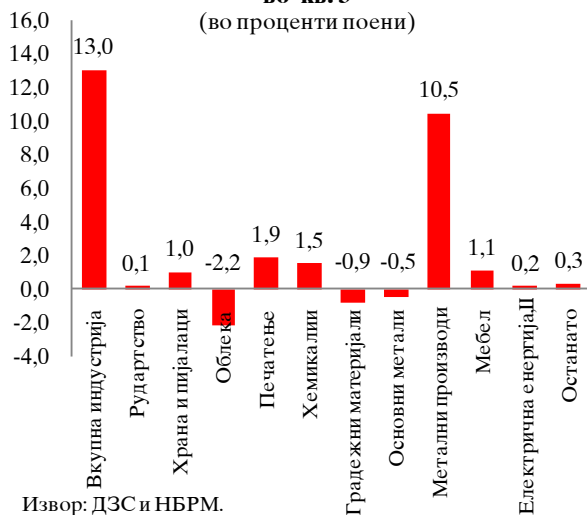
Македонската економија во третото тримесечје на 2008 година продолжи да расте, при висок реален пораст на **бруто домашниот производ** од 5,5%, на годишна основа. Ваквата стапка на раст е значително повисока од просекот за земјите од Западен Балкан (4,1%), од кои единствено Црна Гора забележа подобри резултати (8%). Двигател на растот и во третиот квартал беше индустријата, мало забавување на растот беше забележано кај трговијата и кај градежништвото, додека транспортот и

⁵ Странската ефективна побарувачка е пресметана како збир од пондерирани индекси на бруто домашниот производ на најзначајните трговски партнери на Република Македонија. Пондерите се пресметани врз основа на учеството на овие земји во македонскиот извоз. Податоците за бруто домашниот производ за земјите-трговски партнери на Македонија се од базата на податоци на Еуростат (New Cronos database), додека проектираните податоци се од публикацијата „Консензус форкест“, декември 2008 година. Во пресметката на индексот се вклучени Германија, Грција, Италија, Холандија, Белгија, Шпанија и Србија.

финансиското посредување забележаа умерено намалување.

Придонеси на одделни дејности кон порастот на индустриското производство во кв. 3

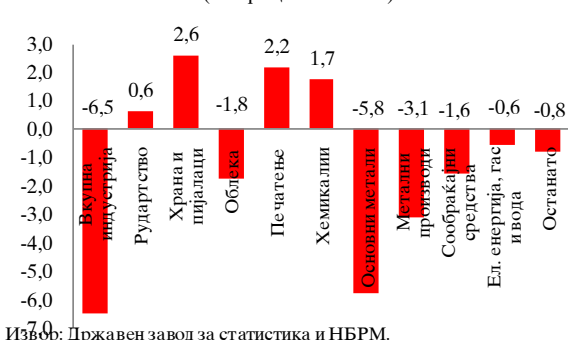
Извор: ДЗС и НБРМ.

Реални стапки на раст на производството и извоз кај одделни дејности, трет квартал

Извор: Државен завод за статистика.

Придонеси на одделни индустрии кон порастот на производството во кв. 4

Извор: Државен завод за статистика и НБРМ.

Додадената вредност во *индустријата* во третото тримесечје се зголеми за 10,6%, овојпат најмногу под влијание на производството на метални производи, коешто забележа трикратен пораст⁶. Иако порастот на физичкиот обем на индустриското производство (13%) во најголем дел беше создаден од оваа дејност, општата состојба во индустријата во третиот квартал сепак беше поволна, за што говори порастот на производството кај поголемиот дел од дејностите (14 од вкупно 24 гранки, односно кај 61% од индустриското производство). Сепак, првите ефекти од светската криза можеа да се забележат кај производството на основни метали, коешто како последица на ниските цени и намалената побарувачка, забележа пад од 3,3%. Од останатите индустрии, битен е растот кај печатењето, кај хемиската индустрија и кај производството на мебел, како и падот кај производството на градежни материјали.

Значајно влошување на општата состојба во индустријата се забележува во четвртото тримесечје, кога производството почна во голема мера да ги чувствува ефектите од глобалното забавување. Имено, во октомври и ноември, индустриското производство забележа годишен пад од 6%, при што дури 15 од 24 дејности (61% од производството) имаат намалување на обемот, а од најзначајните дејности единствено прехранбената и хемиската индустрија бележат позитивни остварувања, како и печатењето и рударството.

Без сомнение најзначајната индустриска гранка во економијата, *производството на основни метали*, којашто под влијание на поволната состојба на светскиот пазар засилено растеше во последните пет години, од средината на вториот квартал започна да бележи пад на производството. За илустрација, обемот на производство забележан во ноември кај оваа дејност изнесуваше помалку од една половина од обемот во јуни. Падот кај цените на металите, заради намалената светска побарувачка, се предвидува да продолжи и во наредниот период, што упатува на очекување за натамошно влошување на состојбата во овој сектор.

⁶ Дури 80,5% од *порасиој* кај индустриското производство се должеше на порастот кај производството на метални производи заради ненадејната побарувачка на косовскиот пазар. Во исто време, 42,5% од *порасиој* на БДП беше создаден од индустријата. Следствено, 34% од *порасиој* на БДП во третиот квартал беше заради порастот кај производството на метални производи.

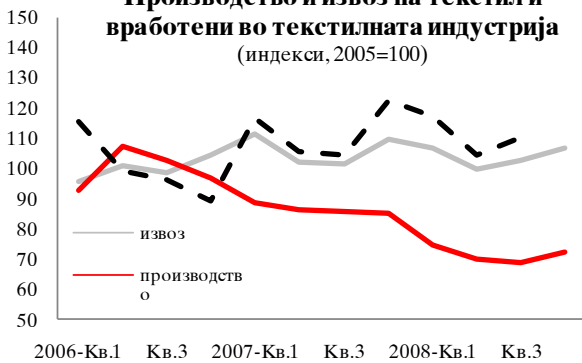

Производство на основни метали и цена на никелот (индекси, 2005=100)

Извор: Државен завод за статистика, ММФ и Блумберг

Производство и извоз на текстил и вработени во текстилната индустрија (индекси, 2005=100)

Извор: Државен завод за статистика.

Индустриско производство, прилагодено за сезонските влијаниа и очекувања на менаџерите за идното производство

Извор: Државен завод за статистика

Трговијата во третиот квартал, во споредба со истиот период од пред една година

Извор: Државен завод за статистика.

Заради обезбедените нарачки од странство во претходниот период, производството на **џејксвил** и **џејксвилни производи**, дејност којашто опфаќа најголем дел од вработените во индустријата, и покрај падот во производството, во октомври и ноември бележи пораст на извозот⁷. Сепак, веќе во првиот квартал на 2009 година се очекува намалување на активноста и во оваа дејност. Во согласност со очекувањата во овие две дејности се и оценките на раководителите од преработувачката индустрија⁸. Нивните оценки укажуваат на драматично намалување на индустриското производство во првиот квартал на 2009 година.

Втората најзначајна дејност од економијата, според учеството во создавањето на БДП, **трговијата**, во третото тримесечје забележа мало забавување на растот. Забавувањето се јавува во услови на висок реален пораст на личната потрошувачка (од 7%), па е во голема мера последица на силните стапки на раст на трговијата од минатите периоди. Сепак, ова може да се протолкува и како ран сигнал за поизразено забавување на активноста во следните периоди, кога се очекува забавување на личната потрошувачка. Во ваква насока се движат и очекувањата на раководителите⁹, кои, сепак, не очекуваат пад на активноста, туку само намалување на растот, што укажува на очекувања за бавно прилагодување на потрошувачката во услови на криза.

За разлика од трговијата, **градежништвото** во третиот квартал бележи значајно забавување, по високите стапки на раст од изминатите два квартала. Забавувањето се јавува во услови на забавен пораст на државните капитални инвестиции, но е сепак, пред сè, резултат на намалените градежни инвестиции од страна на приватниот сектор, коишто, вообичаено први реагираат во услови на криза. На ваков заклучок упатува и анализата на градежната активност по видот на објекти, каде што висок пораст е забележан единствено кај изградбата на патишта, при пад кај сите други објекти. Очекувањата на раководителите¹⁰ за

⁷ Податоците за производството на текстил и облека веќе подолго време покажуваат намалување на производството, за разлика од податоците за извозот и вработени, што говори дека опфатот кај индустриското производство е недоволен и дека состојбата во текстилната индустрија пореално е отсликана од податоците за извоз.

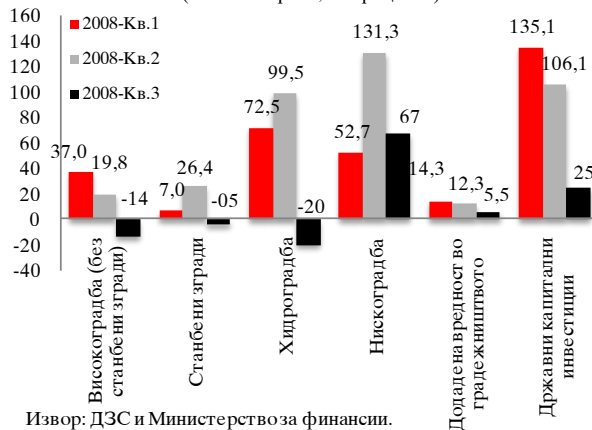
⁸ Анкета за деловните тенденции во индустријата на Државниот завод за статистика.

⁹ Анкета за деловните тенденции во трговијата на Државниот завод за статистика

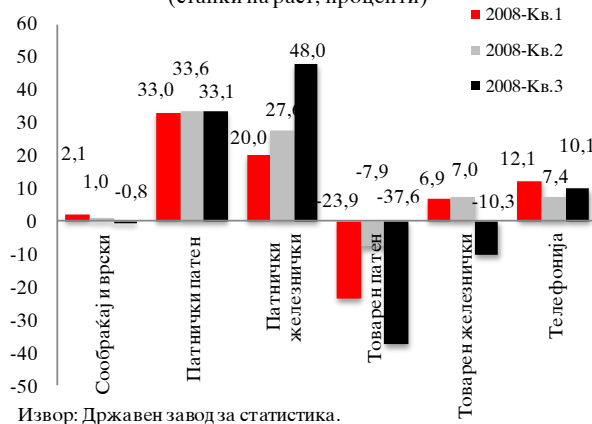
¹⁰ Анкета за деловните тенденции во градежништвото на ДЗС.

Градежништвото во 2008 година (стапки на раст, во проценти)

Сообраќајот и врските во 2008 година (стапки на раст, проценти)

порачките за следниот квартал укажуваат на мало влошување на состојбата, а податоците за државните капитални инвестиции во четвртиот квартал укажуваат на слични остварувања како и во третото тримесечје.

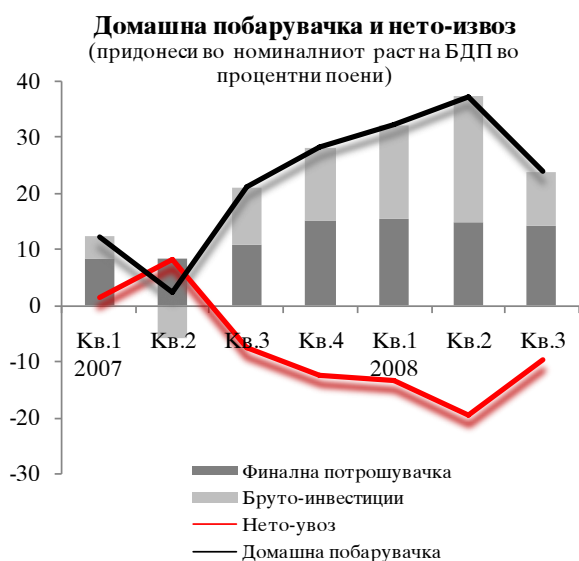
Влошување на состојбата во третиот квартал беше присутно и кај секторот **сообраќај и врски**. Од структурна гледна точка, пораст е забележан кај превозот на патници и кај телекомуникациите, а пад кај превозот на стоки, што укажува на тоа дека влошувањето е последица на влошената состојба во индустријата. Во согласност со очекувањата за натамошно намалување на индустриското производство, се очекува влошување на состојбата и во секторот „сообраќај и врски“.

Сумирано, падот кај индустриското производство во четвртото тримесечје и ефектите од неговото прелевање кај другите сектори, пред сè забавувањето на растот кај трговијата и сообраќајот, укажуваат на помал пораст на економската активност во овој период. Очекувањата за понатамошно влошување на состојбата кај индустријата во првото тримесечје на 2009 година и за продлабочување на неповолните трендови во секторот на услугите, упатуваат на очекувања за забавување на активноста во македонската економија.

1.3. Агрегатна побарувачка¹¹

Во првиот тримесечје на 2008 година беше задржан трендот на високи стапки на економски раст. Сепак, остварениот реален годишен раст од 5,5% е понизок од очекуваниот за кварталот. Порастот е условен од растот на финалната потрошувачка, додека растот на инвестициската потрошувачка, којшто во претходните квартали имаше растечки придонес, забележа забавување. И покрај сигналите за забавување на домашната побарувачка и со тоа, намален притисок врз увозот и инфлацијата, нарушената надворешна рамнотежа останува најзначаен ризик во наредниот период. Намалувањето на надворешната побарувачка за домашни производи предизвикано од глобалната криза, којшто веќе второ тримесечје по ред се одразува врз извозот, и забавениот капитални приливи заради одложената инвестициска активност на нерезидентите, се очекува да имаат најмошен негативен ефект врз надворешната рамнотежа и домашната економска активност.

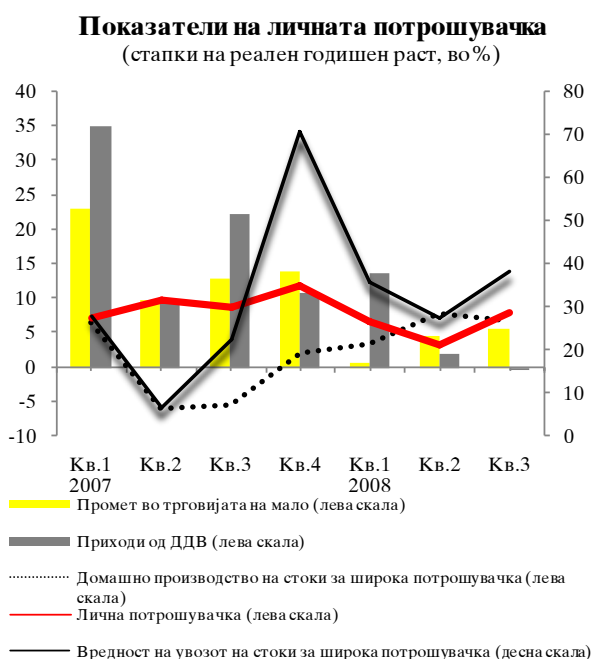
¹¹ ДЗС од декември 2008 година за првпат започна со објавување квартални податоци за сите расходни агрегати за БДП. Податоците за расходната страна на БДП се по тековни цени и воедно се започна со публикување на реални стапки на годишен раст за сите агрегати поодделно.

Извор: Државен завод за статистика .

Силниот раст на домашната побарувачка од третиот квартал на 2007 година, при постојан раст на финалната потрошувачка и силен раст на инвестициската побарувачка, беше главниот двигател на економската активност. Постојаниот притисок од домашната побарувачка врз увозот и намалената надворешна побарувачка за домашни производи, предизвикаа проширување на дефицитот во трговската сметка, особено изразено во вториот квартал на 2008 година. Во третото тримесечје на годината, забавениот раст на увозот, главно заради падот на цените на берзанските производи, услови стеснување на дефицитот во надворешната размена. Во следниот период, под влијание на глобалната економска криза извесно е дека ќе следува позначајно намалување на извозот, но и на апсорпцијата (а со тоа и на увозот), како одраз на неизвесноста и воздржувањето од потрошувачка во услови на очекувана забавена економска активност, зголемен број на невработени лица, стагнација или намалување на доходот на населението и намалена кредитна поддршка на приватниот сектор.

1.3.1. Лична потрошувачка

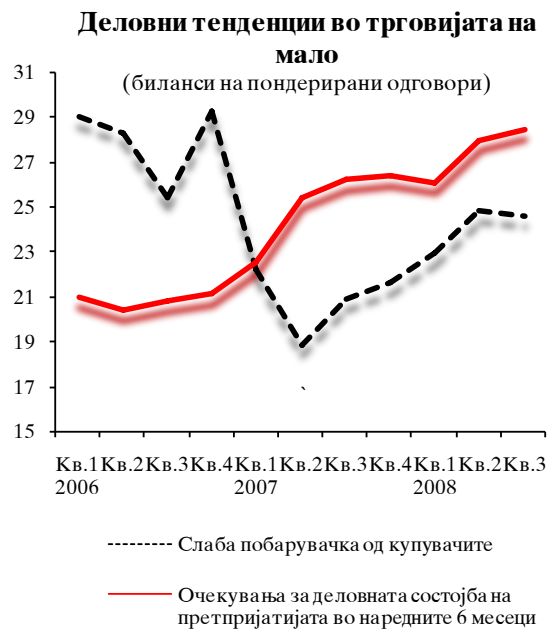
Извор: Државен завод за статистика и НБРМ.

За разлика од претходниот квартал кога инвестициската побарувачка имаше висок придонес за остварување на економскиот раст, во третото тримесечје на 2008 година растот на БДП повторно е стимулиран од личната потрошувачка, чијшто реален годишен раст достигна 7,9%. Зголемената потрошувачка на домаќинствата доведе и до зголемен волумен на тргување на мало, зголемена вредност на увозот на стоки за широка потрошувачка и зголемен обем на домашно производство на овие стоки на годишна основа. Сепак, и покрај знаците за зголемена домашна трговија и зголемен увоз на стоки за широка потрошувачка, приходите од ДДВ од третиот квартал на 2008 година бележат реално намалување од 0,2% на годишна основа, а според најновите податоци за октомври и ноември бележат реален годишен пад од 10,6%. Овие движења кај приходите од ДДВ се оценува дека се одраз на падот на увозот во последниот квартал на годината. Имено, според податоците за октомври и ноември вредноста на увозот се намалува за 0,8%, што делумно се должи на пониската цена на суровата нафта и на нафтните деривати и можни намалени притисоци од страна на домашната побарувачка.

И покрај високата инфлација во 2008 година, потрошувачката на домаќинствата од почетокот на годината се одржува на високо ниво. Се оценува дека потрошувачката беше

Извор: Државен завод за статистика и НБРМ.

Извор: Државен завод за статистика.

подржана со одредено временско задоцнување од порастот на расположливиот доход во претходната година, но и од позитивните согледувања на населението за идниот доход. Сепак, податоците за најзначајната компонента на расположливиот доход во 2008 година, односно за просечната нето-плата во економијата укажуваат на нејзин понизок реален раст во однос на претходната година, иако во третото тримесечје постепено зајакнува и достигна 2,2% (наспроти годишната стагнација во претходниот квартал и низок реален раст од 0,9% во првиот квартал на годината). Ваквите движења, надополнети со сè уште високата стапка на невработеност (од 33% во третиот квартал на годината) и ризиците од зголемување на бројот на невработени лица, заради затворање на одделни извозно ориентирани капацитети во последниот квартал на годината, може да се третираат како фактор којшто ќе услови намалување на куповната моќ на населението. Воедно, и покрај охрабрувачката динамика на приватните трансфери од вториот квартал наваму (како значајна доходна категорија) нивниот реален раст сè уште е во негативна зона со извесни сигнали за позитивна промена во последниот квартал на годината. Ваквите тенденции до некаде може да се релативизираат со годишниот раст на пензиите, којшто се забележува од вториот квартал на годината. Значаен дел од потрошувачката на домаќинствата се финансира и преку банкарските кредити, чијшто годишен реален раст, иако значително забавува и се сведува на 33,4% во третото тримесечје (наспроти 54,4% во последниот квартал на 2007 година), е доста висок. Продлабочувањето на глобалната криза ги промени и согледувањата на домашните банки за идните економски текови. Ова, заедно со јасните сигнали за стеснување на изворите на финансирање на кредитната активност веќе доведува до намалување на понудата на кредити и затегнување на кредитните услови, особено на потрошувачките кредити. Ваквите промени во пристапот до финансирање се очекува значително да влијаат врз потрошувачките одлуки на населението во следниот период.

Во услови на знаци за можно забавување на потрошувачката на домаќинствата, при забавен раст на доходот и кредитната поддршка од страна на банките, анкетираниите фирми од малопродажниот сектор во последите анкети укажуваат на намалување и потоа, на стагнирање на побарувачката од потрошувачките.

1.3.2. Јавна потрошувачка

Во првата половина на 2008 година, зајакнатата економска активност се одрази со повисока реализација на приходи во консолидираниот државен буџет од планот, што беше и причина за ребаланс на буџетот во јули 2008 година. Најголем дел од средствата беа пренасочени за капитални инвестиции, за набавка на стоки и услуги, за пензии и за субвенции. Сепак, ниската реализација на капиталните расходи, заклучно со третиот квартал на годината, услови повторна прераспределба на средствата во ноември, со која дел од претходно издвоените средства за капитални инвестиции и набавка на стоки и услуги се пренасочија за субвенции и за Фондот за здравство.

Приливот врз основа на дивиденда од една поголема компанија во третото тримесечје на годината и солидната наплата на даноците и придонесите, при ниска реализација на капиталните трошења, услови висок буџетски суфицит од 6.439 милиони денари. Сепак, последните податоци за консолидираниот буџет од октомври и ноември укажуваат на понизок раст на приходите (годишен раст од 2%, наспроти 14% во претходните два квартала). Ваквата динамика се должи на падот на даночните приходи (за 3% на годишна основа), во чии рамки продолжува трендот на годишно намалување на приходите од персоналниот данок на доход, но се забележуваат и првични знаци на забавена домашна побарувачка преку годишниот пад на приходите од ДДВ и царините (за 5% и за 27%, соодветно).

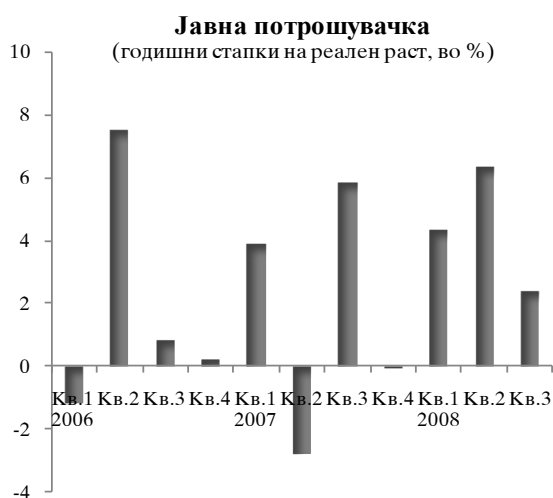
Од аспект на јавната потрошувачка, во третото тримесечје е забележано нејзино забавување (годишен реален раст од 2,2%, наспроти 6,3% во претходниот квартал). Податоците за октомври и ноември 2008 година укажуваат на натамошно годишно забавување на јавната потрошувачка, но сепак се очекува нејзино засилување во последниот месец од годината, кога може да бидат остварени поголем дел од тековните трошења на државата (реализацијата до ноември изнесува 83%).

1.3.3. Инвестициска побарувачка

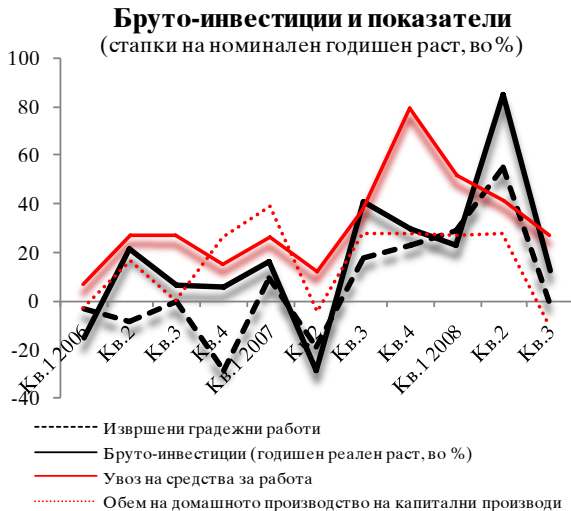
Отпочнатиот инвестициски циклус продолжи и во третиот квартал на 2008 година, но со позабавена динамика. Реалниот годишен раст на бруто-инвестициите во третиот квартал се сведе на 12,5%, наспроти исклучително високиот раст од 85,5% во претходниот квартал. Пониската инвестициска побарувачка се

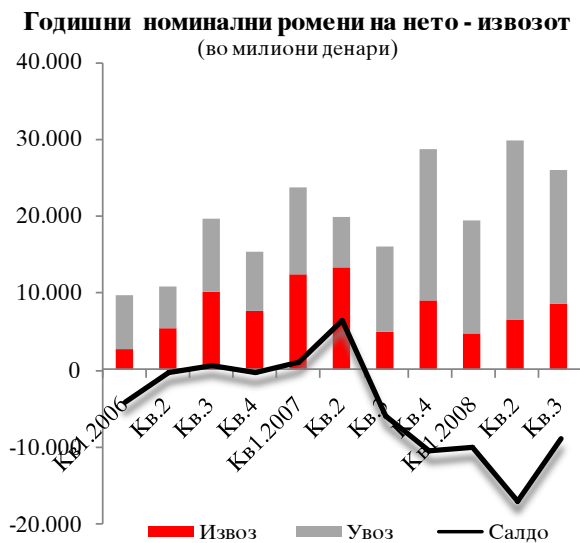
Извор: Министерство за финансии

Извор: Државен завод за статистика

Извор: Државен завод за статистика.

Извор: Државен завод за статистика.

согледува преку годишниот пад на вредноста на извршените градежни работи од 2% (наспроти годишниот раст од 29% и 56% во првиот и вториот квартал на годината) и преку намалениот раст на увозот на машини и опрема (од 27%, наспроти 51% и 42% во првиот и вториот квартал од годината). Воедно, домашното производство на капитални производи, коешто бележеше висок годишен раст во последните четири тримесечја, во третиот квартал се намали (за 10% на годишна основа) и според најновите податоци од индустриското производство во последниот квартал може да се очекува продлабочување на падот.

Од аспект на изворите на финансирање на инвестициите, растот на капиталните расходи на државата во последниот период, за кој се оценува дека има силно влијание врз инвестициската побарувачка во третото тримесечје на годината забави (25% на годишна основа), но податоците за двата месеца од последниот квартал покажуваат на негово повторно засилување. Покрај инвестициите на државата, и банкарскиот систем ја поддржува инвестициската активност на корпоративниот сектор. Кредитите на претпријатијата и во третиот квартал имаат висока стапка на годишен раст од 34% и според податоците за октомври и ноември, овој тренд е задржан. Сепак, во согласност со очекуваните билансни ограничувања и намалените домашни и странски извори на финансирање на банките, во следниот период може да се очекува пониска финансиска поддршка од страна на банките. Покрај домашните извори на средства за инвестиции, во текот на 2007 година и во првата половина на 2008 година значајна улога имаа и странските директни инвестиции, но според најновите податоци за втората половина на 2008 година, тие имаат забавена динамика, којашто е поврзана со намалената инвестициска активност во глобални рамки, по појавата на светската економска криза.

И покрај повеќето знаци за можно забавување на инвестициска побарувачка, во услови на претпазливост и постепено затегање на изворите за финансирање, остануваат позитивните согледувања на градежните фирми од третото тримесечје на годината за тековната деловна состојба и сè уште високата оценка за очекуваната обезбеденост со работа. Воедно, имајќи предвид дека државата за 2009 година планира да оствари висок износ на капитални расходи, ваквата политика може во определена мера, да ги ублажи последиците од забавувањето на приватната инвестициска побарувачка.

1.3.4. Нејќо извозна побарувачка

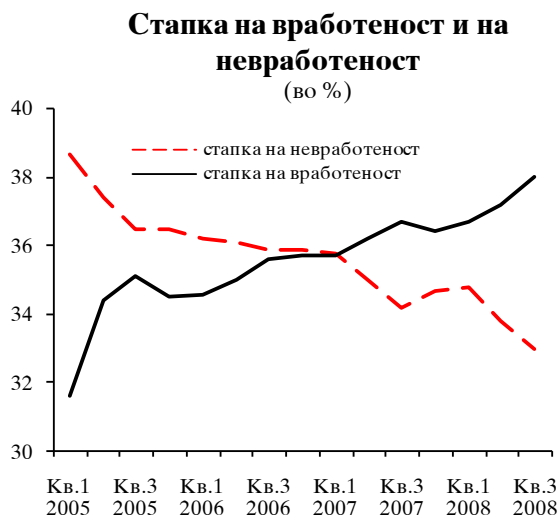

Извор: Државен завод за статистика .

Притисоците од домашната побарувачка (од средината на 2007 година и првата половина на 2008 година) и влошените услови на размена од крајот на 2007 година наваму, значително го проширија трговскиот дефицит. Во третиот квартал на годината, дефицитот во надворешната размена забележа извесно стеснување, главно поради забавениот раст на увозот. Номиналниот годишен раст на увозот на стоки и услуги се сведе на 25% (наспроти 30% во претходниот квартал), но видливо забави и неговиот реален годишен раст на 1,6% (наспроти 9,3% и 6,8% во првиот и вториот квартал на годината), што укажува на намалени апсорпциски притисоци. Од друга страна, веќе второ тримесечје по ред, намалената надворешна побарувачка за домашни производи се одрази со реален пад на извозот на стоки и услуги (за 5,6% во третото тримесечје и 16% во вториот квартал на година). Во следниот период се очекува натамошно забавување на извозот под влијание на намалената надворешна побарувачка и забавување на увозот при очекувања за намалена домашна побарувачка.

1.4. Вработеност и плати

Поместувањата на пазарот на работна сила и во претходното тримесечје се во насока на намалување на стапката на невработеност, што соодветствува со високиите стапки на раст на домашната економија во првите три тримесечја од годината. Според податоците од Анкетата за работната сила, во претходното тримесечје од годината стапката на невработеност изнесува 33%, или два процентни поена помалку во споредба со истиот квартал од претходната година. Сепак, очекувањата за забавување на растот на домашната економија како последица на глобалната криза, а особено високата изложеност на иррегуларностите на овој шок, сигнализираат промена на трендовите на пазарот на работна сила, барем на крајок рок, додека не дојде до консолидирање на економијата и надминување на последиците.

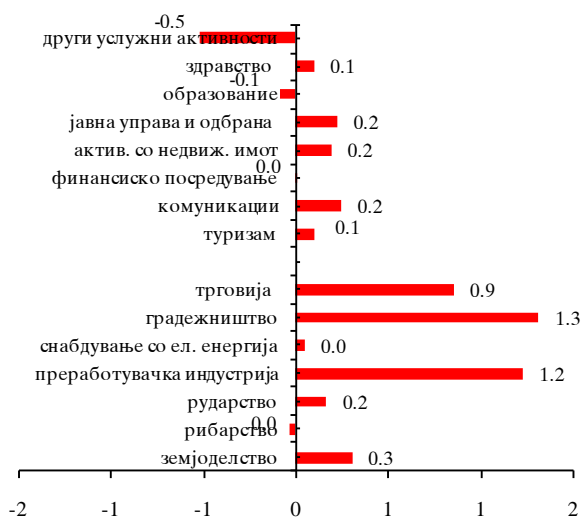

Извор: Државен завод за статистика, Анкета за работна сила

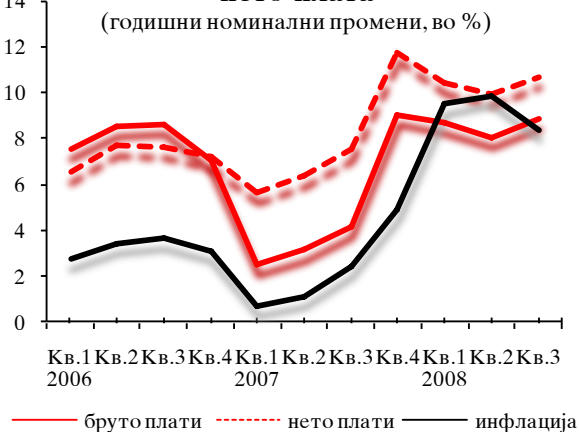
Анализата на порастот на вработеноста по сектори во третото тримесечје од 2008 година (од 3,6%) укажува на градежништвото, преработувачката индустрија и трговијата, како главни сектори коишто го создаваат овој раст. На годишна основа, во овие сектори е забележан пораст на вработеноста од 21,2%, 5,9% и 6%, соодветно. На ниво на вкупната јавна управа (којашто ги вклучува потесната јавна управа и одбраната, здравството, социјалните работи и образованието), вработеноста на годишно ниво е зголемена за 1,3%. Растот на вработеноста во градежништвото објаснува значен дел (36,7%) од зголемувањето на вкупниот број вработени во третото тримесечје на 2008 година. Идните движења на пазарот на работна сила во

**Придонеси на најзначајните
сектори кон порастот на вкупниот
број на вработени лица
во кв.3 2008 година
(во процентни поени)**

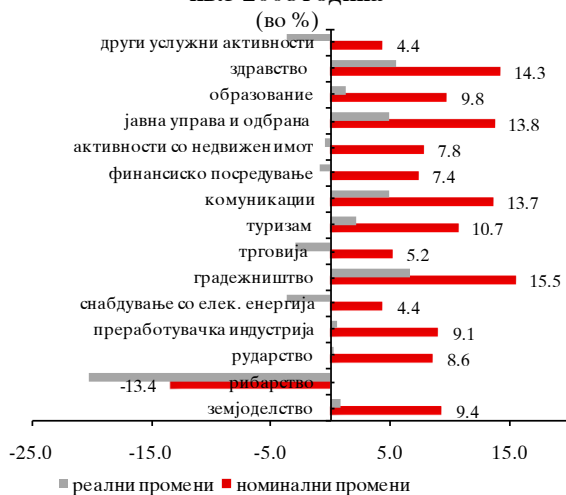

**Просечна исплатена бруто и
нето-плата**

Извор: Државен завод за статистика

**Годишни промени во просечната
исплатена нето-плата по сектори во
кв.3 2008 година**

Извор: Државен завод за статистика

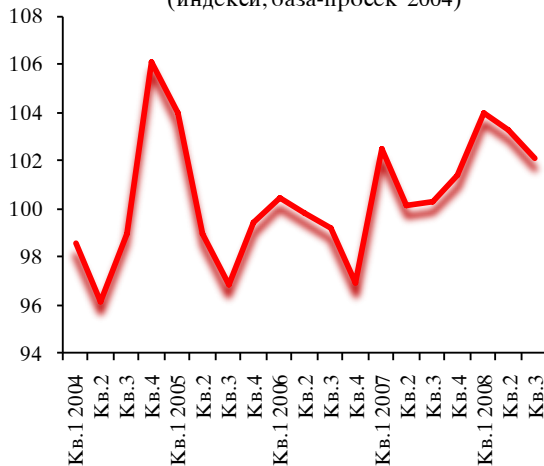
градежниот сектор е релативно тешко да се оценат, пред сè поради различната природа на факторите што се оценува дека ќе делуваат на овој сегмент во следниот период. Така, глобалната рецесија, како и забавувањето на домашните приватни инвестиции ќе значат и помали градежни активности во и надвор од земјата (имајќи предвид дека голем број градежни фирми работат во други земји), а со тоа и намалување на бројот на вработените. Сепак, очекуваните негативни ефекти од рецесијата би можеле да бидат неутрализирани доколку следната година се остварат јавните капитални инвестиции, со што домашната градежна оператива би добила поголем ангажман.

Последиците од глобалната рецесија за металургијата и текстилната индустрија, односно за дел од преработувачката индустрија, се очекува да се засилат од почетокот на 2009 година, за кога се најавени помасовни упатувања на принуден одмор на вработените, но и дефинитивни отпуштања заради затворања на погони, производни линии и на цели фабрики (особено помали капацитети во текстилната индустрија). Со тоа, поволните трендови на пазарот на труд во овие сектори се очекува да запрат.

Во доменот на платите, во третото тримесечје, просечните номинални исплатени нето и бруто-плати бележат пораст од 3%, во однос на вториот квартал на 2008 година. Во третиот квартал на 2008 година се остварени номинални стапки на годишен пораст од 10,7% кај нето и 8,9% кај бруто-платите. Понискиот интензитет на раст кај бруто-платите произлегува од намалената стапка на персоналниот данок на доход од почетокот на 2008 година. Инфлацијата од 8,4% на годишна основа во голема мера го апсорбира номиналното зголемување на платите. Имено, нето-платите реално се зголемени за 2,1%, додека бруто-платите за само 0,4%, во однос на истиот период од претходната година. Гледано по дејности, со исклучок на рибарството, во сите останати дејности од економијата е забележан номинален годишен пораст на просечните нето-плати. Позначаен годишен пораст на платите во третото тримесечје на 2008 година е забележан во јавната управа и одбрана за 13,8%, во образованието за 9,8% и во здравството за 14,3% (согласно со оствареното зголемување на платите на државната администрација во септември од 10%), а потоа и во градежништвото (13,2%) и кај комуникациите (сообраќај, складирање и врски) од 13,7%.

Продуктивност во економијата (индекси, база-просек 2004)

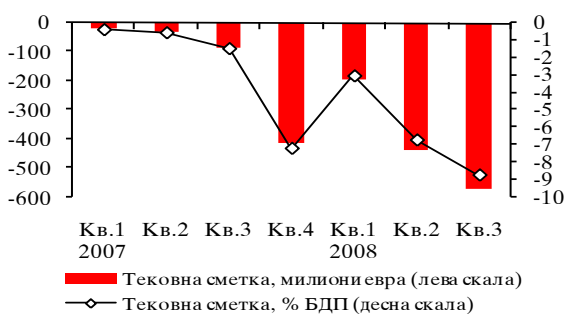
Продуктивноста на трудот во третиот квартал е повисока за 1,8% на годишна основа, во услови на повисок пораст на домашното производство во однос на порастот на вработеноста. Од друга страна, сè уште повисокиот номинален раст на бруто-платите придонесува за повисоки номинални трошоци по единица труд за 6,9% и следствено, зголемени трошоци за работна сила на производителите. Воедно, трендот на пораст на трошоците во однос на претходниот квартал е засилен, со оглед на забавениот пораст на продуктивноста.

Номиналните годишни стапки на раст на исплатените просечни нето и бруто-плати во октомври изнесуваат 9% и 7,2%, соодветно. Во реални показатели станува збор за пораст од само 1,3% и 0,1%, соодветно. Номиналните нето-плати се повисоки во сите економски сектори. Највисок пораст е забележан во рибарството (21,2%), комуникациите (13,5%), хотелите и рестораните (10,4%), јавната управа и одбрана (14%) и во здравството (9,8%).

1.5. Биланс на плаќања

Солидношо шемшо на расш на домашнаша економија, намалувањешо на надворешнаша побарувачка, нејоволнише помесшуваша во условише на размена и шосшешеношо сшабилезираше на увознише цени беа доминантни факштори шшо ги условија шроменише во шешковнаша сметка во шрешшошо штримесечје од 2008 година. Трговскиот дефицшш и нашшаму се задржа на високо ниво, согласно со расшош на домашнаша побарувачка и силниот расш на ценише на нафшаша, додека сезонскиот ефекш кај услугише и шривайнише шрансфери овозможија шодобруваше на салдошо на шешковнаша сметка во однос на шрешходниот кваршшал. Воедно, шосшешеношо сшабилезираше на инфлацијаша и инфлацискише очекуваша може да се сметаша за факшор шшо шридонесе за шромена на шрендотш кај шривайнише шрансфери во шешкош на сешшешмври. Погшлемнише шрвични ефекши од гшобалнаша рецесија врз надворешниот секшор на македонскаша економија зайочнаа да се чувсшвувааш во шешкош на окшомври и ноември, кога и извозотш и увозотш забележаа шад во однос на истиот шериод на шрешходнаша година. Во следниот шериод се очекува шадотш на надворешнаша побарувачка да биде комшензиран шреку намалувањешо на увозотш, во услови на драмашичен шад на ценише на нафшаша и значшшелно забавуваше на домашнаша побарувачка. Сешак, шрговскиот дефицшш и нашшаму ќе се одржува на високо ниво, шшо ги шрави очекувашаша за шешковише на негово финансираше бишшен факшор за движењаша во надворешниот секшор во следниот шериод.

Тековна сметка

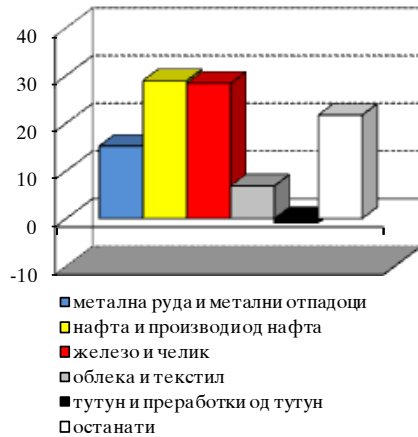
Извор: НБРМ и ДЗС.

Во третото тримесечје на 2008 година, дефицитот во тековната сметка изнесува 131,1 милион евра, што претставува годишно продлабочување на јазот за 78,3 милиони евра, исклучиво како резултат на растот на трговскиот дефицит од 49,4%.

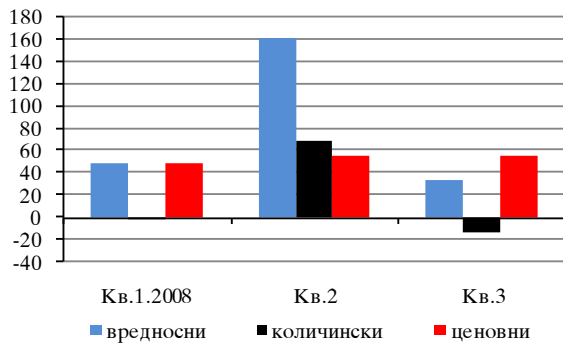
Годишниот раст на извозот од 32,2% во третиот квартал во најголем дел произлегува од растот на извозот на нафтени деривати, железно

Придонес на одделни производи кон промената на извозот во кв. 3 2008 година (во %)

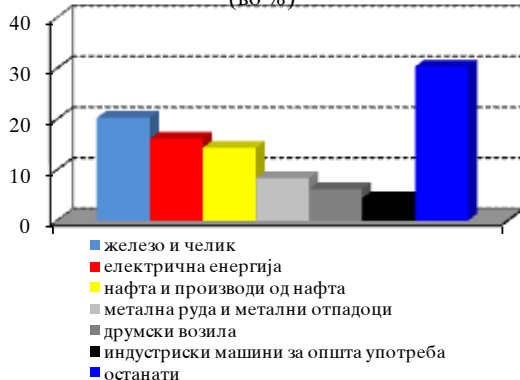

Извор: Државен завод за статистика на Република Македонија.

Извор: Народна Банка на Република Македонија.

Придонес на одделни производи кон промената на увозот во кв. 3 2008 година (во %)

Извор: Државен завод за статистика на Република Македонија.

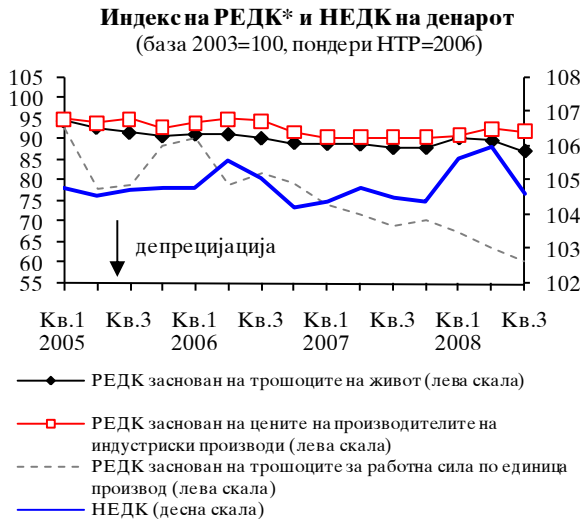
и челик и метална руда (придонес од 28,9%, 28,3% и 15,2%, соодветно). Поволните движења кај извозот на железо и челик во овој квартал се одраз на сè уште поволните цени на металите (со исклучок на цената на никелот). Сепак, во овој период, проекциите за цените на металите покажуваа нивно значително намалување, што укажува на брзи ефекти од глобалната криза во овој сектор. Ова се потврди со податоците за стагнација на извозот во октомври, и пад во ноември, при што извозот на железо и челик бележи најголем годишен пад (од 22,4%). Шокот во металната индустрија, во овие месеци, делумно беше неутрализиран со порастот на извозот на нафтени деривати, изработки од метал и медицински и фармацевтски производи. Продлабочувањето на глобалната рецесија, намалувањето на светските цени на главните извозни производи и очекувањата за општа воздржаност од позначајни странски инвестиции, се фактори што во следниот период се очекува да предизвикаат значајно забавување на извозот. Резултатите од Анкетата за деловни тенденции во преработувачката индустрија покажуваат дека извозниците веќе го согледуваат проблемот на недоволна странска побарувачка како битен ограничувачки фактор во нивното деловно работење.

Растот на увозната побарувачка за енергија, при истовремено високи цени на енергентите е главен двигател на годишниот раст на увозот во третото тримесечје од 23,2%, при што 31,8% од порастот на увозот произлегува од увозот на енергија. Во услови на сè уште високо искористување на капацитетите во металната индустрија, увозот на железо и челик придонесе со 20,2% во растот на вкупниот увоз (при истовремен пораст на цените и увезените количини), по што следуваат рудите, возилата и индустриските машини. Сепак, растечките димензии на глобалната криза по третиот квартал имаа брз ефект и на страната на увозот, каде што од октомври е забележана промена во дотогашниот тренд. Имено, во периодот октомври-ноември 2008 година увозот забележа годишен пад од 0,8%, во услови на намален увоз на електрична енергија¹², метална руда, железо и челик и телекомуникациски апарати, додека забавена стапка на раст е забележана кај нафтата и нафтните деривати, друмските возила и индустриските машини. Траекторијата на движење на увозот во периодот што следи, главно се очекува да биде

¹² Во октомври кај енергијата има повисока споредбена основа. Имено, согласност со начинот на царинска евиденција на увозот на електрична енергија, во октомври 2007 година е прикажан голем увоз на електрична енергија, што фактички е остварен во целиот претходен период од годината.

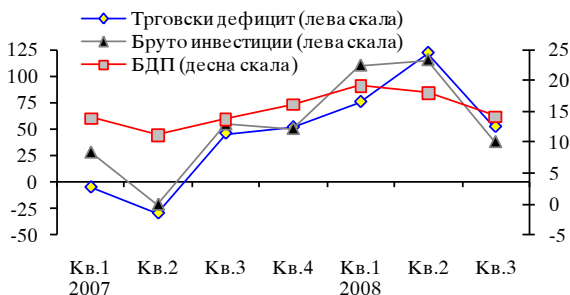
водена од проектираната динамика на извозот, чиј раст се очекува значително да забави, падот на светските цени на нафтата, како и забавувањето на домашната побарувачка, во услови на општа неизвесност и отежнат пристап и влошени услови на финансирање. Сите овие елементи упатуваат на значително забавување на растот на увозот во следниот период.

*Индекс под 100 означува зголемена извозна конкурентност.

Извор: Народна банка на Република Македонија.

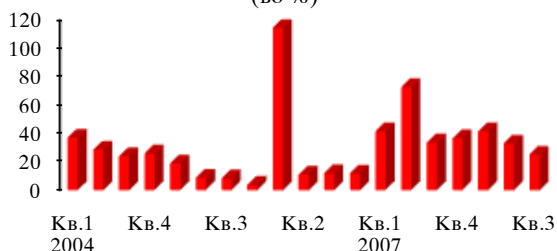
Годишни стапки на промени кај трговскиот дефицит, БДП и бруто инвестициите (во %)

Извор: Народна банка на Република Македонија и Државен завод за статистика на Република Македонија.

Покриеност на трговскиот дефицит со странски директни инвестиции*

(во %)

*Приватизација на ЕСМ во првиот квартал на 2006 година.

Извор: Народна банка на Република Македонија.

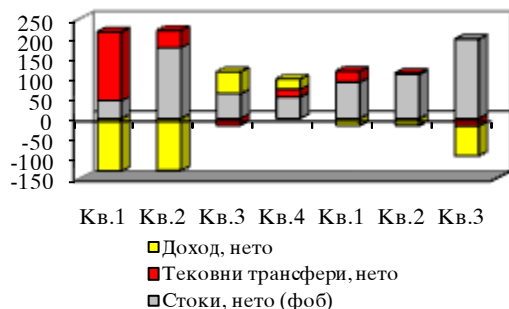
Со исклучок на РЕДК дефлациониран со индексот на цени на производители на индустриски производи, во третото тримесечје останатите индекси на РЕДК покажуваат подобрување на конкурентноста на македонската економија на годишно ниво. Така, и покрај апрецијацијата на номиналниот ефективен девизен курс на денарот (НЕДК) од 0,1% на годишна основа, РЕДК според индексот на трошоците на живот во третиот квартал бележи годишна депрецијација од 0,9% во однос на истото тримесечје од претходната година, при повисок пораст на странските од домашните цени. РЕДК дефлациониран со индексот на цените на производители на индустриски производи апрецира за 1,5%, што во најголем дел се должи на релативните цени. РЕДК дефлациониран со индексот на трошоци по единица труд бележи значајна годишна депрецијација од 12,7%, во услови на пад на домашните трошоци (зголемена продуктивност во индустријата) и пораст на странските цени. Апрецијацијата на американскиот долар во однос на еврото, а со тоа и во однос на денарот продолжи и во последниот квартал на 2008 година, при што во услови на позабрзана депрецијација на српскиот динар и турската лира во однос на македонскиот денар, во октомври 2008 година бележиме годишна апрецијација кај НЕДК (од 1,3%). Номиналната апрецијација на денарот претставува основен фактор за апрецијација на РЕДК според двата дефлатора (0,5% - според индексот на трошоци на живот и 1,2% - според индексот на цените на производители на индустриски производи), во услови на повисок пораст на домашните во однос на странските цени.

Во однос на следниот период, сегашните оценки во доменот на надворешната трговија упатуваат на поголеми ефекти врз увозот од забавувањето на домашната побарувачка и падот на светската цена на нафта, во споредба со ефектите од намалувањето на странската побарувачка и падот на цените на металите врз извозот. Иако овие поместувања значат намалување на трговскиот дефицит, сепак тој и понатаму се очекува да биде исклучително висок, па оттука изворите на негово финансирање се од критично значење. Тековните движења покажуваат дека пребрзиот

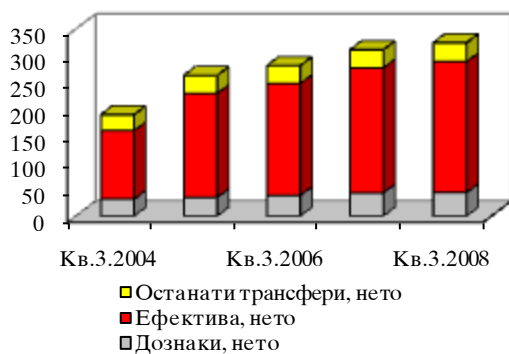
раст на негативното трговско салдо доведе до намалување на неговата покриеност со директни инвестиции, којашто во третиот квартал на 2008 година изнесува 24,9%, (наспроти истиот период од претходната година, кога изнесуваше 33,6%).

Придонес кон промената во тековната сметка (на годишна основа, во %)

Извор: Народна банка на Република Македонија.

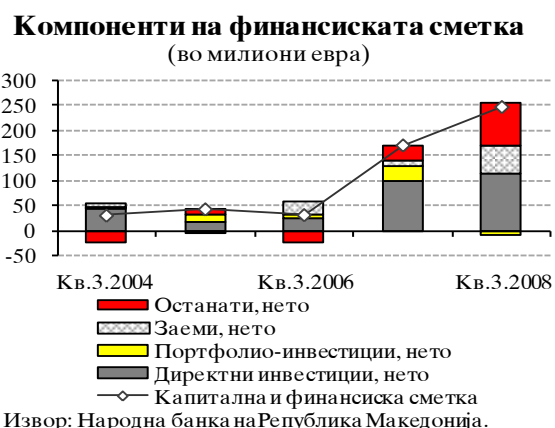
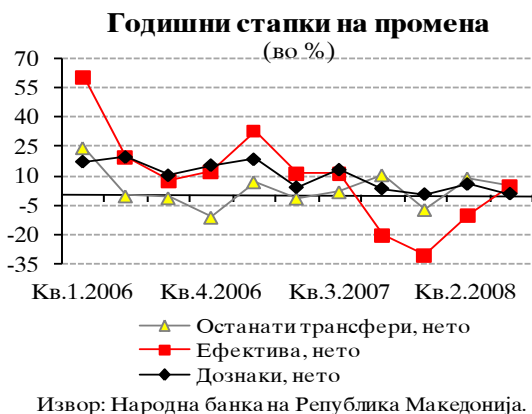
Динамика на приватните трансфери по компоненти на нето-основа (во милиони евра)

Извор: Народна банка на Република Македонија.

Наспроти трговскиот дефицит, сите останати категории во рамки на тековната сметка делуваа во насока на намалување на негативниот јаз. Имено, во третото тримесечје на 2008 година, кај доходот се забележани помали нето-одливи во однос на истиот период од претходната година за речиси 60%, пред сè како резултат на помалку исплатен доход кон нерезиденти врз основа на директни инвестиции. Кај услугите и трансферите се присутни сезонски ефекти карактеристични за летниот период. Така, кај услугите, за разлика од претходните два квартала, е забележан суфицит во износ од 27,7 милиони евра (годишен пораст од 19%), при што најголем дел се однесуваат на нето-приливи од патување, поврзани со летната туристичка сезона. Сепак, во услови на зголемен увоз на стоки, истовремено се забележани и повисоки нето-одливи врз основа на транспортни услуги.

Позитивен тренд е забележан и кај тековните трансфери, коишто во третиот квартал на 2008 година бележат нето-приливи од 336,4 милиони евра (највисоки од 2003 година наваму), како резултат на високите нето-приливи од менувачко работење (коишто имаат третман на приватни трансфери во готовина преку неформален канал). Сезонскиот ефект од туристичката сезона, како и намалувањето на годишната стапка на инфлација придонесоа за стабилизирање и зголемување на прометот на менувачкиот пазар. Сепак, одредено влијание има и ниската споредбена основа, имајќи предвид дека намалувањето на нето-откупот на менувачкиот пазар започна во септември, претходната година. Притоа, во услови на засилена динамика на пораст кај откупот, при истовремено забавена стапка на пораст кај продажбата на девизи, нето-откупот на девизи на менувачкиот пазар во анализираниот квартал забележа годишна стапка на пораст од 4,8%, наспроти негативните промени во претходните три квартала. Со оглед на позитивните согледувања на населението за стабилноста на инфлацијата, позитивниот тренд на менувачкиот пазар продолжи и во следните два месеца. Така, во периодот октомври-ноември 2008 година, нето-приливите од менувачкото работење на годишна основа се повисоки за 10,6%. Сепак, на збирна основа, заради неповолните движења од првата половина на годината, досега е остварен нето-откуп од 583,2 милиона евра, што е помалку за 10,1% во однос на истиот период на

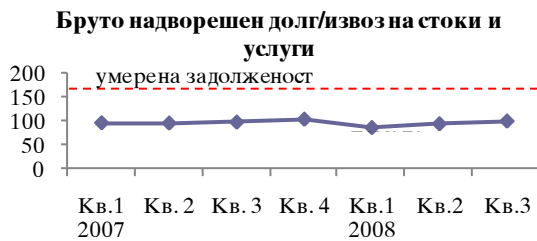
2007 година (при пораст на откупот за 3,9% и посилен пораст на продажбата за 29,8%).

Во третото тримесечје на 2008 година, во капиталната и финансиска сметка беа остварени високи нето-приливи во износ од 250 милиони евра (годишен пораст од 45%). Притоа, речиси половина од нето-приливите се однесуваат на директните инвестиции (годишен пораст од 12,7%), коишто значително влијаеа врз понудата на девизи на девизниот пазар во овој период, што доведе до интервенции од страна на НБРМ во насока на откуп на вишокот. Значајниот износ на приливи врз основа на директни инвестиции (коишто го надминуваат износот за речиси двапати и 2,4 пати на годишна и квартална основа, соодветно) укажуваат на тоа дека странските инвеститори имаат позитивни видувања за потенцијалот на македонската економија. Сепак, намалувањето на меѓународната ликвидност и високата аверзија кон ризик на инвеститорите се фактори коишто значително ги зголемуваат ризиците околу идната динамика на тековите на капитал. Голема е веројатноста да дојде до неостварување или одлагање на дел од претходно договорените директни инвестиции, а воедно веќе има сигнали за намалување на задолжувањето врз основа на кредити и заеми на меѓусебно поврзани субјекти. Кај портфолио-инвестициите, во услови на стагнација на Македонската берза и глобален ликвидносен недостиг, активноста на нерезидентите повторно беше во насока на продажба на хартиите од вредност, така што портфолио-инвестициите бележат нето-одливи од 7,7 милиони евра. Истиот тренд продолжи и во следните два месеца, кога на страната на продажбата учеството на нерезидентите во прометот на берзата изнесуваше 56,6%, наспроти учеството на страната на купувањата од 11,1%, при што се очекува ваквите движења да продолжат и во почетокот на следната година.

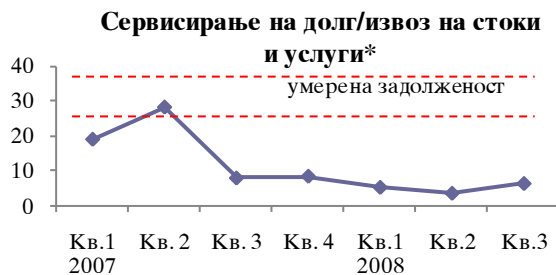
Зголемено надворешно задолжување врз основа на долгорочни кредити и заеми е забележано во третото тримесечје на 2008 година, во најголем дел од страна на приватниот сектор и тоа кај мултилатералните странски кредитори (МФК и ЕБОР), додека кај краткорочниот долг бележиме намалено задолжување, при истовремено зголемени отплати врз основа на претходни кредити. Иако постои проширување на каматниот диференцијал помеѓу домашната активна девизна каматна стапка и ЕУРИБОР, во услови на глобална финансиска криза и заострување на кредитните услови, во следниот период може да се очекува намалено задолжување во странство, особено кај приватниот сектор. Наспроти тоа,

Извор: НБРМ.

Извор: НБРМ.

Извор: НБРМ.

*Податоците за сервисирањето на долгот не се ревидирани.

кај јавниот сектор може да се очекува зголемување на бруто-долгот, доколку се земе предвид буџетот за 2009 година, којшто предвидува делумно финансирање преку странски кредити, а воедно може да се очекува и рефинансирање на обврските на приватниот сектор врз основа на претходно земени кредити, заради неповолната состојба во која се наоѓа реалниот сектор. Значајна позитивна промена во третото тримесечје е забележана кај ставката „валути и депозити“, во услови на зголемена склоност на населението за штедење во странска валута, како и заради зголемените депозити на нерезидентите.

Согласно со ваквите движења, **бруто надворешниот долг** на крајот на третиот квартал изнесува 3.306,3 милиони евра и во споредба со 30.09.2007 година е повисок за 631,8 милиони евра, додека во однос на претходниот квартал бележи пораст од 186,9 милиони евра. Притоа, 87,7% од годишниот пораст се должи на зголеменото задолжување на небанкарскиот приватен сектор (пред сè долгорочни заеми и краткорочни комерцијални кредити) и задолжувањето врз основа на меѓусебно поврзани субјекти, а потоа следува банкарскиот сектор, којшто бележи умерен раст на надворешно задолжување. Од структурен аспект, нема поголеми поместувања, така што структурното учество на останатите сектори и понатаму расте, за сметка на задолжувањето на државата. Од аспект на инструментите, најголемо поместување е забележано кај валутите и депозитите во насока на зголемени обврски на банките.

Поголем дел од показателите на надворешната задолженост¹³ покажуваат дека Република Македонија е во земјите со ниска задолженост, што остава простор за понатамошно зголемување на надворешното задолжување. Сепак, во услови на постојан пораст на бруто-долгот, показателот надворешен долг / БДП покажува пречекорување на границата за умерена задолженост.

Бруто девизниот резерв на 30.09.2008 година изнесуваа 1.689 милиони евра и во споредба со крајот на 2007 се повисоки за 157,6 милиони евра, од кои 145,6 милиони евра е пораст остварен во третото тримесечје на 2008 година. Поволната состојба на менувачкиот пазар и високиот прилив од директни инвестиции овозможува нето-откуп на девизи од страна на НБРМ на девизниот пазар, што претставува главен фактор за кварталниот

¹³ Според Методологијата на Светската банка.

пораст на бруто девизните резерви (придонес од 76,1%). Покрај интервенциите на НБРМ, значаен позитивен придонес имаа и курсните разлики, приходите од пласмани, зголеменото издвојување на задолжителна резерва на банките во девизи и ценовните промени кај хартиите од вредност, додека поголеми нето-одливи беа забележани врз основа на девизните трансакции за сметка на државата. Притоа, оствареното ниво на бруто девизните резерви на крајот на третиот квартал на 2008 година овозможува покриеност од 3,4 месеци на увозот на стоки (ф.о.б.) и услуги од следната година (проекција од август). Сепак, влошувањето на трговскиот дефицит, исплатата на поголема сума на дивиденда кон странски акционер, како и значителното намалување на просторот на банките за користење на своите девизни средства, во текот на октомври и ноември доведоа до нето-продажба на девизи од 121,9 милиони евра. Така, бруто девизните резерви на крајот на ноември изнесуваа 1.589,2 милиона евра и во однос на крајот на претходната година се повисоки за 56,7 милиони евра.

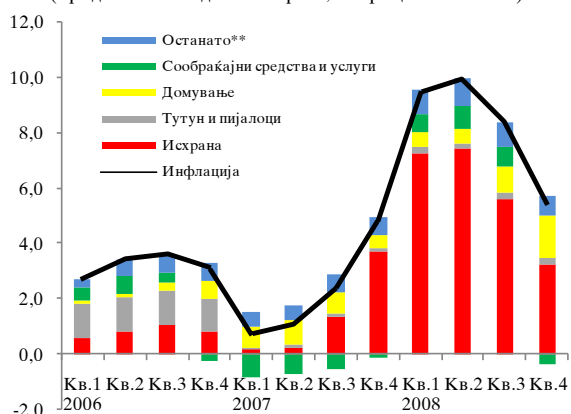
1.6. Инфлација

За разлика од последниот квартал на 2007 година, кога надворешниот шок од високите увозни цени на храната и енергентиите заедно со пририсиокој од агрегативната побарувачка предизвикаа засилен расиј на домашното ценовно ниво, во последниот квартал на 2008 година комбинацијата од истиите надворешни и домашни фактори имаше обратно влијание. Воедно, во четвртиото тримесечје на годината се исцрпи ефектиот од ниската споредбена основа, што доведе до забавување на годишната стапка на инфлација којашто се сведе на 5,4% (наспроти 8,4% во претходниот квартал). Проекциите за домашната стапка на инфлација за следниот период се во иста насока со светските инфлациски проекции коишто укажуваат на значајно забавување на инфлацијата под влијание на светската економска криза, односно под влијание на намалениот пририсиок од сирана на агрегативната побарувачка. Најмошниот постојан пад на цената на суровата нафта и другите примарни производи на светските берзи неминовно ќе влијае во насока на намалување на домашните цени, а влијанието на домашните фактори, односно на забавениот расиј на домашната побарувачка и на проширението за ирудој, исто така се очекува да биде во надолна насока.

Просечната стапка на инфлација за 2008 година изнесуваше 8,3%, при што во декември, годишната стапка на инфлација се сведе на 4,1%, што претставува најниско остварување од почетокот на годината. Помеѓу надворешните фактори коишто имаа најголемо влијание врз растот на домашното ценовно ниво од крајот на 2007 година и во текот на првата половина на 2008 година беа увозните цени на земјоделските влезни компоненти и на енергентите (горивата и електричната енергија), коишто доведоа до поскапо домашно производство на храна и поскапи нафтени деривати. Сепак, од втората

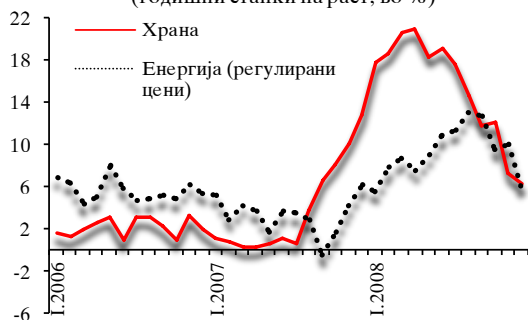
Инфлација и главните категории на ЦПИ* (придонеси во годишниот раст, во процентни поени)

*ЦПИ(Индекс на потрошувачки цени) - CPI (Consumer price index)

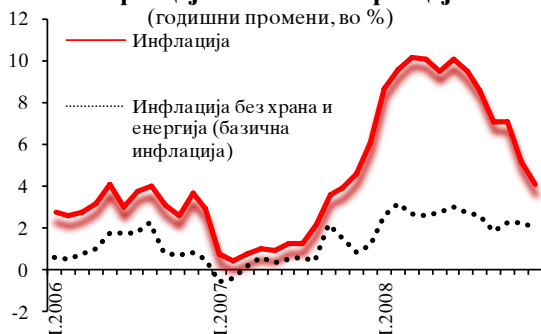
**Останатоги вклучува категориите: облека и обувки, хигиена и здравје, образование култура и разонода, ресторани и хотели и останати услуги неспомнати на друго место.
Извор: Државен завод за статистика и НБРМ.

Променливост на компонентите во ЦПИ (годишни стапки на раст, во %)

Извор: Државен завод за статистика и НБРМ.

Инфлација и базична инфлација (годишни промени, во %)

Извор: Државен завод за статистика и НБРМ.

половина на 2008 година, добрите временски услови ја зголемија домашната понуда на храна, што се одрази со намалени увезени количини на прехранбени стоки. Како резултат на ова, во втората половина на годината придонесот на цените на свежата храна и на преработените производи кон инфлацијата се преполови (од околу 4,5 п.п. и 2,7 п.п. соодветно во првите два квартала на 2 п.п. и 1,3 п.п. соодветно во последниот квартал на годината). Покрај поволните движења кај цените на храната, во четвртиот квартал на годината, падот на цената на суровата нафта на светските берзи (со засилен интензитет од октомври) се пренесе врз домашните цени на нафтени деривати, со што нивното дефлациско влијание делумно го неутрализира ефектот од зголемувањето на цената на електричната енергија за домаќинствата¹⁴ (во ноември). Согласно со ваквите движења, придонесот на цените на енергијата се намали на 1,1 п.п., наспроти 1,6 п.п. во третото тримесечје кога беше изразен ефектот од нафтениот шок и поскапувањето на цената на топлинската енергија. Во претстојниот период, најавеното намалување на цената на топлинската енергија, заедно со постојаниот пад на цената на нафтени деривати ќе влијае во насока на натамошно намалување на општото ценовно ниво.

Покрај влијанието на факторите од страна на понудата, ценовните движења во изминатиот период во значаен дел ја отсликуваа и вкупната побарувачка. Засилената економска активност од средината на 2007 година наваму, услови позначајно проширување на позитивниот произведен јаз, гледано од аспект на инфлациски притисоци, којшто според најновите економски показатели бележи постепено стеснување. Притисокот од страна на факторите на побарувачка делуваше во насока на засилување на инфлациските движења, но според очекувањата и прогнозите, постепено намалување на вкупната економска активност заради негативните ефекти од светската економска криза ќе значи и намалени инфлациски притисоци. Главен носител на вкупната побарувачка во изминатиот период беше финалната потрошувачка (личната и јавната потрошувачка), додека од крајот на 2007 година засилување бележи и инвестициската побарувачка, којашто главно се одрази во градежниот сектор. Ваквите движења условија и поголемо искористување на производните капацитети и намалување на стапката на

¹⁴ На 29 октомври 2008 година врз основа на одлука на РКЕ, просечната продажна цена на електричната енергија по која „ЕВН Македонија“ ги снабдува тарифните потрошувачи на мало за периодот ноември-декември се зголеми за 13,61%.

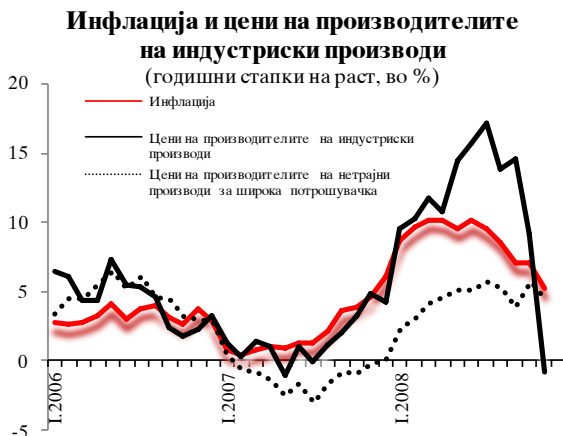
невработеност (за околу 3 п.п. во изминативе две години). Растот на вкупната побарувачка се одрази во раст на базичната стапка на инфлација, којашто во 2008 година изнесуваше околу 2,6%, наспроти 0,6% во претходната година (во декември на годишна основа базичната инфлација изнесуваше 2%).

Извор: Државен завод за статистика и НБРМ.

Покрај влијанието на вкупната побарувачка, се оценува дека значаен домашен фактор за инфлацијата беа повисоките трошоци за труд. Нивниот раст, којшто доби на интензитет во втората половина на 2007 година, заедно со влијанието на останатите фактори од страна на понудата ја засили инфлацијата. Во третиот квартал на 2008 година продолжи трендот на раст на трошоците по единица труд, при што на годишна основа тие беа повисоки за 6,9%.

Знаци за забавување на инфлацијата во следниот период има и во одговорите на економските агенти од анкетата за инфлациските очекувања спроведена во четвртото тримесечје на 2008 година, при што 34% од анкетираниите очекуваат инфлацијата во 2009 година да биде пониска од остварената во 2008 година, а 31% од анкетираниите имаат стабилни очекувања. Оценката на субјектите коишто сметаат дека инфлацијата ќе се намалува, се заснова на постојано намалување на цените на нафтата и храната на светските берзи, намалена побарувачка поради глобалната финансиска и економска криза, како и на очекуваниот пад на кредитната активност во домашната економија.

Извор: Државен завод за статистика и НБРМ.

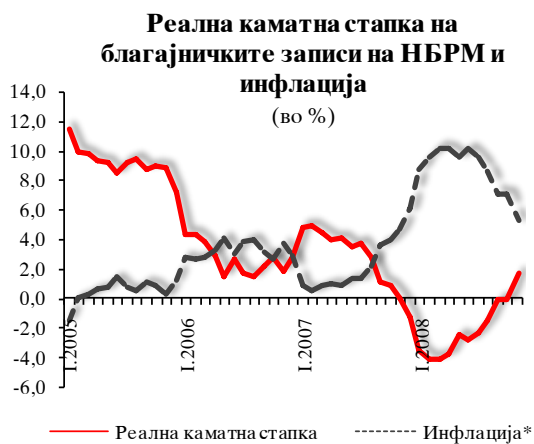
По значајниот раст на цените на производителите на индустриски производи од крајот на 2007 година, во ноември 2008 година за првпат е регистриран годишен пад (од 0,8%), којшто во најголем дел произлегува од пониските цени на производителите на нафтени деривати (за 22% на годишна основа). Ваквата тенденција се очекува да продолжи и во следниот период заради надолниот тренд на цената на суровата нафта на светските берзи. Растот на цените на производителите на прехранбени производи забавува, што е сигнал за намалени притисоци од преработувачкиот сектор врз малопродажните цени на храната.

II. Монетарна политика

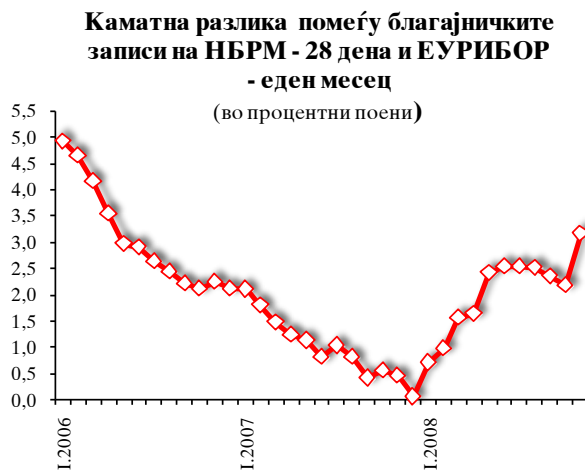
Во претходното тримесечје на 2008 година, НБРМ ја задржа референтната кампајна стапка непроменета, на 7%. Ваквата монетарна политика произлезе од созгледувањата за сè уште високи инфлациски очекувања, и покрај постоењето на намалување на инфлациските притисоци, како ефект од трендот на намалување на светските цени на нафтата и на храната, како и заради високиот степен на ризик

во надворешниот сектор. Имено, иако зголемените капитални приливи во овој период овозможуваа нешто-ојкуќу на девизи на девизниот пазар од страна на НБРМ, трговското салдо продолжи да се влошува, а беше задржан и трендот на поскромни приливи од приватни трансфери. Кон крајот на кварталот, со ескалацијата на светската финансиска криза, дојде до значаен пресврт во очекувањата за економските перспективи на глобално ниво, создавајќи индиректни преносни ефекти и врз домашната економија. Така, во првите два месеца на последниот квартал, поради неволните движења на тековната сметка, се појавија притоци на девизниот пазар. Воедно, со приближувањето на крајот на годината, и ризиците од поекспанзивна фискална политика (при дојдогаи ниска буџетска пошрошувачка), почна да добива на значење.

*Тековен месец во однос на истиот месец од претходната година.
Извор: Државен завод за статистика и НБРМ.

Извор: НБРМ, Министерство за финансии и
Централна банка на Холандија (www.statistics.dnb.nl).

Стапката на инфлација, во текот на третиот квартал на 2008 година почна да покажува позабележително забавување, укажувајќи на постепено исцрпување на инфлациските притисоци присутни од крајот на претходната година. Стабилизирањето на инфлацијата, во услови на натамошен раст на капиталните приливи од странство, придонесе за задржување на постојаниот нето-откуп на девизи на девизниот пазар од страна на НБРМ. Од друга страна, салдото во тековната сметка продолжи да се влошува. Воедно, неизвесниот глобален амбиент, создаден од растечките димензии на финансиската криза, создаде дополнителни ризици околу структурата на финансирање на дефицитот на тековните трансакции во иднина. Во вакви услови, а имајќи предвид дека потенцијалното идно проширување на надворешната нерамнотежа може да предизвика притисоци на девизниот пазар, НБРМ ја задржа референтната каматна стапка на постојаното ниво од 7%.

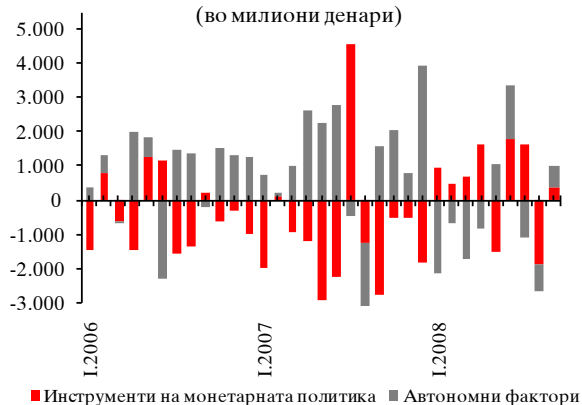
Трендот на пораст на каматните стапки на европскиот финансиски пазар беше прекинат на средината на октомври. Имено, по релативното стабилизирање кон крајот на вториот квартал, глобалниот финансиски пазар претрпе нов драматичен потрес во септември. Постојаните тензии, проследени со значајно заострување на условите на кредитирање и зголемени трошоци на финансирање, доведоа до растечки песимизам во однос на идните економски движења, што се согледува преку наглото влошување на глобалните економски показатели. Ова беше причина централните банки во големите развиени земји да реагираат со релаксирање на монетарната политика, намалувајќи ги основните каматни стапки¹⁵. Ваквите движења придонесоа за натамошно проширување на каматниот

¹⁵ На 8 октомври 2008 година, ЕЦБ, во координирана акција со централните банки на САД, Канада, Велика Британија, Швајцарија, Шведска и Јапонија, ја намали референтната каматна стапка за 0,5 процентни поени. Дополнителна надолна корекција на референтната каматна стапка на ЕЦБ беше извршена уште во два наврати (на 06.11.2008 година и на 04.12.2008 година) за 0,5 процентни поени и 0,75 процентни поени, соодветно, со што таа се сведе на 2,5%.

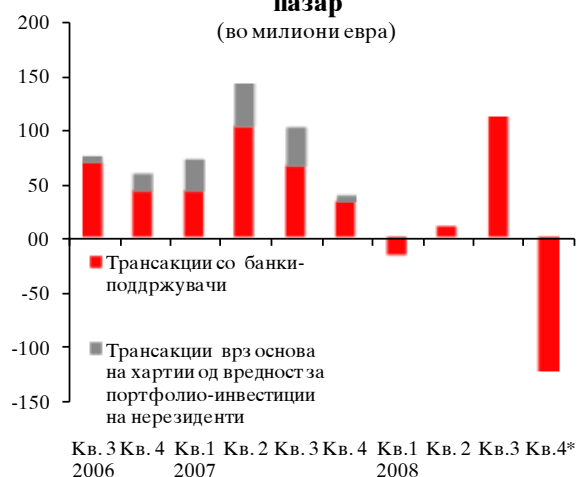
диференцијал помеѓу благаяничките записи на НБРМ и едномесечниот ЕУРИБОР, којашто од 2,2 процентни поена, колку што изнесуваше во просек во вториот квартал, во третиот квартал се зголеми на 2,5 процентни поени, за да достигне 2,7 процентни поени, во просек, во првите два месеца на четвртото тримесечје. Ваквиот каматен диференцијал ги одразува сè уште повисоките стапки на инфлација во домашната економија во однос на евро-зоната и воедно е во прилог на повисоки капитални приливи од странство и стабилизирање на состојбите на девизниот пазар во иднина.

Фактори на повлекување и креирање ликвидност (во милиони денари)

*Позитивна промена - креирање ликвидност;
негативна промена - повлекување ликвидност.
Извор: НБРМ

Интервенции на НБРМ на девизниот пазар (во милиони евра)

*Се однесува на октомври и ноември 2008 година.
Извор: НБРМ

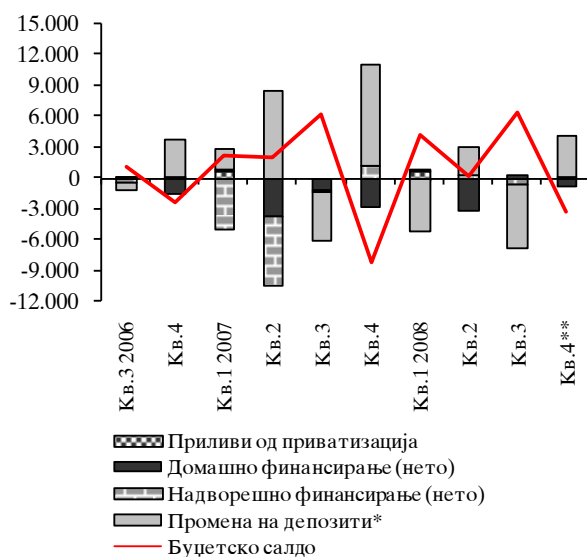
Турбулентните движења на глобалниот финансиски пазар се одразија и врз домашната економија, подразбирајќи психолошки притисоци од нивното потенцијално прелевање и во домашниот банкарски систем (и извесно повлекување депозити врз таа основа) и намалување на девизните приливи од странство. Ваквите движења, надополнети со присуството на одредени вонредни фактори во ноември (извршена репатријација на висок износ на дивиденда од страна на една голема компанија), беа причина за појавата на реверзибилен тренд на девизниот пазар. Така, по постојаниот нето-откуп на девизи во третото тримесечје (и креирање ликвидност врз таа основа), во октомври и ноември, НБРМ повторно интервенира со нето-продажба на девизни средства.

Во ноември, притисокот врз монетарната политика дополнително се зголеми со позасиленото фискално трошење, кога беше забележан силен пораст на тековните и капиталните расходи согласно со Одлуката за прераспределба на средства меѓу буџетските корисници на централната власт и меѓу фондовите¹⁶. Иако ваквите движења беа очекувани, сепак, нерамномерната распределба на буџетските расходи во текот на годината и нивната концентрација во последните два месеца на годината, може да доведе до зголемена побарувачка за девизи на девизниот пазар. Остварениот буџетски дефицит во ноември (во износ од 3.339 милиони денари) во најголем дел беше финансиран преку повлекување депозити од денарската сметка на државата кај НБРМ, што е значајно поместување во однос на остварувањата од првите три квартали. За споредба, во третиот квартал на 2008 година, во услови на исплата на дивиденда од страна на една голема компанија, беше остварен висок буџетски суфицит од 6.439 милиони денари, којшто овозможи пораст на денарските депозити на државата кај НБРМ, повлекувајќи ликвидност врз таа основа. Структурата на

¹⁶ „Службен весник на РМ“ бр. 137/2008.

Финансирање на буџетското салдо (во милиони денари)

* Позитивна промена -повлекување депозити; негативна промена - кумулирање депозити.

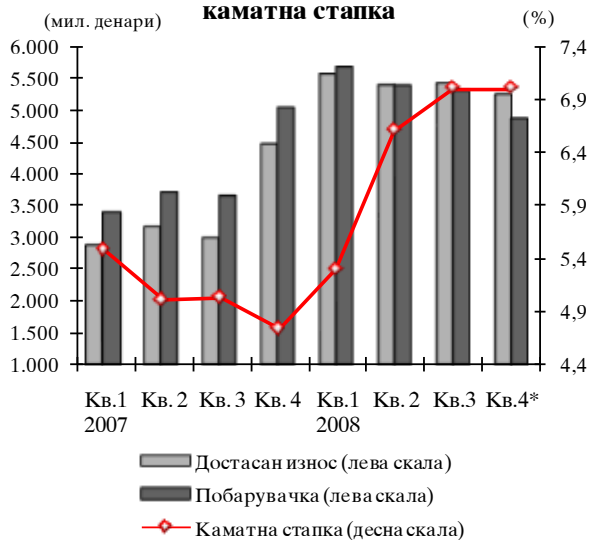
** Се однесува на октомври и ноември 2008 година.

Извор: Министерство за финансии на Република Македонија.

финансирањето на буџетското салдо во третото тримесечје покажува нето-одливи врз основа на надворешно финансирање (565 милиони денари), додека врз основа на домашното задолжување беа остварени приливи во износ од 305 милиони денари. На примарниот пазар на државни хартии од вредност, преку државните записи беа повлечени вкупно 267 милиони денари.

Придонес во насока на повлекување ликвидност во третиот квартал имаа и готовите пари во оптек и готовината во благајната на банките. Монетарните инструменти (вклучувајќи го и ефектот од првите две издвојувања на задолжителен депозит кај НБРМ), на нето-основа, имаа скромно влијание во насока на креирање ликвидни средства. На аукциите на благајнички записи одржани во третото тримесечје, банките во просек побаруваа за 2,2% понизок износ во однос на достасаниот. Побарувачката за благајнички записи дополнително се намали во првите два месеца на последниот квартал (во просек за 6,9% помалку во однос на достасаниот износ), кога девизните трансакции на НБРМ и репатријацијата на дивидендата на една голема компанија делуваа во насока на повлекување ликвидни средства.

Аукции на благајнички записи и каматна стапка

* Се однесува на октомври и ноември 2008 година.

Извор: НБРМ.

Просечната дневна ликвидност на банкарскиот систем во третото тримесечје на 2008 година беше повисока за 6,4% во споредба со претходниот квартал. Вишокот на издвоени ликвидни средства над обврската за задолжителна резерва (во денари)¹⁷, во третиот квартал на 2008 година во просек изнесуваше 4,6%, наспроти 3,6% во претходниот квартал. Во однос на истото тримесечје од претходната година вишокот над обврската за задолжителна резерва е понизок за 6,8 процентни поени. Примарните пари¹⁸ на крајот на третото тримесечје беа повисоки за 19,4% на годишна основа, додека на крајот на ноември годишната стапка на раст се сведе на 6,6%.

Курсот на монетарната политика во следниот период во најголема мера ќе биде определен од преносните ефекти од светската финансиска и економска криза, а пред сè од степенот на нивно прелевање врз девизниот пазар. Имено, и покрај оцените за исцрпување на притисоците врз инфлацијата, при намалување на увозните цени, одржувањето висок дефицит во тековната сметка и неизвесните капитални приливи укажуваат на

¹⁷ Период на одржување (исполнување) на обврската за задолжителна резерва на банките се смета периодот од 11. ден во тековниот месец до 10. ден во следниот месец. Вишокот се однесува на вишокот издвоени средства на сметката на банките кај НБРМ над обврската за задолжителна резерва.

¹⁸ Ја вклучува задолжителната резерва во девизи.

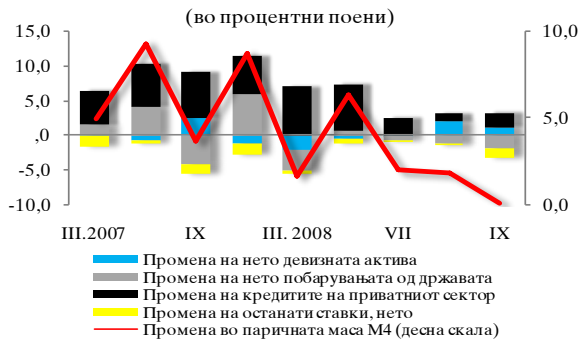

потенцијални негативни поместувања на девизниот пазар. Дополнителен фактор што го менува амбиентот на водење на монетарната политика се и промените во фискалната сфера. Имено, проектираниот буџетски дефицит од 2,8% од БДП претставува релативно голем пресврт во курсот на фискалната политика, во споредба со досегашните остварувања.

2.1. Монетарни агрегати

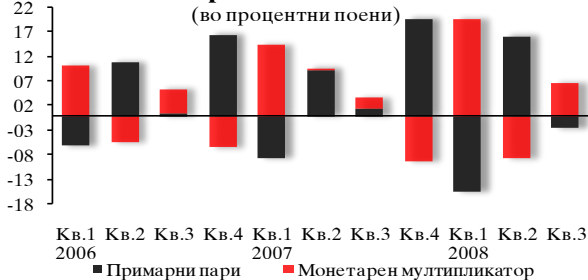
Под влијание на најомошното иродлабочување на дефицијоот на шековнаија сметка, како и неизвесноста од глобалнаија финансиска криза, во итрешноио иримесечје иродолжи ирендоио на забавување на растоио на монетарниите агрегаио. Поголеми реакции од засилувањето на глобалнаија финансиска криза во итрешноио квартали, со одредено задоцнување се иочувствивуваа во октомври и ноември, кога вкуйниите дејозии ио иодол иериод се намалија. Исто иака, неизвесноста на економскоио ойкружување доведе и до иозабрзан иорасио на девизиите во однос на денарскиите дејозии, додека сиймулативнаија камаија иолииика на банкиите и новиите иродукции, се едни од иричиниие за рејисиираниоио итренд на иосиојан иорасио на дејозиииите орочени на дол и рок.

Придонес во порастот на паричната маса М4

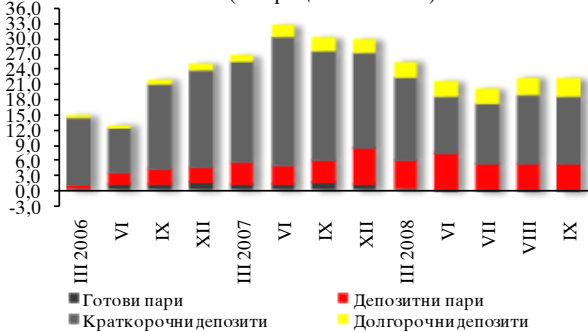
Извор: Народна банка на Република Македонија.

Придонес во кварталниот пораст на паричната маса М4

Извор: Народна банка на Република Македонија.

Придонес во порастот на М4

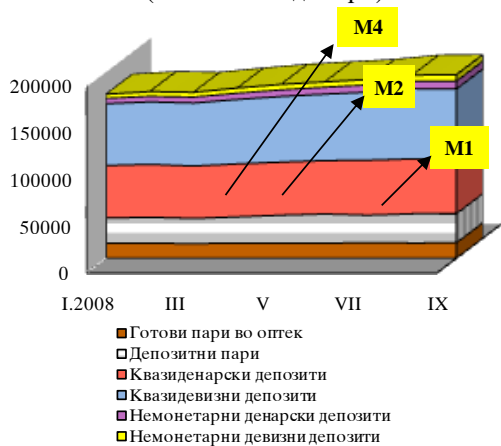
Извор: Народна банка на Република Македонија.

И покрај постепеноста стабилизирање на инфлацијата и инфлациските очекувања, заживувањето на приватните трансфери и номиналниот раст на платите, растот на штедењето во банкарскиот систем продолжи да забавува. Постојаното влошување на тековната сметка, натамошните нето-одливи врз основа на портфолио-инвестиции, забавениот раст на странските директни инвестиции, како и психолошките фактори поврзани со глобалната неизвесност можат да се сметаат за битни фактори што придонесуваа за ваквите трендови. Поизразениот интензитет на светската финансиска криза, во овој период, и натаму ја нагласува високата глобална неизвесност, нарушената доверба во банкарските системи и промените во одлуките поврзани со штедењето во форма на депозити. Ова, кај нас позначајно се почувствува во текот на октомври и ноември, кога по подолг временски период вкупните депозити забележаа месечен пад.

Од аспект на монетарниот раст, умереното забавување на кварталниот раст на паричната маса и натамошната промена на валутните склоности во насока на поголемо штедење во странска валута се главни карактеристики во третото тримесечје на 2008 година. Така, на квартална основа, најшироката парична маса М4 продолжи да расте, но со послаб интензитет (4% во третиот квартал, наспроти 6,3% во претходниот период). Во услови на квартално намалување на примарните пари, порастот на најширокиот монетарен агрегат произлегува од засилената монетарна

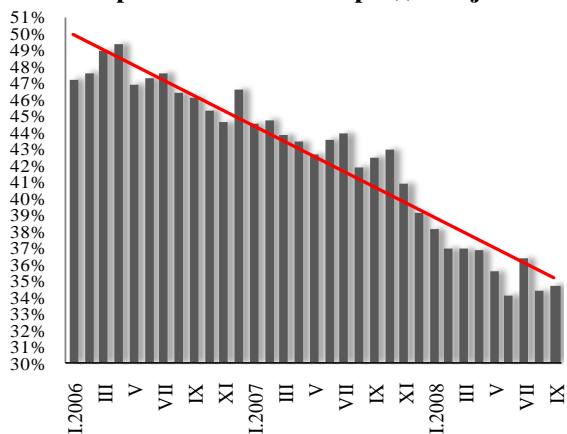

Компоненти на монетарните агрегати
(во милиони денари)

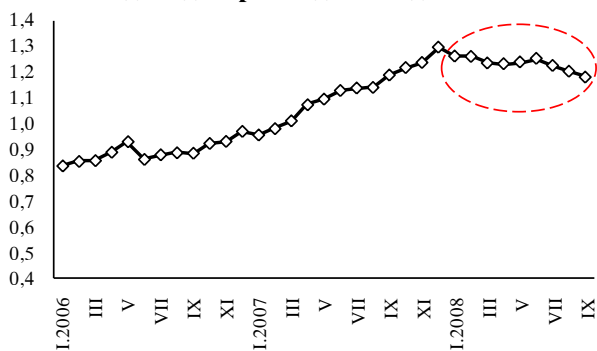
Извор: Народна банка на Република Македонија

Учество на готовите пари во оптек во паричната маса M1 и тренд-линија

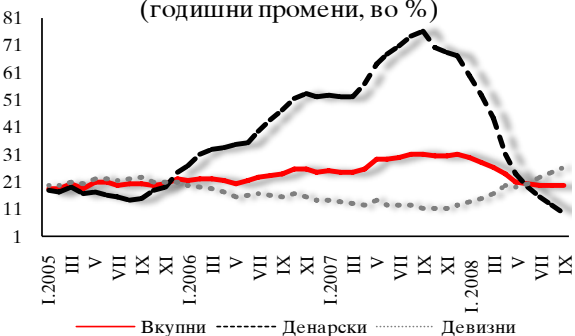
Извор: Народна банка на Република Македонија.

Сооднос денарски*-девизни депозити

*Денарските депозити ги вклучуваат и депозитните пари.
Извор: Народна банка на Република Македонија.

Депозити на населението
(годишни промени, во %)

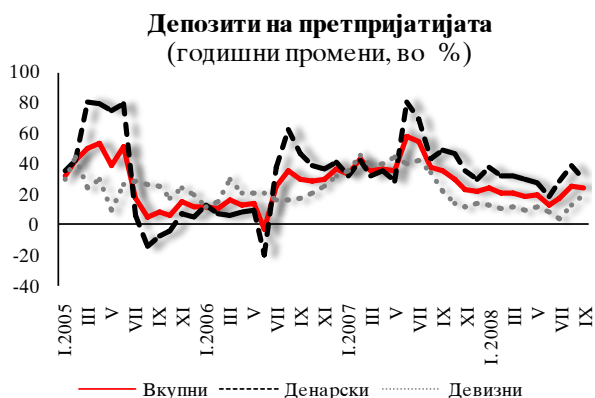
Извор: Народна банка на Република Македонија.

мултипликација (6,7 во септември, наспроти 6,3 во јуни). Намалувањето на годишната стапка на пораст на M4, коешто започна од почетокот на годинава, продолжи и во третиот квартал, при што во ноември, годишниот раст на овој монетарен агрегат изнесуваше 13,5%, што е најниска стапка во последниве две години.

Од структурен аспект, краткорочните депозити и понатаму се доминантна компонента во структурата на M4, при истовремено засилување на порастот на долгорочните депозити. Анализирани од аспект на валутната структура на најшироката парична маса, од почетокот на 2008 година е забележан тренд на побрз раст на девизните депозити. Во третото тримесечје, овие депозити учествуваат со 77% во порастот на M4 (наспроти 37,5% во претходниот квартал). Во третото тримесечје, просечното учество на готовите пари во оптек во структурата на монетарниот агрегат M1, е речиси на исто ниво како во претходниот период (35,2%, наспроти 35,5%).

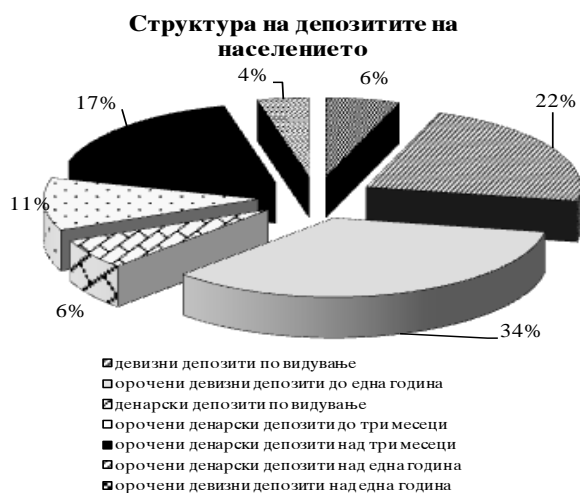
Вкупните депозити (без депозитните пари) во третиот квартал остварија квартален пораст од 5,2%, наспроти 4,7% во претходниот квартал. Сепак, во текот на октомври и ноември, депозитната база на банките започна да ослабува, при што нејзиното ниво во ноември е за 4,4% пониско, во споредба со крајот на септември. Големите одливи на девизи надвор од економијата заради исплата на дивиденда, како и посилните психолошки притисоци од проблемите во глобалната економија се фактори со доминантно влијание врз динамиката на депозитите во овој период. „Увезената“ неизвесност во економијата се одрази и преку валутната структура на штедењето, односно преку натамошниот раст на девизните и падот на денарските депозити. Од рочен аспект, постојаниот пораст на краткорочните депозити беше прекинат во август, од кога започнува нивниот надолен тренд на движење. И покрај тоа, краткорочното штедење во најголем дел учествува во новосоздадената депозитна база. Кај долгорочните депозити, во целиот период е задржан трендот на пораст, одразувајќи ја стимулативната каматна политика на банките и новите производи што банките ги понудија на приватниот сектор со цел да го стимулираат штедењето на долг рок. Во ноември, годишниот раст на вкупните депозити изнесува 12,3%, наспроти 29,1% во ноември 2007 година, покажувајќи го забавувањето на депозитниот раст (годишниот раст на вкупните депозити со депозитни пари во ноември изнесува 15,2%).

Депозитите на населението на квартална основа се зголемени за 5,4%, наспроти 3,7% во

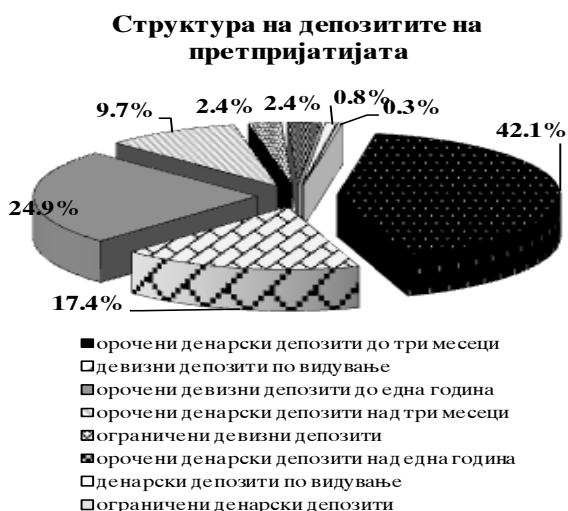

Извор: Народна банка на Република Македонија.

вториот квартал. Нивното учество во порастот на вкупните депозити сè уште е доминантно со придонес од 68,2% во третото тримесечје (наспроти 52,8% во претходниот период). Главно, населението е насочено кон штедење на краток рок, и во странска валута, што се покажува преку нивното високо учество во порастот на вкупните депозити. И покрај исплатата на редовната рата на обврзниците за старото девизно штедење, во октомври, за првпат од почетокот на годината, е забележано намалување на депозитите на населението, коешто продолжи и во следниот месец. Забавувањето на годишниот раст на депозитите на населението продолжи и натаму, при пораст од 13,9% во ноември, наспроти 30,2% во истиот период на 2007 година.

Извор: Народна банка на Република Македонија

Извор: Народна банка на Република Македонија

Забавување на растот на штедењето е забележано и кај корпоративниот сектор. Така, депозитите на претпријатијата забележаа квартален раст од 5% во третото тримесечје, наспроти 7,3% во вториот квартал. Во овој период е карактеристичен растот на придонесот на долгорочните депозити во порастот на вкупните депозити (33,8% во третиот квартал, наспроти 8,4% во претходниот квартал). Од друга страна, штедењето во домашна валута и натаму има доминантно учество во порастот на вкупните депозити на корпоративниот сектор (62,8%). Започнувајќи од септември, присутен е тренд на намалување на депозитите на претпријатијата, што соодветствува со растечката тенденција на трговскиот дефицит, а ваквиот тренд беше дополнително засилен во ноември заради исплатата на поголем износ на дивиденда на една компанија надвор од земјата. Годишната стапка на раст на вкупните депозити на претпријатијата во ноември изнесува 8,6% (наспроти 23,1% во ноември 2007 година), што претставува најниска годишна стапка на раст во последните три години.

Прилог 1 Монетарните агрегати во одделни економии

Засилувањето на глобалната финансиска криза имаше големи последици и врз монетарните текови. Ова, во голема мерка се однесува и на стапките на раст на паричната маса во одделни економии, коишто почнаа значително да забавуваат. Факторите што стојат зад ваквото забавување на монетарниот раст, главно се однесуваат на: 1) повлекување на дел од депозитите,

при нарушена доверба во банкарскиот систем; 2) забавување на економската активност, или влегување на оддели економии во рецесија, што го намалува новото штедење; и 3) забавено кредитирање на приватниот сектор, во услови на висок ризик и ограничувања на финансирањето, што го намалува создавањето на новите депозити. Сепак, реакцијата на одделните агрегати во различни земји е различна, и во голема мера зависи од специфичните околности, како што се интензитетот на преносните ефекти на кризата врз банкарскиот систем, реалниот сектор и очекувањата на домашните економски субјекти, како и од аверзијата кон ризик на постојните и потенцијалните странски инвеститори во соодветната земја.

Монетарни движења во евро-зоната*

Годишни промени (во %)	март 2007	јуни 2007	септември 2008	октомври 2008	ноември 2008	септември - ноември 2008 (просек)
M3	10,9	10,9	8,7	8,7	7,8	8,4
M1	7,0	6,1	1,2	3,7	2,3	2,4
Кредити на приватниот сектор	10,5	10,8	8,5	7,8	7,1	7,8

*Извор: Европска централна банка.

**M1 ги вклучува готовите пари во оптек и еднодневните депозити.

M3 ги вклучува M1, депозитите со рок на достасување од три месеци и од 2 години и пазарните инструменти.

Во евро-зоната, во третиот квартал е забележано забавување на годишниот раст на најширокиот монетарен агрегат во однос на вториот квартал (9% во третото тримесечје, наспроти 10,1% во претходниот квартал), главно како резултат на затегнатите финансиски услови и послабиот економски раст. Сепак, влијанието на финансиската криза, повеќе може да се забележи преку промените на компонентите на паричната маса, отколку преку нејзината вкупна промена. Така на пример, во октомври е забележана поголема побарувачка на готовина, што делумно ја одразува побарувачката за евро-банкноти на нерезидентите. Воедно, е забележано пренасочување на инвестициите од долгорочни средства во монетарни инструменти коишто нудат сличен принос, но со помал ризик и поголема ликвидност.¹

Забавување на стапките на раст на монетарните агрегати е забележано во повеќе земји, при што во повеќето од нив во октомври беа остварени најниските стапки на раст од почетокот на годината. Така, во Бугарија и покрај странските капитални приливи и зголемувањето на вработеноста, од почетокот на 2008 година е забележано забавување на растот на монетарните агрегати, одразувајќи ја високата споредбена основа и бавните стапки на раст на кредитите¹. Во Романија, пак, забавувањето на агрегатот M3 е најсилно во последните три квартали. Забавувањето на растот на кредитите на приватниот сектор, при значителни ограничувања на пристапот до надворешно финансирање, како и зголемување на долгорочните финансиски трошоци, влијае за забавување на монетарниот раст.¹ Во одделни земји, најновите случувања на светскиот финансиски пазар доведоа до поместување во валутните склоности. Така, во Хрватска и во Албанија е забележан тренд на пораст на девизните депозити.

Годишни стапки на раст на најширокиот монетарен агрегат M3 по земји *

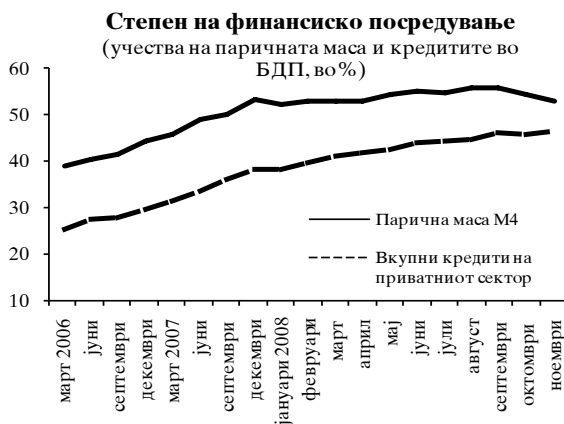
	Албанија	Босна и Херцеговина	Црна гора	Хрватска	Србија	Бугарија	Романија	Чешка	Литванија	Словачка	Унгарија
III.2007	18,2	26,4	84,4	20,5	41,8	28,2	28,8	13,4	25,3	16,7	6,8
VI	14,8	27,2	104,5	19,2	37,8	28,4	22,4	14,6	23,7	19,2	7,1
XII	12,9	21,6	86,0	18,3	42,5	31,2	33,5	16,1	21,7	12,9	11,1
III.2008	10,3	18,1	56,3	14,4	42,5	29,0	34,7	14,2	16,5	10,6	16,7
VI	13,2	14,3	41,3	11,1	33,7	24,4	38,9	11,3	14,3	6,6	9,1
IX	14,7	14,8	24,5	14,7	24,5	19,5	31,1	13,1	10,4	6,4	8,4
X	12,2	7,5	17,6	/	23,0	15,1	26,1	12,6	6,4	5,1	7,7

*Извор: интернет-страници на централните банки.

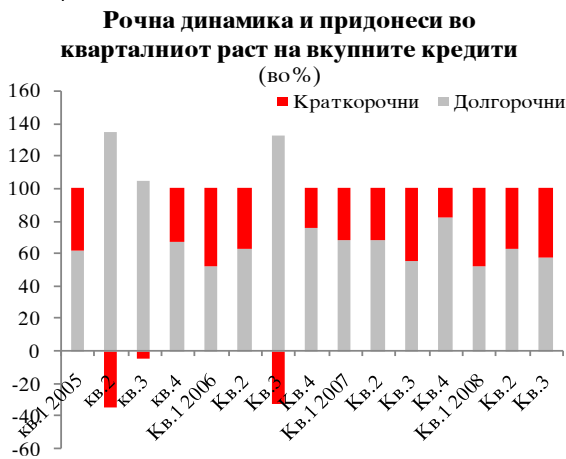
Ваквите движења соодветствуваат со неизвесноста на економското опкружување, како и појавата на недоверба на пазарните учесници во финансискиот систем. Токму од тие причини, Европската унија усвои промена на Директивата за гарантирање на депозитите¹, според која се зголеми минималното ниво за гарантирање на депозитите во банкарскиот систем. Според Директивата, гаранцијата се однесува на депозитите на населението, но сепак секоја земја индивидуално одлучува дали ќе ги земе предвид и останатите депоненти во банките. Определени земји (Германија, Грција, Словенија) се одлучија за гарантирање на сите депозити во банкарскиот систем¹. Овие измени имаат за цел да ја вратат довербата на штедачите во финансискиот систем, што секако треба да придонесе за одржување на стабилна склоност кон штедење на економските субјекти.

2.2. Кредитна активност

Забавениот раст на штедењето во банкарскиот сектор, влошениите услови за надворешно задолжување на банкиите и зголемена претпазливост на економските субјекти од дојлнително преземање ризик, доведоа до најамодно забавување на кредитниот раст. Забавувањето во голем дел произлегува од намаленото кредитирање на населението, што секако оди во прилог на заштитата од нови инфлациски притисоци и продлабочување на надворешната нерамножежа, но истовремено утишува и на забавување на личната пошрошувачка. Најамодното продлабочување на глобалната криза и нејзините преносни ефекти врз домашната економија делуваат и врз созледувањата на ризиците кај домашните банки. Влошениите очекувања за идната економска активност, односно созледувањата на банкиите за поголем ризик се очекува да доведат до најамодно заштегување на кредитните услови, што заедно со финансиските ограничувања ќе предизвикаат дојлнително забавување на кредитниот раст.

Извор: НБРМ.

Извор: НБРМ.

Глобалните финансиски нерамнотежи (при постојан пораст на задолженоста без доволна акумулација на финансиска заштеда, како и агресивно преземање на сè поголем ризик, без соодветно управување со ризиците), во текот на 2008 година се материјализираа во сите сфери на глобалната економија. Намалувањето на ликвидноста, придружено со губење на довербата во финансиската состојба на економските субјекти и финансиските институции, предизвика значајно воздржување во однос на ризиците, што доведе до депрецирање на кредитирањето на глобално ниво.

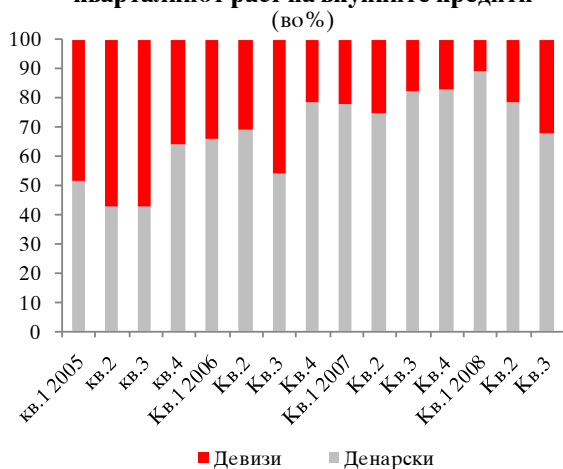
И покрај тоа што првичните фази на светската криза речиси ги заобиколија земјите во подем и транзициските економии¹⁹, сепак во нејзината подоцнежна фаза негативни ефекти се почувствуваа и во овие економии. Глобалната природа на кризата стана целосно видлива и за македонската економија, особено во октомври, кога падот на економската активност и намалената склоност кон штедење во банките

¹⁹ Финансиските пазари на овие земји се сè уште недоволно развиени, финансиските институции не се активни на светските пазари, додека финансирањето се заснова главно на домашни извори.

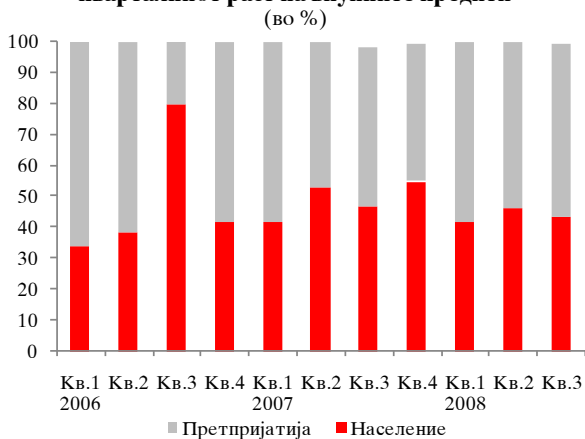
јасно укажаа дека домашната економија не е отпорна на глобалните случувања.

Валутна динамика и придонеси во кварталниот раст на вкупните кредити

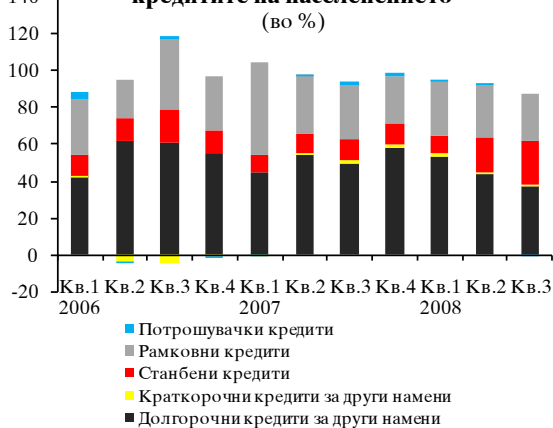
Извор: НБРМ.

Секторска насоченост и придонеси во кварталниот раст на вкупните кредити

Извор: НБРМ.

Придонеси во кварталниот раст на кредитите на населението

Извор: НБРМ.

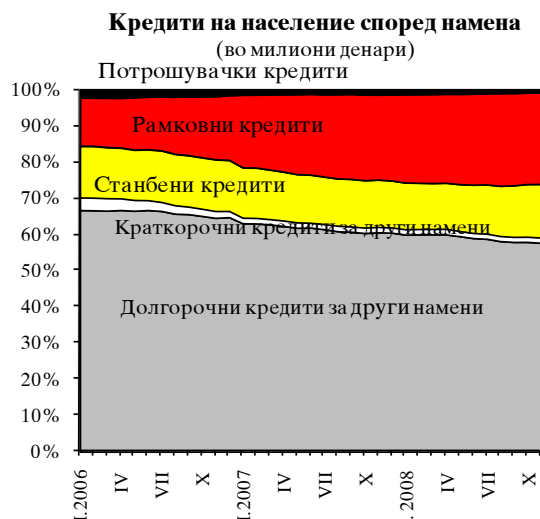
Во третото тримесечје, вкупните банкарски пласмани забележаа пораст од 7,4% (8,9% во претходниот квартал), што главно е резултат на кредитирањето во денари (со придонес од 68%). Сепак, придонесот на денарските кредити забавува, во услови на нивен забавен раст (6,5% во третиот квартал, наспроти 11,5% и 9,1% во првиот и вториот квартал, соодветно), наспроти значителниот квартален пораст на девизното кредитирање (10,3%). Од аспект на секторската распределба, и понатаму е доминантен придонесот на кредитирањето на корпоративниот сектор (56,1%).

Кредитирањето на населението во третото тримесечје се одвиваше со позабавено темпо во однос на претходниот квартал, со квартален раст од 8,1% (наспроти 10,5% во претходниот квартал). Годишната динамика на раст на овие пласмани упатува на постојано забавување на интензитетот до 42,4% во ноември, што претставува најниско ниво на кредитирање на населението во изминатите две години²⁰. Согласно со ваквиот тренд, долгорочните кредити за други намени²¹, коишто претставуваат доминантна компонента на порастот на кредитите кај населението, бележат постојано забавување на стапките на раст и соодветно намалување на нивниот придонес во вкупниот пораст. Истовремено, во услови на надолно движење кај потрошувачките кредити, стабилен раст покажаа единствено станбените кредити. Ваквите движења се во согласност со согледувањата на банките од Анкетата за кредитната активност за третиот квартал на 2008 година²², каде што дел од банките укажуваат на делумно затегнување на кредитните услови за одобрување на потрошувачки кредити, истовремено укажувајќи на помало релаксирање на кредитните услови за станбените кредити. Имаќи ги предвид очекувањата на банките за општо заострување на условите за одобрување кредити до крајот на годината според анкетата, како и намалената склоност кон штедење во услови на глобална неизвесност, постои веројатност за натамошно забавување на банкарските пласмани кон населението, што би можело да предизвика забавување на растот на постојната

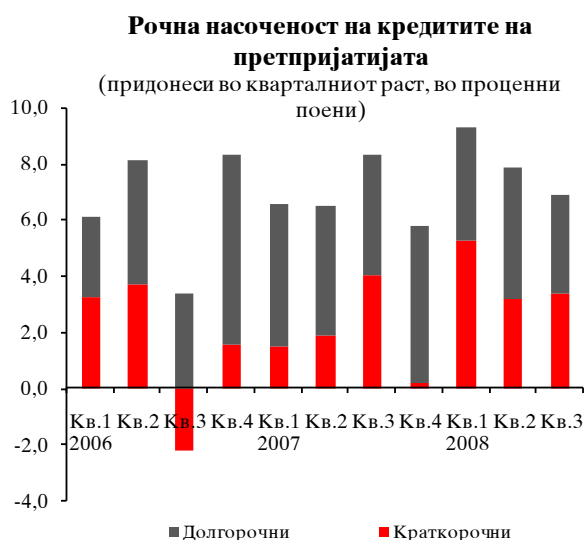
²⁰ Со Одлуката за задолжителен депозит на НБРМ, годишниот раст на кредитите на населението се очекува да се сведе на 40% во декември 2008 година.

²¹ Кредитите за други намени вклучуваат: потрошувачки кредити, станбени кредити, кредити за автомобили, кредити за школување и кредити за други намени.

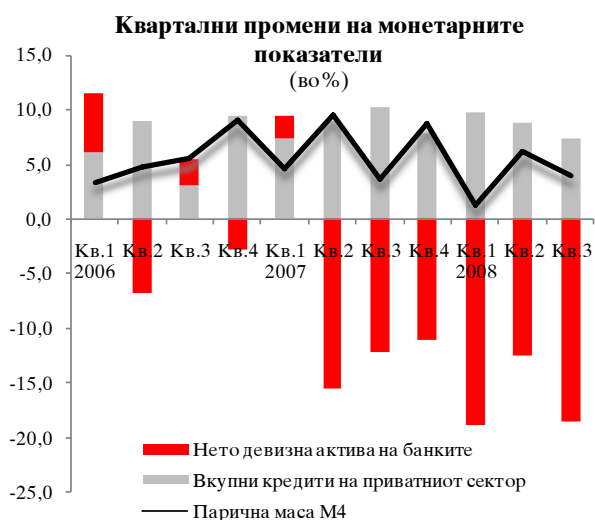
²² Анкета за кредитна активност, октомври 2008 година.

Извор: НБРМ.

Извор: НБРМ.

Извор: НБРМ.

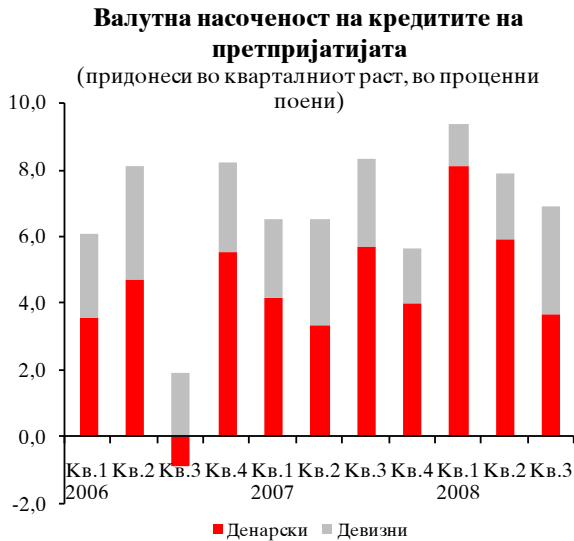
потрошувачка од страна на населението. Од друга страна, стабилното учество на станбените кредити, во услови на сè уште нагорно движење на цените на недвижностите коешто позитивно влијае на вредноста на колатералот, предизвикува натамошно високо ниво на задолженост на населението. Во амбиент на голема неизвесност за идните економски текови во земјата, неизвесните перспективи на пазарот на работна сила и движењето на доходот, ваквата изложеност на населението може да ја зголеми чувствителноста во однос на идното сервисирање на долгот.

Кредитирањето на корпоративниот сектор укажува на релативно постабилен тренд на движење во споредба со кредитирањето на населението. Во третото тримесечје кредитите пласирани кај претпријатијата се зголемија за 6,9% (наспроти 7,8% во вториот квартал), задржувајќи го доминантниот придонес во растот на вкупните кредити. Слична е насоката на движење на годишна основа, каде што од благо забавување на растот забележано во третиот квартал (34,5% во просек, наспроти 35,7%, во просек во вториот квартал), во октомври и ноември порастот на корпоративното кредитирање се стабилизира на ниво од 35%. Во период на глобално намалување на агрегатната побарувачка, условите во кои претпријатијата функционираат во последните неколку месеци се одликуваат со драстично намалување на надворешната побарувачка и песимистички оценки за идниот пласман на производството, особено во преработувачката индустрија и градежништвото²³. Исто така, глобалните ликвидносни проблеми и намалувањето на меѓукомпаниското задолжување, укажуваат на потенцијални ограничувања во достапноста на надворешни извори за финансирање на нивното работење. Ова може да доведе до натамошна висока зависност од финансирање преку домашни кредити, што при очекувања за затегнување на кредитните услови во иднина (вклучително и раст на каматните стапки)²⁴, може да предизвика проблеми во капацитетот на компаниите за сервисирање на долгот кон банките.

Генерално, кредитните движења досега укажуваат дека и покрај забележаното забавување, вкупните кредити на приватниот сектор сè уште бележат високи годишни стапки на раст (37,8% во ноември). Натамошната динамика на кредитната активност на банките, во голема мерка ќе зависи од општите

²³ Анкета за деловните тенденции во преработувачката индустрија и градежништвото. Извор: ДЗС.

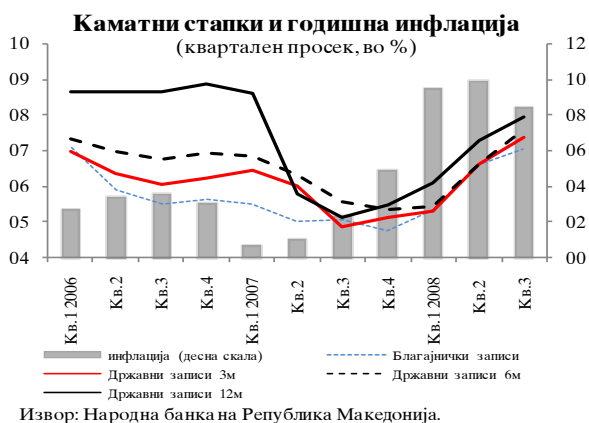
²⁴ Анкета за кредитната активност, октомври 2008 година.

согледувања на банките, но и од нивниот капацитет за обезбедување на потребниот обем на извори на финансирање. Политиката на банките на постојано зголемување на пасивните каматни стапки укажува на сè поголемата конкуренција на пазарот на депозити и потребата за проширување на депозитната база, како главен извор на финансирање. Сепак, во услови на забавување на растот на економијата, неизвесноста околу потенцијалниот раст на депозитите во следниот период е релативно голема, а воедно просторот на банките за надворешно задолжување и за докапитализација, во услови на глобален недостаток на ликвидност, исто така е релативно стеснет. Во секој случај, сите овие фактори укажуваат на промена во кредитниот циклус во насока на значително забавување на кредитниот раст во следниот период.

2.3. Каматни стапки

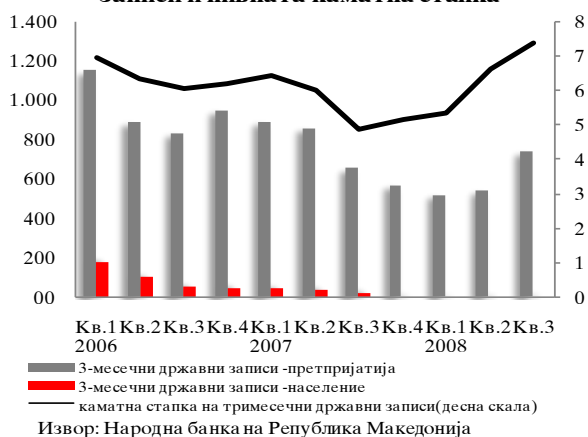
Во текот на третото тримесечје и првите два месеца од последниот квартал, каматните стапки на банките имаа растечки тренд. Зголениот ризик и финансиски ограничувања се фактори што делуваат во насока на пораст на цената на кредитите, односно во насока на поразорни услови на кредитирање. Воедно, првите сигнали за намалување на штедењето во банките, како психолошки ефект од случувањата на светските финансиски пазари, ја засилија полицката на банките за стимулирање на нивниот основен извор на финансирање. Преку поволни пасивни каматни стапки и нови банкарски производи, целта на банките е да привлечат нови штедачи, но истовремено и да ги задржат постојните. Како резултат на неизвесноста од најновиите економски случувања на глобално ниво и финансиски ограничувања, се очекува во следниот период, банките да продолжат со полицката на повисоки каматни стапки.

Во текот на третото тримесечје на 2008 година, референтната каматна стапка на НБРМ остана непроменета. Во секој случај, нејзиното последно зголемување во мај, со одредено временско задоцнување, предизвика пораст на каматните стапки на сите сегменти на финансискиот пазар. Така, просечната каматна стапка на меѓубанкарскиот пазар на пари оствари квартален пораст од 0,8 процентни поени и изнесува 4,94%, додека просечните каматни стапки на тримесечните, шестмесечните и дванаестмесечните државни записи во третиот квартал изнесуваат 7,4%, 7,6% и 8%, соодветно (квартален пораст од 0,8, 1,0 и 0,7 процентни поени, соодветно). Во банкарскиот систем, промените во каматната политика на банките на депозитниот и кредитниот пазар, главно беа насочени кон поттикнување на нивниот главен извор на финансирање. Така, активната каматна стапка во третото тримесечје го задржа истото ниво како во претходниот период, додека кај

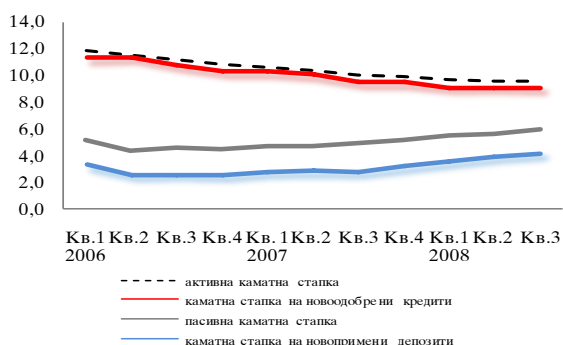

Вложувања во тримесечни државни записи и нивната каматна стапка

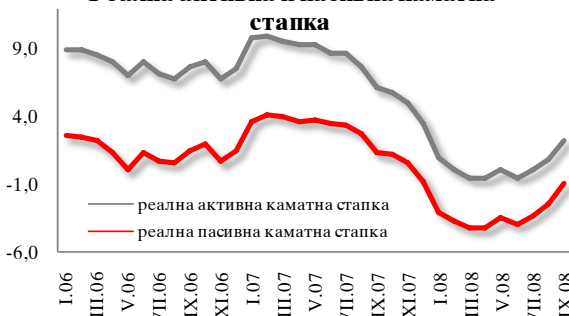
Извор: Народна банка на Република Македонија

Активна и пасивна денарска каматна стапка

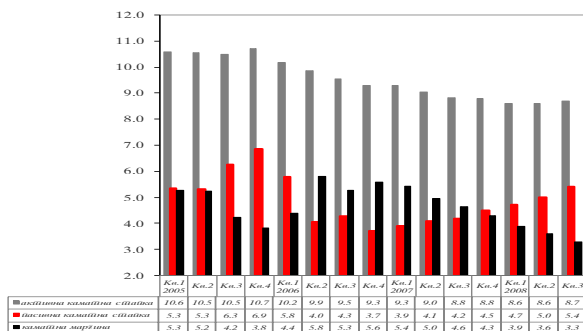
Извор: Народна банка на Република Македонија.

Реална активна и пасивна каматна стапка

Извор: Народна банка на Република Македонија.

Просечна поиндерирана денарска активна и пасивна каматна стапка на претпријатијата и каматна маргина

Извор: Народна банка на Република Македонија

пасивната каматна стапка продолжи трендот на зголемување. Во следните два месеца, и за активните и за пасивните каматни стапки беше карактеристичен растечки тренд.

Активната каматна стапка во третиот квартал остана непроменета, и се задржа на истото ниво како и во претходниот квартал на 9,6%. Сепак, најавеното заострување на кредитните услови²⁵ од страна на банките, се потврди во следните два месеца, при што каматната стапка на денарските кредити во ноември достигна 9,8%. Прилагодувањата во пасивните камати се значително поголеми, јасно укажувајќи на политиката на банките за поттикнување на ново штедење и задржување на постојните депозити во рамки на банкарскиот систем. Пасивната каматна стапка забележа квартално зголемување од 0,3 процентни поени и во просек изнесуваше 6%, а растот продолжи и во следните месеци (во ноември таа достигна 6,5%). Во октомври и ноември, промените на каматните стапки на новоодобрените кредити и новопримените депозити соодветствуваат со промените на каматните стапки на вкупните кредити и депозити, бележејќи пораст од 0,2 и 0,4 процентни поени, соодветно (за период од август до ноември).

Постојан пораст на каматните стапки на банките е забележан и во земјите од евро-зоната²⁶, при што се очекува овој тренд да продолжи во следниот период. Ваквата политика на европските банки е резултат на очекувањата за идните економски активности на фирмите, ограничените можности за пристап до финансирањето, како и зголемените ризици кај економските субјекти.

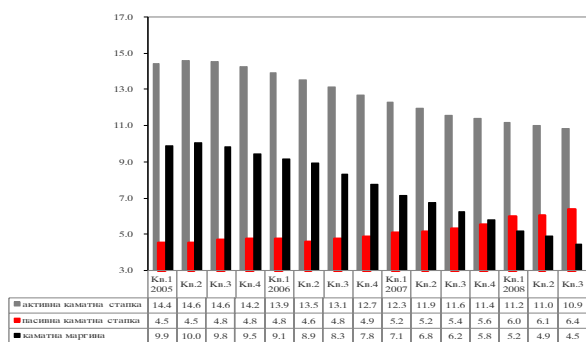
Во рамки на секторот **население**, на квартална основа забележано е намалување на просечната активна каматна стапка, при пораст на просечната каматна стапка на депозитите, што доведе до натамошно стеснување на каматната маргина. Најголеми промени се забележани кај просечните каматни стапки на краткорочните кредити без и со валутна клаузула, коишто во третото тримесечје се зголемија на 12,5% и 7,6%, соодветно (наспроти 12,2% и 7,2%, соодветно во претходниот период). Кај пасивните каматни стапки е забележано умерено зголемување кај сите каматни стапки на депозитите без валутна клаузула, при што најизразено е кај депозитите

²⁵ Анкета за кредитната активност, октомври 2008 година, Народна банка на Република Македонија.

²⁶ Анкета за кредитната активност во евро-зоната, октомври 2008 година, ЕЦБ (Euro area bank lending survey, October 2008, ECB).

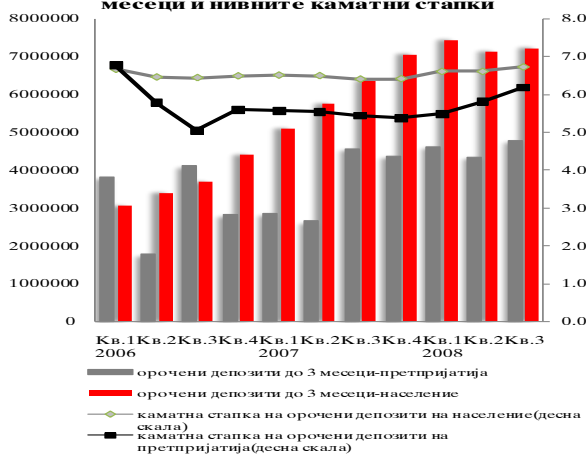

Просечна пондерирана денарска активна и пасивна каматна стапка на населението и каматна маргина

Извор: Народна банка на Република Македонија

Денарски депозити орочени до три месеци и нивните каматни стапки

Извор: Народна банка на Република Македонија

Просечни каматни стапки на тримесечните депозити и на тримесечните државни записи

Извор: Народна банка на Република Македонија.

Квартална динамика на девизните кредити и активната каматна стапка

Извор: Народна банка на Република Македонија.

со рок од 6 до 12 месеци и кај депозитите над 1 година, чишто просечни каматни стапки на квартална основа се зголемени за 0,2 процентни поени, соодветно и изнесуваат 8,1% и 8,5%, соодветно. Воедно, е забележан квартален пораст кај просечната каматна стапка на депозитите со валутна клаузула и рок од 6 до 12 месеци (од 8,1% на 8,7% во третиот квартал). Трендот на пораст на каматните стапки кај секторот „население“, продолжи и во октомври и ноември, со исклучок на каматните стапки на краткорочните кредити и депозити со валутна клаузула.

Според Анкетата за кредитна активност²⁷, најголем број од банките очекуваат понатамошно заострување на кредитните услови, издвојувајќи ги финансиските и билансните ограничувања и согледувањата за идната економска активност, како фактори што делуваа врз поригорозната каматна политика на банките во вториот квартал.

Влошувањето на условите на финансирање на корпоративниот сектор може да се забележи веќе со податоците за третиот квартал, кога е забележан минимален квартален пораст на цената на денарските кредити, а трендот продолжи и во текот на првите два месеца од следниот квартал (8,9% во ноември, наспроти 8,7% во септември). Според Анкетата за кредитна активност²⁸, очекувањата за вкупната економска активност и очекувањата за перспективите на гранката на која ѝ припаѓа претпријатието, како и ризикот од нереализација на колатералот се фактори коишто влијаат врз ваквата поригорозна каматна политика.

Квартален раст забележаа и каматите на депозитите на претпријатијата (од 0,4 процентни поени), при што позначајни квартални промени кај депозитите без валутна клаузула се забележани кај просечните каматни стапки на депозитите со рок од 1 до 3 месеци (од 5,8%, на 6,2%) и кај депозитите над 1 година (од 7,8%, на 8,6%). Кај депозитите со валутна клаузула, е забележан квартален пораст кај просечните каматни стапки на депозитите до 1 месец и депозитите од 1 до 3 месеци, за 0,9 и 0,5 процентни поени, соодветно (на 6,6% и на 4,6%, соодветно). Стимулативната каматна политика на банките продолжи и во текот на октомври и ноември. Порастот на приносот на штедење на корпоративниот сектор се очекува да продолжи

²⁷ Анкета за кредитната активност, октомври 2008 година, НБРМ.

²⁸ Анкета за кредитна активност, октомври 2008 година, НБРМ.

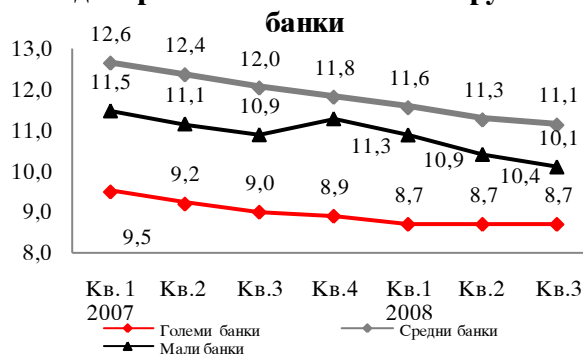

Каматна стапка на девизните кредити и депозити и меѓународната тримесечна каматна стапка ЕУРИБОР (квартален просек, во %)

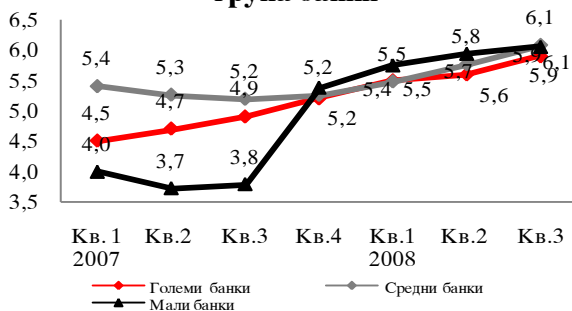
Извор: Народна банка на Република Македонија.

Просечна пондерирана активна денарска каматна стапка по група банки

Извор: Народна банка на Република Македонија.

Просечна пондерирана пасивна денарска каматна стапка по група банки

Извор: Народна банка на Република Македонија.

во следниот период. Еден од факторите секако е конкуренцијата од финансискиот сектор, но потенцијален фактор е и најавеното продлабочување на пазарот на државни хартии од вредност. Во услови на неизвесност, предизвикана од глобалната финансиска криза, ваквите безризични инструменти имаат потенцијал да бидат привлечни алтернативи за инвестирање.

Поместувањата кај девизните каматни стапки, главно соодветствуваат со поместувањата кај денарските каматни стапки. На квартално ниво, просечната девизна активна каматна стапка е непроменета и изнесува 8,1%, додека кај просечната пасивна каматна стапка забележан е минимален пораст. Кај новоодобрените девизни кредити е забележано квартално намалување на просечната каматна стапка од 7,8% на 7,5%, додека каматната стапка на новопримените девизни депозити во просек е зголемена на 1,5% (1,2% во претходниот период). Во следните два месеци е забележано намалување на активните девизни каматни стапки (во услови на намалување на каматните стапки на светските пазари), при определени зголемувања кај пасивните девизни каматни стапки.

Кај секторот **население** е забележано намалување на просечната каматна стапка на краткорочните кредити (во евра) и долгорочните кредити (во долари) од 0,2 и 0,6 процентни поени, при што изнесуваат 11,7% и 3%, соодветно. Воедно, кај долгорочните кредити (во евра) е забележано зголемување на просечната каматна стапка од 0,3 процентни поени, при што таа изнесува 8,4%. Кај пасивните каматни стапки, е забележан квартален пораст од 0,4 процентни поени кај просечната каматна стапка на орочените депозити (во евра) со рок од 6 до 12 месеци.

Просечните активни девизни каматни стапки на секторот **претпријатија** во третото тримесечје се на истото ниво како во претходниот период. Квартален пораст е забележан кај просечните пасивни каматни стапки, и тоа кај орочените депозити (во евра) и рок над една година и кај орочените депозити (во долари) со рок од 1 до 3 месеци (од 2,6% на 3,9% и од 2,3% на 3%, соодветно).

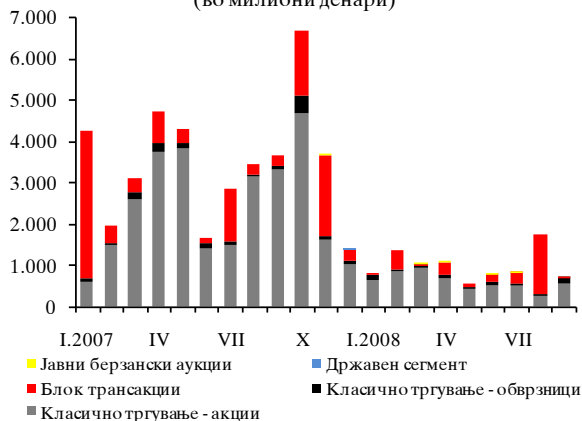
III. Пазар на капитал

Во претходното тримесечје на 2008 година, нишју еден од регионалните берзански индекси не забележа позитивна промена на квартална основа. Надолниот тренд во овој период е карактеристика и за повеќе пазари на капитал глобално и

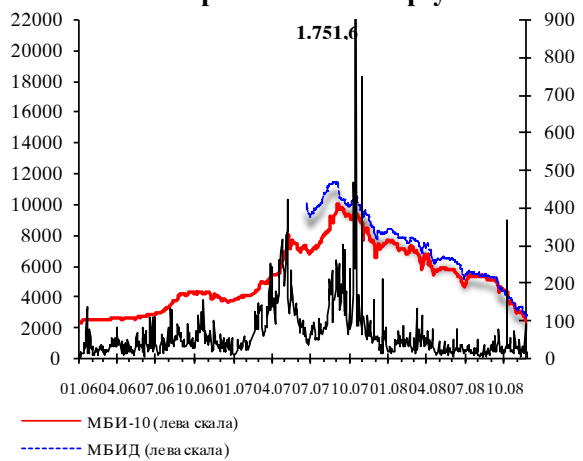
Ирејсшавава логична последица на иродлабочувањето на кредитнаша криза во САД, којашто излезе надвор од границие, иредизвикувајќи глобална финансиска и економска криза. За регионалните пазари на капишал, коишто до неодамна функционираа релативно изолирано од надворешните случувања, се иголемошо иродлабочување на глобалните иурбуленции значеше и иочешок на нивна иовисока зависност од меѓународните итрендови.

Структура на берзанскиот промет по месеци
(во милиони денари)

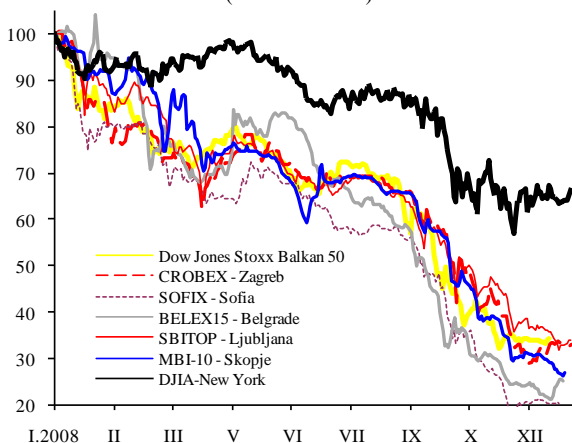
Извор: Македонска берза АД, Скопје и НБРМ.

МБИ-10, МБИД и берзански промет остварен со класично тргување

Извор: Македонска берза АД, Скопје и НБРМ.

Движења на индексите на одбрани берзи
(01.01.2008=100)

Извор: Блумберг, Македонска берза АД Скопје, национални берзи.

Берзанскиот промет и индексот МБИ-10 и во третото тримесечје се карактеризираа со релативно висока променливост, што дополнително ја зајакна аверзијата кон ризик на инвеститорите.

МБИ-10 го заврши кварталот со надолна „корекција“ за 8,9% во однос на претходниот квартал, и за 42,5% во однос на крајот на 2007 година. Индексот на јавно поседувани друштва - МБИД, на крајот на третиот квартал забележа пад од 17,5% во споредба со крајот на вториот квартал, и пад за 47,8% во однос на крајот на 2007 година.

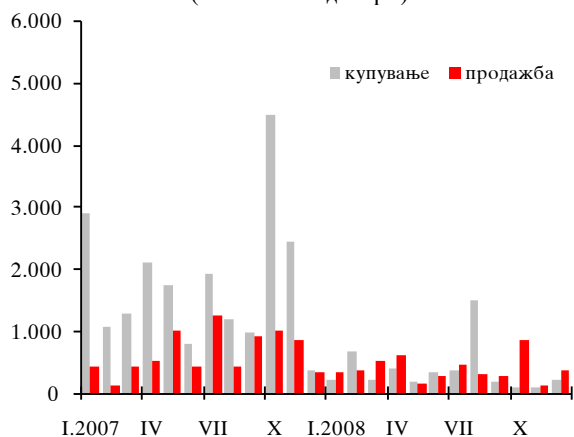
„Мечкиното“ расположение коешто преовладуваше на светските финансиски берзи ги зафати и локалните и странските инвеститори на берзите во југоисточна Европа, коишто од своја страна покажаа мошне низок „апетит за ризик“ и следствено, тенденција да ги избегнуваат овие пазари. За разлика од претходниот квартал, кога белградскиот БЕЛЕКС-15 (BELEX-15) беше единствениот од групата анализирани индекси со позитивна квартална промена. Во третото тримесечје тој забележа највисок пад (43,7%). Во истиот анализиран период, македонскиот берзански индекс се вбројува меѓу индексите со најниска негативна промена во регионот (заедно со унгарскиот и полскиот индекс).

Вкупниот берзански промет (вклучувајќи ги блок-трансакциите и државниот сегмент) во третиот квартал на 2008 година изнесува 3,3 милијарди денари, што претставува квартален пораст од 32,6%. Порастот се должи на блок-трансакцијата во август со која холандската „Демир-Халк банка“ стана сопственик на 66,56% од капиталот на „ИК банка“ АД Скопје. Прометот остварен со класично тргување во третото тримесечје изнесуваше 1,6 милијарди денари, што во однос на претходниот квартал е помалку за 13,6%.

Во третото тримесечје на 2008 година, нетовложувањата на странските инвеститори во хартии од вредност на Македонската берза, изнесуваа 1.017,6 милиони денари (главно заради инвестицијата на странската банка). За истиот износ, домашните инвеститори се повлекоа од инвестирање. Притоа, сите, освен странските

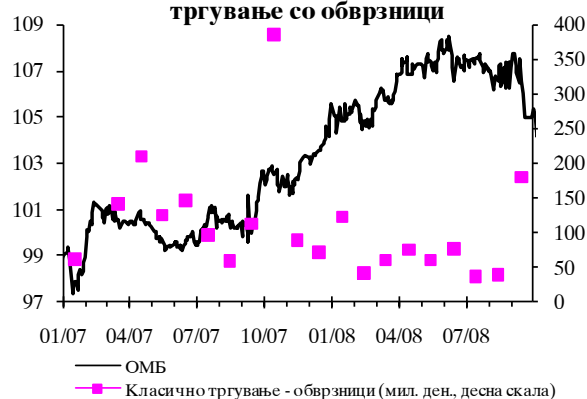

Трансакции на нерезидентите (во милиони денари)

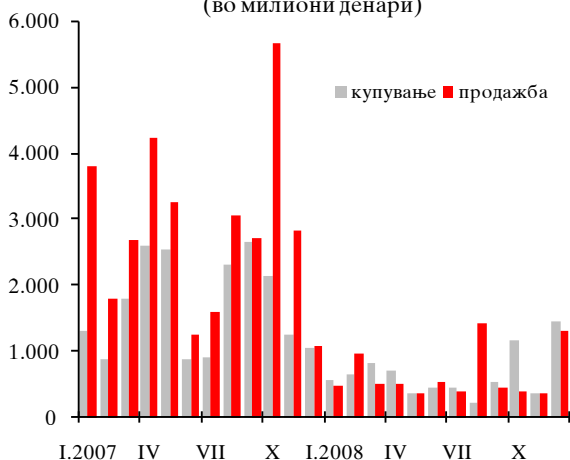
Извор: Македонска берза АД, Скопје и НБРМ.

Индекс на обврзниците на Македонската берза (ОМБ) и класично тргување со обврзници

Извор: Македонска берза АД, Скопје.

Трансакции на резидентите (во милиони денари)

Извор: Македонска берза АД, Скопје и НБРМ.

правни лица учесници во трансакциите на Македонската берза (повторно заради странската банка), на нето-основа се ослободуваа од хартии од вредност.

На крајот на третиот квартал, странските инвеститори учествуваат со 33,33% во вкупната главнина на друштвата и 7,35% во вкупната номинална вредност на обврзниците (31,34% и 7,68%, соодветно, на крајот на вториот квартал)²⁹. Порастот кај акциите се должи на влезот на холандската банка во „ИК Банка“ АД Скопје.

Во третото тримесечје на 2008 година, остварениот промет со обврзници на Берзата изнесува 253 милиони денари и забележа квартален пораст од 20,6%. Во прометот доминираа обврзниците за денационализација од седмата и петтата емисија, со 122 и 37,4 милиони денари, соодветно. Во текот на кварталот, иако со кратки периоди на раст и стагнација, ОМБ главно се одликува со надолен тренд. Кварталот го заврши со квартален пад од 1,9%. Во однос на крајот на 2007 година, ОМБ е на речиси непроменето ниво (односно загуба на 0,5% од вредноста).

Во анализираниот квартал, на пазарот преку шалтер беа остварени две трансакции со државни записи во номинален износ од 4 милиони денари и 8 трансакции со благајнички записи во номинална вредност од 440 милиони денари. Во споредба со претходниот квартал, вкупното секундарно тргување на наведените хартии од вредност на овој пазарен сегмент е повисоко за 26,1%.

Трендот на релативно мал берзански промет и пад на МБИ-10 продолжи и во четвртиот квартал. На крајот на декември, вредноста на МБИ-10 е пониска за 52,9% во однос на крајот на третото тримесечје. Во 2008 година индексот загуби 72,9% од вредноста којашто беше постигната на крајот на 2007 година. Во последниот квартал од годината, вкупните продажби на хартии од вредност на македонската берза од страна на нерезидентите ги надминаа купувањата за 3,4 пати.

Имајќи го предвид меѓународното економско забавување и скептицизмот поврзан со него во поглед на инвестициите на пазарите на капитал, дури и поволните финансиски извештаи на компаниите котираны на Македонската берза не

²⁹ Извор: ЦДХВ. Промените во сопственичката структура на котираните друштва во третиот квартал, освен влезот на холандската банка, ја вклучуваат и инвестицијата на австриската „Штаерска банка“ во „Инвест банка“.

се доволен поттик за посилно привлекување на странски инвеститори. Во 2008 година, странските физички лица масовно се повлекуваат од инвестирање во хартии од вредност, додека сликата за странските правни лица во 2008 година е сè уште позитивна единствено поради неколкуте стратегиски инвестиции во финансискиот сектор (влезот на холандската „Демир-Халк банка“ во „ИК банка“ АД Скопје, влезот на австриската „Штаерска банка“, како стратегиски инвеститор во „Инвест банка“ АД Скопје, како и преземањето на „Макошпед осигурување“ од бугарската „Еуроинс“). Кога станува збор за домашните инвеститори, очигледно е дека аверзијата кон ризик достигнува високи размери, при што очекувањата за ваквата состојба се дека ќе се одржува извесно време, доведувајќи до низок берзански промет и заработки.

Прилог 2

Секторска анализа на финансиските показатели за котираните компании на берзата

Анализата на финансиските показатели на котираните компании на берзата може да даде корисни информации за привлечноста на одделни сектори за инвеститорите, а воедно и за согледувањата за идниот развој на компаниите. Дополнително, анализата укажува на „ценовен балон“ на домашниот пазар на капитал, согледан преку вонредно високите цени и заработки по акција во 2007 година, како и на потенцијалните последици од глобалната финансиска криза. Имено, берзанските движења во 2008 година беа одбележани со: влошени согледувања за ризик на домашните и на странските инвеститори, зголемени инфлациски притисоци во првата половина од годината во Македонија, но и во повеќето странски земји, понатамошно продлабочување на кризата на светските финансиски пазари предизвикана од проблемите со второстепените хипотекарни кредити во САД, како и зголемена опасност од запаѓање во рецесија на некои од водечките светски економии. Во продолжение, дадени се одделните финансиски показатели за котираните компании на берзата, групирани во сектори. Врз основа на претходно направени секторски групирања на компаниите од официјалната котација на Македонската берза, пресметан е просекот за секој финансиски показател, на ниво на сектор. Анализирани се основните финансиски показатели за периодот 2005-2007 година, како и последните финансиски показатели за котираните компании со состојба на 28.12.2008 година.

- 1. Нето-добивка по акција (EPS),** пресметана како нето-добивка/вкупен број на обични акции. Највисока нето-добивка по акција во 2007 година е остварена во секторите „трговија и услуги“ со 2.841,64 денари и 2.408,01 денари по акција, соодветно, а најниска во градежништвото (48,61 денари по акција). Во 2008 година пак, градежништвото бележи највисок пораст на нето-добивката по акција, а зад него следуваат индустријата и услугите. Сепак, позитивните финансиски резултати на котираните компании во 2008 година не беа доволен поттик за позасилено привлекување на домашните и на странските инвеститори. Очекувањата за ваквата состојба се дека ќе се одржува извесно време, односно дека домашните инвеститори стрпливо ќе чекаат нов бран на оптимизам.
- 2. Поврат на средствата (ROA),** пресметана како нето-добивка/просечни средства. При пресметката е земен просек од вредноста на вкупните средства на почетокот и на крајот на годината. ROA е показател за профитабилноста на компанијата и во суштина покажува колку профит е остварен на секој денар инвестирани средства. Висината на овој показател значително варира на секторска основа, па затоа кога се користи како споредбена мерка најдобро е споредбата да се врши помеѓу сродни компании, или пак тој да се набљудува историски за една иста компанија. Според ROA, во 2007 година највисок пораст на

профитабилноста е забележан во земјоделството и во секторот „услуги“, и тоа за 4,70 и 4,14 процентни поени, соодветно, во однос на 2005 година. Сепак, рекордна профитабилност во 2007 година, во просек, бележат котираните компании од секторите „услуги“ и „трговија“, од 4,86% и 4,79%, соодветно. Најниска профитабилност во 2007 година, бележат котираните компании од секторот „индустрија“ (секторски просек 1,99%).

3. **Поврат на капиталот (ROE)**, пресметана како нето-добивка/просечен капитал. При пресметката е земен просек од вредноста на вкупниот капитал на почетокот и на крајот на годината. Повратот на капиталот е мерка за профитабилноста на компанијата којашто открива колку профит остварила компанијата со парите што ги инвестирале акционерите. ROE е корисна за споредување на профитабилноста на компании од иста индустрија. Од аспект на компаниите котирани на Македонската берза, може да се заклучи дека со исклучок на градежништвото, компаниите од сите сектори, во просек, бележат зголемување на повратот на капиталот, анализирано споредбено, 2007 година во однос на 2005 година.
4. **Цена/нето-добивка по акција (P/E)**, пресметана како пазарна цена на акција/нето-добивка по акција. При пресметка на показателот се користи последната пазарна цена на крајот на периодот. Овој показател покажува колку се спремни инвеститорите да платат за секој денар заработка од акцијата. Овој показател е релевантен кога се анализира на ниво на компании од иста индустрија, или една индустрија во однос на пазарот во целина, или пак кога се набљудува историски за една иста компанија. Овој показател не е корисен кога се врши споредба помеѓу различни индустрии, бидејќи различни индустрии можат да имаат многу различни перспективи за раст. Сепак, генерално, во 2007 година, инвеститорите се спремни да платат најмногу по денар тековна заработка за акциите на компаниите со ангажман во угостителството, банките и за акциите на компаниите од секторот „трговија“. Со состојба на 26.12.2008 година, со исклучок на компаниите од секторот „индустрија“, чијашто вредност на показателот P/E е повисока за 16,4%, во просек, во однос на 2007 година, сите останати сектори бележат енормна надолна корекција на вредноста на анализираниот показател. Така, паѓот на вредноста на показателот P/E се движи од 2,6 пати во градежништвото до 5,6 пати во земјоделството и услугите.
5. **Цена/книговодствена вредност по акција (P/B)**, пресметана како пазарна цена на акција/книговодствена вредност по акција. При пресметка на показателот се користи последната пазарна цена на крајот на периодот. Овој коефициент значајно варира помеѓу различни индустрии. Имено, индустриите на кои им е потребен многу поголем капитал за да остварат една парична единица профит, обично имаат коефициент П/Б многу понизок од на пример, консултантските куќи, за чија главна дејност не треба голем инфраструктурен капитал. Коефициентот П/Б, во никој случај, не може да даде директна информација за способноста на фирмата да оствари профит, односно дивиденда за акционерите. П/Б (вредност над 1) покажува за колку пати пазарната вредност на компанијата ја надминува нејзината книговодствена вредност, и во основа дава идеја за тоа дали инвеститорите плаќаат премногу за акцијата во однос на тоа колку би добиле по акција ако компанијата банкротира во истиот момент. Според тоа, во периодот 2005-2007 година, постојан пораст на коефициентот П/Б бележат, во просек, акциите на сите котираните компании. Притоа, вредно е да се нагласи следново: во периодот 2005-2007 година котираните банки имаат постојано повисока пазарна од книговодствена вредност, додека акциите на компаниите од сите останати сектори за првпат во 2007 година, во просек на ниво на сектор, пазарно се вреднувани повеќе од соодветната книговодствена вредност. Со состојба на 26.12.2008 година, банките се единствени коишто одржаа пазарна вредност над нивото на книговодствената (односно, коефициент P/B од 1,42). Компаниите од сите останати сектори, анализирано во просек на ниво на сектор, пазарно се вреднувани помалку од книговодствената вредност.
6. Показателот **дивиденда по акција** покажува колку денари по акција се исплатени на име на дивиденда. Растечката дивиденда по акција покажува дека раководството на компанијата го смета растот за одржлив на подолг рок.
7. **Дивиденден принос (DY)**, пресметан како дивиденда по акција/цена по акција. При пресметката на показателот се користи последната пазарна цена на крајот на периодот. Дивидендниот принос е начин да се измери колку денари се добиваат од секој денар инвестиран во

акционерски капитал на некоја компанија. Оние инвеститори коишто имаат очекувања за некаков минимален дивиденден принос по акција, треба да инвестираат во компании коишто исплаќаат релативно постабилни дивиденди. Воедно, компании што се зрели и се веќе докажани на пазарот имаат повисоки дивидендни приноси, за разлика од младите компании ориентиран кон раст, коишто имаат пониски дивидендни приноси. За компаниите котиран на македонската берза, анализирани од секторски аспект за периодот 2005-2007 година, не може да се каже дека имаат стабилни дивидендни приноси. Сепак, тоа е заради фактот што во 2007 година сите сектори, со исклучок на угостителството, бележат значаен пад на овој показател, при што главната причина е мошне рапидниот пораст на пазарните цени на акциите (уште еден показател за постоење на „ценовен балон“ во 2007 година). Ако се исклучи 2007 година, тогаш за периодот 2005-2006 година, најстабилен, но сепак најнизок дивиденден принос (со исклучок на земјоделството каде што дивидендниот принос е нула) исплатуваат компаниите од секторот „индустрија“* (во просек за 2005-2006 година изнесува 1,26%). Од друга страна, највисок, но сепак и најпроменлив дивиденден принос може да се оствари од акциите на котираните банки (во просек за 2005-2006 година дивидендниот принос изнесува 3,66%). Тоа до одреден степен може да значи и дека банкарскиот сектор (оценувано според котираните банки) го сочинуваат повеќе зрели банки веќе докажани на пазарот, наспроти компаниите од секторот „индустрија“ коишто се релативно помлади, но и значително ориентиран кон раст. Воедно, во 2006 година, освен секторите „трговија“ и „угостителство“, сите останати сектори бележат пад на дивидендниот принос во однос на 2005 година (набљудувано во просек за компаниите коишто го сочинуваат секторот). Со состојба на 26.12.2008 година, показателот ДИ бележи зголемување кај сите сектори заради начинот на пресметување (обратна зависност на коефициентот од пазарната цена на акциите), односно заради високата „надолна корекција“ на пазарните цени на акциите на котираните компании.

* Од секторот „индустрија“ се исклучени четири компании заради многу високи негативни вредности за некои од показателите, што доведуваше до искривување на сликата за целиот сектор „индустрија“. Кај последните финансиски показатели, заради немање податоци, при пресметката на нето-добивката по акција и на коефициентот П/Е, дополнително се избемени уште пет компании.

Финансиски показатели за котираните компании (сите сектори, вкупно)

	Финансиски показатели со состојба на 26.12.2008	2007	2006	2005
ИНДУСТРИЈА (12 компании)				
Нето-добивка по акција (EPS)	160,05	118,95	77,48	156,89
Поврат на вкупните средства (ROA)		2,45%	1,86%	2,06%
Поврат на капиталот (ROE)		5,38%	3,30%	4,69%
Коефициент-цена/добивка (P/E)	167,27	143,68	19,44	62,47
Коефициент-цена/книговодствена вредност по акција (P/B)	0,78	2,71	0,56	0,63
Дивиденда по акција		30,26	26,50	34,46
Дивиденден принос (DY)	0,80%	0,22%	1,17%	1,35%
ГРАДЕЖНИШТВО (3 компании)				
	26.12.2008	2007	2006	2005
Нето-добивка по акција (EPS)	364,73	48,61	263,69	246,43
Поврат на вкупните средства (ROA)		1,85%	2,53%	2,29%
Поврат на капиталот (ROE)		1,53%	5,44%	5,16%
Коефициент-цена/добивка (P/E)	9,80	25,56	12,21	16,12
Коефициент-цена/книговодствена вредност по акција (P/B)	0,43	1,35	0,43	0,31
Дивиденда по акција		7,67	7,58	5,00
Дивиденден принос (DY)	1,36%	0,36%	1,36%	1,75%
ЗЕМЈОДЕЛСТВО (1 компанија)				
	26.12.2008	2007	2006	2005
Нето-добивка по акција (EPS)	527,52	527,52	191,41	48,11
Поврат на вкупните средства (ROA)		5,29%	2,05%	0,59%
Поврат на капиталот (ROE)		5,70%	2,26%	0,67%
Коефициент-цена/добивка (P/E)	4,29	23,86	15,14	21,39
Коефициент-цена/книговодствена вредност по акција (P/B)	0,21	1,36	0,34	0,14
Дивиденда по акција		0	0	0
Дивиденден принос (DY)	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
УСЛУГИ (6 компании)				
	26.12.2008	2007	2006	2005
Нето-добивка по акција (EPS)	2.899,27	2.408,01	1.666,68	1.501,47
Поврат на вкупните средства (ROA)		4,86%	4,64%	0,72%
Поврат на капиталот (ROE)		7,96%	7,30%	1,12%
Коефициент-цена/добивка (P/E)	25,79	143,28	28,92	8,65
Коефициент-цена/книговодствена вредност по акција (P/B)	0,49	2,14	0,42	0,28
Дивиденда по акција		332,97	204,35	169,57
Дивиденден принос (DY)	1,32%	0,32%	1,58%	4,24%
ТРГОВИЈА (3 компании)				
	26.12.2008	2007	2006	2005
Нето-добивка по акција (EPS)	2.841,64	2.841,64	2.068,96	941,30
Поврат на вкупните средства (ROA)		4,79%	3,63%	1,61%
Поврат на капиталот (ROE)		6,63%	5,50%	2,64%
Коефициент-цена/добивка (P/E)	80,67	351,29	60,00	40,94
Коефициент-цена/книговодствена вредност по акција (P/B)	0,70	1,88	0,81	0,43
Дивиденда по акција		1.993,83	1.492,67	313,33
Дивиденден принос (DY)	4,53%	2,63%	3,74%	1,59%
БАНКАРСТВО (6 компании)				
	26.12.2008	2007	2006	2005
Нето-добивка по акција (EPS)	411,53	419,04	171,29	241,28
Поврат на вкупните средства (ROA)		1,99%	0,66%	0,96%
Поврат на капиталот (ROE)		12,59%	4,41%	5,70%
Коефициент-цена/добивка (P/E)	103,25	264,40	18,37	9,78
Коефициент-цена/книговодствена вредност по акција (P/B)	1,42	2,33	1,92	1,19
Дивиденда по акција		116,67	159,37	244,60
Дивиденден принос (DY)	4,21%	1,31%	2,39%	4,93%
УГОСТИТЕЛСТВО (3 компании)				
	26.12.2008	2007	2006	2005
Нето-добивка по акција (EPS)	107,22	107,22	86,14	88,02
Поврат на вкупните средства (ROA)		3,52%	2,52%	3,45%
Поврат на капиталот (ROE)		3,81%	2,76%	3,87%
Коефициент-цена/добивка (P/E)	2.537,05	8.568,98	874,02	30,76
Коефициент-цена/книговодствена вредност по акција (P/B)	0,87	1,97	0,75	0,75
Дивиденда по акција		68,40	42,70	33,38
Дивиденден принос (DY)	6,51%	5,74%	2,11%	1,62%

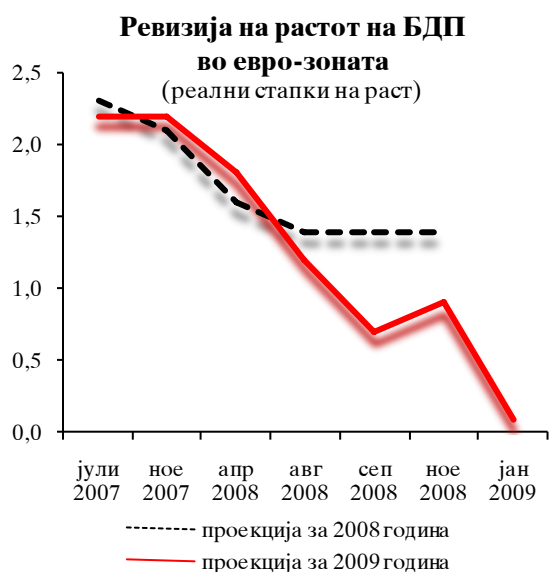
Извор: Македонска берза АД Скопје.

IV. Макроекономски проекции

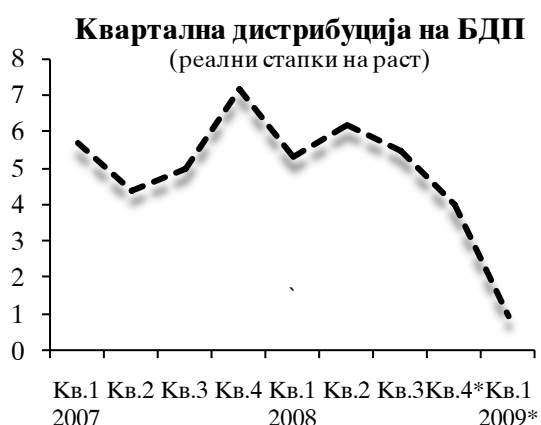
Сѝеснувањето на понудата на кредити во услови на глобална економска криза, како и растечката неизвесност, доведоа до посијано надолно ревидирање на проекциите за глобалниот економски раст. Ценовниот „бум“ на светскиот пазар на енергија, храна и метали нагло силаснува, како последица на дејрецираната побарувачка. Невообичаено висока неизвесност околу длабочината и

времепраењето на трендој на пад на економската активност, намалена понуда на кредити и заштејни услови на финансирање се главна карактеристика на макроекономските проекции во речиси сите европски економии. Овие состојби во глобалната економија, преку различни преносни канали делуваат и врз македонската економија, со очекувања за поизразени негативни ефекти во текот на 2009 година. Значително намаление приписоци врз домашната инфлација, забавувањето на растот на домашната понуда и побарувачка и одржувањето на релативно голема надворешна нерамножежа се основните насоки во проектираната економска рамка за првиот квартал на 2009 година.

Извор: Светски економски преглед на ММФ.

* Проекции на НБРМ.

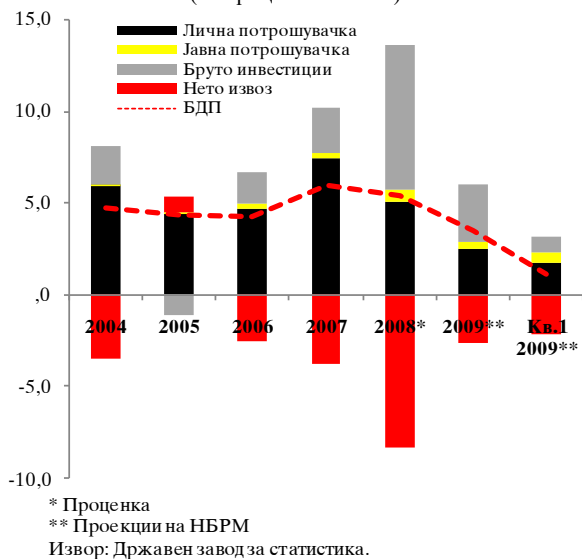
Извор: Државен завод за статистика.

Во услови на висок степен на неизвесност за глобалните движења и нивниот одраз врз македонската економија, изготвувањето на макроекономските проекции е отежнато повеќе од вообичаено. Имено, турбуленциите во светската економија, а особено последниот бран на потреси во финансискиот сектор во развиените економии во септември 2008 година, соодветно се одразуваат и на 2009 година, којашто уште на самиот почеток е одбележана како една од најнеизвесните години во економската историја. Рестриктивните финансиски текови и забавувањето на економскиот раст се карактеристики на глобалната економија, што се очекува да бидат доминантни во периодот што следува. Притоа, нивниот интензитет и времетраење исклучително тешко можат да се оценат. Имајќи ја предвид ваквата глобална поставеност, при речиси секојдневна промена на претпоставките, неопходно е да се истакне дека макроекономските проекции за македонската (и за глобалната) економија за 2009 година, особено за првиот квартал од годината, се одликуваат со повисок степен на ризик и неизвесност од вообичаениот.

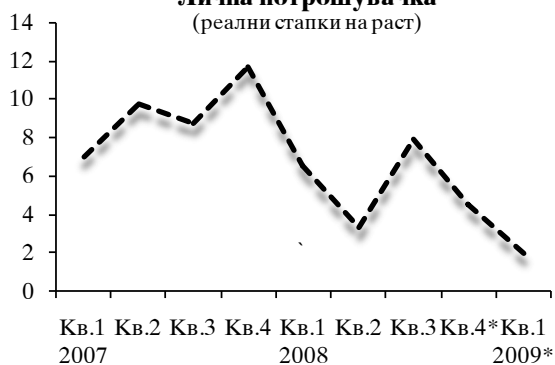
По значително високите стапки на раст, остварени во 2007 и 2008 година, во првиот квартал на 2009 година се оценува дека економската активност на македонската економија ќе забави (очекуван раст од околу 1% на годишна основа). И покрај отсуството на последици од финансиската криза во почетната фаза (заради нискиот степен на интегрираност со меѓународните финансиски пазари), сепак, негативните ефекти (коишто веќе почнавме да ги чувствуваме), коишто се чувствуваат преку намалувањето на извозната побарувачка и главно отежнатиот пристап до финансиски средства од странски и од домашни извори, се очекува уште поизразено да делуваат од почетокот на 2009 година. Во однос на очекувањата за динамиката на одделните компоненти на БДП, се очекува домашната побарувачка да биде главен фактор којшто ќе го движи економскиот циклус во првиот квартал од 2009 година.

Придонеси на одделните расходни агрегати во реалниот раст на БДП (во процентни поени)

Лична потрошувачка (реални стапки на раст)

Главниот двигател на растот во изминативе три квартали, со доминантно учество од 2/3 од вкупната побарувачка, беше *личната потрошувачка*. Високиот придонес на оваа компонента соодветсвуваше со растот на расположливиот доход, позитивните согледувања за идниот доход и значајната поддршка од страна на банкарскиот сектор. Иако во третиот квартал од 2008 година, личната потрошувачка забележа висока стапка на раст, со засилувањето на глобалната криза во овој период, условите драстично се променија што ќе влијае во насока на нејзино позначајно забавување во претстојниот период. Намалената извозна побарувачка и значајниот пад на цените на металите, доведоа до намалена производна активност на големите извозни капацитети. И покрај тоа што ударот во најголем дел се одрази во овој сектор, забавената странска побарувачка со одредено временско задоцнување се одрази и во останатите сектори во економијата (реален пад на индустриското производство во октомври и ноември 2008 година). Ваквите движења се очекува да се прелеат на пазарот на работна сила, со намалување на ангажираната работна сила (што веќе се забележува) и намалена идна побарувачка, што доведува до влошување на согледувањата на населението за идниот доход. Истовремено, се намали и поддршката на населението од банкарскиот сектор, којшто во услови на намалени извори за финансирање (намалени депозити, намалена можност за задолжување од надвор) и согледувања за зголемен кредитен ризик, ја намали понудата на кредити (прилог 3).

Ефектите од променетите економски трендови започнати во последните два месеци од 2008 година се очекува да се задржат во текот на првиот квартал од 2009 година, што ќе доведе до забавување на растот на личната потрошувачка на годишна основа. Високата неизвесност и очекуваното забавување на приходите врз основа на плати и дополнителни извори (приватни трансфери, капитални добивки и сл.), како и заострувањето на кредитните услови се очекува да предизвикаат забавување на годишниот раст на личната потрошувачка, којшто во првиот квартал се оценува на околу 2%.

Прилог 3

Проекции за кредитната активност на банките во првиот квартал на 2009 година

Понудата на кредити се очекува да биде директно погодена од комбинацијата на неповолни надворешни и внатрешни поместувања во економијата. Првиот проблем се финансиските ограничувања на банките. Првенствено, тие може да се согледаат од забавувањето

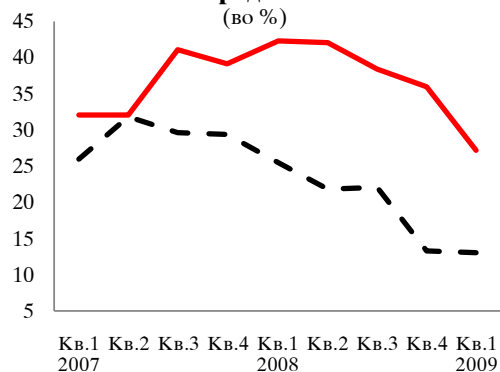
на растот на штедењето во рамки на банкарскиот систем веќе во 2008 година, што може се смета за последица на почетните знаци на забавување на економијата, на општата неизвесност и воздржаност којашто „извлекува“ дел од штедењето надвор од банкарскиот систем, како и на забавувањето на девизните приливи во економијата. Се очекува истиве фактори да делуваат со поголем интензитет и во првиот квартал на 2009 година, при што паричната маса би остварила годишен раст од 12,9%.

Бавното ревитализирање и враќање на довербата на меѓународните финансиски пазари и аверзијата кон ризик на инвеститорите се фактори што веројатно ќе го отежнат пристапот до надворешно финансирање на домашните банки. Исто така, имајќи го предвид досегашното намалување на девизните средства на банките и мерката на НБРМ за одржување на соодветно ниво на девизна ликвидност, се намалува просторот на банките за натамошно намалување на девизните средства со цел да се финансира кредитната активност. Во услови на растечки ризик во економијата, инвеститорите вообичаено ги реструктурираат своите портфолија и го зголемуваат учеството на нискоризичните инструменти. Имајќи предвид дека најавениот повисок буџетски дефицит во 2009 година се очекува, во еден дел, да се финансира преку

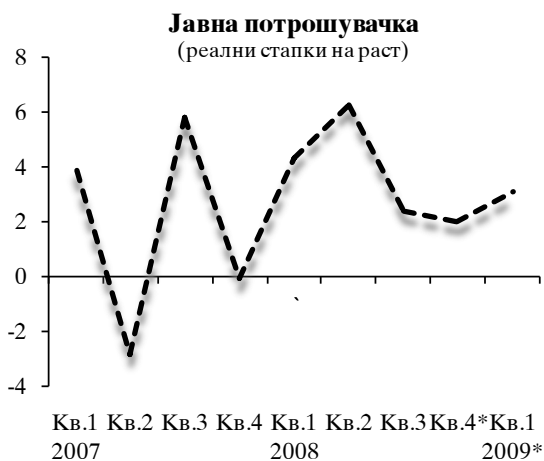
домашниот финансиски пазар, а при истовремена висока неизвесност во економијата, веројатноста за инвестирање во безризични инструменти од страна на банките (односно во државни хартии од вредност) се зголемува. Се очекува вакви ефекти да има и новата одлука на НБРМ за управување со ликвидноста. Со тоа се стеснува просторот за други алтернативни инвестиции, вклучувајќи го и кредитирањето на приватниот сектор. Сепак, ефектот од редуцираните расположливи извори на финансирање врз кредитната активност на банките може да се релативизира преку евентуални докапитализации од странските инвеститори, што секако создава голема неизвесност околу интензитетот на забавување на растот на кредитите.

Покрај финансиските ограничувања, се очекува да дојде до стеснување на понудата на кредити и како последица на согледувањата за растечки ризик на банките. Во услови на намалена можност за профитабилни проекти, капацитетот за редовно сервисирање на обврските по кредити на корпоративниот сектор потенцијално се намалува. Воедно, се очекува забавениот раст да има ефекти и врз расположливиот доход на населението, што исто така го зголемува кредитниот ризик и кај овој сектор. Согласно со растечкиот ризик и далеку поизразениот проблем на асиметрични информации во вакви услови (во споредба со неговата вообичаена големина), има голема веројатност веќе во првиот квартал, кредитното рационарање од страна на банките да делува врз кредитниот раст. Поконзервативната селекција на клиентите и поригорозни оценки на кредитниот ризик се смета дека ќе бидат главна карактеристика на кредитната политика на банките во следниот период, што секако ќе доведе до намалена понуда на кредити. Во прилог на ова се и резултатите од последната Анкета за кредитна активност направена во октомври, каде што за првпат на сите сегменти на кредитниот пазар, банките најавуваат поригидни кредитни услови за првиот квартал на 2009 година, а досегашното затегнување во голема мера го објаснуваат како последица на влошените очекувања на банките и согледувањата за растечки ризик. Иако не се очекува побарувачката на кредити да има големи промени во првиот квартал (што се совпаѓа и со очекувањата на банките), сепак очекуваното намалување на идниот доход, како и растот на цената на кредитите се оценува дека ќе има ефекти во натамошниот период. Дополнително влијание врз динамиката на кредитната активност се очекува да има и продолжувањето на важноста на Одлуката за задолжителен депозит кај НБРМ доколку кредитите кај населението го надминат предвидениот раст. Следствено, во првиот квартал на 2009 година се очекува кредитниот раст да забави и да забележи годишен раст од 27,2%. Со тоа, се очекува финансиските текови да ја забават домашната побарувачка, а особено личната потрошувачка, што динамички со одредено задоцнување, се очекува да делува и врз забавување на растот на увозот.

Годишен пораст на М4 и вкупните кредити (во %)

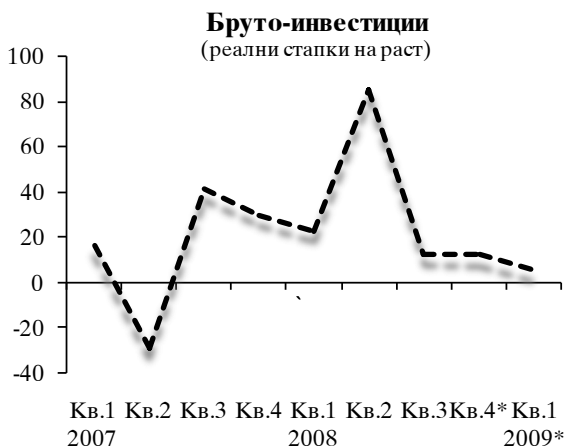

Извор: Народна банка на Република Македонија.
* Податоците за декември 2008 година и 2009 година се врз основа на проекција.

* Проекции на НБРМ.

Извор: Државен завод за статистика .

* Проекции на НБРМ.

Извор: Државен завод за статистика .

Во текот на 2008 година, согласно со зајакнатата економска активност, **јавната потрошувачка** се одржа на релативно високо ниво. Имајќи ја предвид поставеноста на фискалната политика и проекциите на државата за остварување буџетски дефицит од 2,8% (највисок дефицит во последните шест години), се очекува висока јавна потрошувачка и за 2009 година. Како резултат на ваквата најавена фискална политика, за првиот квартал од 2009 година се очекува пораст на јавната потрошувачка од околу 3% на годишна основа.

По долгиот период на релативно „анемична“ инвестициска активност, од втората половина на 2007 година **инвестициската потрошувачка** бележи високи стапки на раст. И покрај значителните инвестиции од страна на државата, сепак остварените остварувања во најголем дел се резултат на инвестициите од страна на приватниот сектор, делумно финансирани преку домашниот банкарски сектор, но и како резултат на високиот прилив на странски директни инвестиции. Остварувањата на инвестициската потрошувачка во следниот период во голема мера ќе бидат условени од изворите на финансирање. Очекуваната намалена кредитна поддршка од страна на домашните банки и можност за инвестирање на странските инвеститори, се двете основни претпоставки според кои се очекува забавување на инвестициската потрошувачка на приватниот сектор во следниот период. Сепак, имајќи предвид дека инвестициските работи започнати во 2008 година (за кои веќе се обезбедени финансиски средства) се извршуваат непрекинато и сè уште е задржан трендот на пораст на кредитите на претпријатијата (податоци заклучно со ноември 2008 година), забавувањето се очекува со одредено временско задоцнување. Од друга страна, согласно со буџетот на државата, во 2009 година е планиран досега највисок износ на капитални расходи, што потенцијално може да го компензира забавувањето на инвестициите на приватниот сектор, особено од вториот дел на годината. Имајќи ги предвид овие очекувања, во првиот квартал од 2009 година, се предвидува остварување на позитивна стапка на раст на инвестициската потрошувачка од околу 5%.

Согласно со високиот степен на меѓународна трговска интегрираност, надворешната трговија е еден од најзначајните и најдиректни канали за пренос на ефектите од светската економија. Намалената странска побарувачка, којашто е ревидирана надолу во неколку наврати (од 2% во јули 2007 година на -

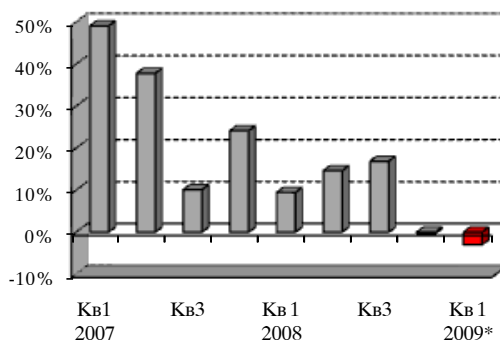
0,3% во јануари 2009 година, види прилог 5), во услови на сè уште висока домашна побарувачка, ја големи веќе високата трговска нерамнотежа и доведе до првични притисоци на девизниот пазар. Надворешната нерамнотежа, при неизвесни приватни трансфери (традиционална ставка којашто го финансира трговскиот дефицит во рамки на тековните трансакции) и неизвесни капитални приливи, претставува еден од главните ризици на макроекономското сценарио (прилог 4). Во однос на првиот квартал од 2009 година, на годишна основа се очекува негативен придонес на нето-извозот во агрегатната побарувачка. Притоа, согласно со остварувањата, негативните ефекти во поголема мерка се очекува да се одразат на страната на извозот на стоки (реален пад од 2,5%, на годишна основа). Од друга страна, увозот ќе забележи благ реален пораст (од околу 1%, на годишна основа), делумно заради очекуваното временско задоцнување на ефектите од личната потрошувачка врз увозот.

Прилог 4 Проекции на движењата во екстерниот сектор

Рецесијата во најразвиените економии, вклучително и во земјите коишто се наши значајни трговски партнери, се очекува да има големи последици врз надворешниот сектор на македонската економија. Каналите на пренос се различни, односно имаат директен и индиректен карактер, а оценетото временско задоцнување се разликува. Надолните ревизии на проектираниот светски економски раст и влезот на дел од развиените економии во рецесија, се очекува да имаат директен негативен ефект врз македонскиот извоз. Последиците се најизразени во металната индустрија, каде што покрај падот на побарувачката, дополнителен ефект има и падот на светската цена на металите. Сепак, се оценува дека влијанијата ќе се рашират по дејности, при што во првиот квартал е проектиран годишен пад на извозот од 3%. Намалената извозна активност подразбира и намалување на увозот (согласно со високата увозна зависност на главните извозни индустрии). Дополнителен ефект на страната на увозот, иако со поголемо временско задоцнување, се очекува да има и забавувањето на домашната побарувачка, предизвикано од стеснувањето на кредитната понуда, општата неизвесност и очекувањата за намалување на идниот реален доход.

Иако се очекува ваквите поместувања во економијата да имаат поголем ефект во втората половина на годината, сепак и во првиот квартал е можно да дојде до намалување на растот на увозот на стоките за широка и инвестициска потрошувачка. Овие трендови, заедно со драстичното намалување

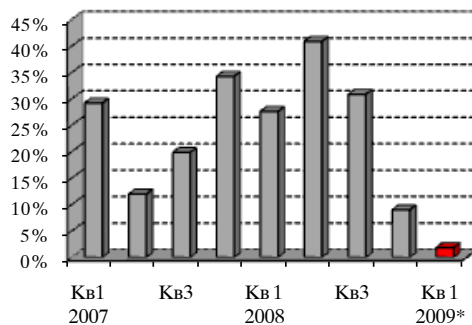
Годишна промена на извозот
(во %)

Извор: НБРМ.

* Податоците за кв. 4 2008 година и 2009 година се врз основа на проекција.

Годишна промена на увозот
(во %)

Извор: НБРМ.

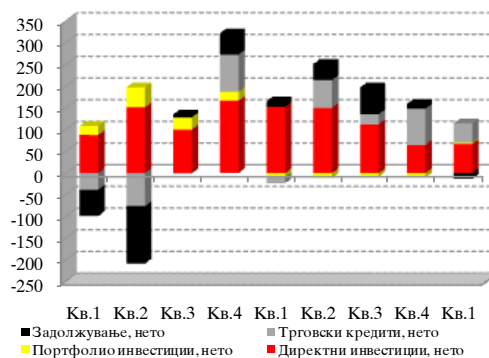
* Податоците за кв. 4 2008 година и 2009 година се врз основа на проекција.

на увозните цени на нафтата³⁰ доведоа до *проектиран годишен пораст на увозот од 1,8% во првиот квартал*. Во првиот квартал на 2009 година не се очекуваат поголеми промени во тековите кај доходот, додека приливите врз основа на тековни трансфери се очекува да растат на годишна основа, во согласност со остварувањата во последните месеци на 2008 година. Согласно со вака проектираната траекторија на одделните компонентни на *тековната сметка на билансот на плаќања*, во првиот квартал на 2009 година се очекува дефицитот на тековната сметка да изнесува околу 3% од проектираниот БДП за 2009 година (проектираниот дефицит за целата година изнесува 10,5% од БДП).

Финансирањето на дефицитот во тековните трансакции се очекува да биде комбинирана структура од директни инвестиции и трговски кредити. Сепак, имајќи ја предвид ниската ликвидност на меѓународниот финансиски пазар, склоностите за инвестирање во нискоризични алтернативи или воздржаноста од инвестирање, неизвесноста околу висината и структурата на капиталните текови во македонската економија е исклучително висока и поради тоа се очекува еден дел од потребите за финансирање да бидат покриени преку девизните резерви.

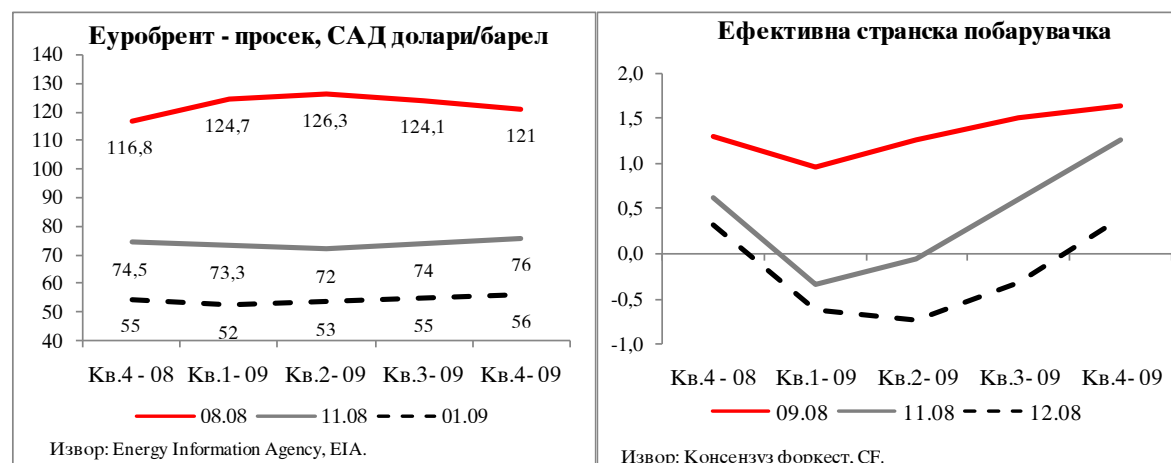
Позначајни компоненти на капиталната и финансиска сметка
(во милиони евра)

Извор: НБРМ.
* Податоците за кв. 4 2008 година и 2009 година се врз основа на проекција.

Прилог 5 Претпоставки за егзогените варијабли

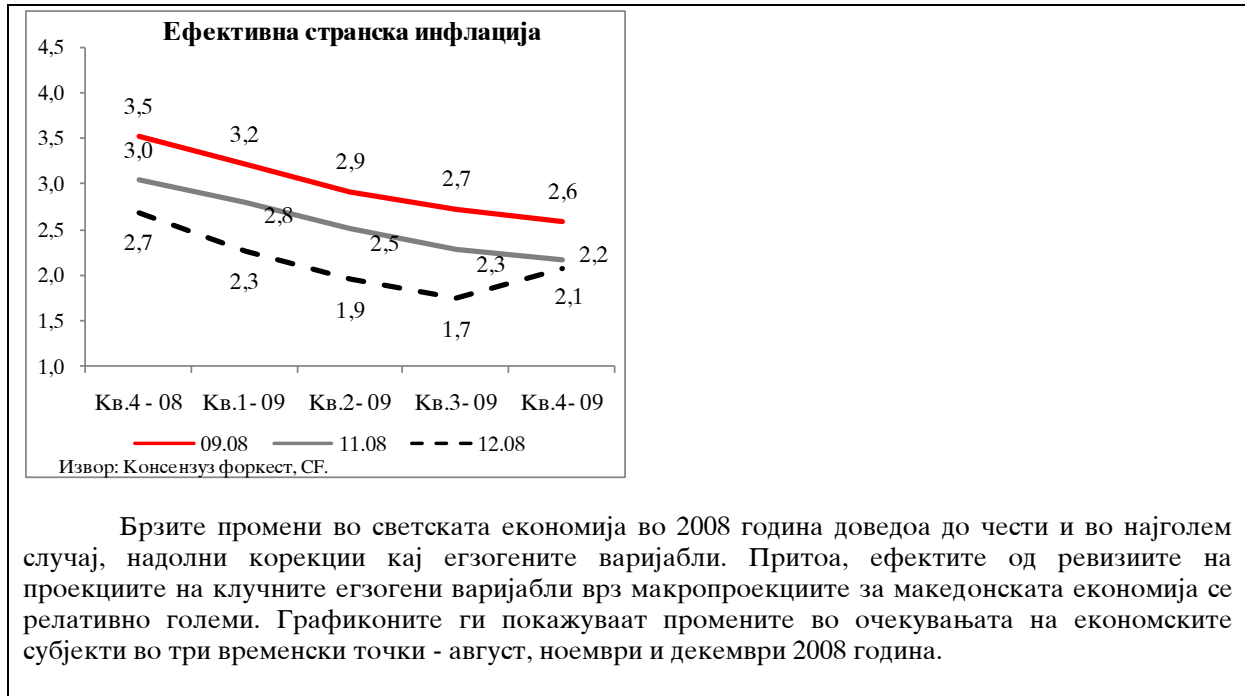
Макроекономските проекции ги опфаќаат очекуваните движења во економиите на главните трговски партнери и очекувањата за условите на глобалните пазари, како што се цените на нафтата, на металите, девизните курсеви и националните ценовни нивоа. Најчесто, очекувањата ги одразуваат движењата на берзанските цени или се изготвуваат од страна на независни финансиски и економски аналитичари.

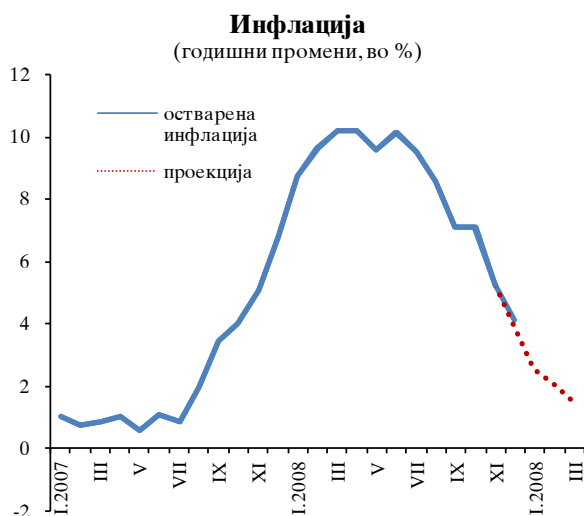
Извор: Energy Information Agency, EIA.

Извор: Консензус форкест, CF.

³⁰Проекциите се движат околу 52 долари за барел во првиот квартал на 2009 година, наспроти остварената цена од близу 100 долари за барел во истиот период на претходната година.

Појавата и продлабочувањето на светската финансиска криза предизвика драстичен пресврт не само во дотогашната (проинфлациска) насока, туку и во интензитетот на делување на факторите на инфлацијата (види прилог 5, промена на егзогените претпоставки, споредба август - декември). Намалената економска активност преку намалувањето на побарувачката ги депрецира цените на храната и енергентите, значително намалувајќи ги дотогашните притисоци врз инфлацијата. И покрај сè уште релативно високите инфлациски очекувања (коишто во голема мерка се прилагодливи), инфлациските прогнози за 2009 година се ревидираа надолу, а инфлацијата го изгуби приматот на главен макрокономски проблем којшто доминираше во претходниот период.

Извор: Државен завод за статистика и НБРМ.

Инфлациските остварувања на македонската економија во 2008 година соодветствуваат со глобалните движења. Имено, во последниот квартал на годината, инфлациските притисоци се исцрпија доведувајќи до најниска стапка на инфлација во декември од 4,1%, на годишна основа. Ваквите движења делумно започнаа на почетокот на втората половина од годината, со стабилизирање на цените на храната, а влијаеше и драстичниот пад на светската цена на нафтата, особено изразен на крајот на 2008 година. Намалувањето на инфлацијата започна при сè уште висока домашна побарувачка (позитивен произведен јаз) и непроменети инфлациски очекувања од почетокот на годината.

Од аспект на прогнозите за движењето на факторите на инфлацијата во 2009 година, се очекува натамошно забавување на инфлацијата, почнувајќи од првиот квартал на 2009 година. Намалувањето е во согласност со очекуваното движење на факторите на страна на понудата. Согласно со најновите (јануарски) податоци, трендот на намалување на *цениите на нафтата и инфлацијата увезена од странство* и натаму продолжува, што ќе доведе до дефлациски притисоци преку овој канал во првиот квартал од 2009 година.

Очекувањата за намалена извозна побарувачка и значително забавување на растот на личната потрошувачка, во услови на општа неизвесност и воздржаност и отежнат пристап до кредити укажуваат на значително намалување на притисоците од агрегатната побарувачка врз инфлацијата. Имајќи го предвид комбинираното влијание на овие фактори, се очекува просечната инфлација во првиот квартал од 2009 година да изнесува 2%, на годишна основа (односно 1,5% во март 2009 година, во однос на март 2008 година). Најавите за намалување на цените на топлинската енергија во јануари, како и движењето на цените на нафтата остануваат главни ризици за проекцијата на инфлацијата во првиот квартал на 2009 година.

СТАТИСТИЧКИ ПРИЛОГ**Табели од реалниот сектор**

Табела 1: Бруто домашен производ	59
Табела 2: Цени	60
Табела 3: Индекс на индустриското производство и индекс на продуктивноста во индустријата	61
Табела 4: Вработеност и продуктивност во целата економија	62
Табела 5: Плати	63
Табела 6: Државен буџет	64

Табели од монетарниот сектор

Табела 7: Биланс на Народна банка	65
Табела 8: Биланс на депозитни банки	66
Табела 9: Биланс на штедилници	67
Табела 10: Монетарен преглед (без штедилници)	68-69
Табела 11: Монетарен преглед (со штедилници)	70-71
Табела 12: Кредити на недржавен сектор	72
Табела 13: Монетарни агрегати и нивните компоненти (недржавен сектор)	73
Табела 14: Вкупни побарувања на депозитните банки	74-75
Табела 15: Вкупни обврски на депозитните банки	76-76
Табела 16: Извештај за пондерирани каматни стапки на примени депозити и дадени кредити	78-79
Табела 17: Каматни стапки на Народна банка на Република Македонија	80
Табела 18: Задолжителна резерва на банки и штедилници	81
Табела 19: Каматни стапки на државни хартии од вредност	82

Табели од надворешнотрговскиот и девизен сектор

Табела 20: Платен биланс на Република Македонија - Агрегатни податоци	83
Табела 21: Платен биланс на Република Македонија - Агрегатни податоци	85
Табела 22: Платен биланс на Република Македонија - услуги	86
Табела 23: Платен биланс на Република Македонија - доход	87
Табела 24: Платен биланс на Република Македонија - тековни трансфери	88
Табела 25: Платен биланс на Република Македонија - капитална и финансиска сметка (без официјални резерви)	89
Табела 26: Надворешнотрговска размена на Република Македонија по сектори на СМТК и по економска намена	90
Табела 27: Надворешнотрговска размена на Република Македонија по земји	90
Табела 28: Состојба на странски директни инвестиции во Република Македонија по земји на инвеститори	91-92
Табела 29: Состојба на странски директни инвестиции во Република Македонија по дејности	93
Табела 30: Меѓународна инвестициона позиција на Република Македонија - состојба на крај на период	94
Табела 31: Меѓународна инвестициона позиција на Република Македонија - состојба на крај на период	95
Табела 32: Бруто надворешен долг на Република Македонија - состојба	96
Табела 33: Бруто надворешни побарувања на Република Македонија - состојба	97
Табела 34: Нето надворешен долг на Република Македонија - состојба	98
Табела 35: Девизни резерви	99
Табела 36: Девизен курс на денарот (просек за периодот)	100
Табела 37: Среден девизен курс на денарот (на крај на периодот)	101
Табела 38: Индекси на ефективен девизен курс на денарот	102

Методолошки објаснувања**103**

Табела 1

Бруто домашен производ

во милиони денари (1997=100) и годишни стапки на реален раст (во %)

	БДП вкупно	%	Земјоделство, лов, шумарство и рибарство	%	Вадење руди и камен, преработува чка индустрија и снабдување со елек. енергија, гас и вода	%	Градежништво	%	Трговија на големо и трговија на мало	%	Хотели и ресторани	%	Сообраќај, складирање и врски	%	финанско посредување	%	Јавна управа и одбрана	%
НКД ¹			А+Б		В+Г+Д		Ѓ		Е		Ж		З		С+И+Љ		Ј+К+Л+Х	
1997	186018	1,4	20411		45317		9867		21297		2819		11372		26002		27067	
1998	192308	3,4	21083	3,3	45969	1,4	10626	7,7	21377	0,4	3025	7,3	14385	26,5	26002	0,0	27395	1,2
1999	200669	4,3	21273	0,9	46750	1,7	11732	10,4	22025	3,0	3771	24,7	16854	17,2	26499	1,9	28519	4,1
2000	209777	4,5	21489	1,0	51122	9,4	12037	2,6	22695	3,0	3345	-11,3	18282	8,5	27215	2,7	28546	0,1
2001	200284	-4,5	19169	-10,8	48786	-4,6	10300	-14,4	22505	-0,8	3195	-4,5	16761	-8,3	27783	2,1	27876	-2,3
2002	201993	0,9	18779	-2,0	48390	-0,8	10364	0,6	23725	5,4	3726	16,6	16467	-1,8	26758	-3,7	28843	3,5
2003	207690	2,8	19686	4,8	50845	5,1	11741	13,3	24146	1,8	4085	9,6	16539	0,4	25787	-3,6	30262	4,9
2004	216164	4,1	20908	6,2	50439	-0,8	12610	7,4	27933	15,7	3623	-11,3	15745	-4,8	28817	11,8	30068	-0,6
2005	225035	4,1	20941	0,2	51803	2,7	12725	0,9	29243	4,7	3675	1,4	17387	10,4	28283	-1,9	31476	4,7
2006	233819	3,9	21994	5,0	53033	2,4	14369	12,9	31378	7,3	3951	7,5	19222	10,6	30947	9,4	32185	2,3
2007 ²	246867	5,9	21663	-1,5	54315	2,4	14783	2,9	35963	14,6	4367	10,5	20417	6,2	34034	10,0	33441	3,9
2005 Кв.1	51487	3,0	5064	1,2	11358	0,6	2003	-4,1	6500	2,7	783	-1,3	3988	10,7	7010	-2,9	7847	3,7
Кв.2	56655	5,1	5251	0,7	13210	8,7	3337	-3,3	7328	5,0	905	3,2	4343	11,8	7042	-2,4	7834	3,4
Кв.3	57353	4,2	5341	-0,1	13112	1,8	3684	3,0	7225	5,4	1056	3,2	4517	12,4	7058	-1,9	7847	5,1
Кв.4	59540	4,0	5285	-1,0	14123	0,0	3701	6,0	8190	5,4	931	0,1	4539	7,1	7173	-0,3	7948	6,5
2006 Кв.1	54936,629	6,7	5185,5	2,4	11267,136	-0,8	2728,1	36,2	8053,5	23,9	832,33	6,3	4733,76	18,7	7346,5	4,8	8035,328	2,4
Кв.2	58581,27	3,4	5697,3	8,5	13302,47	0,7	4331,4	29,8	7276,7	-0,7	984,64	8,8	4712,16	8,5	7711	9,5	7935,842	1,3
Кв.3	60106	4,8	5699	6,7	13846	5,6	3990	8,3	7948	10,0	1136	7,6	4793	6,1	7848	11,2	8004	2,0
Кв.4	60195	1,1	5412	2,4	14617	3,5	3320	-10,3	8100	-1,1	998	7,2	4984	9,8	8041	12,1	8210	3,3
2007 ² Кв.1	58068	5,7	5559	7,2	12270	8,9	2671	-2,1	8287	2,9	864	3,8	4980	5,2	8169	11,2	8268	2,9
Кв.2	61159	4,4	5760	1,1	12957	-2,6	4370	0,9	8536	17,3	1139	15,7	4981	5,7	8428	9,3	8269	4,2
Кв.3	63111	5,0	5408	-5,1	13916	0,5	4193	5,1	9299	17,0	1291	13,6	4979	3,9	8704	10,9	8348	4,3
Кв.4	64529	7,2	4936	-8,8	15173	3,8	3549	6,9	9841	21,5	1073	7,5	5477	9,9	8732	8,6	8555	4,2
2008 ³ Кв.1		5,3		7,0		3,2		14,3		14,5		14,8		2,1		5,0		4,1
Кв.2		6,2		7,6		9,5		12,3		13,9		3,7		1,0		4,3		3,5
Кв.3		5,5		5,8		10,6		5,5		8,9		7,0		-0,8		-0,2		3,9

¹ Национална класификација на дејности.

² Претходни податоци.

³ Проценети податоци.

Извор: Државен завод за статистика.

Табела 2

Цени

годишњи стапки на раст (во %)

	Индекс на трошоци на живот (стапки на раст)															Индекс на цени на производите на индустријски производи (стапки на раст)	
	Вкупно	Стоки	Услуги	По категорији											Останати услуги ^{1/}		
				Исхрана	Тутун и пијалаци	Облека и обушки	Домување					Хигиена и здравје	Култура и разонода	Сообраќајни средства и услуги			Ресторани и хотели ^{1/}
							Вкупно	Стан (станарина, вода, услуги)	Огрев и осветление	Покуќнина	Кухија						
1997	2,6	2,2	3,8	4,2	-3,9	-1,6	1,7	0,3	3,8	1,6	-0,5	-8,6	19,4			4,2	
1998	-0,1	0,0	-0,4	-0,2	3,6	2,4	0,4	0,0	0,4	2,0	0,1	-10,3	2,4			4,0	
1999	-0,7	-1,1	0,5	-1,6	0,2	1,2	0,3	0,1	1,1	-1,9	-1,4	-2,2	-0,8			-0,1	
2000	5,8	5,2	8,9	-0,4	13,9	-2,3	19,3	8,8	27,4	1,7	-1,7	-1,6	22,4			8,9	
2001	5,5	4,5	10,9	6,9	2,3	1,3	5,5	11,3	3,9	0,1	-0,7	1,9	9,5			2,0	
2002	1,8	1,2	5,0	1,8	1,0	6,8	1,7	4,1	1,0	-0,6	-3,8	3,6	2,1			-0,9	
2003	1,2	0,3	5,9	-1,4	3,4	2,2	3,9	3,9	4,4	1,1	3,9	2,2	4,2			-0,3	
2004	-0,4	-1,1	3,3	-3,1	1,1	0,9	2,2	-0,3	3,0	4,2	0,4	1,3	4,0			0,9	
2005	0,5	0,3	1,3	-1,2	5,5	2,2	0,4	0,3	1,0	-1,2	-3,5	0,9	3,7			3,2	
2006	3,2	3,7	1,3	2,2	17,8	0,2	2,0	-0,7	3,7	-0,8	2,0	6,4	1,8			7,3	
2007	2,3	3,0	-0,3	3,9	1,8	1,8	4,7	6,3	5,8	-0,7	0,3	2,4	-3,1	4,7	8,6	2,6	
2008	8,3	9,2	5,1	15,3	4,0	1,8	6,0	6,1	7,3	1,4	1,5	0,2	3,2	11,4	2,2	-	
2006 Кв.1 ²	2,7	3,2	0,9	1,6	17,7	-0,5	0,9	-0,2	1,6	-0,5	0,3	6,0	2,6			7,7	
Кв.2	3,4	3,8	2,0	2,3	17,5	0,3	1,1	0,2	1,9	-0,5	1,9	6,8	3,8			9,1	
Кв.3	3,6	4,0	1,9	2,9	17,9	0,5	1,7	-0,6	3,2	-0,9	2,7	6,9	2,3			7,6	
Кв.4	3,1	3,7	0,4	2,1	17,9	0,6	4,2	-2,2	7,9	-1,1	2,9	5,7	-1,5			4,9	
2007 Кв.1	0,7	1,3	-1,1	0,7	0,1	1,8	5,1	1,6	8,8	-1,8	0,0	3,5	-5,0	3,0	-2,8	1,1	
Кв.2	1,1	1,6	-0,5	0,7	2,2	1,0	5,9	6,6	7,8	-0,9	0,5	3,1	-4,3	3,6	11,6	0,7	
Кв.3	2,4	3,0	0,2	3,8	2,3	1,1	5,2	7,5	6,0	-0,1	0,9	3,6	-3,1	3,9	12,5	1,4	
Кв.4	4,9	6,2	0,4	10,4	2,4	3,5	2,8	9,6	1,1	0,0	0,0	-0,5	-0,6	8,0	13,0	7,0	
Јануари	0,8	1,4	-1,2	1,1	0,1	1,2	4,8	-0,7	9,3	-1,9	-0,1	3,5	-4,8	3,3	0,3	1,8	
Февруари	0,5	1,1	-1,3	0,8	0,0	1,8	4,5	-0,6	8,7	-1,9	0,1	3,5	-5,8	3,3	-1,1	-0,3	
Март	0,8	1,3	-0,9	0,3	0,1	2,2	6,0	6,2	8,3	-1,4	0,1	3,6	-4,4	2,5	-1,1	1,8	
Април	1,0	1,4	-0,2	0,3	2,3	1,2	6,0	7,0	8,0	-1,5	0,2	3,5	-4,0	4,2	11,7	1,6	
Мај	0,9	1,4	-0,8	0,7	2,2	0,9	5,8	6,4	7,7	-1,1	0,1	3,4	-5,1	3,5	11,7	-1,0	
Јуни	1,3	1,9	-0,6	1,1	2,1	0,8	6,0	6,3	7,9	-0,2	1,0	2,4	-3,7	3,1	11,7	1,6	
Јули	1,3	1,9	-0,8	0,7	2,3	0,8	6,1	6,4	7,9	-0,2	0,8	4,2	-3,8	3,0	11,7	1,1	
Август	2,2	3,3	-1,3	3,9	2,4	0,6	6,2	6,5	8,1	-0,2	1,1	4,3	-4,9	3,1	12,9	1,5	
Септември	3,6	3,9	2,6	6,7	2,4	1,7	3,5	9,7	2,1	0,2	0,9	2,3	-0,6	5,7	13,0	1,6	
Октомври	3,9	4,8	0,9	8,2	2,5	2,1	1,9	9,6	-0,4	0,0	-0,5	0,6	0,5	6,3	13,5	5,3	
Ноември	4,6	6,1	-0,5	10,2	2,4	2,8	2,5	9,7	0,5	-0,1	-0,2	-0,8	-0,8	7,6	13,5	8,7	
Декември	6,1	7,6	0,7	12,8	2,4	5,6	4,1	9,5	3,3	0,0	0,6	-1,2	-1,6	10,0	12,2	6,9	
2008 Кв.1	9,5	11,0	3,9	19,0	4,2	1,6	3,6	8,5	2,7	0,4	1,5	-0,3	4,4	11,8	16,7	10,5	
Кв.2	9,9	11,4	4,5	19,5	3,5	3,6	3,4	4,7	3,7	1,0	1,1	0,5	5,8	12,0	1,9	13,6	
Кв.3	8,4	9,0	6,1	14,7	4,1	1,9	6,3	5,7	7,9	1,6	1,2	-0,2	5,1	13,1	-1,1	15,2	
Кв.4	5,5	5,4	5,8	8,6	4,3	0,3	10,4	5,8	14,4	2,7	2,1	0,9	-2,4	8,9	-6,6	-	
Јануари	8,7	10,3	2,6	17,8	2,5	2,2	3,0	9,5	1,4	0,3	1,9	-0,7	3,4	10,6	14,8	9,5	
Февруари	9,6	11,0	4,4	18,7	4,7	1,2	4,5	11,7	2,9	0,6	1,8	-0,4	4,7	12,3	17,5	10,2	
Март	10,2	11,7	4,7	20,6	5,3	1,4	3,3	4,4	3,7	0,3	0,9	0,3	5,2	12,6	17,7	11,7	
Април	10,1	11,7	4,4	21,0	3,4	2,7	3,4	4,2	3,8	1,0	1,1	1,2	4,1	11,4	1,6	10,7	
Мај	9,5	11,0	4,3	18,4	3,6	4,1	3,3	4,6	3,5	0,9	1,1	0,0	5,7	11,9	2,0	14,4	
Јуни	10,1	11,6	4,8	19,2	3,6	3,9	3,6	5,3	3,7	1,0	1,0	0,3	7,5	12,8	2,0	15,7	
Јули	9,5	10,7	5,0	17,7	3,8	2,3	3,9	5,7	3,9	1,3	1,3	-0,4	7,4	14,1	2,0	17,2	
Август	8,6	8,9	7,4	14,7	4,3	2,2	7,3	5,7	9,6	1,5	0,9	-0,7	5,2	14,1	0,9	13,8	
Септември	7,1	7,4	6,0	11,8	4,3	1,1	7,7	5,7	10,2	1,9	1,3	0,4	2,8	11,2	-6,1	14,5	
Октомври	7,1	7,4	6,1	12,2	4,3	1,6	7,7	5,7	10,0	2,5	2,3	0,7	0,8	10,7	-6,9	9,2	
Ноември	5,2	5,0	6,3	7,3	4,3	-0,1	12,2	5,6	17,6	2,7	2,4	1,1	-2,7	9,3	-6,9	-0,8	
Декември	4,1	3,8	5,1	6,3	4,4	-0,5	11,2	6,0	15,7	3,0	1,7	0,8	-5,4	6,8	-6,0	-	

^{1/} Почнувајќи од 2007 година, структурата на индексот на трошоците на животот (CPI) е проширена за категориите: ресторани и хотели и за категоријата останати услуги неспомнати на друго место.

^{2/} Кварталните пресметки се изработени во Дирекција за истражување на НБРМ.

Извор: Државен завод за статистика.

Табела 3

Индекс на индустриското производство и индекс на продуктивноста во индустријата
годишни стапки на раст (во %)

	Вкупно	По сектори			По група на производи				
		Вадење руди и камен	Преработувачка индустрија	Електрична енергија, гас и вода	Енергија	Интермедијарни производи, освен енергија	Капитални производи	Трајни производи за широка потрошувачка	Нетрајни производи за широка потрошувачка
2002	-5,3	-24,5	-4,7	-3,8	-16,8	-8,0	53,3	-22,6	-2,4
2003	4,7	-39,1	5,9	9,8	28,7	-12,1	-9,0	36,9	19,0
2004	-2,2	-5,0	-2,1	-2,6	-1,8	0,9	-20,1	9,1	-3,4
2005	7,0	40,4	7,3	2,5	4,6	14,2	-3,2	-14,9	3,8
2006	2,5	28,0	2,4	-0,6	1,5	7,3	8,2	-5,0	-2,2
2007	3,7	9,8	5,2	-9,5	-6,9	12,9	19,7	8,8	-2,0
2005 Кв.1 ¹	5,2	-18,9	6,4	3,8	2,3	14,8	-0,9	-18,2	1,8
Кв.2	13,5	17,0	16,3	-0,5	6,5	24,6	-1,2	4,8	8,9
Кв.3	6,0	62,9	5,5	2,0	4,0	9,8	-2,5	-11,1	5,4
Кв.4	4,2	97,1	2,5	4,3	7,4	9,5	-5,3	-24,8	-0,1
2006 Кв.1	0,5	111,6	-0,9	-0,9	3,0	5,6	-2,5	10,5	-6,1
Кв.2	1,7	53,2	1,3	-2,0	-3,0	5,1	17,0	-6,5	-0,3
Кв.3	4,3	13,1	4,9	0,1	0,7	12,0	0,1	2,1	-0,7
Кв.4	3,5	4,8	4,0	1,9	5,7	6,3	26,3	-12,5	-1,1
2007 Кв.1	11,6	13,9	16,0	-9,1	-2,1	25,0	39,0	10,3	6,2
Кв.2	-2,8	16,2	-1,5	-20,8	-16,6	7,9	-4,4	25,3	-7,8
Кв.3	1,1	15,4	1,5	-8,7	-4,5	7,5	27,3	-3,0	-5,8
Кв.4	6,2	-3,3	7,8	-1,1	-6,2	15,3	24,7	6,5	1,8
Јануари	10,6	11,7	16,4	-9,8	-11,6	31,8	102,3	53,3	3,5
Февруари	14,9	29,9	17,8	-4,2	13,4	23,7	33,3	-8,8	7,6
Март	9,6	0,8	14,2	-12,7	-5,5	21,6	14,9	6,1	7,0
Април	5,3	10,1	6,8	-6,8	18,1	18,9	-11,9	39,5	-9,7
Мај	-5,8	25,0	-4,6	-25,6	-37,2	3,6	16,2	15,1	-5,5
Јуни	-7,1	14,6	-5,4	-32,1	-29,6	2,9	-13,0	23,1	-8,3
Јули	-2,2	56,1	-2,1	-18,9	-11,1	6,9	4,0	8,4	-7,0
Август	1,0	3,3	2,2	-11,6	-8,9	14,3	2,5	4,0	-7,8
Септември	4,5	0,6	4,3	9,5	9	1,9	77,6	-15,4	-2,4
Октомври	10,5	-4,0	14,6	-13,5	-8,3	22,5	70,0	10,7	0,0
Ноември	5,5	-11,3	7,3	-1,0	-8,2	21,1	9,1	17,4	-1,8
Декември	2,6	4,8	1,4	9,8	-2,8	1,3	3,6	-6,2	7,0
2008 Кв.1	5,8	11,9	6,6	-0,8	1,7	8,8	26,6	77,3	-1,3
Кв.2	12,0	13,6	12,8	1,9	15,8	13,1	28,0	77,0	3,9
Кв.3	13,0	0,1	12,7	0,2	0,5	11,0	-1,1	1,0	1,6
Јануари	13,6	15,3	16,1	1,6	9,6	21,4	19,7	84,3	4,3
Февруари	6,9	6,2	8,4	-1,6	-2,8	11,0	56,0	70,9	-1,6
Март	-1,4	15,3	-2,0	-2,8	-1,6	-2,0	5,4	77,4	-5,3
Април	6,2	9,0	7,5	-5,2	-7,1	9,4	15,6	73,6	4,2
Мај	17,6	8,8	19,5	3,4	40,4	16,8	33,4	80,1	7,2
Јуни	12,3	24,0	11,8	11,5	31,3	13,2	34,9	77,4	0,6
Јули	14,7	10,0	17,1	-6,5	-0,3	29,7	13,1	62,6	4,8
Август	8,6	-5,2	10,0	1,4	10,2	13,2	-1,6	48,8	2,5
Септември	15,7	5,5	16,6	11,3	0,7	41,3	-41,9	53,5	5,3
Октомври	-9,9	13,0	-11,8	-1,3	2,6	-24,0	-40,8	42,9	5,3
Ноември	-2,9	21,0	-3,0	-9,7	-13,3	-13,5	-30,4	43,4	15,6

¹ Кварталните пресметки се изработени во Дирекција за истражување на НБРМ.

Извор: Државен завод за статистика.

Табела 4
Вработеност и продуктивност во целата економија

	Вкупно работоспособно население	Активно население:			Број на вработени лица по економски дејности:			Продуктивност ¹
		Вкупно	Вработени	Невработени	Земјоделство	Индустрија	Услуги	
1996	1.436.602	789.081	537.591	251.489	100.067	193.975	243.548	-
1997	1.489.625	800.513	512.301	288.213	84.256	163.988	264.056	-
1998	1.503.365	823.826	539.762	284.064	107.249	190.674	241.839	-
1999	1.518.250	806.674	545.222	261.452	115.361	185.283	244.580	-
2000	1.534.256	811.557	549.846	261.711	119.971	187.066	242.809	-
2001	1.554.420	862.504	599.308	263.196	131.094	190.458	277.755	-
2002	1.566.953	824.824	561.341	263.483	134.293	186.917	238.868	-
2003	1.579.450	860.976	545.108	315.868	120.132	184.855	238.583	-
2004	1.594.557	832.281	522.995	309.286	88.050	171.390	261.810	-
2005	1.607.997	869.187	545.253	323.934	106.533	175.868	261.523	-0,2
2006	1.618.482	891.679	570.404	321.274	114.777	186.085	268.117	-0,7
2007	1.628.635	907.138	590.234	316.905	107.717	184.928	294.305	2,0
2005 Кв.1	1.603.675	827.428	507.397	320.030	76.546	181.450	251.307	5,5
Кв.2	1.606.833	883.522	552.797	330.724	126.194	174.588	251.112	2,9
Кв.3	1.609.071	889.725	564.880	324.845	135.712	170.157	257.804	-2,1
Кв.4	1.612.410	876.074	555.938	320.136	87.921	180.089	286.837	-6,3
2006 Кв.1	1.615.584	877.798	559.702	318.096	103.319	190.355	264.550	-3,3
Кв.2	1.617.423	885.609	566.293	319.316	128.519	189.630	246.842	0,9
Кв.3	1.619.447	899.732	576.813	322.919	125.322	187.760	262.480	2,4
Кв.4	1.621.475	903.576	578.810	324.766	101.948	176.592	298.599	-2,6
2007 Кв.1	1.624.611	902.588	579.301	323.287	95.384	186.975	293.629	2,0
Кв.2	1.627.216	906.199	589.254	316.944	112.982	184.622	288.104	0,3
Кв.3	1.630.010	909.466	598.327	311.139	117.531	181.993	294.863	1,1
Кв.4	1.632.702	910.301	594.054	316.247	104.975	186.122	300.622	4,6
2008 Кв.1	1.635.058	920.512	600.593	319.919	121.238	178.848	298.110	1,5
Кв.2	1.633.339	917.566	607.125	310.441	129.711	186.184	289.783	3,1
Кв.3	1.631.646	925.073	619.802	305.271	119.149	198.499	301.415	1,8

¹ Годишни стапки на раст во (%). Пресметките се изработени во Дирекција за истражување на НБРМ.

Извор: Државен завод за статистика. Анкета за работна сила.

Табела 5

Плати

износ (во денари), промена (во %)

	Бруто плати:						Нето плати:					
	Просечна, вкупно	Номинална промена	Реална промена	По економски дејности:			Просечна, вкупно	Номинална промена	Реална промена	По економски дејности:		
				Земјоделство	Индустрија	Услуги				Земјоделство	Индустрија	Услуги
1999	16.941	3,6	-	12.944	16.306	19.684	10.029	2,9	3,6	8.667	8.380	10.720
2000	17.958	6,0	-	15.733	17.785	20.968	10.526	5,5	-0,3	9.294	8.883	11.354
2001	17.893	-0,4	-5,6	14.739	18.304	20.467	10.592	3,5	-1,9	8.754	10.348	11.852
2002	19.030	6,4	4,5	14.437	19.243	21.648	11.550	6,9	5,0	8.833	11.415	12.791
2003	19.957	4,9	3,7	14.100	19.854	22.955	11.955	4,8	3,6	8.522	11.782	13.549
2004	20.779	4,1	4,5	17.287	20.692	23.748	12.534	4,0	4,4	10.337	12.290	13.999
2005	21.335	2,7	2,2	19.128	21.450	24.737	13.125	2,5	2,0	11.419	12.738	14.548
2006	23.037	8,0	4,6	19.485	23.570	25.624	13.854	7,3	4,0	11.660	13.983	15.036
2007	24.139	4,8	2,4	17.755	23.965	26.520	14.586	7,9	5,5	10.766	14.585	16.080
2006 Кв.1	22.559	7,6	4,9	19.179	22.969	25.184	13.207	6,9	3,7	11.466	13.606	14.757
Кв.2	22.923	8,5	5,1	19.600	23.340	25.444	13.428	7,7	4,2	11.681	13.820	14.910
Кв.3	23.214	8,7	5,1	19.719	23.967	25.835	13.584	7,7	3,9	11.779	14.184	15.125
Кв.4	23.451	7,1	4,0	19.440	24.003	26.035	13.854	7,2	4,0	11.712	14.321	15.351
2007 Кв.1	23.139	2,6	1,9	17.809	23.414	25.635	13.962	5,7	5,0	10.802	14.230	15.516
Кв.2	23.651	3,2	2,1	18.396	23.569	26.020	14.287	6,4	5,3	11.161	14.335	15.746
Кв.3	24.193	4,2	1,8	17.524	24.043	26.510	14.604	7,5	5,1	10.652	14.608	16.086
Кв.4	25.574	9,1	4,2	17.291	24.836	27.917	15.490	11,8	6,9	10.451	15.167	16.971
Јануари	23.003	1,1	0,3	18.113	23.811	25.604	13.884	4,2	3,4	10.980	14.475	15.509
Февруари	23.088	3,6	3,1	17.559	22.803	25.515	13.934	6,9	6,4	10.610	13.860	15.442
Март	23.327	3,0	2,2	17.755	23.628	25.786	14.067	6,1	5,3	10.816	14.356	15.595
Април	23.632	5,1	4,0	17.789	22.945	25.922	14.291	8,4	7,3	10.836	13.968	15.698
Мај	23.733	2,7	1,8	19.379	23.949	26.165	14.328	5,8	4,9	11.586	14.564	15.819
Јуни	23.589	1,9	0,5	18.019	23.813	25.972	14.242	5,1	3,8	11.063	14.473	15.722
Јули	23.701	3,2	1,9	16.284	24.053	26.219	14.300	6,5	5,1	9.963	14.600	15.900
Август	23.907	2,0	-0,2	19.480	24.486	26.227	14.447	5,3	3,0	11.760	14.885	15.906
Септември	24.971	7,4	3,7	16.807	23.589	27.086	15.066	10,8	6,9	10.233	14.340	16.453
Октомври	25.889	9,8	5,6	17.089	25.671	28.060	15.608	13,0	8,8	10.369	15.599	16.996
Ноември	25.397	7,1	2,4	18.319	24.622	27.658	15.320	10,3	5,4	11.037	14.983	16.748
Декември	25.435	10,3	4,0	16.465	24.200	28.034	15.543	12,2	5,7	9.947	14.920	17.170
2008 Кв.1	25.146	8,7	-0,8	16.983	24.571	27.429	15.430	10,5	0,9	10.315	15.220	16.934
Кв.2	25.566	8,1	-1,6	16.679	25.126	27.899	15.697	9,9	0,0	10.295	15.559	17.228
Кв.3	26.337	8,9	0,4	16.779	25.610	28.561	16.171	10,7	2,1	10.479	15.860	17.628
Јануари	25.349	10,2	1,4	17.355	25.456	27.398	15.555	12,0	3,1	10.453	15.757	16.918
Февруари	24.799	7,4	-2,0	16.599	24.265	27.165	15.207	9,1	-0,4	10.169	15.019	16.771
Март	25.289	8,4	-1,6	16.994	23.993	27.724	15.529	10,4	0,2	10.325	14.884	17.114
Април	25.412	7,5	-2,3	16.379	24.735	27.808	15.605	9,2	-0,8	10.042	15.315	17.176
Мај	25.612	7,9	-1,4	16.379	25.337	27.843	15.728	9,8	0,2	10.104	15.691	17.198
Јуни	25.673	8,8	-1,1	17.279	25.307	28.047	15.759	10,7	0,5	10.741	15.672	17.311
Јули	25.739	8,6	-0,8	16.653	24.907	28.100	15.808	10,5	1,0	10.493	15.415	17.355
Август	25.758	7,7	-0,8	16.811	25.413	28.078	15.820	9,5	0,8	10.438	15.739	17.333
Септември	27.513	10,2	2,9	16.873	26.510	29.505	16.884	12,1	4,6	10.505	16.425	18.196
Октомври	27.758	7,2	0,1	20.034	26.800	29.855	17.020	9,0	1,8	12.364	16.621	18.404

Извор: Државен завод за статистика.

Табела 9
Биланс на штедилници
во милиони денари

	XII.05	2006					2007												2008								
		III	VI	IX	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	
А. СРЕДСТВА	2199	2231	2311	2389	2622	2674	2696	2810	2850	2917	2947	2979	3010	3040	3094	3183	3215	3263	3428	3407	3511	3615	3696	3753	3787	3863	
1. Ликвидни средства	15	16	22	18	19	22	23	23	23	24	25	25	27	28	27	29	28	34	29	28	30	28	29	26	26	27	
1.1. Готовина во благајна	15	16	22	18	19	22	23	23	23	24	25	25	27	28	27	29	28	34	29	28	30	28	29	26	26	27	
2. Депозити кај НБРМ	76	76	41	44	49	61	74	74	55	63	57	62	62	80	76	127	76	75	61	57	45	53	50	49	46	51	
3. Побарувања од државата	62	57	63	72	155	135	64	64	71	66	71	71	65	42	41	31	37	38	38	38	38	37	41	46	46	44	
3.1. Побарувања по кредити																											
3.2. Пласмани во хартии од вредност	62	57	63	72	155	135	64	64	71	66	71	71	65	42	41	31	37	38	38	38	38	37	41	46	46	44	
4. Побарувања од недржавен сектор	1718	1747	1823	1886	2048	2091	2145	2254	2332	2366	2416	2436	2454	2487	2532	2574	2615	2677	2788	2878	2988	3078	3146	3196	3228	3286	
4.1. Побарувања по кредити	1716	1745	1820	1884	2046	2089	2143	2252	2330	2364	2415	2435	2453	2485	2531	2574	2615	2677	2788	2878	2988	3078	3146	3196	3228	3286	
4.2. Пласмани во хартии од вредност	2	2	3	2	2	2	2	2	2	2	1	1	1	2	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
5. Останати средства	328	335	362	369	427	408	444	504	369	398	378	385	402	403	418	422	459	439	512	406	410	419	430	436	441	455	
Б. ОБВРСКИ	2199	2231	2311	2389	2622	2674	2696	2810	2850	2917	2947	2979	3010	3040	3094	3183	3215	3263	3428	3407	3511	3615	3696	3753	3787	3863	
1. Депозити	455	479	525	558	588	607	615	638	647	651	660	672	678	686	688	699	686	697	702	683	689	704	712	710	718	724	
1.1. Депозити по видување во денари	24	22	23	25	24	23	23	30	27	28	30	30	28	27	29	30	37	34	32	35	39	42	43	39	37	40	
1.2. Орочени депозити до 1 година	289	313	346	373	401	420	428	443	449	452	457	466	472	482	484	498	505	519	527	525	525	532	535	536	543	545	
1.3. Орочени депозити над 1 година	142	144	156	160	163	164	165	171	171	173	176	178	177	175	171	144	144	143	123	125	130	134	135	138	139		
2. Хартии од вредност	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
3. Позајмувања од НБРМ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
4. Капитални сметки	1103	1112	1165	1162	1157	1178	1188	1203	1214	1226	1243	1252	1259	1257	1264	1275	1267	1290	1291	1292	1305	1314	1324	1337	1351	1359	
5. Останати обврски	641	640	621	669	877	889	893	969	989	1040	1044	1055	1073	1097	1142	1209	1262	1276	1435	1432	1517	1597	1660	1706	1718	1780	

Извор: Народна банка на Република Македонија.

Табела 12

Кредити на недржавен сектор
во милиони денари

	XII.03	XII.04	XII.05	2006				2007												2008									
				III	VI	IX	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	
Кредити на недржавен сектор	45677	57094	68777	73017	79565	82083	89774	91417	93743	96362	98448	101057	105019	108453	111551	115751	117000	120366	124858	127907	132518	137039	141873	144911	149196	153916	156119	160220	
1. Според валута																													
1.1. во денари	38430	45747	51672	54473	58994	60350	66408	68055	69567	71539	73381	75290	78035	81130	83683	86908	88519	91020	94479	96819	101014	105337	108950	111485	114903	118046	119492	122404	
1.2. во странска валута	7247	11347	17105	18544	20571	21733	23366	23362	24176	24823	25067	25767	26984	27323	27868	28843	28481	29346	30379	31088	31504	31702	32923	33426	34293	35870	36627	37816	
2. Според рочност																													
2.1. краткорочни	27448	29764	30915	32942	35376	34554	36460	37438	38029	38554	39134	40205	41335	42298	43597	46159	45838	46573	47798	49748	52138	53610	55411	56392	58124	59720	60512	62860	
2.2. долгорочни	18229	27330	37862	40075	44189	47529	53314	53979	55714	57808	59314	60852	63684	66155	67954	69592	71162	73793	77060	78159	80380	83429	86462	88519	91072	94196	95607	97360	
3. Според сектор																													
3.1. население	9405	15276	21625	23079	25602	27625	30864	31817	32389	33607	35040	36628	38199	40231	41785	43251	44621	46336	48263	49651	51481	53390	55259	57141	59020	61045	62467	63833	
3.2. претпријатија	36058	41681	46987	49842	53874	54377	58805	59498	61239	62647	63299	64307	66704	67950	69493	72226	72072	73711	76281	77903	80725	83337	86300	87454	89860	92522	93293	96032	
3.3. останато	214	137	165	96	89	81	105	102	115	108	109	122	116	272	273	274	307	319	314	353	312	312	314	316	316	349	359	355	
годишни стапки на пораст																													
Кредити на недржавен сектор		25,00	20,46	21,05	26,28	24,70	30,53	31,49	32,22	31,97	31,55	32,33	31,99	34,33	36,21	41,02	36,96	38,01	39,08	39,92	41,36	42,21	44,11	43,40	42,07	41,92	39,95	38,42	
1. Според валута																													
1.1. во денари		19,04	12,95	14,90	21,47	21,26	28,52	30,24	30,90	31,33	32,10	32,97	32,28	35,75	38,29	44,01	40,40	41,93	42,27	42,27	45,20	47,24	48,47	48,07	47,25	45,50	42,79	40,84	
1.2. во странска валута		56,58	50,74	43,64	42,46	35,39	36,60	35,27	36,19	33,86	29,96	30,47	31,17	30,28	30,31	32,72	27,28	27,14	30,01	33,07	30,31	27,71	31,34	29,72	27,09	31,28	31,43	31,11	
2. Според рочност																													
2.1. краткорочни		8,44	3,87	6,26	17,59	15,38	17,94	18,37	18,16	17,04	15,85	18,20	16,84	20,09	23,18	33,59	26,60	29,93	31,10	32,88	37,10	39,05	41,59	40,26	40,62	41,19	38,80	36,18	
2.2. долгорочни		49,93	38,54	36,68	34,22	32,49	40,81	42,43	43,92	44,25	44,46	43,67	44,12	45,34	46,12	46,42	44,59	43,66	44,54	44,80	44,27	44,32	45,77	45,47	43,01	42,39	40,69	39,90	
3. Според сектор																													
3.1. население		62,42	41,56	39,31	37,04	36,24	42,72	45,20	45,52	45,62	47,48	48,38	49,20	52,32	53,46	56,56	55,88	56,49	56,37	56,05	58,95	58,87	57,70	56,00	54,51	51,74	49,50	47,59	
3.2. претпријатија		15,59	12,73	14,30	21,86	19,91	25,15	25,22	26,18	25,69	24,20	24,67	23,81	25,27	27,31	32,82	27,13	28,11	29,72	30,93	31,82	33,03	36,34	35,99	34,71	36,16	34,25	32,96	
3.3. останато		-35,98	20,44	-34,69	-23,93	-58,67	-36,36	0,99	7,48	12,50	-2,68	19,61	30,34	227,71	232,93	238,27	184,26	376,12	199,05	246,08	171,30	188,89	188,07	159,02	172,41	28,31	31,50	29,56	

Извор: Народна банка на Република Македонија.

Табела 13

Монетарни агрегати и нивните компоненти (недржавен сектор)
 во милиони денари

	2006							2007												2008								
	XII.03	XII.04	XII.05	III	VI	IX	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX
1. Готови пари во оптек	14177	14162	14439	13700	14580	14810	16206	14527	14986	15034	15531	15359	15844	16673	16380	16746	16575	16290	17936	16419	16237	15746	16347	16408	16180	16763	16376	16552
2. Депозитни пари	13096	13433	15224	14262	16188	17280	18541	18056	18447	19220	20177	20595	20475	21243	22671	22602	21991	23499	27822	26606	27658	26874	27962	29699	31189	29316	31248	31064
3. (1+2) Парична маса M1	27273	27595	29663	27962	30768	32090	34747	32583	33433	34254	35708	35954	36319	37916	39051	39348	38566	39789	45758	43025	43895	42620	44309	46107	47369	46079	47624	47616
4. Краткорочни депозити	48755	61291	73471	78645	80877	85862	93747	96180	99047	100496	104216	106931	110390	112230	111998	112102	114333	116721	119099	122090	123231	123262	125396	126731	127978	131398	133488	133213
4.1. во денари	15568	20483	24364	27889	28062	30638	36317	37295	39293	40511	43540	45648	48389	49353	48434	50045	52787	54061	55057	56108	56458	55902	56577	56676	57007	58732	58566	57662
4.2. во странска валута	33187	40808	49107	50756	52815	55224	57430	58885	59754	59985	60676	61283	62001	62877	63564	62057	61546	62660	64042	65982	66773	67360	68819	70055	70971	72666	74922	75551
5. (3+4.1.) Парична маса M2 - денарски	42841	48078	54027	55851	58830	62728	71064	69878	72726	74765	79248	81602	84708	87269	87485	89393	91353	93850	100815	99133	100353	98522	100886	102783	104376	104811	106190	105278
6. (5+4.2.) Парична маса M2 - вкупно	76028	88886	103134	106607	111645	117952	128494	128763	132480	134750	139924	142885	146709	150146	151049	151450	152899	156510	164857	165115	167126	165882	169705	172838	175347	177477	181112	180829
7. Долгорочни депозити	4785	5061	5040	5305	5688	5917	6637	6499	6736	6723	7544	8357	8443	9062	9053	9411	9435	9644	10174	10173	10925	11447	12133	12966	13077	13595	14558	15220
7.1. во денари	3497	3360	3057	3123	3255	3243	3629	3592	3689	3749	4486	4684	4888	5167	5357	5498	5124	5186	5670	5785	5976	6378	6678	7122	7454	7794	7955	8307
7.2. во странска валута	1288	1701	1983	2182	2433	2674	3008	2907	3047	2974	3058	3673	3555	3895	3696	3913	4311	4458	4504	4388	4949	5069	5455	5844	5623	5801	6603	6913
8. (6+7) Парична маса M4 - вкупно	80813	93947	108174	111912	117333	123869	135131	135262	139216	141473	147468	151242	155152	159208	160102	160861	162334	166154	175031	175288	178051	177329	181838	185804	188424	191072	195670	196049
Годишни стапки на пораст																												
1. Готови пари во оптек		-0,11	1,96	3,73	8,89	9,79	12,24	10,89	9,91	9,74	6,67	10,50	8,67	8,84	10,51	13,07	12,02	13,91	10,68	13,02	8,35	4,74	5,25	6,83	2,12	0,54	-0,02	-1,16
2. Депозитни пари		2,57	13,33	3,79	17,71	19,87	21,79	23,68	23,30	34,76	35,43	31,31	26,48	26,21	32,71	30,80	23,61	32,67	50,06	47,35	49,93	39,82	38,58	44,20	52,33	38,00	37,83	37,44
3. Парична маса M1		1,18	7,49	3,76	13,36	14,99	17,14	17,63	16,91	22,50	21,21	21,53	18,04	17,93	22,40	22,62	18,35	24,29	31,69	32,05	31,29	24,42	24,09	28,24	30,42	21,53	21,95	21,01
4. Краткорочни депозити		25,71	19,87	19,46	12,65	24,67	27,60	27,32	29,96	27,78	28,84	29,86	36,49	35,62	31,89	30,56	28,81	27,91	27,04	26,94	24,42	22,65	20,32	18,52	15,93	17,08	19,19	18,83
4.1. во денари		31,57	18,95	19,51	6,56	47,78	49,06	45,60	49,76	45,26	47,28	47,90	72,44	69,84	59,82	63,34	60,37	57,47	51,60	50,44	43,68	37,99	29,94	24,16	17,81	19,00	20,92	15,22
4.2. во странска валута		22,96	20,34	19,44	16,17	14,71	16,95	17,94	19,56	18,18	18,23	19,04	17,39	17,10	16,39	12,37	10,21	10,08	11,51	12,05	11,75	12,29	13,42	14,31	14,47	15,57	17,87	21,74
5. Парична маса M2 - денарски		12,22	12,37	11,07	10,01	28,97	31,53	31,07	32,63	33,87	34,27	35,00	43,99	42,57	40,63	42,51	39,47	41,46	41,87	41,87	37,99	31,78	27,30	25,96	23,22	20,10	21,38	17,77
6. Парична маса M2 - вкупно		16,91	16,03	14,90	12,84	21,88	24,59	24,72	26,40	26,40	26,81	27,66	31,41	30,67	29,30	28,40	26,00	26,97	28,30	28,23	26,15	23,10	21,28	20,96	19,52	18,20	19,90	19,40
7. Долгорочни депозити		5,77	-0,41	14,23	16,03	21,47	31,69	28,01	29,86	26,73	32,23	52,58	48,44	63,13	53,52	59,05	54,34	45,92	53,29	56,53	62,19	70,27	60,83	55,15	54,89	50,02	60,81	61,73
7.1. во денари		-3,92	-9,02	0,39	5,24	3,61	18,71	15,46	17,63	20,04	37,73	43,11	50,17	58,69	63,42	69,53	54,43	43,14	56,24	61,05	62,00	70,13	48,86	52,05	52,50	50,84	48,50	51,09
7.2. во странска валута		32,07	16,58	42,34	34,49	53,59	51,69	47,86	48,56	36,30	24,92	66,65	46,12	69,42	41,12	46,34	54,24	49,30	49,73	50,95	62,42	70,44	78,38	59,11	58,17	48,93	78,65	76,67
8. Парична маса M4 - вкупно		16,25	15,14	14,87	12,99	21,86	24,92	24,87	26,56	26,41	27,07	28,82	32,23	32,17	30,46	29,86	27,36	27,93	29,53	29,59	27,90	25,34	23,31	22,85	21,44	20,01	22,22	21,87

Извор: Народна банка на Република Македонија.

Табела 14

Вкупни побарувања на депозитните банки

во милиони денари

I. НЕДРЖАВЕН СЕКТОР														
- Претпријатија														
Период	Кредити				Харти од вредност				Достасани неплатени и сомнителни и спорни побарувања			Останати пласмани		
	Според валута		Според рочност		Според рочност				Според валута			Според рочност		
	Во денари	Во странска валута	Краткорочни	Долгорочни	Краткорочни	Долгорочни	Во денари	Во странска валута	Краткорочни	Долгорочни				
XII.03	19643	5582	14555	10670	92	596	8713	1454	93	0				
XII.04	22104	9312	16334	15082	69	519	8058	1571	48	0				
XII.05	21911	14636	15581	20966	63	449	8167	1710	51	0				
2006 III	23335	16142	17172	22305	57	442	8412	1406	48	0				
VI	25549	17561	18653	24457	60	455	8566	1653	27	0				
IX	25691	18717	18213	26195	56	456	7948	1485	27	0				
XII	28718	20058	19017	29759	60	459	7890	1601	25	0				
2007 I	29508	20073	19374	30207	51	460	7805	1576	27	0				
II	30492	21050	19995	31547	48	459	7744	1417	28	0				
III	31338	21607	20236	32709	43	441	7723	1456	35	0				
IV	31588	21724	19977	33335	39	427	7980	1510	30	0				
V	31745	22317	20084	33978	36	415	8198	1576	23	0				
VI	33125	23482	20986	35621	33	395	8092	1549	20	0				
VII	34554	23817	21669	36702	24	446	7561	1530	26	0				
VIII	35641	24210	22133	37718	16	446	7521	1646	18	0				
IX	37196	25144	23939	38401	11	445	7748	1652	30	0				
X	37937	24786	23593	39130	5	429	7307	1579	25	0				
XI	38732	25605	23938	40399	0	448	7375	1522	30	0				
XII	41322	26612	25612	42322	0	442	6484	1402	15	0				
2008 I	42015	26808	26069	42754	0	452	6803	1815	12	0				
II	44538	26965	27762	43741	0	441	6795	1968	21	0				
III	46914	27505	28975	45444	0	436	6982	1466	37	0				
IV	49056	28471	30517	47010	0	440	6841	1450	40	0				
V	49979	28663	30728	47914	0	440	6926	1426	21	0				
VI	51825	29105	31585	49345	0	426	7000	1484	23	0				
VII	53290	30422	32754	50958	0	424	6957	1402	29	0				
VIII	53585	31033	32968	51650	0	423	6845	1379	31	0				
IX	55028	31952	34501	52479	0	422	6919	1510	207	0				
- Население														
Период	Кредити									Харти од вредност		Достасани неплатени и сомнителни и спорни побарувања		
	Според валута		Според рочност			Според намена				Според рочност		Според валута		
	Во денари	Во странска валута	Краткорочни	Долгорочни	Потрошувачки	Рамковни	За станбена изградба	За деловен простор	За вршење на самостојна дејност	За други намени	Краткорочни	Долгорочни	Во денари	Во странска валута
XII.03	8603	3	1739	6867	319	1186	1465	13	202	5421	0	0	781	18
XII.04	13819	341	2519	11641	396	1507	1963	13	456	9825	0	0	1098	18
XII.05	19339	705	3612	16432	443	2366	2734	12	933	13556	0	0	1545	36
2006 III	20395	952	4031	17316	484	2737	2862	11	1087	14166	0	0	1697	35
VI	22344	1308	4386	19266	468	3195	3123	9	1388	15469	0	0	1913	39
IX	24423	1479	5028	20874	496	3905	3451	6	1508	16536	0	0	1675	46
XII	27290	1660	5864	23086	455	4828	3832	6	1781	18048	0	0	1866	47
2007 I	28228	1666	6586	23308	438	5594	3908	5	1814	18135	0	0	1878	48
II	28779	1650	6727	23702	443	5720	3988	5	1895	18378	0	0	1910	55
III	30074	1701	7164	24611	439	6164	4104	17	1990	19061	0	0	1783	53
IV	31403	1775	7670	25508	451	6619	4231	18	2065	19794	0	0	1814	53
V	32829	1817	8240	26406	460	7156	4363	18	2149	20500	0	0	1928	52
VI	34356	1883	8622	27617	453	7569	4550	18	2201	21448	0	0	1903	59
VII	36318	1910	9328	28900	518	8156	4754	19	2237	22544	0	0	1948	58
VIII	37703	1898	9922	29679	529	8661	4914	20	2304	23173	0	0	2088	99
IX	38989	1929	10281	30637	523	9036	5115	20	2352	23872	0	0	2227	109
X	40289	1993	10787	31495	608	9413	5263	19	2452	24527	0	0	2233	108
XI	41880	2094	11143	32831	642	9704	5464	21	2563	25580	0	0	2262	104
XII	43638	2233	11687	34184	656	10229	5656	21	2669	26640	0	0	2292	109
2008 I	44858	2279	12292	34845	642	10803	5777	20	2736	27159	0	0	2384	129
II	46418	2417	12743	36092	652	11219	5917	20	2847	28180	0	0	2503	142
III	48122	2571	13249	37444	659	11685	6091	22	2950	29286	0	0	2564	141
IV	49674	2899	13671	38902	646	12055	6310	24	3049	30489	0	0	2604	81
V	51051	3193	14182	40062	674	12577	6610	24	3114	31245	0	0	2774	122
VI	52434	3425	14648	41211	662	13030	6975	23	3170	31999	0	0	2913	255
VII	53918	3798	15017	42699	637	13401	7323	23	3589	32743	0	0	3105	225
VIII	54963	3960	15507	43416	597	13917	7618	23	3544	33224	0	0	3305	239
IX	55992	4071	15716	44347	604	14111	7962	28	3505	33853	0	0	3506	262

Извор: Народна банка на Република Македонија.

Вкупни побарувања на депозитните банки

во милиони денари

I. НЕДРЖАВЕН СЕКТОР**- Останато**

Период	Кредити				Харти од вредност		Достасани неплатени и сомнителни и спорни побарувања		Останати пласмани	
	Според валута		Според рочност		Според рочност		Според валута		Според рочност	
	Во денари	Во странска валута	Краткорочни	Долгорочни	Краткорочни	Долгорочни	Во денари	Во странска валута	Краткорочни	Долгорочни
XII.03	23	156	83	96	0	0	5	30	0	0
XII.04	32	93	37	88	0	0	4	11	0	0
XII.05	60	8	53	15	0	0	95	2	0	0
2006 III	51	5	44	12	0	0	37	3	0	0
VI	26	2	19	9	0	0	59	1	0	0
IX	20	1	14	7	0	0	59	1	0	0
XII	49	0	43	6	0	0	54	2	0	0
2007 I	47	0	42	5	0	0	54	1	0	0
II	47	0	42	5	0	0	67	1	0	0
III	48	4	6	46	0	0	54	2	0	0
IV	48	4	9	43	0	0	54	3	0	0
V	56	4	9	51	0	0	54	2	5	0
VI	54	4	9	49	0	0	54	3	0	0
VII	118	8	13	113	0	0	144	3	0	0
VIII	115	8	13	110	0	0	147	3	0	0
IX	114	8	13	109	0	0	150	2	0	0
X	109	8	12	105	0	0	185	4	0	0
XI	110	15	12	113	0	0	188	5	0	0
XII	103	15	7	111	0	0	190	5	0	0
2008 I	102	16	8	110	0	0	192	38	5	0
II	100	15	8	107	0	0	195	2	0	0
III	95	16	6	105	0	0	198	2	0	0
IV	92	16	5	103	0	0	202	4	0	0
V	91	16	8	99	0	0	205	3	0	0
VI	90	16	9	97	0	0	206	4	0	0
VII	120	15	21	114	0	0	210	3	0	0
VIII	120	15	21	114	0	0	212	2	9	0
IX	120	15	21	114	0	0	214	4	0	0

II. ДРЖАВА

Период	Кредити				Харти од вредност		Достасани неплатени и сомнителни и спорни побарувања		Останати пласмани	
	Според валута		Според рочност		Според рочност					
	Во денари	Во странска валута	Краткорочни	Долгорочни	Краткорочни	Долгорочни				
XII.03	0	2	0	2	0	6706	0			0
XII.04	151	7	151	7	539	6460	0			0
XII.05	3	80	11	72	790	6322	0			0
2006 III	204	85	162	127	3393	6330	0			0
VI	289	86	250	125	4821	6207	0			0
IX	125	139	89	175	6703	6146	0			0
XII	228	129	206	151	7103	6024	0			0
2007 I	250	127	229	148	6828	5967	0			0
II	265	123	243	145	7151	6123	0			0
III	228	119	151	196	7990	6096	0			0
IV	177	119	104	192	8963	6002	0			0
V	153	114	83	184	9869	5996	0			0
VI	134	113	67	180	10872	5877	0			0
VII	112	150	51	211	10895	5739	0			0
VIII	91	167	32	226	11741	5701	0			0
IX	80	173	26	227	8138	5781	0			0
X	71	210	20	261	6814	5899	0			0
XI	67	232	14	285	6458	6305	0			0
XII	63	255	12	306	6530	6170	0			0
2008 I	59	231	15	275	6048	6182	0			0
II	56	258	16	298	4624	6165	0			0
III	51	258	21	288	4205	6038	0			0
IV	48	278	22	304	3322	5959	0			0
V	43	271	18	296	2136	6022	0			0
VI	40	280	18	302	1642	5758	0			0
VII	61	279	22	318	1405	5761	0			0
VIII	61	306	25	342	1426	5785	0			0
IX	62	308	35	335	1641	5783	0			0

Извор: Народна банка на Република Македонија.

Табела 15

**Вкупни обврски на депозитните банки
во милиони денари**

Период	Депозити											Хартин од вредност		Останати денарски кредитни обврски	
	Во денари						Во странска валута					краткорочни	долгорочни	до 1 година	над 1 година
	депозити пари	депозити по видување	зрочени до 3 месеци	зрочени над 3 месеци до 1 година	зрочени над 1 година	ограничени депозити	депозити по видување	зрочени до 1 година	зрочени над 1 година	ограничени депозити					
I. НЕДРЖАВЕН СЕКТОР															
- Претпријатија															
ХП.03	8507	391	5830	899	231	90	4892	1481	0	463	0	0	0	0	
ХП.04	8988	259	7813	1905	449	111	5020	4088	0	561	0	0	0	0	
ХП.05	10143	218	7756	2294	635	107	4487	6500	0	535	0	0	0	27	
2006	III	9226	132	9279	2621	712	104	5138	6221	6	542	0	0	25	
	VI	10515	147	8235	2071	739	114	5445	6766	7	675	0	0	22	
	IX	11550	207	10185	2241	614	114	5280	7869	7	625	0	0	19	
	XII	12851	309	12317	2316	478	77	6007	8489	7	756	0	0	17	
2007	I	12342	382	12265	2273	444	71	6373	8794	7	596	0	0	16	
	II	12366	447	13286	2248	481	82	7044	8845	7	666	0	0	16	
	III	12849	435	13870	2059	458	72	9716	6327	7	522	0	0	15	
	IV	13377	489	14349	2045	1093	85	7321	9483	7	466	0	0	14	
	V	13856	450	15184	2058	1142	66	6887	9923	7	833	0	0	13	
	VI	13798	386	16566	2232	1185	70	7846	9519	7	615	0	0	12	
	VII	14419	455	16750	2287	1196	71	8361	9257	7	917	0	0	12	
	VIII	15581	436	15046	2488	1291	70	7778	9897	7	588	0	0	12	
	IX	15341	374	15358	2690	1382	71	7498	8676	7	659	0	0	11	
	X	14937	678	16174	2462	708	67	6760	8765	16	611	0	0	0	
	XI	15391	389	12038	6507	590	75	7261	8983	34	637	0	0	0	
	XII	19786	536	12070	6508	830	61	7304	9431	44	654	0	0	0	
2008	I	18482	550	12808	6876	838	65	7624	9582	42	444	0	0	0	
	II	19184	361	13527	6979	899	79	8011	9704	42	559	0	0	0	
	III	18441	383	15511	5279	928	66	7243	10418	38	755	0	0	0	
	IV	18777	447	19230	2525	1011	136	7190	10551	46	1009	0	0	0	
	V	20254	294	17734	4752	1029	137	7303	11033	62	1289	0	0	0	
	VI	21009	307	17424	5278	1097	129	7998	10559	62	751	0	0	0	
	VII	18849	333	19104	5764	1266	143	7489	11270	166	490	0	0	0	
	VIII	20004	422	19222	5573	1348	145	7567	11818	167	1074	0	0	0	
	IX	20427	331	18807	4897	1417	162	9046	9939	207	996	0	0	0	
- Население															
ХП.03	2712	4492	2683	900	2082	0	15774	10899	815	0	0	0			
ХП.04	2710	4884	3055	2224	1718	0	16890	14529	1137	0	0	0			
ХП.05	3172	5575	3940	3943	1319	0	19276	18581	1448	0	0	0			
2006	III	3074	6016	4606	4684	1359	0	19561	19639	1634	0	0	0		
	VI	3428	6682	5010	5201	1398	0	20291	20103	1751	0	0	0		
	IX	3318	6158	5546	5782	1492	0	20777	20970	2042	0	0	0		
	XII	3716	6917	7260	6621	1649	0	20791	21870	2245	0	0	0		
2007	I	3787	6948	7551	7284	1660	0	20980	22463	2304	0	0	0		
	II	3883	7311	7639	7772	1696	0	21030	22573	2374	0	0	0		
	III	4045	7233	7944	8392	1754	0	20758	22965	2445	0	0	0		
	IV	4341	8658	8399	9021	1844	0	20717	22927	2585	0	0	0		
	V	4424	8700	8986	9677	1998	0	21097	23132	2833	0	0	0		
	VI	4454	8867	9259	10487	2067	0	21030	23374	2933	0	0	0		
	VII	4517	8817	9452	11006	2346	0	21422	23609	2971	0	0	0		
	VIII	4334	8562	9640	11681	2436	0	21657	24018	3101	0	0	0		
	IX	4415	8908	9875	12231	2487	0	21550	24140	3247	0	0	0		
	X	4386	9130	10321	13383	2788	0	21061	24779	3327	0	0	0		
	XI	5430	8589	10484	14286	2857	0	20979	25222	3440	0	0	0		
	XII	5773	8869	10554	15135	3007	0	21210	25872	3460	0	0	0		
2008	I	5738	7882	10775	15840	3049	0	21811	26737	3558	0	0	0		
	II	6125	7313	10845	16040	3078	0	21358	27497	4005	0	0	0		
	III	6247	6763	10541	16029	3178	0	21190	28296	4276	0	0	0		
	IV	7049	7056	10425	15949	3183	0	21545	29347	4400	0	0	0		
	V	7349	6719	10413	15860	3312	0	21483	30055	4493	0	0	0		
	VI	7943	6598	10462	16035	3480	0	21623	30614	4810	0	0	0		
	VII	8409	6293	10390	16119	3642	0	21779	31927	5145	0	0	0		
	VIII	7659	5899	10468	16251	3703	0	21596	33689	5362	0	0	0		
	IX	8485	5918	10436	16483	3862	0	21448	34795	5710	0	0	0		

Извор: Народна банка на Република Македонија.

**Вкупни обврски на депозитните банки
во милиони денари**

Период	Депозити										Харти од вредност		Останати денарски кредитни обврски	
	Во денари					Во странска валута								
	депозити пари	депозити по видување	орочени до 3 месеци	орочени над 3 месеци до 1 година	орочени над 1 година	ограничени депозити	депозити по видување	орочени до 1 година	орочени над 1 година	ограничени депозити	краткорочни	долгорочни	до 1 година	над 1 година
I. НЕДРЖАВЕН СЕКТОР														
- Останато														
XII.03	1799	0	202	171	111	78	141	0	10	0	0	0	0	905
XII.04	1672	0	172	167	31	134	281	0	3	0	0	0	4	921
XII.05	1891	0	446	192	26	136	261	0	0	0	0	0	0	807
2006 III	1750	0	345	206	24	137	197	0	0	0	0	0	0	762
VI	2133	0	475	241	86	140	208	0	0	0	0	0	0	756
IX	2285	0	263	256	125	142	326	0	0	0	0	0	0	737
XII	1951	0	274	303	171	165	272	0	0	0	0	0	0	1072
2007 I	1831	0	271	321	175	165	274	0	0	0	0	0	0	1061
II	1867	0	289	301	185	164	261	0	0	0	0	0	0	1065
III	1903	0	249	329	214	166	219	0	0	0	0	0	0	1070
IV	1985	0	238	341	223	166	228	0	0	0	0	0	0	1061
V	1938	0	221	370	232	167	244	0	0	0	0	0	0	1066
VI	2017	0	219	372	309	167	229	0	0	0	0	0	0	1078
VII	2084	0	212	373	322	168	225	0	0	0	0	0	0	1064
VIII	2279	0	218	362	341	168	211	0	0	0	0	0	0	1051
IX	2373	0	209	398	357	170	193	0	0	0	0	0	0	1031
X	2240	0	227	411	410	171	178	0	0	0	0	0	0	1337
XI	2430	0	1354	412	499	171	209	0	0	0	0	0	0	1341
XII	2115	0	957	419	629	177	219	0	0	0	0	0	0	1312
2008 I	2195	0	975	398	714	177	222	0	0	0	0	0	0	1286
II	2110	0	962	428	786	178	200	0	0	0	0	0	0	1299
III	2011	0	959	435	855	179	208	0	0	0	0	0	0	1172
IV	2033	0	544	400	947	179	181	0	0	0	0	0	0	1222
V	2005	0	519	385	1160	180	176	0	0	0	0	0	0	1304
VI	2111	0	504	399	1213	187	173	0	0	0	0	0	0	1348
VII	1906	0	279	445	1212	134	197	0	0	0	0	0	0	1397
VIII	2091	0	287	443	1282	9	248	0	0	0	0	0	0	1468
IX	2079	0	344	445	1376	9	321	0	0	0	0	0	0	1481
II. ДРЖАВА														
XII.03	936	0	372	166	156	0	25						0	0
XII.04	335	0	379	324	104	0	27						0	0
XII.05	371	0	539	150	48	0	1						0	0
2006 III	469	0	502	257	48	0	0						0	0
VI	433	0	433	261	48	0	0						0	0
IX	329	0	434	156	49	0	1						0	0
XII	689	0	362	98	49	0	1						0	0
2007 I	519	0	353	95	49	0	1						0	0
II	589	0	352	105	50	0	1						0	0
III	1027	0	351	111	50	0	1						0	0
IV	456	0	452	111	50	0	1						0	0
V	530	0	415	81	50	0	0						0	0
VI	545	0	444	87	50	0	0						0	0
VII	532	0	370	84	50	0	0						0	0
VIII	505	0	368	88	50	0	0						0	0
IX	516	0	389	88	51	0	0						0	0
X	612	0	353	90	51	0	0						0	0
XI	501	0	317	91	51	0	1						0	0
XII	443	0	323	85	113	0	1						0	0
2008 I	526	0	776	79	113	0	2						0	0
II	589	0	771	79	113	0	2						2	0
III	590	0	684	148	113	0	1						2	0
IV	513	0	762	142	103	0	1						2	0
V	537	0	737	142	104	0	0						2	0
VI	493	0	1007	132	97	0	1						2	0
VII	1709	0	793	132	97	0	1						21	0
VIII	574	0	775	126	97	0	1						21	0
IX	411	0	815	56	97	0	1						36	0

Извор: Народна банка на Република Македонија.

Пондерирани каматни стапки на банките за примени депозити и дадени кредити

во % на ГОДИШНО НИВО

	XII.05	III.06	VI.06	IX.06	XII.06	2007												2008										
						I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX		
Б. ДЕВИЗНИ КАМАТНИ СТАПКИ																												
1. КАМАТНИ СТАПКИ НА ДЕВИЗНИ КРЕДИТИ																												
1.1. Каматни стапки на краткорочни девизни кредити																												
<i>Каматни стапки на краткорочни девизни кредити на претпријатија</i>																												
- одобрени во ЕВРА	8,1	7,8	7,8	8,1	8,4	8,4	8,4	8,4	8,4	8,4	8,4	8,4	8,4	8,5	8,6	8,5	8,4	8,5	8,2	8,1	8,1	8,0	8,1	8,1	8,1	8,0	8,1	
- одобрени во САД долари	7,4	7,7	9,4	9,3	8,0	7,9	7,8	7,2	7,6	7,1	7,1	7,3	7,5	7,5	7,2	7,0	6,8	5,7	4,9	4,5	4,8	4,7	4,7	4,7	4,6	4,9		
<i>Каматни стапки на краткорочни девизни кредити на население</i>																												
- одобрени во ЕВРА	16,2	15,2	14,7	13,8	13,3	13,1	12,9	11,6	11,7	12,9	13,5	13,5	13,5	13,7	13,3	12,5	12,4	12,1	12,0	12,1	11,8	11,7	11,5	11,5	11,9			
- одобрени во САД долари								3,8														3,0	3,0	3,0	3,0	3,0		
1.2. Каматни стапки на долгорочни девизни кредити																												
<i>Каматни стапки на долгорочни девизни кредити на претпријатија</i>																												
- одобрени во ЕВРА	7,6	7,8	7,9	8,1	8,4	8,3	8,3	8,4	8,4	8,4	8,5	8,5	8,6	8,7	8,6	8,5	8,7	8,4	8,3	8,3	8,3	8,3	8,3	8,3	8,3	8,3	8,3	8,3
- одобрени во САД долари	6,9	7,5	7,4	7,3	7,6	7,6	7,6	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	7,6	7,9	7,4	7,0	7,1	6,6	5,6	5,3	5,3	5,1	5,0	4,9	5,2	5,3		
<i>Каматни стапки на долгорочни девизни кредити на население</i>																												
- одобрени во ЕВРА	10,4	10,0	9,6	9,4	9,2	9,1	9,1	9,0	8,8	8,9	8,8	8,8	8,8	8,7	8,8	8,7	8,6	8,5	8,4	8,5	7,7	8,3	8,4	8,4	8,4	8,5		
- одобрени во САД долари	4,2	4,6	4,4	4,1	4,1	4,1	4,1	4,1	4,1	4,1	4,1	3,9	3,9	9,1	1,9	4,8	4,7	4,5	4,5	4,4	4,4	4,4	3,2	3,1	3,1	3,0	3,1	
2. КАМАТНИ СТАПКИ НА ДЕВИЗНИ ДЕПОЗИТИ																												
2.1. Каматни стапки на девизни депозити на претпријатија																												
<i>на депозити по видување</i>																												
- примени во ЕВРА	0,5	0,4	0,5	0,5	0,6	0,6	0,6	0,7	0,6	0,6	0,7	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,7
- примени во САД долари	0,5	0,4	0,6	0,5	0,6	0,6	0,6	0,6	0,7	0,7	0,8	0,6	0,7	0,7	0,6	0,6	0,6	0,5	0,4	0,3	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	
<i>на краткорочно орочени депозити</i>																												
- примени во ЕВРА	2,1	2,1	2,3	2,6	2,8	2,8	2,8	2,9	3,0	3,1	3,1	3,2	3,3	3,4	3,4	3,6	3,6	3,6	3,6	3,6	3,6	3,4	3,4	3,7	3,8	3,6	3,7	4,3
- примени во САД долари	3,3	3,4	3,8	4,2	4,3	4,3	4,3	4,2	4,1	4,1	4,1	4,1	4,4	4,5	4,6	3,8	3,8	3,6	3,6	2,6	2,4	2,1	2,2	2,3	2,3	2,4	2,4	
<i>на долгорочно орочени депозити</i>																												
- примени во ЕВРА		3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,1	3,1	3,1	3,1	3,1	3,1	3,1	3,1	3,1	2,7	2,9	2,9	3,0	2,8	2,5	2,6	2,9	3,8	4,0		
- примени во САД долари		3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,1	3,1	3,1	3,1	3,1	3,1	3,1	3,9	3,4	2,7	2,9	2,9	3,0	2,8	2,5	2,6	3,9	3,8	4,0	2,5	
2.2. Каматни стапки на девизни депозити на население																												
<i>на депозити по видување</i>																												
- примени во ЕВРА	0,7	0,7	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8
- примени во САД долари	0,5	0,5	0,5	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,5	0,5	0,5	0,5	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	
<i>на краткорочно орочени депозити</i>																												
- примени во ЕВРА	1,8	1,8	1,8	2,0	2,3	2,3	2,3	2,3	2,4	2,4	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,6	2,6	2,9	3,0	3,0	2,9	3,0	2,9	3,0	3,1	3,2	3,3	
- примени во САД долари	1,7	1,6	1,7	2,0	2,3	2,3	2,3	2,3	2,4	2,4	2,4	2,4	2,4	2,4	2,4	2,4	2,4	2,4	2,4	2,4	2,4	2,4	2,2	2,2	2,2	2,2	2,2	
<i>на долгорочно орочени депозити</i>																												
- примени во ЕВРА	2,9	3,0	3,1	3,4	3,7	3,8	3,8	3,6	3,8	3,7	3,7	3,7	3,9	3,7	3,7	3,8	3,7	3,8	3,9	4,0	4,0	4,0	4,1	4,0	4,1	4,0	4,2	
- примени во САД долари	2,9	3,1	3,2	3,5	3,8	3,9	3,9	3,7	3,9	3,8	3,8	3,9	4,0	3,7	3,8	3,9	3,9	3,9	4,1	4,1	4,1	4,2	4,2	4,2	4,2	4,2	4,4	

Извор: Народна банка на Република Македонија.

Табела 17

Каматни стапки на Народна банка на Република Македонија

во %

Период	Есконтна стапка	Активни каматни стапки - обезбедување на ликвидност		Пасивни каматни стапки - повлекување на ликвидност	
		Расположлив кредит преку ноќ-ломбарден кредит	Аукциски репо-трансакции*	Благајнички записи - основна рочност**	
				тендер со износи	тендер со каматни стапки
2003 XII	6,5	14,0			6,2
2004 I	6,5	14,0			6,8
II	6,5	14,0		7,5	
III	6,5	14,0		8,0	
IV	6,5	14,0		8,0	
V	6,5	14,0		8,0	
VI	6,5	14,0		8,0	
VII	6,5	11,0		8,0	
VIII	6,5	11,0		8,3	
IX	6,5	11,0		8,6	
X	6,5	11,0		9,0	
XI	6,5	11,0		9,7	
XII	6,5	13,0		10,0	
2005 I	6,5	13,0		10,0	
II	6,5	13,0		10,0	
III	6,5	13,0		10,0	
IV	6,5	13,0		10,0	
V	6,5	13,0		10,0	
VI	6,5	13,0		10,0	
VII	6,5	13,0		10,0	
VIII	6,5	13,0		10,0	
IX	6,5	13,0		10,0	
X	6,5	13,0			10,0
XI	6,5	13,0			9,1
XII	6,5	13,0			8,5
2006 I	6,5	13,0			7,3
II	6,5	11,0			7,1
III	6,5	11,0			6,8
IV	6,5	11,0			6,2
V	6,5	11,0			5,7
VI	6,5	9,5			5,8
VII	6,5	9,5			5,6
VIII	6,5	9,5			5,5
IX	6,5	9,5			5,4
X	6,5	9,5			5,5
XI	6,5	9,5			5,7
XII	6,5	9,5			5,7
2007 I	6,5	9,5			5,7
II	6,5	9,5			5,4
III	6,5	9,5			5,3
IV	6,5	9,5			5,1
V	6,5	9,5			5,0
VI	6,5	7,5			4,9
VII	6,5	7,5			5,1
VIII	6,5	7,5			5,1
IX	6,5	7,5			4,8
X	6,5	7,5			4,8
XI	6,5	7,5			4,7
XII	6,5	7,5			4,8
2008 I	6,5	7,5			4,9
II	6,5	7,5			5,2
III	6,5	7,5			5,9
IV	6,5	7,5			6,0
V	6,5	7,5			6,8
VI	6,5	8,5			7,0
VII	6,5	8,5			7,0
VIII	6,5	8,5			7,0
IX	6,5	8,5			7,0

* Аукциските репо-трансакции се воведени во декември 2006 година и претставуваат замена на аукциите на кредити, кои последен пат беа користени во 2000 година

** 28 дена

Извор: Народна банка на Република Македонија.

Табела 18

Задолжителна резерва на банки и штедилници*

во милиони денари

Период	Задолжителна резерва на банки во денари							Задолжителна резерва на банки во девизи			Задолжителна резерва на штедилници во денари		
	Стапка на задолжителна резерва (%)	Обврска за задолжителна резерва	Просечно исполнување	Вишок/Недостиг	исполнување (%)	Стапка на надомест (%)	Стапка на задолжителна резерва (%)	Обврска за задолжителна резерва	Стапка на надомест (%)	Стапка на задолжителна резерва (%)	Обврска за задолжителна резерва	Стапка на надомест (%)	
2003 XII	7,5	2.488	3.467	980	139,4	4,0	7,5	2.763	1,0	2,5	7	4,0	
2004 I	7,5	2.519	3.005	486	119,3	4,0	7,5	2.768	1,0	2,5	7	4,0	
II	7,5	2.559	3.053	494	119,3	4,0	7,5	2.869	1,0	2,5	7	4,0	
III	7,5	2.558	3.069	511	120,0	4,0	7,5	2.895	1,0	2,5	8	4,0	
IV	7,5	2.574	2.961	387	115,1	4,0	7,5	2.934	1,0	2,5	8	4,0	
V	7,5	2.610	3.150	540	120,7	4,0	7,5	2.970	1,0	2,5	8	4,0	
VI	7,5	2.632	3.016	383	114,6	4,0	7,5	3.089	1,0	2,5	8	4,0	
VII	7,5	2.729	3.102	373	113,7	4,0	7,5	3.137	1,0	2,5	8	4,0	
VIII	7,5	2.741	3.052	312	111,4	2,0	7,5	3.149	1,0	2,5	8	2,0	
IX	7,5	2.827	3.139	375	111,1	2,0	7,5	3.190	1,0	2,5	8	2,0	
X	7,5	2.843	3.100	256	109,0	2,0	7,5	3.218	1,0	2,5	8	2,0	
XI	7,5	2.854	3.126	265	109,5	2,0	7,5	3.279	1,0	2,5	8	2,0	
XII	7,5	2.855	3.309	454	115,9	2,0	7,5	3.374	1,0	2,5	8	2,0	
2005 I	10,0	3.844	4.214	370	109,6	2,0	10,0	4.492		2,5	9	2,0	
II	10,0	3.837	4.212	375	109,8	2,0	10,0	4.670		2,5	9	2,0	
III	10,0	3.926	4.288	362	109,2	2,0	10,0	4.721		2,5	9	2,0	
IV	10,0	4.074	4.400	326	108,0	2,0	10,0	4.772		2,5	10	2,0	
V	10,0	4.237	4.728	491	111,6	2,0	10,0	4.770		2,5	10	2,0	
VI	10,0	4.311	4.574	263	106,1	2,0	10,0	4.845		2,5	10	2,0	
VII	10,0	4.450	4.757	306	106,9	2,0	10,0	4.946		2,5	10	2,0	
VIII	10,0	4.098	4.399	300	107,3	2,0	10,0	5.000		2,5	11	2,0	
IX	10,0	3.877	4.184	307	107,9	2,0	10,0	5.214		2,5	11	2,0	
X	10,0	3.931	4.335	404	110,3	2,0	10,0	5.294		2,5	10	2,0	
XI	10,0	4.086	4.464	378	109,3	2,0	10,0	5.241		2,5	11	2,0	
XII	10,0	4.242	5.267	1.025	124,2	2,0	10,0	5.325		2,5	11	2,0	
2006 I	10,0	4.352	4.573	220	105,1	2,0	10,0	5.396		2,5	11	2,0	
II	10,0	4.434	5.000	566	112,8	2,0	10,0	5.433		2,5	12	2,0	
III	10,0	4.542	4.944	403	108,9	2,0	10,0	5.507		2,5	12	2,0	
IV	10,0	4.674	5.162	488	110,4	2,0	10,0	5.572		2,5	12	2,0	
V	10,0	4.934	5.550	616	112,5	2,0	10,0	5.655		2,5	13	2,0	
VI	10,0	5.058	5.433	375	107,4	2,0	10,0	5.663		2,5	13	2,0	
VII	10,0	4.931	5.263	332	106,7	2,0	10,0	5.768		2,5	13	2,0	
VIII	10,0	5.030	5.435	405	108,1	2,0	10,0	5.874		2,5	14	2,0	
IX	10,0	5.213	5.549	336	106,4	2,0	10,0	6.003		2,5	14	2,0	
X	10,0	5.304	5.618	314	105,9	2,0	10,0	6.117		2,5	14	2,0	
XI	10,0	5.460	6.674	1.214	122,2	2,0	10,0	6.243		2,5	14	2,0	
XII	10,0	5.618	6.705	1.087	119,3	2,0	10,0	6.373		2,5	14	2,0	
2007 I	10,0	5.883	6.219	336	105,7	2,0	10,0	6.458		2,5	15	2,0	
II	10,0	6.057	6.479	422	107,0	2,0	10,0	6.513		2,5	15	2,0	
III	10,0	6.194	6.688	494	108,0	2,0	10,0	6.596		2,5	16	2,0	
IV	10,0	6.431	6.900	469	107,3	2,0	10,0	6.675		2,5	16	2,0	
V	10,0	6.803	7.401	597	108,8	2,0	10,0	6.736		2,5	16	2,0	
VI	10,0	7.082	7.343	261	103,7	2,0	10,0	6.952		2,5	16	2,0	
VII	10,0	7.433	8.763	1.330	117,9	2,0	10,0	6.988		2,5	17	2,0	
VIII	10,0	7.579	8.428	849	111,2	2,0	10,0	7.143		2,5	17	2,0	
IX	10,0	7.553	7.933	380	105,0	2,0	10,0	7.225		2,5	17	2,0	
X	10,0	7.722	8.425	703	109,1	2,0	10,0	7.303		2,5	17	2,0	
XI	10,0	7.952	8.611	659	108,3	2,0	10,0	7.185		2,5	17	2,0	
XII	10,0	8.436	9.125	689	108,2	2,0	10,0	7.288		2,5	17	2,0	
2008 I	10,0	8.734	8.966	232	102,7	2,0	10,0	7.394		2,5	17	2,0	
II	10,0	9.193	9.555	362	103,9	2,0	10,0	8.455		2,5	17	2,0	
III	10,0	9.398	9.622	224	102,4	2,0	10,0	8.555		2,5	17	2,0	
IV	10,0	9.468	9.714	246	102,6	2,0	10,0	8.684		2,5	17	2,0	
V	10,0	9.600	9.800	200	102,1	2,0	10,0	8.847		2,5	17	2,0	
VI	10,0	9.774	10.021	247	102,5	2,0	10,0	9.014		2,5	17	2,0	
VII	10,0	10.003	10.369	366	103,7	2,0	10,0	9.139		2,5	18	2,0	
VIII	10,0	9.998	10.644	646	106,5	2,0	10,0	9.317		2,5	18	2,0	
IX	10,0	10.158	10.528	370	103,6	2,0	10,0	9.758		2,5	18	2,0	

* Задолжителната резерва за банки во денари се одржува на просечно ниво, додека задолжителната резерва за Извор: Народна банка на Република Македонија.

Табела 19

Каматни стапки на државни хартии од вредност

во %

Период	3 месеци	6 месеци	12 месеци	2 години	3 години
2004 I	7,5				
II	7,4				
III	8,8				
IV	8,9				
V	8,3				
VI	8,4				
VII	8,4				
VIII	8,4				
IX	8,5				
X	8,9				
XI	9,2	9,5			
XII	9,2	10,4			
2005 I	9,3	10,8			
II	10,0	10,8			
III	10,5	11,2			
IV	10,4	9,8			
V	10,8	10,5			
VI	10,4	10,5	11,1		
VII	10,4	10,6			
VIII	10,5	10,9			
IX	10,3	11,2			
X	9,8	10,1			
XI	8,9	9,9		10,0	
XII	8,0	8,8	9,6		
2006 I	7,2	7,6			
II	7,0	7,1			
III	6,8	7,3	8,6		
IV	6,4	6,8		9,4	
V	6,1	7,1			
VI	6,5	6,9	8,7		
VII	6,2	6,7			
VIII	6,0	6,6			
IX	6,0	7,0	8,7		
X	6,2	6,9		9,3	
XI	6,1	6,8			9,6
XII	6,3	7,0	8,9		
2007 I	6,5	6,8	8,8		
II	6,4	6,8		8,9	
III	6,4	7,0	8,4		8,0
IV	6,4	6,8			
V	6,2	6,6		5,7	
VI	5,4	5,5	5,8		
VII	5,4	5,6			
VIII	5,4	5,5			
IX	3,7		5,1		
X	5,1	5,4			
XI	5,2	5,4		6,5	
XII	4,8				
2008 I	5,1	5,4	5,7		
II	5,1	5,3		6,3	
III	5,8	5,6	6,5		6,8
IV	6,1	6,3		7,0	
V	6,7	6,3			
VI	7,1	7,2	7,3		8,0
VII	7,3	7,3	7,9		8,0
VIII	7,4	7,8		8,3	
IX	7,4	7,7	8,0		8,4

Извор: Народна банка на Република Македонија.

Табела 20

Платен биланс на Република Македонија - Агрегатни податоци /1
во милиони САД долари

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
I. Тековна сметка	-82,5	-262,9	-298,9	-339,8	-286,6	-278,8	-65,3	-97,6	-236,1	-377,6	-184,1	-452,8	-157,9	-56,4	-596,83
СТОКИ, нето	42,8	-184,9	-222,8	-314,7	-386,3	-515,6	-495,9	-690,8	-526,7	-805,6	-851,0	-1.139,0	-1.063,0	-1.285,0	-1.629,7
Извоз, ф.о.б	1.055,3	1.086,3	1.204,0	1.147,4	1.236,8	1.291,5	1.190,0	1.320,7	1.155,4	1.112,1	1.362,7	1.674,9	2.040,6	2.396,3	3.349,5
Увоз, ф.о.б /2	-1.012,5	-1.271,3	-1.426,8	-1.462,1	-1.623,1	-1.807,1	-1.685,9	-2.011,6	-1.682,2	-1.917,7	-2.213,7	-2.813,8	-3.103,6	-3.681,2	-4.979,2
УСЛУГИ, нето	-154,5	-155,1	-200,5	-156,2	-137,8	-59,8	38,9	48,7	-19,2	-22,1	-6,6	-54,4	-33,6	28,3	35,0
Прилив	84,0	172,0	185,2	154,3	138,1	149,3	272,8	316,7	244,6	253,1	380,3	452,5	515,5	601,2	818,1
Одлив	238,5	327,1	385,7	310,4	275,8	209,1	234,0	268,0	263,8	275,3	386,9	506,9	549,1	573,0	783,1
ДОХОД, нето	-56,7	-46,6	-39,6	-51,3	-54,5	-52,3	-71,8	-64,5	-28,0	-44,3	-62,4	-39,2	-113,5	-36,6	-385,0
Прилив	4,3	10,0	20,8	22,8	17,5	23,6	24,2	41,6	52,6	50,8	60,4	84,6	97,5	134,9	213,1
Одлив	61,0	56,6	60,4	74,2	72,0	75,8	96,1	106,2	80,5	95,2	122,8	123,8	211,0	171,6	598,1
ТЕКОВНИ ТРАНСФЕРИ, нето	85,8	123,7	163,9	182,3	292,0	348,9	463,6	609,0	337,8	494,4	735,9	779,7	1.052,2	1.237,0	1.383,0
Прилив	115,0	197,0	293,5	341,3	433,3	541,4	618,4	782,1	720,6	655,0	910,4	1.028,8	1.237,7	1.437,0	1.744,4
Одлив	29,2	73,3	129,5	158,9	141,3	192,5	154,8	173,1	382,8	160,6	174,5	249,1	185,5	200,0	361,4
II. Капитална и финансиска сметка	-12,9	162,3	280,6	318,2	349,6	296,3	-91,4	40,2	236,6	388,0	218,3	434,1	165,5	48,5	638,8
КАПИТАЛНА СМЕТКА, нето	0,0	30,0	1,7	0,0	0,0	-1,8	0,0	0,3	1,4	8,3	-6,7	-4,6	-2,0	-1,1	4,9
ФИНАНСИСКА СМЕТКА, нето	-12,9	132,3	278,9	318,2	349,6	298,1	-91,4	39,9	235,2	379,7	225,0	438,7	167,5	49,7	633,9
Директни инвестиции, нето	0,0	24,0	9,5	11,2	58,0	150,5	88,1	215,7	446,3	105,5	117,5	321,9	94,2	424,0	700,2
Директни инвестиции во земјата	0,0	24,0	9,5	11,2	58,1	150,5	88,4	215,1	447,1	105,6	117,8	323,0	97,0	424,2	699,1
Директни инвестиции во странство	0,0	0,0	0,0	0,0	-0,1	0,0	-0,3	0,6	-0,9	-0,1	-0,3	-1,2	-2,8	-0,2	1,1
Портфолио-инвестиции, нето	0,0	0,0	2,7	0,3	1,3	0,0	0,0	-0,1	0,4	0,3	5,5	12,5	237,9	92,9	155,6
Средства	0,0	0,0	1,4	-0,5	1,7	0,3	0,0	0,0	0,0	0,3	0,1	0,2	0,1	0,1	-2,3
Обврски	0,0	0,0	1,3	0,8	-0,4	-0,4	0,0	-0,1	0,4	0,1	5,3	12,4	237,8	92,8	157,9
Останати инвестиции, нето	44,0	150,2	367,4	300,8	294,1	200,9	-36,2	88,8	-134,4	134,2	153,0	123,7	250,5	-91,4	-78,8
Средства	32,0	34,7	39,9	77,7	-66,1	-59,1	-184,0	-63,7	-109,0	227,7	58,3	82,3	-97,9	-234,8	-81,3
Обврски	12,0	115,5	327,5	223,1	360,3	260,0	147,8	152,6	-25,4	-93,4	134,7	116,3	296,8	58,6	2,5
Бруто официјални резерви, (- = зголемување) /3	-56,8	-41,9	-100,6	5,9	-3,8	-53,3	-143,3	-264,5	-77,0	139,7	-51,0	-19,5	-415,1	-375,8	-143,0
III. Грешки и пропусти	95,4	100,6	18,3	21,6	-63,1	-17,5	156,7	57,4	-0,5	-10,4	-34,2	18,8	-7,6	7,8	-42,0

Извор: Народна банка на Република Македонија.

1/ Претходни податоци.

- во октомври 2008 година извршена е ревизија на податоците од 2007 во категориите директни инвестиции, доход и останати инвестиции, поради вклучување на податоците од годишниот прашалник за странски вложувања ДИ 22

2/ Увозот е прикажан на ф.о.б. паритет согласно V издание на прирачникот за платен биланс од ММФ. Пресметката на факторот ц.и.ф. - ф.о.б. како процент од увозот ц.и.ф. по години изнесува: 1993-20%, 1994-20%, 1995-20%, 1996-14%, 1997-10%, 1998-5,02%, 1999-4,86%, 2000-3,9%, 2001-4,2%, 2002-3,8%, 2003-4,06%, 2004, 2005, 2006 и 2007-4,14%.

За 2006 и 2007 година е направено и временско прилагодување за увозот на електрична енергија.

3/ Без монетарно злато и курсни разлики.

Табела 23

Платен биланс на Република Македонија - доход

во милиони евра

	ДОХОД													
	Доход, нето	1. Надомест за вработени			2. Доход од инвестиции									
		Нето	Прилив	Одлив	Доход од инвестиции, нето	2.1. Директни инвестиции			2.2. Портфолио инвестиции			2.3. Останати инвестиции		
						Нето	Прилив	Одлив	Нето	Прилив	Одлив	Нето	Наплатена камата	Платена камата
2003	-55,3	24,0	24,5	0,5	-79,3	-54,4	0,8	55,2	2,8	4,8	1,9	-27,7	23,2	50,9
2004	-33,2	40,6	41,7	1,1	-73,8	-56,3	0,3	56,7	3,4	2,2	-1,2	-20,8	23,6	44,5
2005	-91,5	44,9	46,3	1,4	-136,4	-113,1	0,5	113,5	-2,7	0,9	3,6	-20,7	31,3	52,0
2006	-28,4	53,1	54,9	1,8	-81,5	-48,2	0,4	48,7	-13,9	2,3	16,3	-19,4	49,6	69,0
2007	-277,7	75,1	77,0	1,8	-352,8	-337,7	1,8	339,5	2,9	9,4	6,6	-17,9	67,0	84,9
I	-10,3	5,3	5,5	0,2	-15,6	-15,7	0,0	15,7	0,3	0,3	0,0	-0,2	5,8	6,0
II	-11,9	4,9	5,0	0,1	-16,8	-15,4	0,0	15,4	0,3	0,3	0,0	-1,7	4,6	6,3
III	-9,5	5,8	6,0	0,1	-15,4	-16,1	0,0	16,1	0,8	0,9	0,0	-0,1	5,7	5,8
IV	-27,8	6,3	6,5	0,1	-34,1	-32,9	0,0	33,0	0,3	0,4	0,1	-1,5	5,6	7,1
V	-7,3	7,4	7,5	0,1	-14,7	-15,3	1,1	16,4	0,5	0,5	0,0	0,1	5,3	5,2
VI	-35,5	4,0	4,1	0,1	-39,4	-36,9	0,2	37,1	1,3	1,3	0,0	-3,8	6,1	9,9
VII	-41,5	7,5	7,6	0,1	-49,0	-49,9	0,2	50,0	0,9	1,0	0,0	0,0	5,3	5,3
VIII	-8,7	8,3	8,4	0,1	-17,0	-18,7	0,0	18,7	0,6	0,6	0,0	1,1	6,1	5,1
IX	-48,9	3,9	4,1	0,2	-52,8	-50,6	0,2	50,8	1,4	1,4	0,0	-3,6	6,6	10,1
X	-15,4	7,6	7,8	0,2	-23,0	-21,0	0,0	21,0	0,1	0,2	0,1	-2,2	4,9	7,0
XI	-37,4	9,1	9,3	0,2	-46,5	-46,8	0,1	46,9	0,5	0,5	0,0	-0,2	4,2	4,4
XII	-23,6	4,9	5,1	0,2	-28,6	-18,5	0,0	18,5	-4,1	2,0	6,1	-5,9	6,8	12,7
Кв.1	-31,7	16,1	16,5	0,4	-47,7	-47,2	0,1	47,2	1,5	1,5	0,1	-2,0	16,1	18,1
Кв.2	-70,5	17,7	18,1	0,4	-88,2	-85,2	1,3	86,4	2,1	2,2	0,2	-5,1	17,0	22,1
Кв.3	-99,1	19,7	20,2	0,5	-118,8	-119,1	0,4	119,5	2,9	3,0	0,1	-2,5	18,0	20,5
Кв.4	-76,4	21,7	22,2	0,5	-98,1	-86,3	0,1	86,4	-3,6	2,7	6,2	-8,3	15,9	24,1
2008	-71,5	65,2	67,3	2,1	-136,7	-138,3	1,8	140,1	41,9	42,1	0,3	-40,3	29,1	69,4
I	8,0	8,9	9,2	0,3	-0,9	-10,9	0,0	10,9	9,7	9,7	0,0	0,3	6,9	6,6
II	-0,9	8,3	8,5	0,2	-9,2	-9,8	0,0	9,8	2,6	2,6	0,0	-2,0	3,1	5,1
III	-7,6	4,4	4,5	0,2	-11,9	-11,0	0,0	11,0	4,1	4,1	0,0	-5,1	2,6	7,7
IV	-2,7	8,0	8,2	0,2	-10,8	-10,5	0,1	10,6	3,8	3,8	0,1	-4,0	2,4	6,4
V	-10,3	6,7	7,0	0,2	-17,0	-11,7	0,3	12,0	3,0	3,1	0,0	-8,3	2,7	11,0
VI	-17,5	7,7	7,9	0,2	-25,2	-23,0	0,0	23,0	5,1	5,1	0,0	-7,3	2,7	10,0
VII	-2,2	10,4	10,7	0,2	-12,6	-13,3	0,2	13,5	5,4	5,5	0,0	-4,8	2,5	7,3
VIII	-5,1	3,4	3,7	0,4	-8,5	-9,0	1,1	10,1	3,3	3,3	0,0	-2,8	2,6	5,4
IX	-33,3	7,4	7,7	0,3	-40,7	-39,2	0,1	39,2	4,8	4,9	0,0	-6,3	3,5	9,9
Кв.1	-0,4	21,6	22,2	0,6	-22,0	-31,6	0,0	31,6	16,4	16,5	0,1	-6,8	12,7	19,5
Кв.2	-30,5	22,5	23,1	0,6	-53,0	-45,3	0,4	45,6	11,9	12,0	0,1	-19,6	7,8	27,4
Кв.3	-40,6	21,2	22,1	0,9	-61,8	-61,4	1,4	62,8	13,5	13,6	0,1	-13,9	8,6	22,5

Извор: Народна банка на Република Македонија.

Табела 24

Платен биланс на Република Македонија - тековни трансфери
 во милиони евра

	ТЕКОВНИ ТРАНСФЕРИ																		
	Тековни трансфери, нето	1. Официјални трансфери									2. Приватни трансфери								
		Нето	Прилив			Одлив			Нето	2.1. Дознаки			2.2. Ефектива			2.3. Останати трансфери			
			Вкупно	Стоки	Пари	Вкупно	Стоки	Пари		Дознаки, нето	Прилив	Одлив	Ефектива, нето	Откупена ефектива	Продадена ефектива	Останати трансфери, нето	Прилив	Одлив	
2003	646,1	89,4	92,9	24,2	68,7	3,5	1,5	2,1	556,7	115,2	128,9	13,6	347,0	467,1	120,1	94,5	110,7	16,2	
2004	628,2	55,5	60,1	26,3	33,9	4,7	2,0	2,7	572,7	117,9	129,8	11,9	346,1	510,0	163,9	108,7	128,2	19,4	
2005	853,3	53,4	60,9	28,2	32,8	7,6	4,0	3,5	799,9	125,3	136,6	11,3	546,9	662,1	115,1	127,7	143,0	15,3	
2006	981,8	58,7	66,2	36,8	29,4	7,4	2,8	4,6	923,1	144,7	157,1	12,4	649,5	774,9	125,4	128,9	142,4	13,5	
2007	1012,1	23,9	60,6	40,9	19,7	36,7	4,7	32,0	988,2	158,1	174,3	16,2	695,4	886,0	190,6	134,6	150,6	16,0	
I	68,7	3,2	3,5	1,8	1,7	0,3	0,2	0,1	65,5	10,1	11,3	1,2	46,4	58,5	12,0	9,0	10,0	1,0	
II	71,1	1,5	2,0	1,1	0,9	0,5	0,3	0,2	69,7	10,8	11,8	1,1	47,9	58,0	10,1	11,0	11,5	0,5	
III	84,2	3,9	4,6	3,1	1,4	0,6	0,3	0,4	80,3	13,5	14,9	1,3	55,4	67,8	12,4	11,3	13,4	2,1	
IV	89,6	5,4	6,5	5,2	1,2	1,1	0,4	0,7	84,2	12,0	13,3	1,3	61,1	73,2	12,1	11,1	12,1	1,0	
V	89,6	5,9	6,5	4,8	1,7	0,6	0,4	0,1	83,7	14,2	15,4	1,1	59,2	74,6	15,4	10,3	11,2	0,9	
VI	88,1	5,8	6,7	5,1	1,6	0,9	0,6	0,3	82,4	13,0	14,4	1,4	57,7	71,7	14,0	11,6	12,6	1,0	
VII	119,7	5,2	5,6	4,1	1,5	0,4	0,2	0,1	114,5	14,8	16,1	1,3	87,6	102,4	14,7	12,1	13,9	1,8	
VIII	113,1	2,2	3,8	2,4	1,4	1,6	0,6	1,0	110,9	14,1	15,4	1,3	87,1	102,1	15,0	9,7	10,9	1,2	
IX	88,9	3,3	3,8	2,0	1,8	0,5	0,3	0,2	85,7	14,8	16,2	1,4	58,9	76,3	17,4	11,9	12,5	0,6	
X	84,3	3,1	3,6	3,0	0,6	0,5	0,4	0,1	81,2	15,6	17,4	1,8	54,1	74,9	20,8	11,5	14,2	2,7	
XI	70,7	8,1	9,1	6,4	2,7	0,9	0,2	0,8	62,5	12,5	14,1	1,6	38,8	60,6	21,7	11,2	12,7	1,6	
XII	44,0	-23,6	5,1	1,9	3,2	28,8	0,7	28,0	67,6	12,6	14,0	1,4	41,1	66,0	24,9	13,9	15,5	1,6	
Кв.1	224,1	8,6	10,0	6,0	4,0	1,4	0,8	0,6	215,5	34,4	38,0	3,6	149,7	184,2	34,5	31,4	34,9	3,6	
Кв.2	267,4	17,1	19,6	15,1	4,5	2,5	1,4	1,1	250,3	39,3	43,1	3,8	178,1	219,5	41,5	33,0	35,9	2,9	
Кв.3	321,8	10,7	13,2	8,5	4,7	2,5	1,1	1,3	311,1	43,7	47,7	4,0	233,6	280,8	47,2	33,7	37,3	3,6	
Кв.4	198,9	-12,4	17,8	11,3	6,5	30,2	1,3	28,9	211,3	40,7	45,5	4,8	134,0	201,5	67,4	36,6	42,4	5,9	
2008	772,3	42,8	52,6	32,5	20,0	9,8	4,6	5,2	729,5	120,2	134,3	14,1	509,0	717,5	208,5	100,3	113,4	13,1	
I	60,4	0,8	4,9	4,0	0,9	4,1	1,3	2,8	59,6	10,3	12,5	2,3	39,8	56,7	16,9	9,5	10,6	1,1	
II	59,2	4,8	5,5	3,7	1,8	0,7	0,3	0,4	54,5	11,2	12,8	1,6	33,4	55,8	22,4	9,9	11,5	1,7	
III	56,5	2,7	3,3	2,4	1,0	0,6	0,3	0,3	53,8	13,2	14,5	1,4	30,9	58,7	27,8	9,8	11,3	1,6	
IV	75,4	4,6	5,6	4,2	1,3	0,9	0,6	0,4	70,8	13,5	15,3	1,8	45,7	69,9	24,2	11,6	12,8	1,2	
V	90,5	6,6	6,9	5,1	1,8	0,3	0,3	0,1	83,9	14,0	15,4	1,4	57,9	77,4	19,5	12,0	13,3	1,2	
VI	93,8	11,0	11,8	2,9	8,9	0,8	0,4	0,4	82,8	14,0	15,3	1,2	56,5	79,4	22,8	12,3	13,9	1,6	
VII	120,2	5,5	6,0	4,6	1,4	0,6	0,4	0,2	114,8	15,5	17,0	1,5	87,0	114,6	27,7	12,2	13,8	1,6	
VIII	114,1	3,8	4,3	2,8	1,6	0,5	0,3	0,2	110,3	12,9	14,2	1,3	86,0	107,8	21,9	11,4	12,7	1,3	
IX	102,1	3,0	4,1	2,8	1,3	1,1	0,7	0,4	99,1	15,7	17,3	1,7	71,9	97,2	25,4	11,6	13,5	1,9	
Кв.1	176,1	8,3	13,8	10,1	3,7	5,5	2,0	3,5	167,9	34,6	39,8	5,2	104,1	171,2	67,1	29,1	33,5	4,4	
Кв.2	259,8	22,2	24,3	12,2	12,1	2,1	1,2	0,8	237,6	41,5	46,0	4,5	160,1	226,6	66,5	35,9	39,9	4,0	
Кв.3	336,4	12,3	14,5	10,2	4,2	2,2	1,4	0,8	324,1	44,1	48,5	4,4	244,8	319,7	74,9	35,3	40,0	4,8	

Извор: Народна банка на Република Македонија.

Табела 25

Платен биланс на Република Македонија - капитална и финансиска сметка (без официјални резерви)

ВО МИЛИОНИ ЕВРА

	КАПИТАЛНА И ФИНАНСИСКА СМЕТКА, БЕЗ ОФИЦИЈАЛНИ РЕЗЕРВИ																							
	А. Капитална сметка				Б. Финансиска сметка, без официјални резерви																			
	Капитална и финансиска сметка, без официјални резерви	Нето	Капитални трансфери, нето	Стекнување/располагање со непр. добра	Финансиска сметка, нето	1. Директни инвестиции			2. Портфолио инвестиции			3. Останати инвестиции									3.4 Друго, нето			
						Нето	Директни инвестиции во земјата	Директни инвестиции во странство	Нето	Средства	Обврски	Останати инвестиции, нето	3.1 Трговски кредити, нето	3.2. Заеми			3.3. Валути и депозити							
Заеми, нето	Средства	Обврски	Валута и депозити, нето	Монетарна власт, нето	Влада, нето									Банки, нето	Останати сектори, нето									
2003	232,3	-6,1	-6,0	-0,1	238,3	100,1	100,4	-0,3	4,9	0,1	4,8	133,3	67,4	50,3	-1,1	51,4	48,4	3,0	5,9	15,5	0,0	-44,7	35,1	9,8
2004	362,6	-4,2	-4,2	0,0	366,8	259,7	260,7	-0,9	9,5	0,1	9,3	97,6	71,0	6,1	1,5	4,6	25,7	-21,1	-2,3	23,2	0,0	-84,4	58,9	22,8
2005	475,6	-1,7	-1,7	0,0	477,3	74,9	77,2	-2,3	200,2	0,1	200,1	202,2	105,9	100,2	-4,3	104,4	89,0	15,4	-20,3	0,0	22,4	-42,7	16,5	
2006	335,7	-0,7	-0,7	0,0	336,4	344,6	344,8	-0,1	73,1	0,0	73,1	-81,4	2,9	-22,3	4,1	-26,4	-59,4	33,0	-83,7	-5,7	0,0	-10,4	-67,6	21,7
2007	549,4	3,7	1,2	2,4	545,7	506,9	506,0	0,9	114,4	-1,7	116,1	-75,5	-29,0	-128,7	-0,6	-128,1	-155,5	27,4	5,9	-0,2	0,0	68,4	-62,3	76,2
I	-1,6	-1,0	-1,0	0,0	-0,5	26,1	26,1	0,0	12,2	0,0	12,2	-38,9	-3,3	-42,3	0,0	-42,3	-44,4	2,1	5,9	0,0	0,0	3,7	2,2	0,9
II	-0,8	0,3	0,3	0,0	-1,0	25,9	24,0	1,9	-7,6	0,0	-7,6	-19,3	9,6	-15,8	0,0	-15,8	-19,2	3,4	-14,3	0,0	0,0	-8,2	-6,1	1,2
III	17,7	0,0	0,0	0,0	17,6	35,9	36,0	-0,1	16,0	0,0	16,0	-34,3	-44,4	16,0	0,0	16,0	-0,6	16,7	-8,3	0,0	0,0	0,7	-9,0	2,4
IV	69,8	0,8	0,8	0,0	69,0	57,7	57,3	0,4	25,9	0,0	25,9	-14,6	10,7	-21,2	-0,1	-21,1	-21,7	0,5	-10,7	0,0	0,0	-1,6	-9,1	6,5
V	-7,1	0,5	0,5	0,0	-7,7	76,6	76,3	0,3	16,7	0,0	16,8	-101,0	-72,9	-30,1	-0,2	-29,9	-31,5	1,6	-0,6	0,0	0,0	4,9	-5,4	2,6
VI	-32,7	0,8	0,8	0,0	-33,4	17,2	18,3	-1,0	3,0	-0,3	3,3	-53,6	-13,8	-84,4	-0,1	-84,3	-83,0	-1,4	31,4	0,0	0,0	37,9	-6,4	13,1
VII	81,5	4,4	1,3	3,1	77,1	36,1	36,1	0,0	6,2	-0,2	6,4	34,8	54,8	7,3	-0,7	8,0	2,9	5,0	-29,0	0,0	0,0	-22,1	-6,9	1,7
VIII	-3,9	0,0	0,0	0,0	-3,8	19,0	19,0	0,1	12,4	0,0	12,4	-35,2	-42,2	6,8	0,0	6,8	8,2	-1,5	-2,7	0,0	0,0	-1,6	-1,1	3,0
IX	94,7	-0,1	-0,1	0,0	94,8	45,3	45,3	0,0	9,5	-0,2	9,6	40,0	-13,6	-0,2	0,0	-0,2	-7,7	7,5	44,5	0,0	0,0	50,6	-6,0	9,3
X	85,0	0,1	0,2	-0,1	84,9	48,5	49,3	-0,8	24,3	-0,4	24,7	12,1	27,6	20,7	0,1	20,5	27,7	-7,2	-40,0	-0,3	0,0	-34,2	-5,6	3,8
XI	122,2	-0,6	-0,1	-0,5	122,8	73,0	73,1	-0,1	0,3	-0,1	0,3	49,5	28,2	7,0	0,1	6,9	7,4	-0,5	11,9	0,2	0,0	19,8	-8,2	2,5
XII	124,5	-1,4	-1,4	0,0	125,9	45,4	45,2	0,1	-4,4	-0,5	-3,9	85,0	30,2	7,6	0,2	7,4	6,3	1,2	17,9	0,0	0,0	18,6	-0,7	29,2
Кв.1	15,3	-0,7	-0,7	0,0	16,0	88,0	86,1	1,9	20,5	0,0	20,5	-92,4	-38,0	-42,1	0,0	-42,1	-64,3	22,2	-16,8	0,0	0,0	-3,8	-12,9	4,5
Кв.2	30,0	2,0	2,1	0,0	28,0	151,5	151,9	-0,3	45,6	-0,3	46,0	-169,2	-75,9	-135,7	-0,4	-135,3	-136,1	0,8	20,2	0,0	0,0	41,2	-20,9	22,2
Кв.3	172,4	4,3	1,2	3,1	168,1	100,4	100,3	0,1	28,0	-0,4	28,4	39,6	-1,0	13,9	-0,7	14,5	3,5	11,0	12,8	0,0	0,0	26,9	-14,0	13,9
Кв.4	331,7	-1,9	-1,3	-0,6	333,7	166,9	167,6	-0,7	20,2	-0,9	21,2	146,5	86,0	35,3	0,4	34,8	41,4	-6,6	-10,3	-0,1	0,0	4,2	-14,5	35,6
2008	725,3	-4,4	-0,7	-3,7	729,7	418,1	409,0	9,1	-27,2	-1,5	-25,7	338,7	72,6	81,2	-0,4	81,6	90,8	-9,2	120,5	16,6	0,0	97,4	6,5	64,5
I	36,5	-0,3	-0,3	0,0	36,8	47,0	38,4	8,6	-0,9	-0,1	-0,8	-9,3	-8,6	-3,7	0,0	-3,7	-7,4	3,7	-4,0	7,4	0,0	-9,4	-1,9	7,1
II	91,7	-0,3	-0,3	0,0	92,0	73,6	68,5	5,2	-3,4	-0,1	-3,3	21,8	0,7	-0,7	0,0	-0,7	-2,5	1,8	19,7	0,1	0,0	19,4	0,1	2,1
III	72,4	-0,4	-0,4	0,0	72,8	33,2	34,5	-1,3	-3,9	-0,1	-3,8	43,5	-6,7	1,9	0,1	1,8	10,2	-8,3	45,1	3,2	0,0	37,2	4,7	3,2
IV	54,1	0,9	0,9	0,0	53,3	31,8	32,6	-0,7	-4,4	-0,6	-3,9	25,9	25,7	2,8	-0,2	3,0	0,6	2,4	-8,3	-0,2	0,0	-8,3	0,2	5,7
V	76,8	0,3	0,3	0,0	76,6	67,9	68,8	-0,9	-4,2	0,5	-4,6	12,9	-1,4	-12,6	-0,1	-12,5	1,1	-13,7	0,0	6,1	0,0	-1,8	-4,2	26,8
VI	143,7	-3,8	-0,1	-3,7	147,6	51,5	52,0	-0,5	-2,6	-0,4	-2,1	98,6	39,5	36,8	0,0	36,7	30,0	6,7	16,0	0,0	0,0	19,4	-3,4	6,4
VII	70,4	0,2	0,2	0,0	70,2	29,8	30,6	-0,8	3,1	-0,5	3,6	37,3	17,8	9,0	0,0	9,0	8,1	1,0	7,0	0,0	0,0	2,7	4,3	3,5
VIII	83,6	0,1	0,1	0,0	83,5	57,5	57,9	-0,4	-6,2	-0,5	-5,7	32,2	34,7	0,3	-0,2	0,5	1,3	-0,8	-4,9	0,0	0,0	-12,9	8,0	2,1
IX	96,1	-0,9	-0,9	0,0	96,9	25,9	25,9	-0,1	-4,7	0,3	-5,0	75,7	-29,0	47,4	-0,1	47,5	49,4	-1,9	49,8	0,0	0,0	51,1	-1,3	7,6
Кв.1	200,6	-1,0	-1,0	0,0	201,6	153,8	141,3	12,5	-8,3	-0,3	-8,0	56,1	-14,6	-2,5	0,1	-2,6	0,3	-2,9	60,8	10,7	0,0	47,2	2,9	12,4
Кв.2	274,7	-2,7	1,0	-3,7	277,4	151,2	153,3	-2,1	-11,2	-0,5	-10,6	137,4	63,8	26,9	-0,2	27,2	31,7	-4,5	7,7	5,9	0,0	9,2	-7,4	39,0
Кв.3	250,0	-0,6	-0,6	0,0	250,6	113,1	114,4	-1,3	-7,7	-0,7	-7,1	145,2	23,4	56,7	-0,3	57,0	58,8	-1,8	52,0	0,0	0,0	41,0	11,0	13,1

Извор: Народна банка на Република Македонија.

Табела 26

Надворешнотрговска размена на Република Македонија по сектори на СМТК и по економска намена
во милиони САД долари

	ИЗВОЗ				УВОЗ				ИЗВОЗ				УВОЗ				ИЗВОЗ				УВОЗ			
	2003		2004		2005		2006		2007				2007				2008				2008			
	Вкупно	Вкупно	Вкупно	Вкупно	Вкупно	Вкупно	Вкупно	Вкупно	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Вкупно	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Вкупно	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.1	Кв.2	Кв.3
ВКУПНО	1.367,0	1.675,9	2.042,3	2.415,2	2.306,4	2.931,6	3.232,8	3.752,3	733,6	866,8	832,7	923,2	3.356,2	1.052,0	1.177,73	1.269,67	1.728,17	5.227,58	918,5	1.152,0	1.069,1	1.581,4	1.938,34	1.846,24
СМТК																								
Храна и живи животни	92,0	125,6	167,2	192,7	271,2	337,5	343,2	362,4	44,2	64,3	70,9	68,8	248,1	109,9	120,35	114,34	169,33	513,94	59,0	88,6	80,7	149,0	158,91	151,72
Пијалоци и тутун	137,1	127,8	163,1	193,6	24,2	28,0	31,1	31,8	39,4	54,7	54,1	59,1	207,3	7,3	10,14	10,45	9,99	37,87	37,1	68,7	55,1	10,8	12,81	15,04
Суровини освен гориво	39,9	44,1	67,8	113,6	60,0	77,4	106,7	133,5	39,4	46,4	35,3	49,0	170,1	57,6	54,93	80,06	100,89	293,53	74,7	78,4	69,9	88,5	85,04	124,08
Минерални горива, мазива и сл.	73,7	78,3	163,6	225,0	323,1	397,8	619,2	758,9	44,6	19,3	46,8	54,3	165,1	211,7	143,71	229,62	394,47	979,47	66,6	94,5	94,9	402,0	377,29	396,06
Животински и растителни масла	0,8	7,0	2,9	2,2	24,5	52,9	30,0	31,4	0,2	0,3	0,5	1,6	2,6	5,6	9,63	14,75	16,87	46,88	3,4	3,1	3,3	21,2	17,06	14,49
Хемиски производи	70,2	73,4	90,8	100,7	254,9	281,0	334,0	364,5	26,4	34,4	33,0	38,5	132,2	102,4	124,99	121,23	134,21	482,81	37,5	45,3	45,4	137,5	175,79	164,17
Производи класирани по материјали	398,1	552,7	682,8	853,8	333,2	740,8	950,5	1.121,0	326,5	437,6	352,3	386,3	1.502,7	307,4	388,23	364,76	422,68	1.483,07	362,1	504,1	435,9	369,4	601,32	519,77
Машини транспортни уреди	80,6	92,6	109,9	118,7	434,2	504,5	563,1	688,8	29,9	33,5	36,7	49,7	149,8	181,5	239,48	242,97	366,84	1.030,83	44,4	49,7	44,8	307,2	389,06	348,53
Разни готови производи	471,8	570,8	590,5	612,0	128,7	171,9	252,9	257,7	182,7	176,0	202,7	215,2	776,5	67,7	85,27	90,44	111,07	354,45	232,1	219,5	238,2	94,7	119,60	110,49
Трансакции и неспомната стока	2,7	3,5	3,7	3,0	452,4	340,1	2,1	2,1	0,4	0,3	0,5	0,8	1,9	0,9	1,00	1,04	1,82	4,72	1,8	0,1	0,8	1,1	1,46	1,89
Економска намена																								
Производи за репродукција	669,2	816,2	1.110,4	1.398,9	1.492,5	1.904,7	2.099,0	2.453,5	448,1	561,5	503,5	559,4	2.072,5	705,5	737,94	824,85	1.121,67	3.389,94	547,6	757,5	674,5	1.069,1	1.290,11	1.241,55
Средства за работа	22,3	30,6	39,9	51,5	285,9	312,8	348,5	421,4	15,8	16,7	17,3	25,7	75,5	108,1	146,65	155,26	229,76	639,74	31,7	35,8	30,6	179,5	245,12	225,77
Стока за широка потрошувачка	674,5	827,7	891,2	964,7	525,2	711,8	783,2	875,3	269,7	288,6	311,9	337,9	1.208,0	237,6	292,15	288,56	374,98	1.193,27	337,7	358,7	364,1	331,7	401,65	377,15
Непознато	0,9	1,3	0,8	0,0	2,7	2,3	2,1	2,1	0,0	0,0	0,0	0,2	0,2	0,9	0,98	1,01	1,77	4,62	1,6	0,0	0,0	1,1	1,45	1,77

Извор: Државен завод за статистика на Република Македонија.

Табела 30

Меѓународна инвестициона позиција на Република Македонија - состојба на крај на период
 во милиони САД долари

	2003	2004	2005	2006	2007
Меѓународна инвестициона позиција, нето	-1.999,0	-2.498,5	-2.333,9	-2.474,0	-3.527,7
Средства	1.868,5	2.162,2	2.455,8	3.256,5	3.946,3
<i>Директни инвестиции во странство</i>	42,0	54,2	62,1	39,7	67,6
Акционерски капитал и реинвестирана добивка	35,7	43,9	43,6	37,7	51,6
Останат капитал	6,3	10,3	18,5	2,0	16,0
<i>Порfolio инвестиции</i>	3,8	4,1	3,6	4,2	4,4
Сопственички хартии од вредност	3,8	4,1	3,6	4,2	4,4
Банки	3,0	3,3	2,9	3,4	3,6
Останати сектори	0,8	0,8	0,7	0,8	0,8
Должнички хартии од вредност	-	-	-	-	-
<i>Останати инвестиции</i>	929,3	1.128,6	1.065,4	1.346,9	1.634,7
Трговски кредити	194,3	267,2	299,0	441,8	652,7
Останати сектори	194,3	267,2	299,0	441,8	652,7
Долгорочни	0,4	0,4	0,8	0,9	1,1
Краткорочни	193,9	266,8	298,2	441,0	651,6
Заеми	25,5	27,4	26,0	2,3	3,9
Банки	24,0	25,7	25,6	2,0	1,1
Долгорочни	15,2	16,5	15,0	1,4	1,1
Краткорочни	8,8	9,2	10,6	0,5	-
Останати сектори	1,5	1,7	0,4	0,3	2,8
Долгорочни	-	1,7	0,1	0,3	2,3
Краткорочни	1,5	-	0,2	-	0,5
Валуте и депозити	706,0	827,7	733,3	868,4	936,4
Монетарна власт	41,4	16,2	15,5	23,6	25,3
Банки	664,6	811,5	717,8	844,8	911,2
Останати средства	3,5	6,3	7,1	34,4	41,7
<i>Меѓународни официјални резерви</i>	893,4	975,3	1.324,7	1.865,8	2.239,6
Обврски	3.867,5	4.660,7	4.789,7	5.730,5	7.474,1
<i>Директни инвестиции во земјата</i>	1.614,7	2.190,6	2.086,9	2.763,8	3.739,4
Акционерски капитал и реинвестирана добивка	1.477,0	1.858,5	1.863,5	2.454,0	3.271,4
Останат капитал	137,7	332,1	223,4	309,8	468,0
<i>Порfolio инвестиции</i>	107,2	71,7	273,9	366,5	457,2
Сопственички хартии од вредност	80,5	40,0	52,8	114,0	194,8
Банки	12,6	19,1	29,5	106,2	90,9
Останат сектор	67,9	20,9	23,3	7,8	103,9
Должнички хартии од вредност	26,8	31,7	221,2	252,5	262,5
<i>Останати инвестиции</i>	2.145,6	2.398,5	2.428,9	2.600,2	3.277,5
Трговски кредити	398,2	485,6	457,0	486,2	854,5
Останати сектори	398,2	485,6	457,0	486,2	854,5
Долгорочни	61,8	46,7	29,3	25,8	21,4
Краткорочни	336,4	438,9	427,6	460,4	833,1
Заеми	1.657,2	1.814,4	1.852,2	1.853,3	1.991,9
Монетарна власт	68,4	62,5	62,1	55,8	-
Држава	1.256,5	1.351,2	1.292,2	1.152,6	1.068,4
Банки	90,9	89,1	131,0	192,7	317,8
Долгорочни	80,0	78,4	128,3	192,7	293,6
Краткорочни	10,9	10,7	2,7	-	24,2
Останати сектори	241,4	311,6	366,9	452,2	605,7
Долгорочни	219,9	293,6	293,5	436,8	547,9
Краткорочни	21,5	18,0	73,4	15,4	57,8
Валуте и депозити	69,0	70,5	86,9	148,6	238,3
Банки	69,0	70,5	86,9	148,6	238,3
Останати обврски	21,4	27,9	32,8	112,1	192,8

Извор: Народна банка на Република Македонија.

Табела 31

Меѓународна инвестициона позиција на Република Македонија - состојба на крај на период во милиони евра

	2003	2004	2005	2006	2007
Меѓународна инвестициона позиција, нето	-1.599,7	-1.836,6	-1.978,4	-1.878,5	-2.401,1
Средства	1.495,3	1.589,3	2.081,7	2.472,7	2.686,0
Директни инвестиции во странство	33,6	39,9	52,6	30,1	46,0
Акционерски капитал и реинвестирана добивка	28,60	32,3	37,00	28,6	35,1
Останат капитал	5,0	7,6	15,6	1,5	10,9
Портфолио инвестиции	3,0	3,0	3,1	3,2	3,0
Сопственички хартии од вредност	3,0	3,0	3,1	3,2	3,0
Банки	2,4	2,4	2,5	2,6	2,5
Останати сектори	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6
Должнички хартии од вредност	-	-	-	-	-
Останати инвестиции	743,7	829,5	903,1	1.022,7	1.112,7
Трговски кредити	155,5	196,4	253,5	335,5	444,3
Останати сектори	155,5	196,4	253,5	335,5	444,3
Долгорочни	0,3	0,3	0,7	0,7	0,8
Краткорочни	155,2	196,1	252,8	334,8	443,5
Заеми	20,4	20,1	22,0	1,7	2,6
Банки	19,2	18,9	21,7	1,5	0,7
Долгорочни	12,2	12,2	12,7	1,1	0,7
Краткорочни	7,0	6,7	9,0	0,4	-
Останати сектори	1,2	1,2	0,3	0,3	1,9
Долгорочни	-	1,2	0,1	0,3	1,6
Краткорочни	1,2	-	0,2	-	0,3
Валуте и депозити	565,0	608,4	621,6	659,4	637,4
Монетарна власт	33,2	11,9	13,2	17,9	17,2
Банки	531,8	596,5	608,4	641,5	620,2
Останати средства	2,8	4,6	6,0	26,1	28,4
Меѓународни официјални резерви	715,0	716,9	1.122,9	1.416,7	1.524,4
Обврски	3.095,0	3.426,0	4.060,1	4.351,2	5.087,2
Директни инвестиции во земјата	1.292,1	1.610,2	1.769,0	2.098,6	2.545,2
Акционерски капитал и реинвестирана добивка	1.182,0	1.366,1	1.579,6	1.863,4	2.226,6
Останат капитал	110,2	244,1	189,4	235,2	318,6
Портфолио инвестиции	85,8	52,7	232,2	278,3	311,2
Сопственички хартии од вредност	64,4	29,4	44,7	86,6	132,6
Банки	10,1	14,0	25,0	80,7	61,9
Останати сектори	54,3	15,4	19,7	5,9	70,7
Должнички хартии од вредност	21,4	23,3	187,5	191,7	178,7
Останати инвестиции	1.717,1	1.763,1	2.058,9	1.974,3	2.230,8
Трговски кредити	318,6	356,9	387,3	369,2	581,6
Останати сектори	318,6	356,9	387,3	369,2	581,6
Долгорочни	49,4	34,3	24,9	19,6	14,5
Краткорочни	269,2	322,6	362,5	349,6	567,1
Заеми	1.326,2	1.333,8	1.570,1	1.407,2	1.355,8
Монетарна власт	54,7	46,0	52,7	42,4	-
Држава	1.005,5	993,2	1.095,4	875,2	727,2
Банки	72,8	65,5	111,1	146,3	216,3
Долгорочни	64,0	57,6	108,8	146,3	199,8
Краткорочни	8,7	7,9	2,3	-	16,5
Останати сектори	193,2	229,1	311,0	343,3	412,2
Долгорочни	175,9	215,8	248,8	331,6	372,9
Краткорочни	17,2	13,3	62,2	11,7	39,3
Валуте и депозити	55,2	51,9	73,7	112,8	162,2
Банки	55,2	51,9	73,7	112,8	162,2
Останати обврски	17,1	20,5	27,8	85,1	131,2

Извор: Народна банка на Република Македонија.

Табела 35
Девизни резерви
во милиони евра

	1. Девизни резерви					2. Други девизни средства
	Монетарно злато	Специјални права на влечење-SDR	Резервна позиција кај ММФ	Девизи	ВКУПНО	
2003	29,7	0,3	0,0	685,0	715,0	33,2
2004	63,6	0,6	0,0	652,8	716,9	11,9
2005	94,9	0,7	0,0	1.027,3	1.122,9	13,2
2006	105,4	2,3	0,0	1.309,0	1.416,7	17,9
I	102,9	0,7	0,0	865,8	969,4	13,0
II	102,5	0,2	0,0	873,3	976,0	13,1
III	105,4	0,2	0,0	1.052,2	1.157,8	69,7
IV	111,1	2,6	0,0	1.079,3	1.193,1	69,4
V	111,2	0,9	0,0	1.100,3	1.212,5	69,2
VI	104,6	0,9	0,0	1.135,9	1.241,3	69,4
VII	109,8	0,8	0,0	1.165,5	1.276,1	69,3
VIII	105,9	0,3	0,0	1.239,4	1.345,6	18,1
IX	103,8	0,2	0,0	1.266,1	1.370,1	18,2
X	103,1	2,8	0,0	1.295,8	1.401,7	18,2
XI	105,9	0,5	0,0	1.307,3	1.413,8	17,9
XII	105,4	2,3	0,0	1.309,0	1.416,7	17,9
Кв.1	105,4	0,2	0,0	1.052,2	1.157,8	69,7
Кв.2	104,6	0,9	0,0	1.135,9	1.241,3	69,4
Кв.3	103,8	0,2	0,0	1.266,1	1.370,1	18,2
Кв.4	105,4	2,3	0,0	1.309,0	1.416,7	17,9
2007	124,3	1,0	0,0	1.399,1	1.524,4	17,2
I	108,7	1,7	0,0	1.284,7	1.395,1	18,1
II	111,7	0,2	0,0	1.276,4	1.388,3	12,1
III	108,7	7,0	0,0	1.297,3	1.413,1	17,9
IV	108,5	4,2	0,0	1.343,0	1.455,7	17,7
V	106,8	1,4	0,0	1.357,8	1.466,0	17,8
VI	104,8	1,4	0,0	1.312,2	1.418,4	17,8
VII	106,6	1,4	0,0	1.341,1	1.449,1	17,7
VIII	107,1	1,2	0,0	1.377,1	1.485,4	17,8
IX	113,6	1,1	0,0	1.407,4	1.522,1	17,4
X	118,6	1,1	0,0	1.431,4	1.551,1	17,6
XI	117,7	1,0	0,0	1.428,3	1.547,0	17,1
XII	124,3	1,0	0,0	1.399,1	1.524,4	17,2
Кв.1	108,7	7,0	0,0	1.297,3	1.413,1	17,9
Кв.2	104,8	1,4	0,0	1.312,2	1.418,4	17,8
Кв.3	113,6	1,1	0,0	1.407,4	1.522,1	17,4
Кв.4	124,3	1,0	0,0	1.399,1	1.524,4	17,2
2008	136,5	1,0	0,0	1.551,5	1.689,0	0,6
I	136,1	1,0	0,0	1.398,6	1.535,8	9,9
II	139,9	0,9	0,0	1.408,1	1.548,9	9,8
III	129,5	0,9	0,0	1.388,9	1.519,3	6,6
IV	121,6	1,1	0,0	1.371,5	1.494,3	6,7
V	123,8	1,0	0,0	1.385,1	1.509,9	0,6
VI	129,3	1,0	0,0	1.413,1	1.543,4	0,6
VII	127,7	1,0	0,0	1.428,2	1.556,9	0,6
VIII	123,9	1,0	0,0	1.474,7	1.599,6	0,6
IX	136,5	1,0	0,0	1.551,5	1.689,0	0,6
Кв.1	129,5	0,9	0,0	1.388,9	1.519,3	6,6
Кв.2	129,3	1,0	0,0	1.413,1	1.543,4	0,6
Кв.3	136,5	1,0	0,0	1.551,5	1.689,0	0,6

Извор: Народна банка на Република Македонија.

Табела 36

Девизен курс на денарот (просек за периодот)

		100 ATS	100 FRF	100 ITL	100 DEM	100 CHF	1 GBP	1 USD	1 EUR	100 JPY
1993	/1	2,0127	4,1226	1,4832	14,1617	15,9867	35,3541	23,5722	-	
1994		3,7833	7,7828	2,6792	26,6162	31,5905	66,0911	43,2351	-	
1995		3,7722	7,6206	2,3369	26,5390	32,1770	60,0303	38,0354	-	
1996		3,7787	7,8183	2,5929	26,5848	32,3948	62,4691	39,9935	-	
1997		4,0780	8,5259	2,9225	28,6980	34,3423	81,6392	49,8299	-	
1998		4,3993	9,2329	3,1357	30,9525	37,5788	90,2462	54,4506	-	
1999		4,4052	9,2409	3,1306	30,9927	37,8747	92,0413	56,8964	-	
2000		4,4131	9,2575	3,1362	31,0482	38,9892	99,6905	65,8856	60,7250	61,1533
2001		4,4267	9,2862	3,1459	31,1445	40,3381	97,9875	68,0421	60,9133	56,0157
2002		-	-	-	-	41,5689	97,0365	64,7341	60,9783	51,6839
2003		-	-	-	-	40,3117	88,6405	54,3031	61,2639	46,8292
2004		-	-	-	-	39,7337	90,4298	49,4105	61,3377	45,6661
2005		-	-	-	-	39,5872	89,6186	49,2919	61,2958	44,7895
2006		-	-	-	-	38,8981	89,7611	48,7854	61,1885	41,9345
2007		-	-	-	-	37,2534	89,4324	44,7184	61,1838	37,9705
2006	Кв.1	-	-	-	-	39,2848	89,2867	50,9665	61,2334	43,5954
	Кв.2	-	-	-	-	39,1077	88,8832	48,7465	61,1661	42,5425
	Кв.3	-	-	-	-	38,7979	89,9489	48,0042	61,1697	41,3318
	Кв.4	-	-	-	-	38,4127	90,9055	47,4714	61,1856	40,3109
2007	Кв.1	-	-	-	-	37,8609	91,2615	46,6974	61,1809	39,1234
	Кв.2	-	-	-	-	37,1487	90,0730	45,3961	61,1741	37,6175
	Кв.3	-	-	-	-	37,1335	90,0013	44,5585	61,1750	37,8021
	Кв.4	-	-	-	-	36,8825	86,4403	42,2718	61,2053	37,3601
2008	Кв.1	-	-	-	-	38,2826	81,0138	40,9350	61,2908	38,8218
	Кв.2	-	-	-	-	38,0241	77,2550	39,2020	61,2579	37,5382
	Кв.3	-	-	-	-	37,9561	76,9805	40,7035	61,1776	37,8493
2006	1	-	-	-	-	39,5447	89,3827	50,7503	61,2839	43,8820
	2	-	-	-	-	39,3020	89,6578	51,2317	61,2179	43,4344
	3	-	-	-	-	39,0093	88,8557	50,9433	61,1970	43,4544
	4	-	-	-	-	38,8317	88,0838	49,9694	61,1625	42,5913
	5	-	-	-	-	39,2724	89,4229	47,9649	61,1686	42,8457
	6	-	-	-	-	39,2134	89,1251	48,3312	61,1670	42,1803
	7	-	-	-	-	39,0015	88,9010	48,2135	61,1671	41,7135
	8	-	-	-	-	38,7629	90,3501	47,7888	61,1688	41,2355
	9	-	-	-	-	38,6238	90,6172	48,0105	61,1732	41,0371
	10	-	-	-	-	38,4876	90,9394	48,4970	61,1815	40,8833
	11	-	-	-	-	38,4257	90,8063	47,5741	61,1799	40,5425
	12	-	-	-	-	38,3251	90,9675	46,3465	61,1954	39,5143
2007	1	-	-	-	-	37,8973	92,1831	47,0635	61,1802	39,1269
	2	-	-	-	-	37,7300	91,6664	46,8414	61,1905	38,8048
	3	-	-	-	-	37,9428	89,9742	46,2014	61,1729	39,4077
	4	-	-	-	-	37,3937	90,0173	45,3304	61,1754	38,1562
	5	-	-	-	-	37,0661	89,7285	45,2464	61,1729	37,5017
	6	-	-	-	-	36,9892	90,4847	45,6166	61,1739	37,1983
	7	-	-	-	-	36,9193	90,7086	44,6560	61,1771	36,6735
	8	-	-	-	-	37,3499	90,3063	44,9242	61,1713	38,4779
	9	-	-	-	-	37,1313	88,9552	44,0798	61,1767	38,2698
	10	-	-	-	-	36,6500	87,9323	43,0387	61,1820	37,1373
	11	-	-	-	-	37,1130	86,4482	41,7364	61,2049	37,5533
	12	-	-	-	-	36,8919	84,9406	42,0230	61,2290	37,3960
2008	1	-	-	-	-	37,7680	82,1796	41,6851	61,3375	38,5097
	2	-	-	-	-	38,1420	81,7821	41,6268	61,3231	38,8401
	3	-	-	-	-	38,9287	79,1295	39,5378	61,2140	39,1168
	4	-	-	-	-	38,4651	77,1392	38,9019	61,3727	38,0133
	5	-	-	-	-	37,7336	77,3340	39,3720	61,2280	37,7820
	6	-	-	-	-	37,8834	77,2891	39,3265	61,1740	36,8111
	7	-	-	-	-	37,8104	77,1410	38,7910	61,1836	36,3449
	8	-	-	-	-	37,7134	77,2368	40,7884	61,1783	37,3325
	9	-	-	-	-	38,3576	76,5500	42,5922	61,1706	39,9380

Извор: Народна банка на Република Македонија.

1/ Извршена деноминација на денарот за 100 во мај 1993

Табела 37

Среден девизен курс на денарот (на крај на периодот)

	EUR	DEM	ITL	USD	ATS	FRF	GBP	CHF
	1	100	100	1	100	100	1	100
31.12.1993		2.575,2100	2,6000	44,4600	366,3000	757,7600	65,8200	3.029,4800
31.12.1994		2.621,1400	2,5000	40,6000	372,4900	759,5300	63,4500	3.098,1900
31.12.1995		2.649,4300	2,4000	37,9800	376,5900	775,0400	58,6500	3.299,6000
31.12.1996		2.663,4000	2,7100	41,4100	378,4961	789,1662	69,9596	3.062,9100
31.12.1997		3.092,4800	3,1500	55,4200	439,5300	924,1300	92,2200	3.811,4800
31.12.1998		3.098,3900	3,1294	51,8400	440,4100	923,8800	86,6900	3.786,2300
31.12.1999	60,6173	3.099,3136	3,1306	60,3400	440,5231	924,1000	97,5000	3.776,5400
31.12.2000	60,7878	3.108,0300	3,1400	65,3300	441,7600	926,7000	97,4000	3.990,8000
31.12.2001	60,9610	3.116,8844	3,1484	69,1716	443,0206	929,3438	100,1824	4.110,9286
31.12.2002	61,0707			58,5979			93,9549	4.197,8760
31.12.2003	61,2931			49,0502			87,1136	3.930,5566
31.12.2004	61,3100			45,0676			86,4983	3.970,8549
31.12.2005	61,1779			51,8589			89,2717	3.934,0171
31.12.2006	61,1741			46,4496			91,1007	3.806,9637
31.01.2007	61,2139			47,1893			92,7062	3.770,2575
28.02.2007	61,1773			46,2413			90,8079	3.780,3436
31.03.2007	61,1675			45,9284			89,9787	3.764,8489
30.04.2007	61,1621			44,8304			89,6476	3.722,3602
31.05.2007	61,1920			45,5976			90,0545	3.716,0381
30.06.2007	61,1692			45,2973			90,7555	3.695,3543
31.07.2007	61,1658			44,7806			90,5757	3.721,2265
31.08.2007	61,1716			44,9461			90,2236	3.729,5208
30.09.2007	61,1940			43,1582			87,8215	3.686,1635
31.10.2007	61,1821			42,4669			87,7540	3.652,4446
30.11.2007	61,2935			41,5888			85,7552	3.713,6322
31.12.2007	61,2016			41,6564			83,2901	3.685,9552
31.01.2008	61,4240			41,4747			82,6258	3.806,8795
29.02.2008	61,2338			40,4959			80,4279	3.818,2827
31.03.2008	61,2664			38,7860			77,4740	3.893,6384
30.04.2008	61,3856			39,4230			77,8067	3.800,2600
31.05.2008	61,1654			39,4412			77,8186	3.758,0118
30.06.2008	61,1741			38,8456			77,2059	3.810,7581
31.07.2008	61,1879			39,2507			77,7779	3.750,4076
31.08.2008	61,1642			41,5095			75,9804	3.783,9767
30.09.2008	61,1689			42,6294			76,8550	3.860,4544

Извор: Народна банка на Република Македонија.

Табела 38

Индекси на ефективен девизен курс на денарот*

базен период 2003=100, пондери НТР 2006 година

година	Квартал	Номинален ефективен девизен курс на денарот	Реален ефективен девизен курс на денарот		
			Индекс на трошоци на живот	Индекс на цени на производители на индустриски производи	Индекс на трошоци на работна сила по единица производ
1995	Квартал 4	41,2	132,1	117,9	
1996	Квартал 4	48,5	118,4	106,1	
1997	Квартал 4	49,9	97,0	93,4	
1998	Квартал 4	66,6	105,7	112,8	
1999	Квартал 4	82,7	113,0	119,0	
2000	Квартал 4	90,0	107,1	109,8	
2001	Квартал 4	94,1	101,7	101,8	
2002	Квартал 4	97,6	99,9	100,7	
2003	Квартал 4	101,2	100,1	99,1	86,7
2004	Квартал 4	104,4	96,1	95,8	92,3
2005	Квартал 4	104,8	90,8	93,0	87,2
2006	Квартал 4	104,2	89,2	91,9	78,3
2007	Квартал 4	104,4	88,0	90,8	68,9
2005	Квартал 1	104,8	94,6	94,9	93,6
	Квартал 2	104,5	92,9	94,2	77,9
	Квартал 3	104,7	91,7	95,1	78,9
	Квартал 4	104,8	90,8	93,0	87,2
2006	Квартал 1	104,8	91,3	94,1	91,9
	Квартал 2	105,6	91,3	95,1	79,5
	Квартал 3	105,1	90,3	94,5	81,5
	Квартал 4	104,2	89,2	91,9	78,3
2007	Квартал 1	104,4	89,0	90,8	74,7
	Квартал 2	104,8	88,8	90,7	72,0
	Квартал 3	104,5	88,0	90,7	69,0
	Квартал 4	104,4	88,0	90,8	69,2
2008	Квартал 1	105,6	90,4	91,2	68,6
	Квартал 2	106,0	89,7	92,7	
	Квартал 3	104,6	87,2	92,1	

* Индекс под 100 означува зголемена извозна конкурентност.

Извор: Народна банка на Република Македонија.

МЕТОДОЛОШКИ ОБЈАСНУВАЊА

РЕАЛЕН СЕКТОР

Табела бр.1 Бруто домашен производ

Извор на податоците за бруто домашниот производ (БДП) е Државниот завод за статистика на Република Македонија (ДЗСРМ). Пресметката на БДП базира на податоци од годишните сметки од Централниот регистар, од статистичките истражувања на ДЗС, од Министерството за финансии, УЈП и од други извори.

Бруто домашниот производ (БДП) по тековни цени (според производствен метод) е финален производ на производната активност на резидентните производни единици и претставува збир на бруто додадената вредност од одделни институционални сектори или одделни дејности, по основни цени, зголемен за данокот на промет (односно ДДВ) и царините, а намален за субвенциите на производи (што не се распределени по дејности).

Податоци за БДП на квартална основа се расположливи од 1997 година. Производствената страна на БДП на квартална основа се пресметува по постојани цени. Податоците за БДП по произведен метод прикажани по сектори се според Националната класификација на дејности - НКД.

Табела бр.2 Цени

Извор на податоците за цените е ДЗСРМ.

Просечните месечни цени на мало, нивната динамика и структурата на личната потрошувачка се основа за пресметка на *индексот на трошоците на животоот (Consumer price index - CPI)*.

При изборот на производите за следење на цените на мало се земаат предвид само оние производи кои имаат значајно учество во прометот на мало. Под цени на мало се подразбираат цените по кои трговијата на мало, индивидуалните производители и вршителите на услугите ги продаваат производите и услугите на крајните потрошувачи. Во цените е вклучен и ДДВ.

Индексот на трошоци на животот се пресметува врз база на посебно групирана листа на производи и услуги од личната потрошувачка на неземјоделските домаќинства и просечните месечни цени на мало на тие производи и услуги, односно нивните индивидуални индекси на цени, пондерирани со структурата од индивидуалната потрошувачка. Од јануари 2007 година структурата на индексот на трошоците на животот е проширена за две нови категории: „Ресторани и хотели“ и „Останати услуги неспомнати на друго место“.

Цениите на производите на индустријски производи - ЦПИП (Producer price index - PPI) се следат во Месечниот извештај за цени на производители на индустријски производи, Ц.41 кај 200 претпријатија од областа на индустријата во Р. Македонија. Изборот на претпријатијата се врши според нивното значење во вкупното производство.

Продажна цена на производителите на индустријски производи е цената според која производителот ги продава своите производи на редовните купувачи на домашниот пазар, во најголеми количества франко натоварено во вагон (камион) во местото на производителот, или цената по која производителот врши пресметка со други производители во прометната сфера. Во оваа цена влегува регресот, ако продавачот го остварува според прописите, а од цената се одбива трговскиот рабат и попустот (каса сконто и др.) што продавачот му го одобрува на купувачот. Во цената не влегува ДДВ.

Од јануари 2001 година индексот на ЦПИП се обработува според Националната класификација на дејностите.

Табела бр.3 Индекс на индустриското производство и индекс на продуктивноста во индустријата

Извор на податоците за *индустриското производство* е ДЗСРМ. Податоците за индустријата се прибираат преку месечни извештаи што ги доставуваат претпријатијата евидентирани во областа на индустријата, како и деловните единици кои се занимаваат со индустриска дејност, а се наоѓаат во состав на индустриските претпријатија.

Врз основа на податоците од месечните извештаи се пресметуваат индексите на производство.

Со годишниот извештај за индустријата до 1998 година и месечниот извештај за индустријата до 1999 година, податоците се прибираат според Единствената класификација на дејности - ЕКД, а од 1999 година, односно 2000 година, соодветно, прибирањето на податоците врз база на споменатите извештаи се врши според Националната класификација на дејности - НКД.

Индексот на физички обем на индустриско производство се пресметува врз основа на производството, т.е. по чиста дејност, со распоредување на производите во соодветната гранка. За пресметување на индексот се користат:

- просечното месечно готово производство и структурата на производството во базната година;
- вкупно месечно производство во тековната година;
- номенклатурата на производи за месечниот извештај за индустриското производство;
- пондерациони коефициенти за секој производ;
- пондерациони фактори што ја изразуваат структурата на производството, т. е. учеството на секоја гранка во вкупното индустриско производство на Република Македонија.

Продуктивноста во индустријата се пресметува во НБРМ, врз база на податоци од ДЗСРМ за физичкиот обем на индустриското производство и бројот на вработените во индустријата (според Анкета за работна сила), на квартална основа.

Табела бр.4 Вработеност и продуктивност во целата економија

Извор на презентираниите податоци за *вработеноста* е Анкетата за работна сила (АРС) на ДЗСРМ.

АРС е најсеопфатно истражување на економската активност на населението и нивните демографски, образовни и други карактеристики во меѓупописниот период. Анкетата се спроведува на целата територија на Р. Македонија, врз база на примерок од 10.000 домаќинства (7.200 домаќинства до 2003 година) или 1,8% од вкупниот број домаќинства во земјата. До 2003 година АРС се спроведуваше годишно, а од 2004 година се спроведува континуирано неделно во тек на цела година, а обработката се врши квартално и годишно. Единици на набљудување се лица на возраст од 15 до 79 години и домаќинствата. АРС се изработува врз база на меѓународни препораки (ILO и Eurostat). Применети класификации: Национална класификација на дејности и Национална класификација на занимања.

Работоспособното население го сочинуваат сите лица на возраст од 15 години и повеќе. Работоспособното население се дели на активно население и неактивно население.

Активното население (работна сила) ги опфаќа вработените и невработените лица.

Неактивно население ги опфаќа следните лица:

- ученици и студенти
- пензионери
- домаќинки
- издржувани лица (од друго лице, од државата или од друг приход како рента, камата).

Вработените во *земјоделството* ги опфаќаат секторите А и Б; вработените во *индустријата* ги опфаќаат секторите В, Г, Д и Ѓ; вработените во *услужната дејност* ги опфаќаат секторите од Е до Љ според НКД.

Продуктивноста во економијата се пресметува во НБРМ, врз база на податоци од ДЗСРМ за вкупниот БДП и вкупниот број на вработени во економијата (според Анкета за работна сила), на квартална основа.

Табела бр.5 Плати

Податоците за исплатените нето и бруто плати по вработен базираат на месечни извештаи од деловните субјекти во приватна и друга (општествена, државна, задружна и мешовита) сопственост со различни дејности во Република Македонија. Податоците ги изготвува ДЗСРМ.

Нејто платиите се однесуваат на просечните примања во месецот по работник, остварени за работа со полно, покусо и подолго работно време (прекувремена работа). Вкупно исплатените нето плати опфаќаат и надоместок на нето платата од средствата на претпријатието (или друго правно лице) за годишен одмор, државни празници, платено отсуство до 7 дена, платено отсуство за стручно усовршување, за боледување до 21 ден, надоместок за време поминато на вежби по покана од надлежен државен орган, цивилна заштита, и сл.

Бруто платиите ги опфаќаат исплатените нето плати за извештајниот месец, платениот персонален данок и платените придонеси за пензиско, инвалидско и здравствено осигурување, за вработување, професионално заболување и за водостопанство.

Почнувајќи од мај 2001 година податоците за платите се објавуваат според Националната класификација на дејности-НКД.

Платите во *земјоделството* ги опфаќаат секторите А и Б; платите во *индустријата* ги опфаќаат секторите В, Г, Д и Ѓ; платите во *услужната дејност* ги опфаќаат секторите од Е до Љ според НКД.

Табела бр.6 Буџет на Република Македонија (Централен буџет и буџети на фондови)

Податоците за буџетот ги изготвува Министерството за финансии на Република Македонија.

Буџетот на Република Македонија ги инкорпорира централниот буџет и буџетите на вонбуџетските фондови.

Централниот буџет, кој се однесува на централната власт, ги опфаќа основниот буџет, буџетот на самофинансирачки активности и буџетите на заеми и донации. Во вонбуџетски фондови спаѓаат: Фонд за ПИОМ, Фонд за здравствено осигурување, Агенција за вработување и Фонд за патишта.

МОНЕТАРЕН СЕКТОР

Податоците во агрегираниот биланс на депозитните банки и билансот на Народна банка на Република Македонија (НБРМ) се дезагрегирани согласно секторскиот и валутниот критериум, како и согласно финансискиот инструмент врз основа на кој настануваат определени побарувања и обврски. Податоците во презентираниите биланси се однесуваат на крајните салда на крајот на референтниот период. Износите кои се деноминирани во странска валута се конвертираат според средниот девизен курс на денарот на крајот на референтниот период, согласно индикативната курсна листа на НБРМ.

Во секторската класификација комитентите се распоредуваат во две основни групи: резиденти и нерезиденти. Во рамките на групата резиденти постојат пет сектори: нефинансиски правни лица, држава, банки и останати финансиски институции, други комитенти и население.

- Секторот нефинансиски правни лица опфаќа три подсектори: јавни нефинансиски претпријатија, претпријатија кои не се организирани како јавни, а се во сопственост на државата во обем поголем од 50% и приватни претпријатија.

- Секторот држава е дезагрегиран на: централна државна власт (Буџет и органи на централна државна власт); институции на централна државна власт (Судови, Обвинителства); фондови (фондови на социјално осигурување и други фондови и агенции); локална власт; установи на јавен сектор (училишта, болници и сл.). Последните два подсектори се носители на монетарните агрегати.

- Секторот банки и други финансиски институции го сочинуваат пет подсектори:

- Народна банка на Република Македонија (монетарна власт);

- Депозитни банки;

- Штедилници ;

- Осигурителни компании во кои се вклучуваат друштва и заводи кои вршат работи на осигурување и реосигурување, фонд за осигурување на депозити, инвестициони фондови, финансиски институции кои вршат финансиски лизинг и други финансиски услуги;

- Останати финансиски институции во кои се вклучуваат институциите кои се занимаваат со посредување на пазарот на капитал, брокерски куќи, клириншки куќи, берза.

- Секторот други комитенти вклучува непрофитни и нефинансиски организации (организации со социјално хуманитарен карактер, стопански комори, политички партии, здруженија на граѓани, верски заедници, синдикати, црвен крст).

- Секторот население опфаќа: население и физички лица кои вршат регистрирана дејност.

Народна Банка на Република Македонија, депозитните банки и штедилниците го сочинуваат банкарскиот сектор на Република Македонија.

Средствата и обврските на банкарскиот сектор се класифицирани во следните агрегирани категории: монетарно злато и специјални права на влечење (СПВ), валути и депозити, хартии од вредност освен акции, кредити, акции и други сопственички хартии од вредност, технички резерви за осигурување, финансиски деривативи, останати сметки на приливи/одливи и нефинансиски средства. Кај дел од овие агрегирани категории постои понатамошна дезагрегација по најразлични критериуми.

Табела бр.7 Биланс на Народна банка на Република Македонија

Билансот на НБРМ се изготвува врз основа на сметководствената евиденција на сите средства и обврски на НБРМ кон останатите сектори во економијата, вклучувајќи го и секторот нерезиденти. Билансот на НБРМ се објавува на крајот на месецот и содржи податоци за претходниот месец.

А. Средствата на билансот на НБРМ ги вклучуваат следниве категории: девизни средства, побарувања од државата и останати средства.

Девизните средства на НБРМ се состојат од: монетарно злато, резервната позиција во ММФ, холдинг на Специјални Права на Влечење (СПВ), девизи во форма на ефективни странски пари, чекови, депозити на НБРМ во странски банки, пласмани во хартии од вредност емитирани од нерезиденти (во странска валута), пласмани во девизи кај меѓународни финансиски институции и останати девизни средства (девизни ностро покриени акредитиви и девизни ностро покриени гаранции).

Побарувањата на НБРМ од државата се однесуваат на односите со ММФ (алокација на СПВ и побарувања врз основа на репласирани кредити на ММФ), како и побарувања врз основа на пласмани во хартии од вредност. Пласманите во хартии од вредност претставуваат специфична

категорија. Имено, емисијата на овие хартии од вредност претставува еден од механизмите во процесот на санирање на банките, преку која се изврши преземање на лошите пласмани во портфолиото на една банка. Овие хартии од вредност се во сопственост на Агенцијата за санација на банки. Нивното амортизирање се одвива во склад со склучениот договор помеѓу државата и Централната банка.

Останатите средства на НБРМ вклучуваат: основни средства, средства за посебни намени и според посебни прописи, залихи, приливи врз основа на камати, сомнителни и спорни побарувања врз основа на камата и надомести.

Б. Обврските на билансот на НБРМ опфаќаат: примарни пари, продадени благајнички записи на аукција, депозити на државата, депозити на останати финансиски институции, девизни обврски кон странство и останати обврски на НБРМ.

Примарните пари вклучуваат: готови пари во оптек, готовина во благајна и сметки на банките кај НБРМ. Готовите пари во оптек претставуваат обврска на НБРМ и се однесуваат на готовите пари во оптек кои ги држат небанкарските субјекти. Готовината во благајна се однесува на готовите пари во благајна на депозитните банки. Сметките на банките кај НБРМ се однесуваат на сметките на депозитните банки кај НБРМ (вклучително и на штедилниците), во чии рамки влегува и депонираната задолжителна резерва (во денари и во странска валута) на банките кај НБРМ (вклучително и на штедилниците). Задолжителната резерва се пресметува по утврдени стапки на задолжителна резерва кои се применуваат на просечната месечна состојба на соодветните депозити. Притоа, во примена е просечен систем на одржување на задолжителна резерва, според кој банките имаат можност да ги користат средствата на задолжителната резерва за одржување на дневната ликвидност најмногу до 80% од обврската. Податоците за готовите пари во оптек се преземаат од Дирекцијата за трезорско работење при НБРМ, додека податоците за дневната ликвидност на банките и штедилниците базираат на нивните дневни извештаи доставени до НБРМ.

Аукциите на благајнички записи претставуваат основен инструмент на монетарната политика на НБРМ, кој се користи за регулирање на глобалното ниво на ликвидност и каматните стапки во банкарскиот систем, како и за сигнализирање на насоките на монетарната политика. За првпат се воведени во февруари 1994 година и по дефиниција се наменети за повлекување на ликвидност од банкарскиот систем. Интервенциите со овој инструмент, чија рочност изнесува 28 дена, се вршат преку спроведување на аукции кои можат да бидат организирани како „тендер со износи“ или „тендер со каматни стапки“ (американски тип). Аукциите на благајнички записи се поставени на пазарна и флексибилна основа, што овозможува нивно постојано менување, со цел зголемување на нивната ефикасност и успешна реализација на поставените цели.

Депозитите на државата ги опфаќаат депозитните пари на државата во денари (трезорска сметка на државата и други буџетски фондови) и во странска валута (депозити за посебни намени на централно и локално ниво на државата и други депозити). Во рамки на денарските депозити на државата почнувајќи од март 2006 година се вклучени и паричните фондови мобилизирани преку емисија на **државни записи за монетарни цели**, кои се депонираат на посебна сметка. Имено, на 07.03.2006 година, НБРМ во соработка со Министерството за финансии започна со емисија на државни записи за монетарни цели со рок на достасување од три месеци. Државните записи за монетарни цели се издаваат на редовните аукции на државни хартии од вредност и ги имаат истите карактеристики како редовните државни хартии од вредност. Според Законот за јавен долг, државните записи за монетарни цели не се дел од јавниот долг, бидејќи се издаваат за потребите на монетарната политика. Воедно, државата нема право на располагање со повлечените средства преку издавање на државни записи за монетарни цели. Каматната стапка на државните записи за монетарни цели ја плаќа НБРМ, според просечната каматна стапка постигната на аукциите на тримесечни државни записи. За регулирање на меѓусебните односи, Министерството за финансии и НБРМ склучија Договор за државни записи за монетарни цели.

Девизните обврски кон странство ги опфаќаат обврските на НБРМ кон нерезиденти врз основа на чекови и кредитни писма во девизи, како и обврските по искористени кредити од Меѓународниот Монетарен Фонд.

Останатите обврски на НБРМ ги опфаќаат: капитални сметки, одливи врз основа на камати - со секторска дистрибуција на одливите врз основа на достасана камата, неизвршени исплати врз основа на наплати во странство, привремени уплати, обврски кон Буџетот на државата, обврски кон добавувачи, обврски врз основа на девизни резерви, обврски по други основи и за останати намени, како и обврски за посебни намени и според посебни прописи и комисионите сметки.

Табела бр.8 и 9 Биланс на депозитните банки и штедилници

Билансот на депозитните банки и Билансот на штедилниците се изготвуваат врз основа на доставената сметководствена евиденција од страна на депозитните банки и штедилниците (КНБИФО) и претставуваат агрегирани биланси на средствата и обврските на сите депозитни банки и штедилници. Месечниот преглед на депозитните банки и штедилници се објавува на крајот на месецот и содржи податоци за претходниот месец. Билансот содржи податоци за побарувањата и обврските (носители на монетарните агрегати, согласно националната дефиниција) на банкарскиот сектор (со исклучок на НБРМ) кон останатите сектори во економијата, вклучувајќи го и секторот нерезиденти. Податоците се класифицирани во стандардизирани компоненти според сектори, финансиски инструменти и сметководствени принципи.

А. Средствата во билансот на депозитните банки и штедилници вклучуваат: ликвидни средства, депозити кај НБРМ, девизни средства, побарувања од државата и побарувања од нефинансискиот и небанкарски сектор и останати средства.

Ликвидните средства ги опфаќаат сметките на банките и штедилниците кај НБРМ (кои ја вклучуваат и нивната задолжителна резерва во денари депонирана кај НБРМ) и готовината во благајна.

Депозитите на банките и штедилниците кај НБРМ се однесуваат на ефектите од инструментите на монетарната политика (благајнички записи купени од НБРМ).

Девизните средства се однесуваат само на депозитните банки бидејќи штедилниците не се овластени за вршење на девизни работи и платен промет со странство и претставуваат побарувања од нерезиденти и вклучуваат: злато (злато во трезор на банка и злато депонирано во странство), девизи и чекови, девизни сметки во странство (редовни девизни сметки во странство и орочени девизни средства во странство), останати побарувања (побарувања врз основа на девизни ностро покриени акредитиви и гаранции и врз основа на одобрени кредити и достасани ненаплатени побарувања).

Побарувањата на банките и штедилниците се класифицирани според секторот на кој се однесуваат (побарувања од државата и побарувања од нефинансиски и небанкарски сектор). **Побарувањата од државата** се класифицирани според видот на: побарувања врз основа на одобрени кредити и побарувања врз основа на хартии од вредност. **Побарувања од нефинансискиот и небанкарскиот сектор** се класифицирани според валутата на денарски и девизни.

Останатите средства на депозитните банки и штедилниците опфаќаат меѓубанкарски побарувања, основни средства, пресметани недостасани и достасани камати, сомнителни и спорни побарувања врз основа на камата, надомести и провизии и останато. Меѓубанкарските побарувања ги опфаќаат интеракциите помеѓу банкарските институции, односно: кредити одобрени на други банки, депозити депонирани кај други банки, побарување од делови на банки, побарувања врз основа на емитирани хартии од вредност од страна на други банки или други финансиски институции, останати побарувања и достасани ненаплатени побарувања.

Б. Обврските на депозитните банки и штедилниците ги вклучуваат обврските што настануваат врз основа на: примени депозити, добиени кредити, емитирани хартии од вредност, капитални сметки и останати обврски.

Депозитите се диференцирани на: депозитни пари (жиро и тековни сметки само кај депозитните банки), депозити по видување, орочени депозити до една година, ограничени депозити и орочени депозити над една година.

Кредитите се однесуваат на средства кои само депозитните банки ги добиваат од небанкарски институции.

Хартиите од вредност се однесуваат на комерцијални хартии од вредност емитирани од страна на финансиските институции во функција на зајакнување на вкупниот финансиски потенцијал. Во банкарскиот систем на Република Македонија досега се емитирани само депозитни сертификати.

Обврските кон државата (се однесуваат само на депозитните банки бидејќи штедилниците не примаат депозити од сектор држава) кои ги опфаќаат депозитните пари, депозити по видување, орочени и ограничени депозити на државата.

Обврските кон нерезиденти (се однесуваат само на депозитните банки бидејќи штедилниците не се овластени за вршење на девизни работи и платен промет со странство) кои ги опфаќаат обврските врз основа на депозити, кредити или инструменти на надворешен платен промет.

Позајмувањата од НБРМ се однесуваат на кредити, купени депозити на аукција, останати обврски врз основа на примени аванси за откуп на ефективни странски валути, достасани неизмирени обврски.

Капиталните сметки го вклучуваат основачкиот капитал на банката (во паричен и непаричен облик), резервниот фонд на банката, посебни фондови (средства за заедничка потрошувачка), како и вкупните приходи и расходи на финансиската институција.

Останатите обврски вклучуваат: меѓубанкарски обврски (кредити земени од други банки, депозити депонирани од други банки, обврски кон делови на банки, обврски врз основа на емитирани хартии од вредност), одливи на средства врз основа на пресметана недостасана камата, достасана камата и останати одливи. Останатите обврски ги вклучуваат и комисионите сметки (активности на банката во име и за сметка на други). Воедно, категориите приходи, расходи, добивка за распределба и исправката на различни видови на билансни позиции имаат третман на останати обврски. Посебна категорија на обврски претставуваат обврските кон банки од поранешна СФРЈ, настанати пред монетарното осамостојување (26.04.1992 година), деноминирани во странска валута, врз основа на девизни жиро сметки на банки од поранешна СФРЈ.

Табела бр.10 и 11 Монетарен преглед без и со опфатени штедилници

Монетарниот преглед претставува консолидиран преглед на сметките на депозитните банки, штедилниците и НБРМ, при што ги покажува комбинираниите средства и обврски на монетарниот систем во однос на небанкарските резидентни и нерезидентни субјекти. Монетарниот преглед се добива со соодветна рекласификација на ставките од прегледите на депозитните банки и НБРМ, во формат што ја олеснува анализата на монетарните движења. Основни извори за изработка на монетарниот преглед се прегледот на НБРМ и прегледите на депозитните банки и штедилниците.

Како консолидиран биланс на монетарниот систем претставува основа за негово континуирано следење. Истовремено, монетарниот преглед овозможува и анализа на интеракциите на основните макроекономски сектори: реалниот, фискалниот, екстерниот и монетарниот сектор.

Месечниот монетарен преглед се објавува на крајот на месецот и содржи податоци за претходниот месец.

Главни ставки во Монетарниот преглед се: Нето девизна актива, Нето домашна актива и Парична маса (монетарни агрегати), чии составни компоненти се претходно објаснети во рамки на Билансот на Народна банка на Република Македонија и Билансот на депозитните банки и штедилници (Табела бр.1 и Табела бр.2 и 3).

Нето девизната актива претставува разлика од девизните средства на НБРМ и депозитните банки и девизните обврски на НБРМ и депозитните банки. Сите девизни средства и обврски на НБРМ и депозитните банки се агрегирани и презентирани како нето девизна актива на монетарниот систем.

Нето домашната актива ги опфаќа домашните кредити и останатите ставки, нето, при што домашните кредити ги опфаќаат побарувањата на депозитните банки и штедилниците од државата и недржавниот сектор (домашни кредити од прегледот на депозитните банки) и побарувањата на НБРМ од државата на нето основа (нето позиција на државата кај НБРМ од прегледот на НБРМ). Останати ставки, нето ги опфаќаат сите ставки (на нето основа) од прегледот на НБРМ и прегледот на депозитните банки кои не се опфатени во другите компоненти од монетарниот преглед.

Паричната маса ги опфаќа различните дефиниции на парична маса, т.е. монетарните агрегати М1, М2 и М4. Притоа, при дефинирањето на монетарните агрегати земени се во предвид карактеристиките на финансиските инструменти (рочност, степен на ликвидност, мотиви за држење). Истовремено, со цел да се обезбеди меѓународна споредливост и компатибилност, методологијата што ја користи НБРМ е усогласена со меѓународните стандарди и критериуми за дефинирање на финансиските инструменти и сектори (емитенти и носители на парична маса).

Монетарниот агрегат М1 претставува најтесна дефиниција на парична маса и ги опфаќа готовите пари во оптек и депозитните пари (тековни сметки, трансакциски депозити).

Монетарниот агрегат М2 покрај готовите пари во оптек и депозитните пари (М1) ги вклучува и краткорочните депозитите на државниот и недржавниот сектор (дефинирани претходно).

Монетарниот агрегат М4 претставува најширока дефиниција на парична маса и ги вклучува монетарниот агрегат М2 и долгорочните депозити на државниот и недржавниот сектор (дефинирани претходно).

Табела бр.12 Кредити на недржавен сектор

Кредитите кои депозитните банки ги одобруваат на недржавниот сектор се класифицирани од аспект на валутата: кредити во денари и во странска валута, од аспект на рочноста: краткорочни и долгорочни кредити и од аспект на подсекторот: кредити одобрени на население, претпријатија и останати подсектори.

Кредитите на недржавен сектор во денари опфаќаат кредити и пласмани во хартии од вредност (на претпријатијата, на населението и на други комитенти - единици на локална самоуправа, установи на јавен сектор), достасани ненаплатени побарувања врз основа на кредити и пласмани во хартии од вредност. Кредитите во денари ги вклучуваат и денарските кредити со девизна клаузула.

Кредитите на недржавен сектор во странска валута опфаќаат побарувања по кредити и хартии од вредност од претпријатија (врз основа на користени странски кредити, кредитни линии, депозити и др.), население, други комитенти, достасани ненаплатени побарувања по кредити и пласмани во странска валута од претпријатија, население и други комитенти.

Табела бр.13 Монетарни агрегати и нивните компоненти

Монетарните агрегати, како збир на финансиски инструменти класифицирани согласно степенот на нивната ликвидност, се дефинирани на начин компатибилен со меѓународно прифатените дефиниции и критериуми (согласно методологијата за монетарна и финансиска статистика на ММФ, базирана на Системот на национални сметки, 1993). Депозитите вклучени во монетарните агрегати се однесуваат на следните сектори: нефинансиски правни лица, население, други финансиски институции, локалната власт и установите на јавниот сектор и други комитенти- непрофитни нефинансиски институции.

Паричната маса М1 ги опфаќа готовите пари во оптек и депозитните пари. Притоа, депозитните пари се однесуваат на тековни сметки.

Готовите пари во оптек претставуваат разлика помеѓу вкупниот износ на печатени и ковани пари и износот на готови пари што се наоѓа во благајната на депозитните банки, во трезорот на НБРМ и во дисперзираните трезори.

Паричната маса М2 (ликвидни средства) ги вклучува монетарниот агрегат М1 и краткорочните депозити. Краткорочните депозитите се дефинирани како депозити во кои се опфатени: депозитите по видување, орочените депозити до една година, краткорочни обврски по издадени хартии од вредност и краткорочни кредити од небанкарски институции.

Парична маса М4 (вкупен депозитен потенцијал на монетарниот систем), ги вклучува монетарниот агрегат М2 и долгорочните депозити т.е. депозити орочени над 1 година, долгорочни хартии од вредност, долгорочни кредити добиени од небанкарски институции и ограничените депозити (депозити чија употреба е ограничена за одредена намена утврдена со пропис - наменети за покривање на отворени акредитиви во надворешниот платен промет, гаранции, банкарски дознаки и др.).

Табела бр.14 Вкупни побарувања на депозитните банки

Вкупните побарувања на банките се однесуваат на кредитите, пласманите во хартии од вредност, останати пласмани и достасаните ненаплатени побарувања врз основа на пласмани. Пласманите на депозитните банки се секторски, рочно и валутно декомпонирани. Согласно прифатените стандарди од областа на монетарната и финансиската статистика за консолидација т.е. исклучување на меѓусебните побарувања и обврски во рамките на еден сектор, пласманите ги исклучуваат меѓубанкарските побарувања.

Побарувањата на депозитните банки од претпријатијата се однесуваат на побарувања врз основа на кредити, хартии од вредност, останати пласмани и достасани ненаплатени побарувања. Депозитните банки одобруваат кредити од различни извори на средства: депозити, сопствени извори, странски кредити, добиени кредитни линии и останати извори. Побарувањата врз основа на хартии од вредност претставуваат побарувања по краткорочни хартии од вредност (чекови и меници) и побарувања по долгорочни хартии од вредност, односно учества или вложувања на банките во хартии од вредност на нефинансиски правни лица со право на управување и во приоритетни акции, како и специфични вложувања согласно Законот за реструктурирање на дел од претпријатијата кои во своето работење искажуваат загуба. Побарувањата што ја сочинуваат категоријата останати пласмани се однесуваат на дадени аванси во девизи, побарувања врз основа на авали и гаранции, како и аванси во врска со редовното работење на банките. Достасаните, ненаплатени побарувања се диференцирани на достасани, ненаплатени побарувања врз основа на краткорочни и долгорочни кредити, како и сомнителни и спорни побарувања.

Побарувањата на депозитните банки од населението се однесуваат на побарувања врз основа на кредити, хартии од вредност и достасани ненаплатени побарувања, диференцирани по валута, рок и намена. Според намената, краткорочните кредити се дезагрегирани на: потрошувачки кредити, кредити за вршење на самостојна дејност (им се одобруваат на физичките лица кои вршат регистрирана дејност), контнокорентни кредити (рамковни кредити или негативно салдо на тековните сметки) и кредити за други намени. Долгорочните кредити, од

аспект на намената можат да бидат: кредити за станбена изградба, за деловен простор, за вршење на самостојна дејност и кредити за други намени.

Побарувањата на депозитните банки од други комитенти - непрофитни и нефинансиски организации, локална власт и установи на јавен сектор се однесуваат на побарувања по краткорочни и долгорочни кредити (кредити до и над една година) и побарувања по хартии од вредност. Побарувањата се категоризирани од аспект на нивната рочна и валутна структура, од аспект на видот (кредити, хартии од вредност, останати побарувања и достасани ненаплатени побарувања), како и од аспект на изворот на средства врз основа на кој се одобрени кредитите. Краткорочните кредити во странска валута се одобруваат со користење на средствата од примени странските кредити, врз основа на депозитниот потенцијал на банката врз основа на користени странски кредитни линии. Останатите побарувања на депозитните банки од други комитенти претставуваат побарување на банката по дадени авали на хартии од вредност и гаранции.

Вкупните побарувања на депозитните банки од државата се однесуваат на побарувања врз основа на кредити, хартии од вредност и достасани ненаплатени побарувања. Како извори на краткорочни кредити одобрени на државата се користат: странски кредити, кредитни линии, депозитниот потенцијал и останати извори.

Побарувањата од државата врз основа на хартии од вредност претставуваат побарувања врз основа на специфични хартии од вредност. Така, постојат следниве категории на побарувања врз основа на хартии од вредност:

1. Долгорочни пласмани во хартии од вредност во девизи на јавен сектор - согласно Законот за гарантирање на инвестицијата на стратешки инвеститори и за преземање на одделни побарувања од крајни корисници од страна на Република Македонија, државата ги презеде побарувањата на Стопанска банка а.д. - Скопје од групација на фирми -загубари од билансот на банката, со состојба 31 декември 1999 година, за што на банката издаде долгорочни обврзници;

2. Побарувања од јавниот сектор врз основа на обврзници - инструменти за плаќање со рок за наплата над една година. Основа за емитурање на овие обврзници се побарувањата по замрзнатите девизни штедни влогови на населението. По распаѓот на СФРЈ, банките во Република Македонија завршија со побарувања кон НБЈ врз основа на редепонирани девизи и врз основа на негативни курсни разлики по кои банките добиваа гаранција од НБЈ. Согласно законската уредба, државата од билансите на банките го презеде побарувањата врз оваа основа и им издаде обврзници;

3. Побарувања по обврзници издадени од Агенцијата за санација на банка - станува збор за обврзници издадени од страна на Република Македонија врз основа на преземени побарувања од билансот на Стопанска банка во процесот на нејзината поединечна санација. Во функција на санација на најголемата банка и враќање на довербата во банкарскиот систем, државата ги презеде побарувањата по лоши пласмани на оваа банка.

Табела бр.15 Вкупни обврски на депозитните банки

Согласно доминантната класична депозитно-кредитна активност на банките во Република Македонија, **обврските на депозитните банки кон претпријатијата** вклучуваат депозити на нефинансиските правни лица и кредитите добиени од нефинансиските правни лица. Депозитите се дезагрегирани од аспект на нивната рочна, валутна и наменска структура. Кредитите се диференцирани согласно нивната валутна и рочна структура.

Обврски на депозитните банки кон населението вклучуваат тековни сметки, депозити по видување, орочени депозити (до три месеци, над три месеци, до една година и над една година) и ограничени депозити наменети за покривање на акредитиви во домашниот платен промет.

Обврските на депозитните банки кон други комитенти- непрофитни и нефинансиски организации, кон државата, кон други финансиски организации, како и обврските кон локална власт и установи на јавен сектор, соодветно. Станува збор за обврски врз основа на различни видови на депозити диференцирани согласно нивната рочна и валутна структура, како и обврски кон непрофитните и нефинансиските организации и кон останатите финансиски институции врз основа на хартии од вредност и краткорочни и долгорочни кредити.

Табела бр.16 Преглед на каматните стапки на депозитните банки

Врз основа на Извештај за пондерирани каматни стапки на примени депозити и дадени кредити, кои на редовна месечна основа депозитните банки ги доставуваат до НБРМ, се изготвува агрегиран преглед на Пондерирани каматни стапки на примени депозити и дадени кредити во денари и во девизи.

Каматни стапки на денарски кредити ги опфаќа: каматни стапки на денарски кредити без валутна клаузула и каматни стапки на денарски кредити со валутна клаузула.

Каматни стапки на денарски депозити ги опфаќа: каматни стапки на денарски депозити без валутна клаузула и каматни стапки на денарски депозити со валутна клаузула.

Кај денарските кредити/депозити понатаму е извршена поделба според два критериума: секторска класификација и рочност. Според секторската класификација, извршена е поделба на: кредити/депозити кои се однесуваат на претпријатија, кредити/депозити кои се однесуваат на население. Според рочноста, поделба е извршена кај кредитите на: краткорочни и долгорочни; и кај депозитите на: депозити по видување, краткорочно и долгорочно орочени депозити.

Девизните кредити/депозити се класифицирани според три критериума: по сектор, по валута и по рочност. Според секторската класификација, извршена е поделба на: кредити/депозити кои се однесуваат на претпријатија, кредити/депозити кои се однесуваат на население. Според рочноста, поделба е извршена кај кредитите на: краткорочни и долгорочни; а кај депозитите на: депозити по видување, краткорочно орочени депозити и долгорочно орочени депозити. Според валутната класификација, извршена е поделба на: кредити/депозити одобрени во евра и одобрени во САД долари.

Каматните стапки на кредитите и депозитите искажани се во проценти на годишно ниво.

Табела бр.17 Каматни стапки на Народна банка на Република Македонија

1. Есконтна стапка е важечката каматна стапка во тековниот месец.
2. Каматната стапка на расположливиот кредит преку ноќ - ломбарден кредит е важечката каматна стапка во тековниот месец.
3. Каматната стапка на репо трансакции за обезбедување на ликвидност во банкарскиот систем се прикажува како просечна пондерирана каматна стапка остварена на аукциите во тој месец.
4. Каматната стапка на благајнички записи се прикажува како просечна пондерираната каматна стапка остварена на аукциите со рок на достасување од 28 дена во тој месец. Каматната стапка е разграничена од аспект на типот на тендер кој може да биде: тендер со износи или тендер со каматни стапки.
5. Каматната стапка на репо трансакции за повлекување на ликвидност од банкарскиот систем се прикажува како просечна пондерирана каматна стапка остварена на аукциите во тој месец.

Табела бр.18 Задолжителна резерва на банки и штедилници

Банките и штедилниците издвојуваат задолжителната резерва врз основа на просечната состојба на депозитите во претходниот месец. Периодот на одржување на задолжителната резерва е од 11-ти во тековниот месец до 10-ти во наредниот месец. Исполнувањето на задолжителната резерва на банките во денари е на просечна основа, додека на задолжителната

резерва на штедилниците во денари и задолжителната резерва на банките во девизи е на фиксна основа.

Табела бр.19 Каматни стапки на државни хартии од вредност

Каматните стапки на државните хартии од вредност се прикажуваат како просечни пондерираны каматни стапки остварени на аукциите во соодветниот месец со определен рок на достасување.

НАДВОРЕШНОТРГОВСКИ И ДЕВИЗЕН СЕКТОР

Табели бр.20-25 ПЛАТЕН БИЛАНС

Платниот биланс претставува статистички извештај за определен временски период, кој систематски ги сумира сите економски трансакции на Република Македонија со остатокот од светот.

Согласно Законот за Народна банка на Република Македонија и прописите од доменот на девизното работење, Народна банка на Република Македонија (НБРМ) е одговорна за составување и следење на извршувањето на платниот биланс.

Платно-билансната статистика на Република Македонија во основа се подготвува во согласност со методологијата на Меѓународниот Монетарен Фонд (Прирачник за платен биланс, петто издание - ППБ). Податоците се објавуваат на месечна основа, во милиони евра и САД долари. Трансакциите деноминирани во други валути се конвертираат во евра и САД долари еквивалентно на девизниот курс на денот на трансакцијата.

Основни извори на податоци за извршувањето на платниот биланс се:

- единствениот царински документ (ЕЦД) за надворешно-трговската размена на Република Македонија;
- системот за известување за платниот промет на банките со странство (ППС);
- систем за известување за надворешниот долг (КЗ);
- банкарските извештаи за состојбата на средствата и обврските (КНБИФО);
- месечни извештаи за промените и состојбите на сметките во странство на резидентите кои не се овластени банки и состојбата и прометот на евидентните сметки (месечни извештаи-МИ);
- дополнителни извештаи на НБРМ за менувачкото работење и за состојбата на официјалните девизни резерви на Република Македонија;
- податоци од годишниот прашалник за странски директни инвестиции-ДИ 22.

ПЛАТЕН БИЛАНС: ОДДЕЛНИ СТАВКИ

ТЕКОВНА СМЕТКА

Стоки

Извор на податоци за надворешно-трговската размена на Република Македонија е царинската документација (ЕЦД), која се прибира од страна на Царинската Управа на Република Македонија, а се обработува и објавува од страна на Државниот завод за статистика на Република Македонија (ДЗСРМ) и НБРМ.

ДЗСРМ согласно методологијата за евидентирање на надворешно-трговската размена во трговската статистика, ги објавува податоците за извозот на **ф.о.б.** основа, а за увозот на **ц.и.ф.** основа.

НБРМ согласно препораките на ППБ при евидентирање на стоките во платниот биланс врши прилагодување за опфат и класификација и тоа за:

-опфат: за вратените стоки и за фактурната вредност на извршената услуга за поправка на стоките;

-класификација: за **ц.и.ф./ф.о.б.** факторот и доработките. Во платниот биланс извозот и увозот се прикажуваат на **ф.о.б.** основа, поради што е неопходно прилагодување на увозот **ц.и.ф.** за **ц.и.ф./ф.о.б.** факторот. Во периодот од 1993 до 1997 година **ц.и.ф./ф.о.б.** факторот е утврден врз основа на просечните меѓународно определени стапки за пресметка на овие трошоци. Од 1998 година наваму **ц.и.ф./ф.о.б.** факторот се пресметува по утврдена методологија која се базира на податоците од ЕЦД за транспорт и осигурување на паритетите со дестинација во Република Македонија прилагодени на целокупниот увоз.

За пресметување на ставката увоз во пристанишни места, се користат податоци од месечните извештаи -МИ.

Услуги

Транспорти: Податоците кои се однесуваат на транспортот се од платниот промет на банките со странство и месечните извештаи -МИ. Постои можност за дезагрегација по вид на транспорт (воздушен, поморски, железнички и патен) и по категорија на услуги (превоз на стоки, патници и останато). Прилагодување се врши кај одливот на транспортни услуги (превоз на стоки) за делот од **ц.и.ф./ф.о.б.** факторот кој се однесува на трошоците за превозни услуги извршени од нерезиденти.

Туризам: Извор се податоците од платниот промет на банките со странство и месечните извештаи -МИ.

Осџанати услуги: Основен извор се податоците од платниот промет на банките со странство за извршените наплати од и плаќања кон нерезиденти по видови на услуги: телекомуникациони услуги, инвестициони работи, осигурување, деловни, владини и останати услуги. Прилагодување се врши кај одливот за осигурување за делот од **ц.и.ф./ф.о.б.** факторот кој се однесува на трошоците за осигурување при превозот на стоки. Како дополнителен извор на податоци за одделните видови услуги се користат податоци од месечните извештаи -МИ.

Доход

Доходот како компонента на платниот биланс произлегува од: надомест за вработени (резиденти вработени кај нерезиденти и обратно) и доход од инвестиции. Доходот од инвестиции претставува капитална добивка од директните инвестиции, портфолио инвестициите и останатите инвестиции (дивиденди, камати на заеми и кредити и сл.).

Доход од директни инвестиции: Во податоците се опфатени платените дивиденди и распределената добивка, како и реинвестираната и нераспределена добивка. Извор на податоци за платените/наплатени дивиденди е платниот промет на банките со странство. Извор на податоци за реинвестираната добивка за претходните години претставува годишниот прашалник за директни инвестиции, додека за тековната година се вршат проценки врз основа на податоците од претходните години.

Доход од осџанати инвестиции: Во податоците се опфатени наплатените и платените камати на депозити, краткорочни, среднорочни и долгорочни заеми и кредити. Наплатените камати ги сочинуваат приливите на камати од девизните депозити на сметки во странство (каматата на официјалните девизни резерви и на девизните средства на банките). Извор се податоците од платниот промет на банките со странство и извештаите на НБРМ за состојбата на официјалните девизни резерви. Платените камати сеоднесуваат на доспеаните тековни обврски по камати за користени среднорочни и долгорочни странски заеми и кредити. Извор се податоците од КЗ кои задолжително се регистрираат во НБРМ.

Тековни трансфери

Официјалните трансфери во најголем дел се однесуваат на парична и стокова помош добиена од влади на странски држави и меѓународни организации. Извор на податоци за паричните трансфери е платниот промет на банките со странство, а за стоките трансфери царинската евиденција.

Приватните трансфери ги сочинуваат: дознаките во и од странство на домашните физички лица, откупената и продадената ефективна на менувачкиот пазар и останатите трансфери

од кој најголем дел се рентите, пензиите, инвалиднините и др. Основен извор на податоци е платниот промет на банките со странство. Откупената и продадената ефектива на менувачкиот пазар согласно ППБ треба да се класифицира во капитално - финансиската сметка на платниот биланс. Меѓутоа, со оглед дека голем дел од овие средства потекнуваат од наплатите на резиденти од нерезиденти по дадени стоки и услуги (сива економија) и примени трансфери во ефективни странски пари, овие трансакции се евидентираат како дел од тековната сметка на платниот биланс (приватни трансфери).

КАПИТАЛНА И ФИНАНСИСКА СМЕТКА

КАПИТАЛНА СМЕТКА

Опфатени се капиталните трансфери за кои извор на податоци е платниот промет на банките со странство.

ФИНАНСИСКА СМЕТКА

Директни инвестиции: Директните инвестиции ги опфаќаат акционерскиот капитал, реинвестираната добивка и другиот капитал. Трговските кредити, долгорочните и краткорочните заеми помеѓу поврзаните субјекти се евидентираат во ставката друг капитал. Основен извор на податоци за претходните години е годишниот прашалник ДИ 22. Извор на податоци за паричните влогови е платниот промет на банките со странство, а за стоките влогови царинските документи. За тековната година за реинвестираната добивка и за другиот капитал се вршат проценки врз основа на податоците за претходните години.

Портфолио инвестиции: Извор на податоци за портфолио инвестициите е платниот промет на банките со странство.

Други инвестиции:

Трговски кредити: Трговските кредити (одобрени во странство и примени од странство) претставуваат разлика помеѓу физичката размена на стоките и наплатите односно плаќањата за истите. Податоците за трговските кредити како проценка се изведени од податоците за стоките размена од царинските документи и извршените наплати и плаќања од платниот промет по основ на извоз и увоз на стоки. Доколку вредноста на физичкиот извоз е поголема од вредноста на наплатениот извоз, разликата се евидентира како одобрен трговски кредит (со негативен предзнак). Ако вредноста на увезената стока е поголема од плаќањето по основ на увоз на стоки, разликата се евидентира како примен трговски кредит (со позитивен предзнак). Како дополнителен извор на податоци се користат податоци од месечните извештаи -МИ.

Заеми: Во категоријата заеми се прикажуваат користењата и обврските за отплата на главнина, по среднорочни и долгорочни заеми и кредити. Довтасаните, а неплатени обврски за главнина и камата се евидентираат во категоријата други инвестиции - друго. Податоците се базираат на извештаите за среднорочниот и долгорочниот јавен и приватен надворешен долг изготвени во НБРМ врз основа на КЗ кои задолжително се регистрираат во НБРМ.

Валутни и дејозитни: Податоците се однесуваат првенствено на промените на девизните средства и девизните обврски на банките. Извор на податоци се месечните банкарски извештаи - КНБИФО и платниот промет на банките со странство. Промените на девизните средства и обврски на банките се искажани со делумно исклучување на меѓувалутарните промени. Промените на девизните средства на населението ја опфаќаат нето положената ефектива на девизни сметки на граѓаните во банкарскиот систем намалена за увозот на стоки од физички лица. Извор на податоци за нето положената ефектива на девизни сметки е платниот промет на банките со странство, а за увозот на стоки од физички лица царинските декларации. Како дополнителен извор на податоци за валутите и депозитите на останатите сектори се користат податоци од месечните извештаи -МИ.

Бруто официјални резерви: Податоците се однесуваат на промените на состојбата на официјалните девизни резерви. Извор на податоци се извештаите на НБРМ за состојбата на девизните резерви пресметани по курс на денот на извештајниот период.

Табели бр.26 и 27 Надворешно-трговска размена

Извор на податоци за надворешно-трговската размена е ДЗСРМ. Податоците за стоковната размена на

Република Македонија со странство се подготвуваат согласно основните статистички стандарди, дефиниции и препораки на ООН за концептите и дефинициите на статистиката на надворешната трговија. Податоците за извозот се објавуваат на **ф.о.б.**, а за увозот на **ц.и.ф.** основа.

Табели бр.28 и 29 Состојба на странски директни инвестиции

Начинот на пресметување и прикажување на странските директни инвестиции (СДИ) во меѓународни рамки се базира на методолошките препораки на Прирачникот на ММФ (Balance of Payments Manual-fifth edition, IMF 1993) и Прирачникот на OECD (OECD Benchmark Definition of Foreign Direct Investment-third edition, OECD 1996). Согласно овие препораки СДИ вклучуваат:

- сопственички капитал и реинвестирана добивка;
- побарувања од поврзаните претпријатија во странство;
- обврски кон поврзаните претпријатија во странство.

Реинвестираната добивка методолошки вклучува:

- дел од добивка распоредена во капитал;
- дел од добивка распоредена во резерви;
- дел од добивка распоредена за покривање на загуби од изминат период;
- нераспоредена добивка;
- непокриена загуба;
- загуба од претходен период, претворена во побарување од инвеститорот и
- добивка од претходен период, претворена во обврска кон инвеститорот.

Согласно Петтото издание на прирачникот од ММФ се препорачува како критериум да се користи минимално учество од 10% во капиталот или правото на глас. Според тоа дистинкција на директен и портфолио инвеститор се прави од аспект на процентот на поседувани акции и удели во претпријатието.

Методолошките постапки кои се применуваат во Република Македонија за пресметување на странските директни и портфолио инвестиции во потполност кореспондираат со методолошките постапки применувани од страна на земјите членки на ММФ и OECD.

Податоците за СДИ во Република Македонија се прикажани од аспект од земајќа од каде потекнуваат и дејноста во која е инвестирано.

Табели бр.30 и 31 Меѓународна инвестициона позиција

Меѓународната инвестициона позиција претставува статистички извештај кој ја прикажува состојбата и структурата на финансиските побарувања (средства) на резидентите од нерезидентите и финансиските обврски на резидентите кон нерезидентите кои произлегуваат од нивното меѓусебно работење, на определен датум, вообичаено на последниот ден од годината.

Меѓународните финансиски средства на земјата ги сочинуваат директните и портфолио инвестициите на резидентите правни и физички лица во други земји вклучително и инвестициите во финансиски деривативи, останатите инвестиции на резидентите во странство во вид на одобрени заеми и кредити, девизните средства на резидентните банки кај странските комерцијални банки, како и официјалните девизни резерви. Меѓународните финансиски обврски

на земјата ги сочинуваат обврските по директните и портфолио инвестициите на нерезидентите правни и физички лица во земјата вклучително и инвестициите во финансиски деривативи, обврските по останатите инвестиции на нерезидентите во земјата во вид на користени заеми и кредити и обврските по депозитите на странските правни и физички лица кај резидентните банки.

Разликата помеѓу вкупните меѓународни финансиски средства и обврски ја дава нето меѓународната инвестициона позиција на една земја. Односно, нето меѓународната инвестициона позиција на Република Македонија е разлика помеѓу инвестициите на резидентите кај нерезиденти (нејзините меѓународни средства) и инвестициите на нерезидентите кај резиденти (нејзините меѓународни обврски).

Директните инвестиции се вложувања со кои инвеститорот има намера да воспостави трајна економска поврзаност и/или да оствари право на управување со правното лице во кое инвестира. Притоа, како критериум за дефинирање на директните инвестиции, согласно меѓународните препораки и стандарди, се користи минимално учество од 10% во капиталот или одлучувачко право на глас во правното лице во кое се инвестира. Директните инвестиции го вклучуваат акционерскиот капитал, реинвестираната добивка и долгот на меѓусебно поврзаните субјекти. Извор на податоци за директните инвестиции за составување на меѓународната инвестициона позиција на Република Македонија, се прашалниците - извештаите за состојбата и прометот на поврзаните субјекти кои до НБРМ на годишна основа ги доставуваат сите правни лица-резиденти за вложувањата во и од странство.

Портфолио инвестициите ги опфаќаат вложувањата во должнички хартии од вредност и во сопственички хартии од вредност, каде инвеститорот поседува помалку од 10% од акционерскиот капитал или нема одлучувачко право на глас. За составување на меѓународната инвестициона позиција на Република Македонија, извор на податоци за вложувањата во сопственички хартии од вредност се годишните прашалници - извештаи за состојбата и прометот на поврзаните субјекти, а за вложувањето во должнички хартии од вредност се користат податоците од платниот промет на деловните банки со странство (согласно Извештајниот систем за меѓународните трансакции), извештаите за работи со хартии од вредност од овластените учесници на Македонската берза, како и базата на податоци на Централниот депозитар на хартии од вредност. За пресметка на пазарната вредност на хартиите, се користат податоците за пазарните цени од Македонската берза на хартии од вредност.

Останатите инвестиции ги опфаќаат средствата и обврските врз основа на краткорочни и долгорочни финансиски и трговски кредити и заеми, валути и депозити и останати средства и обврски. Согласно Прирачникот за платен биланс на ММФ, под трговски кредити се подразбираат побарувањата и обврските кои произлегуваат од комерцијално работење на резидентите со странство (по основ на извоз/увоз на стоки и услуги, авансно плаќање и сл.). За составување на меѓународната инвестициона позиција на Република Македонија, извор на податоци за трговските кредити се кварталните извештаи за побарувања и обврски по комерцијално работење на резидентите со странство (образец КИПО), а за финансиските кредити и заеми се користи кредитната евиденција со странство (образец КЗ и КО). Валутите и депозити ги опфаќаат депозитите кои резидентните банки ги држат во странство, односно обврските на резидентните банки кон нерезидентите. Извори на податоци за оваа ставка се месечните извештаи за сметководствената состојба на сметките од комерцијалните банки и платниот промет на банките со странство.

Табели бр.32-34 Бруто надворешен долг, Бруто надворешни побарувања и Нето надворешен долг

Општи методолошки објаснувања

Евидентирањето и следењето на надворешниот долг го врши Народната банка на Република Македонија (во продолжение: Народната банка) како надлежна институција, согласно со Законот за Народната банка на Република Македонија и Законот за девизно работење.

Статистиката за надворешниот долг, во основа, се изготвува согласно со Прирачникот за статистика на надворешниот долг³¹ (Прирачник).

Бруто надворешен долг

Бруто надворешниот долг во даден момент е еднаков на износот на тековните и безусловните обврски кои бараат плаќања на главница и/или камата од страна на должникот во некое идно време и кои се должат кон нерезиденти, од страна на резидентите на една економија. Согласно со ваквата дефиниција, бруто надворешниот долг претставува состојба на одреден ден на сите идни обврски на резидентите кон нерезидентите, што вклучува обврски по главница, достасани неплатени обврски по главница и камата, како и пресметана задоцнета камата, независно од видот на инструментот и рочноста.

Бруто надворешни побарувања

Бруто надворешните побарувања се состојба на сите тековни и безусловни побарувања, врз основа на должнички инструменти, кои ги имаат резидентите од нерезиденти. Во основа, дефиницијата за бруто надворешните побарувања е идентична со дефиницијата за бруто надворешниот долг, со оглед на фактот дека побарувањата на една економија претставуваат долг на друга економија.

Нето надворешен долг

Нето надворешниот долг е дефиниран како разлика помеѓу состојбата на бруто надворешниот долг и бруто надворешните побарувања. Нето надворешниот долг, во својата структура е идентичен со бруто надворешниот долг, при што стандардното прикажување се состои од поделба по институционални сектори, рочност и инструменти на долг.

Согласно со Прирачникот, поделбата на долгот се врши помеѓу четири основни институционални сектори во економијата, и тоа:

- државниот сектор (ја вклучува јавната власт и нејзините агенции - владините единици на сите нивоа - централна, локална власт и социјални фондови);
- монетарната власт (централната банка, или друга институција носител на монетарната власт);
- банкарскиот сектор (финансиските посредници кои вршат активности на прибирање депозити и давање кредити);
- останати сектори (небанкарските финансиски посредници, нефинансиските трговски друштва, домаќинствата и непрофитните институции).

Понатаму, во рамките на секој сектор, е извршено разграничување по рочност, при што долгот се дели на краткорочен (со рок на доспевање до една година) и долгорочен (со рок на доспевање над една година).

На третото ниво, долгот се распределува по стандардни видови на инструменти, и тоа:

- трговски кредити (побарувања или обврски кои произлегуваат од директно одобрување кредит од добавувачот (испорачателот), врз основа на промет на стоки и услуги, авансни плаќања од купувачот на стоки и услуги и изведување на работи);
- заеми (побарувања или обврски кои настануваат со директно позајмување на финансиски средства (пари) од страна на кредиторот на должникот врз основа на договор за кредит);
- должнички хартии од вредност (креирање долг или побарувања преку емисија/купување хартии од вредност, како дел од портфолио-инвестициите во земјата, со кои се тргува на организирани финансиски пазари, како и преку шалтер);
- валути и депозити (валутите се побарувања од централната банка која ги издала банкнотите и монетите, од страна на нерезидентите кои располагаат со нив. Обврските врз основа на депозити се обврски на финансиските институции кои примаат депозити од нерезидентите, додека побарувањата по депозити настануваат врз основа на депонирани средства кај нерезидентни финансиски институции); и
- останато (останатите побарувања и обврски настануваат врз основа на должнички инструменти кои не се вклучени во претходните групи. Важна категорија во ставката „останато“

³¹ External Debt Statistics: Guide for compilers and Users, IMF, 2003.

се достасаните неплатени обврски/побарувања кои се третираат како краткорочни, бидејќи доспеваат веднаш и се кумулатив на достасаните неплатени обврски/побарувања по сите претходно наведени инструменти).

Во рамките на нето надворешниот долг, посебно се прикажуваат нето обврските на меѓусебно поврзаните субјекти. Издвојувањето на побарувањата/обврските на меѓусебно поврзаните субјекти во рамки на нето надворешниот долг е значајно заради обезбедување компатибилност и конзистентност со извештајот за меѓународната инвестициска позиција, каде што овие обврски/побарувања на меѓусебно поврзаните субјекти се дел од категоријата „директни инвестиции (останат капитал)“.

Од аспект на вреднувањето, согласно со Прирачникот за сите инструменти се користи номиналната вредност, освен за должничките хартии од вредност, каде што долгот се прикажува по пазарна вредност. Ова во целост усогласено со начинот на нивно прикажување во рамките на меѓународната инвестициска позиција на земјата.

Податоците за состојбата на долг, плановите на отплата, достасаните неплатени обврски и склучените кредитни работи се пресметуваат во извештајните валути по средниот курс на Народната банка, на датумот на пресек. Тековите по надворешниот долг, повлечените средства и отплатите се курсираат по средниот курс на Народната банка, на датумот на настанување на трансакциите.

Состојбата на надворешниот долг е резултат на повлекувањата на средства, намалени за вкупните отплати на главнина, зголемени за износите на капитализирана достасана неплатена камата и оценета задоцнета камата до датумот на пресек. Со оглед на фактот дека состојбите се курсираат по курс на крај на периодот, а тековите (повлекувања и отплати) со курс на денот на трансакцијата, разликата во состојбата на почетокот и крајот на периодот не одговара на нето-промените од трансакции, туку таа ги вклучува и остварените курсни разлики.

Извори на податоци и методологија за изготвување на нето надворешниот долг на Република Македонија

Извори на податоци за нето надворешниот долг на државниот сектор:

- за категоријата „должнички хартии од вредност (обврзници и инструменти на пазарот на пари)“ - во делот на должничките хартии од вредност издадени во странство и купени од нерезиденти, се користат податоци од системот за известување за надворешниот долг (КЗ);

- за категоријата „должнички хартии од вредност (обврзници и инструменти на пазарот на пари)“ - во делот на должничките хартии од вредност, издадени во земјата и купени од нерезиденти, се користат податоци од: извештаите за работи со хартии од вредност (ИХВ), кои ги доставуваат овластените учесници на Македонската берза; од Централниот депозитар на хартии од вредност и од Македонската берза на хартии од вредност за утврдување на пазарната цена на хартиите од вредност. Во делот на бруто надворешниот долг, за тековната година, при пресметката на оваа ставка се користи состојбата на долг на крајот на претходната година и нејзе ѝ се додадени нето-движењата од платниот биланс во делот на портфолио-инвестициите - должнички хартии од вредност.

- за категоријата „заеми“ се користат податоци од: системот за известување за надворешниот долг (извештаи за кредитното задолжување КЗ) - кредитна евиденција која се води во НБРМ и која произлегува од поединечно евидентирање на обврските по одделни кредитни работи со сите основни елементи. Оваа евиденција овозможува добивање на податоци за состојбата на надворешниот долг, користењата, отплатите, износот на достасаните неплатени обврски за одредена кредитна работа и сл.; и системот за известување за надворешните побарувања (кредитното одобрување КО) - кредитната евиденција која се води во НБРМ и која произлегува од поединечно евидентирање на побарувањата по одделни кредитни работи со сите основни елементи. Оваа евиденција обезбедува податоци за состојбата на побарувањата, одобрувањата, наплатите, износот на достасаните ненаплатени побарувања за одредена кредитна работа и сл.

Извори на податоци за нејо надворешен долг на секторој „монетарна власи“:

- за категоријата „должнички хартии од вредност (обврзници и инструменти на пазарот на пари)“ - се користат податоци од извештаите на НБРМ за состојбата и структурата на официјалните девизни резерви на Република Македонија;
- за категоријата „валути и депозити“ - се користат податоци од извештаите на НБРМ за состојбата и структурата на официјалните девизни резерви на Република Македонија;
- за категоријата „заеми“ - се користат податоци од системот за известување за надворешниот долг (кредитното задолжување КЗ).

Извори на податоци за нејо надворешен долг на секторој „банки“:

- за категоријата „заеми“ се користат податоци од системот за известување за надворешниот долг (кредитното задолжување КЗ) и системот за известување за надворешните побарувања (кредитното одобрување КО);
- за категоријата „валути и депозити“ се користат податоци од банкарските извештаи за состојбата на средствата и обврските (КЊБИФО) - месечни извештаи за сметководствената состојба на сметките од комерцијалните банки;
- за категоријата „останати обврски“ се користат податоци за достасаните неплатени обврски по категоријата „заеми“, од системот за известување за надворешниот долг (кредитното задолжување КЗ) и системот за известување за надворешните побарувања (кредитното одобрување КО).

Извори на податоци за нејо надворешен долг на осиганатиите сектори:

- за категоријата „заеми“ се користат податоци од системот за известување за надворешниот долг (кредитното задолжување КЗ) и системот за известување за надворешните побарувања (кредитното одобрување КО);
- за категоријата „валути и депозити“ се користат податоци од месечните извештаи за состојбата на редовните сметки на резидентите во странство (извештаи МИ);
- за категоријата „краткорочни трговски кредити“ се користат податоци од кварталните извештаи за побарувањата и обврските по комерцијално работење на резидентите со странство (КИПО). Исклучок е направен за 2007 година, каде поради воведување нов прашалник, кој сè уште е во фаза на тестирање, податоците за состојбата на долгот и побарувањата од комерцијалното работење се добиени со додавање на состојбата од крајот од 2006 година со податоците за трговските кредити од платниот биланс;
- за категоријата „долгорочни трговски кредити“ се користат податоци од системот за известување за надворешниот долг (кредитното задолжување КЗ) и системот за известување за надворешните побарувања (кредитното одобрување КО);
- за категоријата „останати обврски“ се користат податоци за достасаните неплатени обврски по категоријата „заеми“ од системот за известување за надворешниот долг (кредитното задолжување КЗ) и системот за известување за надворешните побарувања (кредитното одобрување КО).

Извори на податоци за нејо надворешниот долг на меѓусебно поврзаниите субјекти - директни инвестиции:

- како основен извор на податоци за побарувањата и обврските на меѓусебно поврзаните субјекти се користат податоци од годишните прашалници - за состојбата и прометот на поврзаните субјекти (ДИ-22 и ДИ-11), кои ги доставуваат сите резиденти-правни лица за вложувањата во и од странство. За тековната година, во отсуство на податоци од основниот извор, како извори на податоци се користат: за заемите на меѓусебно поврзаните субјекти се користи системот за известување за надворешниот долг (кредитното задолжување КЗ) и системот за известување за надворешните побарувања (кредитното одобрување КО), каде што постои можност за утврдување на меѓусебната поврзаност на кредиторите и должниците; и за трговските кредити на меѓусебно поврзаните субјекти - податоците од кварталните извештаи за побарувања и обврски по комерцијално работење на резидентите со странство (КИПО), од каде што се проценува учеството на долгот/побарувањата на меѓусебно поврзаните лица, врз основа на застапеноста од претходните години.

Податоците за периодот 2004-2005 година се на годишна, додека почнувајќи од 2006 година, тие се објавуваат на квартална основа во евра и американски долари.

Табела бр.35 Девизни резерви

Податоците се однесуваат на состојбата на девизните резерви и другите девизни средства на определен датум.

Девизните резерви како средства со кои располагаат и се контролирани од страна на монетарните власти, се состојат од: монетарно злато, специјални права на влечење (SDR-Special Drawing Rights), резервна позиција кај ММФ и девизи.

Одделните компоненти на девизните резерви се дефинирани целосно во согласност со методологијата на Меѓународниот монетарен фонд (Прирачник за платен биланс, петто издание).

Состојбата на девизните резерви се пресметува по средниот курс на НБРМ на денот за кој се објавуваат податоци.

Монетарно злато

Злато: Категоријата монетарно злато го опфаќа златото со кое ракува НБРМ, а кое се состои од монетарно злато кое се наоѓа во трезорот на НБРМ, златни гранулати, монетарно злато депонирано во странски банки и монетарно злато на пат.

Депозити во злато: Депозитите во злато го опфаќаат ороченото злато во странски банки на подолг временски период.

Девизи

Депозити кај странски банки: Оваа категорија ги опфаќа девизните средства наostro сметки кај странски банки, средства во странски банки кои служат како покритие за отворени акредитиви и гаранции, пласмани во субординирани депозити во странски валути кај нерезиденти, како и орочени девизни средства во странство.

Ефективна во трезор: Ефективата во трезор ја сочинуваат ефективните средства за плаќање кои се наоѓаат во трезорот на НБРМ, чекови во девизи примени во благајна, чекови испратени за наплата во странство, како и чекови испратени за наплата кај домашни банки.

Хартии од вредност: Во оваа категорија влегуваат девизните средства пласирани во должнички купонски и дисконтни хартии од вредност издадени или гарантирани од странски држави, централни банки, мултилатерални развојни банки и меѓународни финансиски институции, како и девизните средства пласирани во колатерализирани и агенциски обврзници.

Други девизни средства

Во оваа категорија се опфатени пласманите во субординирани депозити во странски валути кај нерезиденти, девизни средства во странски банки кои служат како колатерал за дадени гаранции, примени девизни средства на тековните сметки на државата, како и пласмани во сопственички хартии од вредност издадени од нерезиденти (БИС-акции) во странска валута расположиви за продажба.

Табели бр.36 и 37 Девизен курс на денарот- просек за периодот и на крајот од месецот

Просечните годишни девизни курсеви се пресметуваат како аритметичка средина од просечните месечни девизни курсеви.

Просечните квартални девизни курсеви се пресметуваат како аритметичка средина од просечните месечни девизни курсеви од дадениот квартал.

Просечните месечни девизни курсеви се пресметуваат како аритметичка средина од средните дневни девизни курсеви.

Девизен курс на крајот на месецот е средниот дневен девизен курс од курсната листа на НБРМ за последниот ден од месецот.

Табела бр.38 Индекси на ефективен девизен курс на денарот

Реалниот ефективен девизен курс претставува индексен број кој се добива како количник од индексот на номиналниот ефективен девизен курс на денарот и индексот на релативните цени.

Индексот на номиналниот ефективен девизен курс (НЕДК) на денарот се пресметува како пондерирана геометриска средина од билатералните просечни месечни девизни курсеви на дванаесет поголеми надворешнотрговски партнери на Република Македонија (Австрија, Бугарија, Хрватска, Германија, Грција, Италија, Холандија, Русија, Словенија, Турција, САД и Србија), со базен период 2003=100 и пондери засновани врз надворешнотрговската размена во 2006 година.

Индексот на релативни цени е однос помеѓу просечниот пондериран индекс од индексите на странски цени на земјите што соодветствуваат со изборот на земји чии валути се користат при пресметката на НЕДК на денарот и индексот на домашни цени, со базен период 2003=100 и пондери засновани врз надворешнотрговската размена во 2006 година. Притоа, како дефлатори се користат индексот на потрошувачки цени (CPI), Индексот на производители на индустриски производи (PPI) и Индексот на трошоци на работна сила по единица производ (ULC).